

C 18956

Právní síla 1957

Právní síla 1957 001054/57

~~PŘÍSNĚ TAJNÉ~~

EV. ČÍS. **293**

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999

VOJENSKÁ MYSL

Právní síla 1957

1

1957

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

ОБС А Н

СОДЕРЖАНИЕ

»Отázky rozvoje vojenskovedecke práce
v čs. lidové armádě« 3

К отázkám vojenské vědy

Kapitán Ing. Miroslav Palas:

»Připrava ekonomiky na válku v soudobých podmínkách« 10

Operační umění a taktika

Podplukovník Vasil Valo:

»Některé otázky organizace a provádění průzkumu v noci« 20

Major Jaroslav Šebek:

»Zvláštnosti bojové činnosti letectva při zabezpečování útoku vševojskových svazků v noci« 26

Plukovník Michal Pridala:

»Zvláštnosti bojové činnosti letectva při zabezpečování útoku vševojskových svazků v noci« 37

Plukovník Ing. O. Gráf, major M. Václavěk:

»Činnost železničního vojska v operaci frontu« 53

Podplukovník Bohumír Oliva:

»K problému dispečerské služby v armádním tylu« 65

Informace o cizích armádách

»Ozbrojené síly Severoatlantického paktu a plány na jejich použití« 73

Diskuse

Diskusní příspěvky k článkům

— »Několik poznatků o spojení v útočném boji« (VM čís. 1/56) 89

— »Některé zvláštnosti použití tankových vojsk ve vševojskové armádě« (zvl. čís. VM/56) 90

Na pomoc vojenskovedecké práci

Major Vojtěch Šotola:

»Ochrana měst a závodů s hlediska používání AZ« 95

Podplukovník B. Tichý, major Ing. J. Čermák:

»K problémům budování a ochrany vojenských letišť« 110

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

117

»Вопросы развития военно-научной работы в ЧС Народной Армии« 3

К вопросам военной науки

Капитан инж. Мирослав Палас:

»Подготовка экономики к войне в современных условиях« 10

Оперативное искусство и тактика

Подполковник Васил Вало:

»Некоторые вопросы организации и проведения разведки ночью« 20

Майор Ярослав Шебек:

»Некоторые особенности форсирования водных рубежей с сильно непостоянным режимом воды« 26

Полковник Михал Придала:

»Особенности боевых действий авиации при обеспечении наступления общевойсковых соединений ночью« 37

Полковник инж. О. Граф, майор М. Вацлавек:

»Действия железнодорожных войск в операции фронта« 53

Подполковник Богумир Олива:

»К проблеме диспетчерской службы в армейском тылу« 65

Информации об иностранных армиях

»Вооруженные силы Североатлантического пакта и планы их применения« 73

Дискуссия

Прения по статьям

— »Несколько познаний о связи в наступательном бою« (ВМ № 1/56) 89

— »Некоторые особенности применения танковых войск в общевойсковой армии« (специальный № ВМ/56) 90

В помощь военно-научной работе

Майор Войтех Шотолы:

»Защита городов и заводов с точки зрения применения АО« 95

Подполковник Б. Тихий, майор инж. Я. Чермак:

»К проблемам строительства и защиты военных аэродромов« 110

Информация о содержании иностранных военных специальных журналов

117

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

PRAHA 3 - ŽIŽKOV, U PAMÁTNÍKU 2

Průvodní číslo: 14

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník sedmý

1

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1957

JOHN A. FORTSON

PC 18456/1954

25-41
R13

OTÁZKY ROZVOJE VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCE V ČS. LIDOVÉ ARMÁDĚ

Cílem vojenskovědecké práce v československé lidové armádě je rozpracovávat nejaktuálnější otázky teorie vojenské vědy, aby velitelé a štáby byli vyzbrojeni nejpokrokovějšími znalostmi, podle nich řídili a prováděli bojovou a politickou přípravu vojsk a připravovali se pro vedení boje; neustále zdokonalovat bojovou techniku a tak zabezpečovat neustálé zvyšování bojeschopnosti a připravenosti československé lidové armády.

Přístup k vojenskovědecké práci musí být iniciativní, smělý a tvořivý, musí být rozpracovávány nové otázky z různých oborů vojenské vědy, které vznikají na základě nově se vytvářejících podmínek ve vedení ozbrojeného zápasu, kvantitativního i kvalitativního růstu bojových prostředků, ekonomické a mezinárodní politické situace.

Vojenskovědeckou práci v naší armádě není možno rozvíjet bez theoretických základů socialistické vojenské vědy ani bez znalostí výsledků vojenské vědy buržoasních armád. Některé úspěchy ve vojenskovědecké práci, kterých bylo dosaženo v poslední době, dávají naději, že tyto základy byly našimi generály a důstojníky zvládnuty.

Vojenskovědecká práce v naší armádě je těsně spjata s vojenskovědeckou prací v Sovětské armádě a v armádách ostatních lidově demokratických států. Základnou spojení je socialistická vojenská věda, která se stala společným majetkem všech armád socialistického tábora. Její metodou je dialektická metoda zkoumání všech jevů vyskytujících se ve vojenství.

Avšak rozsah vojenskovědecké práce v armádách lidově demokratických států se od vojenskovědecké práce v Sovětské armádě liší. Sovětská armáda má vedoucí úlohu mezi armádami socialistického tábora a účastníky varšavské smlouvy. Je armádou s nejbohatšími bojovými zkušenostmi z obrany socialistického státu. Geografická poloha a charakter světové velmoci Sovětského svazu klade před ni daleko širší a složitější úkoly v oblasti vojenské vědy, které musí řešit v celé jejich šíři. Politické a ekonomické možnosti Sovětského svazu jí pak dávají mnohem větší možnosti v otázkách vývoje, výzkumu, výroby, výcviku a přezkušování různých otázek v praxi.

Naproti tomu mají armády lidově demokratických států, co se týče rozsahu vojenskovědecké práce, svou úlohu usnadněnu. Mohou v plné míře využívat bohatých sovětských zkušeností a nemusí se zabývat počátečními problémy vojenské vědy, které již Sovětská armáda rozpracovala. Jejich geografická poloha, hospodářské a politické podmínky, před ně nekladou tak široký komplex otázek k řešení jako v armádě sovětské.

To však neznamená, že by armády lidově demokratických států, a tedy i naše armáda nemohla a neměla přispívat k rozvoji vojenské vědy. Právě naopak. Naše armáda a ostatní armády lidově demokratických států musí přispívat k rozvoji socialistické vojenské vědy v těch oborech a otázkách, které odpovídají vojenským, ekonomickým a morálním možnostem těchto států a jejich geografické poloze.

To jsou základní znaky, kterými se od sebe odlišuje rozsah vojenskovo vědecké práce v Sovětské armádě a v ostatních armádách lidové demokratických států.

Nejvýznamnějším mezníkem v rozvoji socialistické vojenské vědy byl beze sporu XX. sjezd KSSS. Výsledky XX. sjezdu přinášejí dalekosáhlé následky do této oblasti vědecké práce. Jsou to zejména otázky kultu osobnosti a úlohy mas vojáků, dogmatismus a školometství, které nesprávně vysvětlovaly úlohu strany a lidových mas v ozbrojeném zápase, a nutně tedy musely vést k jednostranným a nevědeckým závěrům, které způsobily zastávání vojenské vědy a brzdily rozvoj vojenskovo vědecké práce. Tyto chyby vedly k tomu, že vojenskotheoretické myšlení neslo stopy bezmezného citátování, komentování, přizpůsobování jevů ozbrojeného zápasu těm nebo oněm poučkám autoritativně prosloveným v různou dobu některými osobnostmi. Tato okolnost zbavovala vojenskotheoretické pracovníky nutnosti hluboce zkoumat problémy, činila jejich práce povrchními a s vědeckého hlediska téměř bezcennými.

Historie Veliké vlastenecké války se studovala a popularisovala jen na kladných příkladech. Byl vytvářen dojem o celkovém vítězném rázu války a i závažné neúspěchy se hodnotily jako geniální strategický zámysl s dalekosáhlými následky (jako na př. otázka t. zv. »aktivní obrany« na počátku Veliké vlastenecké války).

Tyto chyby a nedostatky, které se objevily v rozvoji vojenské vědy v Sovětské armádě, musely se ovšem obrážet i v rozvoji vojenskovo vědecké práce v čs. lidové armádě. I u nás do období XX. sjezdu KSSS a celostátní konference KSČ bujela citátomanie, dogmatismus a kult osobnosti.

Tato citátomanie a dogmatismus se projevovaly v různých theoretických pracích, které byly považovány za tím vědecktější, čím více v sobě zahrnovaly citátů klasiků marxismu-leninismu v otázkách války a vojenství, bez ohledu na konkrétní podmínky. Otázky, které vyžadovaly řešení, byly přizpůsobovány a přikrašlovány, aby se na ně hodil recept některé operace z druhé světové války nebo poučka pronesená některými vojenskými autoritami, zvláště Stalinem. Theoretické práce stále opakovaly známé pravdy a zásady a ukazovaly jen velmi málo problémů, které vyžadovaly řešení, a ještě méně se tímto řešením zabývaly. Přitom však velmi mnoho praktických zkušeností Sovětské armády a našich jednotek, získaných v druhé světové válce a platných doposud, nebylo zevšeobecněno a využíváno, jako na př. zkušeností z boje v zimě, z materiálního zabezpečení vojáků v zimě atd.

S otázkou dogmatismu v rozvoji vojenskovo vědecké práce velmi těsně souvisí i otázka kultu osobnosti u nás. Kult osobnosti se u nás projevil především v tom, že se o vojenskovo vědeckou práci zajímal jen úzký okruh generálů a důstojníků, že se vojenskovo vědecká práce neopírala o masovou základnu. Dále v tom, že se vědeckost nové myšlenky nebo názoru posuzovala podle autority a funkce autora a že nové myšlenky a názory nebyly podrobeny zevrubné a vědecké kritice širokého okruhu schopných generálů a důstojníků. Kult osobnosti se projevoval i v poklonování různým autoritám tím způsobem, že chtěl-li někdo dokázat správnost a vědeckost své myšlenky, oháněl se nejvýznačnějšími autoritami dělnického hnutí, zejména Stalinem, místo aby ji vědecky zdůvodnil na základě průkazného materiálu a praktických zkušeností vojsk a štábů.

V letošním roce byla vydána řada dokumentů: usnesení XX. sjezdu KSSS, celostátní konference KSČ a směrnice k druhému pětiletému plánu rozvoje národního hospodářství, které budou mít značný vliv na další rozvoj vojenskovo vědecké práce.

Na XX. sjezdu KSSS i na celostátní konferenci KSČ bylo v referátech s. Chruščeva, Mikojana, Suslova, Novotného a jiných poukázáno na nedostatky ve vědecké práci. Příčiny nedostatků a jejich dalekosáhlé následky v oblasti vědy byly osvětleny. Referáty nehovoří sice přímo o nedostacích vojenskovo vědecké práce, ale je nepopěrné, že se kult osobnosti a chyby z toho vyplývající projeví nejvíce v oblasti společenských věd, tedy i ve vojenské vědě.

Je třeba si uvědomit, že válečné jevy jsou složité společenské jevy, které nelze zkoumat a řešit vždy stejným způsobem, i když mají mnoho společného. V boji a operaci se téměř nevyskytne situace, na niž by se hodila jakákoli šablona. Lze jen stanovit všeobecné poučky a zásady vyplývající z objektivních zákonitostí vojenské vědy. Tyto poučky a zásady jsou stanoveny na základě zkušeností z minulých válek, z bojové a operační přípravy vojsk a štábů v období mezi dvěma válkami a mají za cíl vyzbrojit velitele a štáby takovými zásadami, k nimž by se museli stejně v průběhu řešení té nebo oné konkrétní situace dopracovat. Proto ne šablona a přizpůsobování situací poučkám, nýbrž tvůrčí využití pouček a zásad, stanovených na základě praktických zkušeností k řešení té nebo oné konkrétní situace je výrazem vojenského mistrovství.

Proto má vojenskovo vědecká práce za úkol všestranným zkoumáním soubodých podmínek včas se dopracovat k nejúčelnějším způsobům a formám vedení ozbrojeného zápasu a urychleně je zavádět do výcvikové praxe vojsk, velitelů a štábů.

Přitom je nutno dbát na to, že není možno čekat na výsledky vojenskovo vědecké práce v Sovětské armádě, nýbrž společně přispět k rozvoji socialistické vojenské vědy podle vlastních konkrétních podmínek. K tomu, aby se nové výsledky staly společným majetkem všech armád socialistického tábora, je třeba organisovat daleko živější vzájemný styk, než byl dosud, a vyměňovat si navzájem informace a zkušenosti.

XX. sjezd KSSS, celostátní konference i směrnice k druhému pětiletému plánu rozvoje národního hospodářství přikládají velký význam rozvoji techniky, mechanisací, automatisaci i komplexní mechanisaci. Je tím sledován dosud nebývalý rozvoj materiální základny socialistické společnosti. Je nesporné, že se tento rys socialistické výstavby nutně musí projevit i v oblasti vojenské vědy, ve všech jejích oborech, a to proto, že rozvoj výrobních prostředků nese s sebou i rozvoj bojových prostředků, vytváření nových a zdokonalování starých bojových prostředků. Tento rozvoj působí zpětně na všechny obory vojenské vědy, tedy i na taktiku, operační umění a strategii. To pak si vynucuje příslušné změny v těchto oborech tak, aby jejich obsah a forma odpovídaly danému stupni vývoje. Armáda, která nedbá nově se vytvářících podmínek, je předem odsouzena k porážce. Z těchto skutečností pak vyplývá nezbytnost intenzivní, cílevědomé a na široké základně organisované vojenskovo vědecké práce.

Mohutný technický rozvoj však vytváří kromě nové bojové techniky i nové lidi, široké masy vojáků schopných v krátké době ovládnout i nejsložitější techniku a učinit ji tak nástrojem k dosažení válečných cílů.

Technický rozmach dává možnost neustálého zdokonalování i pomocné techniky, která sice nepůsobí přímo na protivníka, ale je prostředkem urychlujícím nebo usnadňujícím použití bojových prostředků. Do této techniky je třeba počítat techniku zabezpečující velení, dopravní techniku a p.

Není třeba tu opakovat čísla, kterých má dosáhnout rozvoj výroby v příštích letech, ale je jasné, že se spolu s tím budou vyvíjet i bojové prostředky vyžadující stále nových způsobů a forem jejich použití, což musí být vyřešeno tvůrčí vojenskovědeckou prací.

Ve vojenskovědecké práci je třeba vycházet z toho, že se formy a způsoby budoucí války v mnohém budou lišit od forem a způsobů minulé války. Je třeba počítat s tím, že ani jedna válka není opakováním války minulé, a čím rychlejší je proces historického vývoje, tím méně bude moci být využito některých zkušeností z minulosti, zejména v operačním a strategickém měřítku. To však neznamená, že zkušenosti z druhé světové války pozbyly svého významu. Není možné je opomíjet a nevyužívat jich. Avšak při jejich využívání je třeba je kriticky zkoumat na základě nových podmínek, a to nejen v oblasti vojenské vědy, ale s hlediska politické a hospodářské situace. Budoucí válka bude se pravděpodobně vyznačovat masovým použitím zbraní hromadného ničení. Tato okolnost vtiskne válečným akcím nový ráz, který dosud neměla žádná válka v minulosti. Avšak socialistická vojenská věda počítá s tím, že žádný z prostředků hromadného ničení nezmenší důležitost různých druhů ozbrojených sil a že vítězství bude dosaženo jen jejich společným úsilím a těsnou součinností.

V období mezi dvěma válkami se vojenská teorie obohacuje tak, že se zkušenosti z posledních válek přizpůsobují novým podmínkám majícím vliv na změnu rázu války. V tomto období je nejvýznamnějším zdrojem pro rozvoj vojenské vědy praxe bojové a operační přípravy vojsk a štábů, založená na shromážděných zkušenostech a na předvídání podmínek a rázu budoucí války.

Až do nedávné doby byla u nás prováděna jen vědeckovýzkumná práce v oblasti vojenské techniky, zatím co rozvoj vojenskotheoretického myšlení byl na velmi nízké úrovni. Naši generálové a důstojníci se spokojovali tím, že přejímali zkušenosti Sovětské armády. To vedlo k tomu, že necítili potřebu jakéhokoli vojenskotheoretického myšlení, a toto myšlení zaostávalo. Rozhodné kroky, které podniklo armádní velení v minulém a letošním roce, způsobily obrat v tomto směru. Vojenskovědeckou prací se zabývá čím dál tím větší počet generálů a důstojníků, čímž se vytvářejí předpoklady pro její plný rozvoj.

Na daném stupni vývoje vojenskotheoretického myšlení se zcela zákonitě objevily nedostatky, které brzdí jeho rozvoj. Jsou to zejména takové nedostatky, jako je bezduché opakování pouček a zásad uvedených v řádech a předpisech anebo v různých vědeckých publikacích. Je přirozené, že taková vojenskovědecká práce nebohacuje vojenskou vědu a že ji nelze za vědeckou práci považovat. Na tomto úseku mohou sehrát důležitou úlohu redakce vojenských časopisů, u kterých by se mělo stát zásadou nepustit ani jednu méně hodnotnou práci do tisku.

Rovněž takový přístup k vojenskovědecké práci, kdy vypracovaný problém podléhá schvalovacímu procesu jednotlivých náčelníků, nepomáhá jejímu rozvoji, nýbrž mnohdy práci oklešťuje o to nové, co tato práce přináší, a přizpůsobuje ji dosavadním oficiálním názorům, předpisům a řádům. V zájmu kvalitního zpracování je nutno, aby se důležité práce staly předmětem jednání vědeckých rad, které mohou odpovědněji posoudit, jaká je skutečná hodnota práce.

Dalším nezdravým zjevem, který nelze sloučit s vědeckou prací, je vliv různých autorit na vojenskovědeckou práci. Tato otázka je velmi těsně spojena s kultem osobnosti. I když je nutno říci, že vyšší funkcionáři mají mnohem větší přehled o potřebách armády, nelze v žádném případě potlačovat názory podřízených na otázky vojenské vědy bez zdůvodnění a průkazného materiálu a nesprávně tuto otázku spojovat s otázkou nedilné velitelské pravomoci. Je třeba vzít v úvahu, že o bytí nebo nebytí té nebo oné vědecké zásady rozhoduje nakonec nikoli soukromé mínění, nýbrž důkladně podložený vědecký důkaz nebo praxe, která je kritériem pravdy.

Rozvoj vojenskotheoretického myšlení je brzděn ještě mnoha jinými nedostatky, které jsou specifické pro každé pracoviště. Tu vyvstává velký úkol pro politické a stranické orgány, rychle odstranit překážky, které stojí v cestě rozvoji vojenskovědecké práce, podporovat novátorské a smělé myšlenky řešící otázky ozbrojeného zápasu novým způsobem a postavit se celou vahou za ty generály a důstojníky, kteří hledají nové cesty a způsoby rozvoje vojenskovědecké práce.

V současné době vystupuje do popředí ve vojenskovědecké práci řada otázek, které vyžadují, aby se jimi zabývali různě specializovaní odborníci. Je to především vyřešení problému počátečního období války a jeho vlivu na vedení válečných akcí. Není pochyby o tom, že nové bojové prostředky, zejména zbraně hromadného ničení, mohutné letectvo a raketová technika budou mít vliv na počáteční období války a vyžádají si taková opatření, která budou nejlépe odpovídat novým podmínkám. Je zejména nutné zabývat se otázkami překvapení, které hraje v počátečním období války význačnou úlohu. K správnému pochopení tohoto problému je třeba rozpracovat otázku překvapení a jeho vlivu v minulých válkách a hlavně válkách strojového období.

Všestranného zkoumání vyžaduje i otázka organizační struktury vojsk. Dosavadní formy organizace byly vytvořeny za Veliké vlastenecké války na určitém stupni historického vývoje a osvědčily se. Od té doby však výzkum v oboru organizace téměř ustrnul. V době, kdy se změnily podmínky v souvislosti s vývojem zbraní hromadného ničení, vyžaduje organizace vojsk, aby byla uvedena v soulad s formami vedení soudobé operace a boje.

V souvislosti s tímto úkolem vystupuje ve vojenskovědecké práci vedení svazků při vypuštění sborového stupně velení.

Úkolem našich odborníků je hledat takovou organizaci, která by nejlépe odpovídala i našim ekonomickým možnostem a terénním podmínkám.

Jedním z trvale platných úkolů ve vojenskovědecké práci je hledat nové formy a způsoby vedení boje a operace. Druhá světová válka přinesla ve svém výsledku jako nejúčelnější formu operace obkličovací operaci. Ve velkých obkličovacích operacích Sovětské armády byly obkličeny celé ope-

rační svazy nepřitele, mající okolo dvaceti divisí. Je třeba přezkoumat, zda za současného stavu, kdy se vojska rozmisťují na velkých prostorech, za existence zbraní hromadného ničení a za velkého rozmachu operací, budou obkličovací operace ve všech případech stejně efektivní a nestala-li se tato forma šablonou.

Různorodost operační situace, nutnost dosáhnout různých cílů, možnost použít rozmanitých prostředků nedávají předpoklad k použití vždy jedné a téže, i když velmi účinné formy. Předpokládejme, že jedním z úkolů operace je ovládnout předmostí v hloubce obrany nepřitele nebo příčný hřbet při vedení útočné operace v horách s cílem předstihnout odcházející vojska nepřitele. Za této situace se může v některých případech snaha o obkličování před splněním tohoto úkolu záporně projevit na konečném výsledku operace, protože úsilí na hlavním směru bude oslabeno.

Válečné zkušenosti Sovětské armády ukazují, že se operace vedené v různých podmínkách a různými druhy ozbrojených sil od sebe liší nejen co do formy, ale i co do obsahu, v závislosti na operační situaci. Přiznáváme-li operační a strategické situaci vzhledem k nově se vytvořivším podmínkám určitý zvláštní ráz, budou jím charakterisovány i formy a způsoby vedení operace a boje. Nalézt tyto zákonitosti znamená připravit vlastní ozbrojené síly k vedení moderní války, a to je úkolem vojenskovědecké práce.

Nelze opomíjet ani vědeckovýzkumnou práci v oboru vojenské techniky. Úsilí vědeckovýzkumné práce je třeba soustředit na vývoj a zavedení takové techniky, která by plně zabezpečila vojska v složitých podmínkách. Rozvoj vojenské techniky od poslední války je tak veliký, že mnohé typy techniky zastarávají ještě před zavedením do výzbroje armády. To se stalo zákonitým zejména tam, kde mnohé obory nejsou dosud důkladně prozkoumány, jako na příklad prostředky velení, raketová technika, letecká technika a p., a každý den přináší nové poznatky.

Z této vlastnosti vojenské techniky — zastarávání — je třeba vyvodit závěr, že z vědeckovýzkumné práce je nutno vymýtit v některých případech zbytečný paralelismus, koordinovat práci jednotlivých vývojových pracovišť a organisovat stále vědecké informace a vyměňování zkušeností mezi jednotlivými pracovišti.

Dobu vývoje jednotlivých typů techniky je třeba rozhodně zkrátit a při uskutečňování styku s vývojovými pracovišti Sovětské armády a ostatních armád lidově demokratických států trvat na zavedení jen nejlepší a nejvyspělejší techniky.

Dále je třeba zaměřit se na komplexní řešení důležitých otázek. Roztříštěnost vojenskovědecké práce, řešení všeho a stůj co stůj vede k tomu, že je mnoho problémů načatých, ale prakticky stále nedořešených. Zaměříme-li vojenskovědeckou práci na důležité a v dané době nejožehavější problémy tak, aby byly vyřešeny do všech důsledků a po všech stránkách, můžeme mluvit o správném zaměření vojenskovědecké práce v naší armádě. Proto je plán vojenskovědecké práce na rok 1957 zaměřen ke komplexnímu řešení důležitých úkolů.

XX. sjezd KSSS a celostátní konference KSČ pomohly značnou měrou k rozvoji vědecké práce, tedy i vojenskovědecké práce. Tím, že se nesmlouvavě postavily na obranu marxisticko-leninského stylu práce, odbourání všech nevědeckých teorií a pozůstatků minulosti, pomohly k tomu, že se současná vojenská věda dostává na skutečně vědecký základ.

Nestačí však seznámit se s výsledky jednání, nýbrž je třeba do důsledku v praxi vymýtit dogmatismus, šablonovitost, citátomanii a kult osobnosti. Jen tak lze skoncovat se stagnací socialistické vojenské vědy a uvést ji v soulad s potřebami socialistické společnosti.

Je známo, že tyto chyby minulosti zapustily hluboké kořeny v myslích generálů a důstojníků a že proces jejich odstraňování bude složitý a obtížný, a vyžádá si určitou dobu. Postupně však bude převládat nový směr, který si vynucuje uplatnění. Aby se tento proces urychlil, je třeba pomoci nejen jednotlivcům, ale i politických a stranických orgánů.

Je nesporné, že charakter budoucí války bude odlišný od všech minulých válek. Poznání tohoto charakteru, určení jeho zvláštností, odhalení a stanovení zákonitostí ve formě pouček a zásad vedení ozbrojeného zápasu, které mu budou nejlépe odpovídat, je hlavním úkolem vojenskovědecké práce. Tyto poučky a zásady však musí rychle pronikat do praktické činnosti vojsk, aby byly ověřeny a pak jich bylo znovu využito praxí. Stejně tak musí praxe dávat podněty k rozpracování theoretických otázek, které vyplynou z bojové a operační přípravy. Je nutno přijmout zásadu, že teorie a praxe jsou rub a líc jedné a téže mince a že je nelze od sebe oddělovat.

V současné době existuje velmi mnoho nedořešených problémů ve vojenské vědě, jako na příklad/použití zbraní hromadného ničení a řízených i neřízených střel, použití a význam jednotlivých druhů vojsk v soudobém boji a operaci, zahajování útočných operací i boje na připravenou obranu nepřítele bez zaujímání výchozího položení, otázky překvapení, klamání a maskování, počátečního období války, organizace vojsk, jejich materiální a technické zabezpečení, zlepšení výzbroje a výstroje u armády a j. Nelze je však řešit všechny najednou. Je důležité umět určit, co je v dané etapě výstavby armády nejdůležitější a k tomu zaměřit všechny síly a prostředky. V tomto duchu je zpracován i plán vojenskovědecké práce na rok 1957, vydaný generálním štábem čs. lidové armády. Při rozpracovávání problémů uvedených v tomto plánu se musí projevit nové cítění, duch tvůrčího hledání a iniciativy všech generálů a důstojníků, nesmiřitelnost k nedostatkům a k povrchnímu řešení, která je charakteristická pro leninský styl práce.

Velikou úlohu ve vojenskovědeckém bádání mají vojenské akademie a jiná vojenskovědecká pracoviště jako střediska vojenskovědecké práce v čs. lidové armádě. Ty se musí především zaměřit na řešení komplexních úkolů, ale mimo to musí vypracovávat i krátké svěží vědecké práce podněcující myšlení a napomáhající rychlejšímu osvojení všeho nového, co do vojenské vědy přinášejí nové podmínky.

Stejným způsobem musí k rozvoji vojenské vědy přispívat i odborný vojenský tisk. Pomáhat řešit komplexní úkoly a v krátkých pracích řešit vážné problémy současnosti i budoucnosti.

Zpracoval: kapitán Julius Medlík a kolektiv spolupracovníků

K O T Á Z K Á M V O J E N S K É V Ě D Y

PŘÍPRAVA EKONOMIKY NA VÁLKU V SOUDOBÝCH PODMÍNKÁCH

Kapitán Ing. Miroslav Palas

Je všeobecně známa úloha zápolí ve válce v soudobých podmínkách. Existence zbraní hromadného ničení význam zápolí ještě zvyšuje. Proto důležitou součástí zabezpečování mobilizačních příprav státu pro případ napadení jsou přípravy v národním hospodářství, t. j. v průmyslu, dopravě, spojích a p. Jaký vliv mají zbraně hromadného ničení na tyto přípravy?

1. Zbraně hromadného ničení zvýšily význam některých průmyslových výrob. Jde zejména

- o vlastní výrobu zbraní hromadného ničení, zvláště o atomový průmysl,
- o leteckou výrobu, kde u hlavních světových mocností má zvláštní význam výroba bombardovacích letounů pro dálkové bombardování a výroba dálkových střel,
- o výrobu radiolokátorů a jiných výrobků elektrotechnického průmyslu, nezbytných jak pro útok, tak i pro obranu proti úderům ze vzduchu,
- o výrobu protiletadlových děl a řízených střel,
- o výrobu prostředků k ochraně proti zbraním hromadného ničení, hlavně ženíjní techniky a prostředků chemické ochrany,
- o výrobu tanků a automobilů vzhledem k zvýšeným požadavkům na rychlost přesunů.

Tyto změny pak řetězovitě vyvolávají další. Tak na příklad požadavek na motorisaci armády si vynucuje, aby potřebná auta byla k dispozici již v míru. Veškerý potřebný počet vozidel není však někdy možné ukládat v míru u armády. Jde o ohromné počty vozidel, které by vyžadovaly rozsáhlou výstavbu garáží a mnoho personálu k stálému udržování vozidel v řádném stavu. Ohromné množství lidské práce by tu nepřinášelo společnosti žádný užitek, naopak by si vyžádalo další náklady. Proto jedinou vhodnou cestou k zabezpečení motorisace armády je motorisace národního hospodářství. Z něho mohou být automobily i řidiči vždy v mobilisaci povoláni. Avšak motorisace národního hospodářství není nijak jednoduchý úkol. Zdaleka nejde jenom o to vyrobit nebo dovézt dostatečné množství automobilů. Motorisací hospodářství roste na př. potřeba pneumatik. To vyžaduje nejen zabezpečit příslušnou výrobu, ale, zejména, potřebné suroviny. Přitom přírodní kaučuk je do všech hospodářsky vyspělých zemí dovážěn. Proto mají rezervy kaučuku takový význam, proto se stal kaučuk jednou z klíčových strategických surovin.

Motorisace hospodářství znamená velikou spotřebu pohonných hmot. Ta si vynucuje zabezpečení zvyšování těžby nebo dovozu nafty, výstavbu rafinerií a zejména skladů pohonných hmot. Požadavky na výstavbu skladů pohonných hmot nemají s hlediska obranyschopnosti státu hranic. Při velké spotřebě pohonných hmot ve válce, velké zranitelnosti těžby, zpracování i dopravy není skladů PHM nikdy dosti. Postupující motorisace

hospodářství brzy vyvolá velký tlak na další výstavbu garáží, a což je pro obranyschopnost zvláště důležité, na zvýšenou výstavbu a rozšiřování silnic, na rozšiřování opravárenských dílen a na výchovu velkého počtu řidičů.

Tak se ukazuje, že požadavek motorisace armády vyvolává obrovské výdaje, které by sotva byly pro stát únosné, kdyby vynaložených prostředků nebylo zároveň co nejvíce využíváno v míru v národním hospodářství. Přitom se požadavky armády a požadavky národního hospodářství mohou někdy vzájemně křížit a tu je třeba posuzovat otázku zvlášť pečlivě. Tak na příklad armáda samozřejmě by potřebovala mít v národním hospodářství co nejvíce terénních vozidel, ale ta jsou nevhodná pro své vyšší výrobní náklady a velkou spotřebu PHM a pneumatik.

2. Zbraně hromadného ničení zvýšily význam rezerv. Velké ztráty, rychlé změny situace ve válce si neúprosně vyžadují, aby národní hospodářství disponovalo co největšími rezervami. Jde při tom o rezervy nejrozličnějšího druhu, na př.:

- **Reservy surovin a materiálu.** Zvláštní význam má tu hlavně materiál dovážený nebo vyráběný jen na jednom místě, zejména je-li výroba soustředěna ve velkém podniku, u kterého je velká pravděpodobnost napadení zbraněmi hromadného ničení. Na příklad k výrobě určitého druhu zbraně (strojírenský výrobek, vyráběný v několika dobře umístěných strojírenských závodech) by bylo třeba hutního a chemického materiálu, jehož výroba je sice dostatečná nebo může být snadno dostatečně zvýšena, ale je soustředěna ve velkých, zvlášť ohrožených podnicích. V tomto případě by měly být u příslušných strojírenských podniků rezervy nejméně na dobu, které by po napadení hutního nebo chemického podniku bylo třeba k obnově výrobní kapacity nebo k uskutečnění dovozu ze spřátelené země. U materiálu dováženého z kapitalistických států je někdy vhodné vytvořit rezervy na úhradu válečné spotřeby několika let.
- **Reservy kompletů, přípravků, dokumentace.** Zbraně hromadného ničení zvyšují význam toho, aby národní hospodářství přešlo na válečnou výrobu co nejrychleji. S tohoto hlediska může být velmi důležité, aby nejpracnější díly nebo komplety byly v rezervě. K zahajování nových výrob, které je při zahájení války všeobecným zjevem při rozšiřování zbrojní výroby u strojírenských podniků, je velmi mnoho času třeba na vypracování výrobní a technické dokumentace a k zhotovení přípravků, krátce řečeno na přípravu výroby. Vytvořením rezerv v dokumentaci a přípravách lze proto dobu potřebnou k rozběhu nových výrob zkrátit velmi podstatně.
- **Reservy výrobních kapacit.** Vzrůst požadavků ozbrojených sil na národní hospodářství při zahájení války je někdy takový, že vyžaduje výstavbu nových závodů nebo alespoň rozšíření dosavadních, výrobu nebo dovoz nového výrobního zařízení a p. To si ovšem často vyžaduje nadmíru mnoho času, celé měsíce a někdy i léta. Proto je nezbytné disponovat těmito výrobními kapacitami již v míru. Je třeba se snažit, aby těchto kapacit bylo v míru využito, čehož se má dosáhnout všude, kde nejde o skutečně jednoúčelové stroje nebo o naprosto speciální provozy. Tím se umožní dodat požadované výrobky co nej-

dříve a je tu reserva pro nejrůznější nahodilosti, o které ve válce není nikdy nouze.

- Reservy lidí, pracovníků. Každý stát je nucen dbát na to, aby měl ve válce dostatek pracovníků v odvětvích nejdůležitějších pro vedení války. Jde zejména o kvalifikované pracovníky v těch odbornostech a v těch podnicích, kde by za války výroba musela vzrůstat. Proto se někdy přistupuje již v míru k výškolení většího počtu odborníků, než kolik jich je pro dobu míru třeba. Kromě toho někteří odborníci, vojáci v záloze, nejsou na začátku války povoláváni do armády, protože jsou zproštěni, t. j. byl jim povolen odklad do té doby, než bude možné vyškolit za ně náhradníky z řad nevojáků. Zprošťování má svůj hlavní účel v tom, aby armáda neznemožňovala nebo alespoň podstatně neohrožovala splnění svých vlastních požadavků v národním hospodářství tím, že by povolala přílišný počet odborníků z důležitých pracovišť. Zvětšení armády na úkor povolání těchto odborníků by zvýšilo obranyschopnost státu jen na velmi krátkou přechodnou dobu, ale brzy by se v mnohem závažnějším rozsahu projevilo záporně tím, že by zápolí nedokázalo plnit ani nejnaléhavější potřeby fronty.
- Se zřetelem k mimořádnému významu zavádění nové techniky v celém průběhu války jsou velmi důležité kapacity vědeckých a výzkumných ústavů. Proto je nezbytné v míru přednostně rozvíjet vědecko-výzkumnou základnu ve všech oborech, které by za války měly největší význam.
- Vzhledem k zranitelnosti průmyslu ve válce by měly být na začátku války k dispozici co největší rezervy hotové vojenské techniky. Splnění tohoto požadavku však naráží jednak na velmi vysoké potřebné náklady, jednak na skutečnost, že mnohé zbraně velmi rychle zastarávají a v míru by se musely často obnovovat.
- Reservy dopravních prostředků a pojítek zabezpečující zejména duplicity spojení a možnosti rychlých oprav (lokomotivy, vozy, materiál na opravu železničního svršku, soupravy pro opravu mostů, spojovacích uzlů, stavbu tunelů, radiové stanice a p.).
- Reservy zdravotnického materiálu — léky, lůžka a lůžkové součástky, zdravotnické vozy a p.

3. Dislokace průmyslových podniků a jiných zařízení. S hlediska ochrany proti zbraním hromadného ničení by průmyslové podniky a jiná zařízení měly být co nejvíce rozptýleny po celém území státu, u velkých států má zvlášť velký význam umístění co nejdále od nejbližších základů možného protivníka. Přitom má význam též okolní terén těchto objektů. Nejdůležitější objekty (na př. výroba leteckých motorů) by měly být pod zemí. Rozhodně by důležitá zbrojní výroba neměla být umístěna ve velkých městech a průmyslových střediscích.

To jsou všechno požadavky a někdy i zbožná přání. Jaké jsou však skutečné možnosti těmto požadavkům vyhovět?

- Co největší rozptýlení po celém území státu (jde zejména o průmysl a dopravní síť). Náš průmysl stejně tak jako průmysl jiných států byl postaven podle docela jiných požadavků, než je

ochrana proti zbráním hromadného ničení. Průmysl se stavěl především v místech výskytu surovin nebo u zdrojů energie, na výhodných dopravních cestách a v místech s dostatkem vhodných pracovních sil. Proto je skoro ve všech státech průmysl rozmístěn velmi nerovnoměrně, a to nelze nyní změnit. Lze však mít vliv na novou výstavbu. Tu mají větší možnosti socialistické státy proti kapitalistickým. V socialistických státech je rozsah nové výstavby celkem větší a stát ji může plánovitě a v zájmu celkové potřeby řídit, kdežto kapitalisté nepodřídí svou výstavbu tak snadno strategickým požadavkům, jestliže to nebude v souladu s jejich obchodními zájmy. Kromě toho se socialistické státy snaží urychlit průmyslový rozvoj především zaostalých oblastí, kde je dnes průmyslu nedostatek, takže požadavky obrany i mírového rozvoje se tu shodují častěji než v zemích kapitalistických.

- Umístění co nejdále od základů protivníka. Všeobecně vzato přestalo být toto hledisko s pokrokem bojové techniky pro menší státy tak důležité jako dříve, ale zachovalo si velký význam na př. pro SSSR. Proto obdělávání panenské a ladem ležící půdy na Urale, na střední a západní Sibiři a v Kazachstanu právě tak jako budování nových průmyslových center v těchto oblastech má kromě jiného i velký obranný význam. Na cíle, které jsou tak vzdáleny od základů protivníka, může útočit jen velmi omezený počet druhů zbraní (dálkové bombardovací letouny a dálkové řízené střely), možnost účinné obrany se zvyšuje a cíl není tak snadno zasažitelný. Proto by jedním z největších úspěchů boje lidových mas v kapitalistických státech za národní nezávislost bylo podstatné omezení amerických základů na cizím území. USA samy jsou, pokud jde o vzdálenost cizích základů, ve velmi výhodném postavení.
- Okolní terén objektů. Tu je možné mít vliv v podstatě jen na novou výstavbu. Nejvhodnější by zpravidla bylo umístit objekty v úzkých, nerovných lesnatých údolích. Avšak i u nové výstavby by se s tohoto hlediska narazilo na značné potíže, na př. na nedostatek vhodných míst v rozsáhlém okolí nebo na nedostatek vhodných dopravních spojů, mnohé podniky pro svou povahu výroby musí být rozmístěny na rozsáhlém území nebo u velkých řek a p. Nedostatek vhodného okolního terénu by ve válce mohl být částečně nahrazen maskováním. Avšak maskování, zejména velkých objektů, které by bylo účinné proti všem moderním průzkumným prostředkům, je často velmi problematické. Nesmíme zapomínat, že jde vesměs o objekty, jejichž umístění je nepřitelem s největší pravděpodobností již před zahájením války přesně zjištěno.
- Nesoustřeďovat důležitou výrobu, zejména zbrojení, do velkých měst a průmyslových středisek. I to je jedna ze zásad, která se poměrně snadno stanoví, ale velmi těžko uskutečňuje. Vezměme si na příklad, že by bylo odkryto nové vydatné naleziště uhlí. To znamená, že tam dojde k soustředění výstavby dolů. Jedním z největších odběratelů uhlí jsou elektrárny. Postavíme-li elektrárny daleko od dolů, znamená to velké a často zbytečné zvýšení dopravy uhlí. Proto by v takovém uhelném revíru došlo k výstavbě elektráren. Ze stejných důvodů by tam došlo i k výstavbě chemického prů-

myslu, pro který je uhlí jednou z nejdůležitějších surovin. Vznikla by snaha vybudovat tam koksárny, plynárny, hutě. To vše způsobuje rozvoj stavebnictví, potravinářského a místního průmyslu a vzniká tím podobná průmyslová oblast, jakou je u nás Ostravsko a v Německé spolkové republice Poruří. Dokonce i výstavbu takového průmyslu, který tolik nezávisí na zdrojích surovin a energie, nelze libovolně umisťovat do méně vyspělých oblastí, protože tam obvykle chybějí kvalifikovaní pracovníci, jejich přestěhování není bez obtíží a v nejlepším případě vyžaduje alespoň náklady na bytovou výstavbu a protože zpravidla místní dopravní spoje jsou nedostatečné.

Kromě toho veliký pokrok techniky v posledních desetiletích způsobil, že v mnoha odvětvích není rentabilní stavět malé a dokonce i střední podniky. Tak na př. není hospodárné stavět malé hutní podniky, chemické podniky, elektrárny, automobilky a p. Většina takových nových podniků-gigantů je sama o sobě již důležitým průmyslovým střediskem.

V této souvislosti může vzniknout otázka, zda by nebylo nejlepším řešením co nejvíce rozšiřovat kooperaci mezi podniky tak, aby i složité výrobky mohlo vyrobit ve vzájemné spolupráci několik malých podniků. Zdá se, že by tato zásada většinou nebyla správná. Rozsáhlou kooperací by výroba poškozováním některých podniků byla stále narušována a nevyrábily by se nakonec žádné právě z těch nejsložitějších a největších výrobků (letadla, tanky), které jsou pro armádu nejdůležitější. Proto je zásadně lépe, jestliže takové výrobky vyrábí jeden podnik nejvýše s pomocí několika málo blízkých podniků. Ideální by byly strojírenské podniky s vlastními hutními provozy, i když by se tím velikost těchto podniků poněkud zvětšila. K zmenšení zranitelnosti by tu spíše bylo účelné počítat s dvojítm, po případě několikerým zabezpečováním těchto výrob buď v rámci vlastního státu nebo u států spojeneckých.

- U umístění nejdůležitějších provozů pod zem. Vhodných prostorů je v každém státě poměrně velmi málo a jejich vybudování, po případě úprava je velmi nákladná a zdlouhavá. Proto nelze počítat s významnějším rozsahem takových příprav ještě v míru. A přitom by záleželo právě na jejich ukrytí pod zem v prvním období války, kdy lze předpokládat největší rozsah ničení. Kromě toho řadu výrob, a to právě pro zbrojní průmysl životně důležitých (hutě, chemie), pod zem umístit nelze.

Tyto zásady, zejména na př. zásada dávání přednosti komplexním podnikům, nejsou ovšem nijak absolutně závazné. Záleží na konkrétních podmínkách, zejména na druhu výrobku, na rozsahu výroby a na podnicích, které jsou k dispozici. Tak na příklad u muniční výroby, která má poměrně jednoduchou technologii a nejhromadnější výrobu, může být rozsáhlá mezipodniková kooperace nejvhodnějším řešením. (Na př. různé podniky se zaměří na výrobu zapalovačů, na mechanické opracování těl střel, na výrobu nábojnic, na laboraci munice a zvlášť je prováděna kompletace munice. Takové řešení umožňuje co nejvíce zvýšit produktivitu práce, zvyšuje však nároky na dopravu.) Pro strojírenství ČSR jsou charakteristické malé a střední nekomplexní podniky (na př. bez hutních provozů),

takže u nás má mezipodniková kooperace za jinak stejných podmínek zpravidla větší rozsah než v průmyslu velkých států, kde mají velké podniky větší úlohu. Pro stanovení účelnosti nebo neúčelnosti rozsáhlé kooperace za války nemůžeme ovšem abstrahovat od konkrétní výrobní základny, kterou máme k dispozici.

4. Zbraně hromadného ničení nesmírně zvýšily požadavky na zdravotnictví. Rozsah ztrát, zejména u civilního obyvatelstva, by při masovém použití zbraní hromadného ničení mohl být takový, že by sebelépe vybavená a sebevíce rozšířená zdravotnická služba nestačila splnit všechny požadavky. Přitom nesmíme zapomínat, že by v průběhu války i zdravotnická služba měla velké ztráty, které by zejména u kvalifikovaných lékařů, byly zvlášť citelné a nenahraditelné.

Při vytváření dostatečných rezerv léků se naráží nejenom na potíže, které jsou obvyklé i u ostatního materiálu, ale kromě toho část zdravotnického materiálu má velmi omezenou životnost (dobu účinnosti) a obměna těchto skladů jejich běžným používáním je omezena často tím, že se tento materiál v míru potřebuje často jen ve velmi nepatrné míře nebo se nespoteblovává vůbec. Zvlášť obtížná je s tohoto hlediska příprava na obranu proti bojovým biologickým prostředkům. Musí se počítat s tím, že nepřítel může použít nákazy nemocí, které nejsou v napadené zemi vůbec známy, a proti nimž není dostatek ani léků, ani praktických zkušeností s touto nemocí u zdravotnických pracovníků. Přitom široké preventivní očkování obyvatelstva proti všem oněm nemocem by bylo velmi rozsáhlé a nákladné; prakticky je v takových případech nedostupné.

Avšak mobilizační přípravy na úseku zdravotnickém mají tu příznivou okolnost, že se požadavky přípravy k obraně státu často shodují s běžnými potřebami mírového rozvoje. Je to na příklad požadavek co největšího počtu vyškolených lékařů a zdravotnického personálu, co největší vlastní výroby léčiv, budování dalších nemocnic a jiných zdravotnických zařízení (při čemž pro obranyschopnost mají zvláštní význam nemocnice budované mimo velká města a průmyslová střediska), co největšího rozšíření hygienických návyků u obyvatelstva, rozšíření hygienicko-epidemiologické služby, rozšíření sítě dárců krve a zdravotnických kursů, hlavně mezi ženami a školní mládeží a p. Všechna tato opatření mohou za války rozsah ztrát významně snížit.

5. Zbraně hromadného ničení podstatně zvýšily požadavky na dopravu a spoje a při tom nesmírně zhoršily podmínky pro jejich pravidelnou a co možná bezporuchovou činnost.

Zvýšení požadavků vzniklo zejména

- předpokládaným prudkým spádem vojenských operací a tím i nutností plnit všechny požadavky na přesuny co nejrychleji,
- velkým vzrůstem potřeby vojenské techniky a tím i rozsahu požadavků na dopravu a spojení,
- velkým rozsahem předpokládaných přesunů obyvatelstva i zařízení v týlu,
- zvýšenou nutností alespoň zdvojit všechny nejdůležitější dopravní a spojovací cesty.

K zhoršení podmínek pro pravidelnou činnost dopravy a spojů došlo zejména tím, že by dopravní i spojovací cesty a uzly byly velmi často na-

padány a vyřazovány z provozu. Proto má nesmírný význam vytvořit v míru postupně co největší rezervy lokomotiv, nákladních vagonů, automobilů, kolejí a pražců, náhradních mostů, opravárenského materiálu, náhradního spojovacího materiálu atd. Při zahájení války by musely být ihned zřízeny a plně vybaveny četné pracovní skupiny určené k řízení prací na obnově železničního svršku za pomoci obyvatelstva a speciální pracovní skupiny k obnově a výstavbě mostů, tunelů, dopravních a spojovacích uzlů a p. Někdy je účelné upravit již mírovou organizaci údržbářské a opravárenské činnosti tak, aby pro tyto speciální pracovní skupiny pro případ války byly již v míru k dispozici základní kádry pracovníků a opravárenské soupravy (vlaky).

Protože by v prvním období války doprava velmi těžko zvládala nejnaléhavější požadavky, je velmi nutné, aby u spotřebitelů byly dostatečné zásoby nejnútnejšího materiálu, tak aby v prvním období války doprava nemusela tento materiál převážet. Zejména je pro dopravu důležité, aby u elektráren i železničních dep byly co největší zásoby uhlí a aby byl též dostatek stavebního materiálu na těch důležitých stavbách, jejichž výstavba by pokračovala (někdy i urychleně) i po zahájení války.

Za války by se stala velmi zranitelnou doprava po řekách (zničené přehrady a mosty, jejichž obnova nebo alespoň odstranění škod vyžadují často velmi dlouhých lhůt).

6. Zbraně hromadného ničení mají vliv i na požadavky na stavebnictví. V míru rostou nároky na výstavby krytů CO, které musí být nyní odolnější a musí být vybaveny proti účinkům záření, bojových chemických látek i biologických zbraní. Na počátku války by bylo pozdě spoléhat na další výstavbu krytů tak vybavených, jako jsou kryty stavěné v míru. Proto by si většina obyvatel musela svépomocí u svých domovů i pracovišť vybudovat urychleně nouzové kryty (štoly, nekryté vyztužené okopy atd.). Zbraně hromadného ničení mají vliv (a zdražují) na př. i výstavbu letišť, kde je třeba umisťovat letadla co nejdále od rozjezdové dráhy za ochrannými valy. U skladů hledisko ochrany proti zbraním hromadného ničení vyžaduje stavět menší rozptýlené sklady, i když je to méně hospodárné.

Je velmi důležité, aby stavebnictví za války bylo co nejvíce vybaveno stroji pro zemní práce a bylo připraveno alespoň na provisorní náhradu škod (stavba prozatímních baráků, prozatímních továrních hal a p.).

Velká část materiálu i pracovníků musí být během války rezervována na opravy.

7. Zbraně hromadného ničení si vynucují, aby za války (přesněji řečeno co možná před zahájením operací) došlo k velmi rozsáhlým přesunům obyvatelstva, zařízení i celých podniků z velkých měst a průmyslových středisk na venkov. V minulých válkách byly přesuny obyvatelstva a zařízení vynucovány hlavně pohybem front. V příští válce by největší část přesunů (evakuací) byla ve většině případů vynucena potřebou vyklidit co nejvíce oblastí, kde je nejpravděpodobnější napadení atomovými a thermonukleárními zbraněmi. Je v zájmu snížení ztrát, aby tyto přesuny byly co nejrozsáhlejší, ale též co nejrychlejší. Mají-li být provedeny včas, musí tu být snaha je uskutečnit ještě před zahájením nepřátelství. Je třeba počítat s tím, že právě v prvních dnech by se nepřítel snažil o hromadné ničivé

napadení všech nejdůležitějších týlových objektů a tím dosáhnout zlomení odporu.

Je jasné, že tu jde o rozsáhlou a nesmírně choulostivou věc, která, aby mohla být v čas potřeby úspěšně provedena, musí být velmi pečlivě promyšlena a připravena. Přitom u přesunů obyvatelstva není nejsložitějším problémem samo provedení přesunů, zejména u přesunů na kratší vzdálenosti, nýbrž zabezpečení dalšího ubytování pro evakuované obyvatelstvo, jeho stravování, možnosti zapojení do práce a p. Hlavní zásadou evakuačních plánů je rychlost a jednoduchost.

Ještě obtížnější je však příprava a případné provádění přesunů průmyslových a jiných podniků, kde kromě lidí je třeba přesunovat i zařízení, materiál a p. Přitom je nutno nejdříve přesunovat zvláště cenné speciální a unikátní zařízení, protože je třeba předpokládat, že o zničení nebo ochraně tu rozhoduje často rychlost přesunu.

Mnohé podniky a zařízení jsou takového rázu, že je přesunout nelze, i když je nezbytně nutné zachovat jejich provoz. I tu však platí zásada co nejvíce omezit počet osazenstva a pro zbylé osazenstvo zabezpečit ukrytí.

8. Zbraně hromadného ničení si vynucují změny v řízení státu a zejména v řízení národního hospodářství za války. Ve válce by totiž ministerstva a ústřední úřady nemohly snad v žádné zemi zůstat všechny v hlavním městě a pokračovat v práci. Bylo by nutné spěšně je odsunout a rozptýlit na venkově a pro nejdůležitější pracovníky zabezpečit ukrytí pod zemí.

Jaké to má následky?

- Budou tam podstatně horší podmínky pro pravidelný styk s podřízenými podniky a organizacemi pro nedostatek pojítek a dopravních prostředků, pro často excentrickou polohu ústředních úřadů. Při masovém používání zbraní hromadného ničení je jediným spolehlivým spojením spojení radiové.
- Podstatně bude ztíženo i spojení a styk ministerstev a ústředních úřadů mezi sebou (budou daleko od sebe).
- Vyšší orgány nebudou znát často včas celou situaci, která by se při masovém použití zbraní hromadného ničení rychle měnila.

Všechny tyto okolnosti mají velmi velký význam zejména pro nás, protože máme složitou problematiku v národním hospodářství a rozsáhlý, centrální aparát, který by za masového použití zbraní hromadného ničení byl příliš těžkopádný.

Jaké přípravy je možné po této stránce učinit v míru?

- Předem promyslet a připravit způsob řízení hospodářství za války.
- Všechny důležité podniky musejí včas (ještě v míru) být seznámeny se svými mobilizačními úkoly a být na jejich plnění připraveny.
- Musí být připraveno omezení aparátu ústředních úřadů na nejmenší míru; ústřední aparát musí obsahovat jen to, co je k vedení války nezbytné.

Za války by vedoucí nižších složek, zejména ředitelé podniků a národní výbory, měli být vybaveni rozsáhlými pravomocemi, při čemž by ústřední orgány měly vyhrazeno rozhodování jen o skutečně zásadních věcech tak,

aby byl zabezpečen rychlý všeobecný a koordinovaný přechod průmyslu na zbrojní výrobu a celého národního hospodářství na válečné koleje.

Za války by měla být zabezpečena a po rozšíření pravomoci vedoucích nižších jednotek dokonce ještě rozšířena možnost účinné dělnické kontroly těchto vedoucích pracovníků zdola. Vždyť nakonec o všem bude v takové situaci rozhodovat iniciativa a obětavost lidových mas.

S tohoto hlediska má pro nás velký význam probíhající decentralisace pravomoci a zjednodušování řízení národního hospodářství.

Při zahájení války by ovšem pozbyly platnosti dosavadní pětiletý i roční plán a místo nich by nastoupily krátkodobé (asi čtvrtletní) plány a zejména operativní řízení podle vyvíjející se situace.

9. Ze všeho, co bylo uvedeno, vyplývá, že **ve válce by při oboustranném masovém použití zbraní hromadného ničení ještě podstatně vzrostla úloha bojové morálky obyvatelstva.** Bojová morálka obyvatelstva by byla podrobená zvlášť těžkým zkouškám proto, že by velmi mnoho rodin bylo roztrženo (muži by odešli do armády nebo na důležitá pracoviště do vzdálených míst), velká část obyvatelstva by byla evakuována a musela by opustit svoje domovy a většinu majetku, bylo by téměř neustálé nebezpečí napadení, při čemž by zejména zbraně hromadného ničení svou zákeřností vedly k vyvolávání paniky. Nepřítel by v takovémto případě velkou pozornost věnoval záškodnickému boji a všemožnému podněcování paniky, po případě i nepokojů v zápolí. Při tom při všem by zápolí mělo plnit rozsáhlé požadavky na výrobu, zásobování, dopravu atd.

Proto musíme velmi dobře sledovat a pomáhat upevňovat morální jednotu a semknutost našeho lidu kolem strany a vlády. Musíme podporovat vysvětlování účinků a způsobů použití zbraní hromadného ničení v případné budoucí válce tak, aby lid byl připraven bojovat i za nejtěžších podmínek a tak dosáhnout co největšího omezení morálního účinku těchto zbraní.

10. Je známo, že **zbraně hromadného ničení zvyšují úlohu překvapení ve válce.** Nedat se nepřítelům překvapit, to na úseku mobilizačních příprav v národním hospodářství znamená

- mít vypracovány co nejpodrobnější a očekávané situaci odpovídající hospodářské mobilizační plány, které by plně braly v úvahu nové změněné podmínky,
- provést včas v národním hospodářství všechna potřebná opatření, to znamená zejména vytvořit nutné rezervy materiálu i výrobních kapacit,
- nedat se překvapit ani v užším smyslu, to znamená nezačít provádět hospodářskou mobilisaci až při zahájení války nebo při zahájení vojenské mobilisace. To je již pozdě. Hospodářskou mobilisaci vzhledem k tomu, že ji není možno provést během několika dnů jako mobilisaci armády, je třeba začít a v podstatě provést ještě v míru. Rozhodně se musí v míru provést alespoň její nejdůležitější plánovaná opatření, a to alespoň ve formě částečné nebo zakryté hospodářské mobilisace.

11. Jednou z nejdůležitějších podmínek k zabránění překvapení je **dobýt si náskok v úrovni vojenské techniky** a tento náskok si neustále v míru udržovat a co možná zvětšovat. Rozumí se samo sebou, že by množství a hlavně technická úroveň bojové techniky, zejména zbraní hromadného ničení a prostředků k jejich dopravě na cíl a ochraně proti nim, měly ve

válce nesmírný význam. To si vyžaduje věnovat nepřetržitě velké prostředky na výzkum a vývoj v těchto oborech.

Malé státy nemohou úspěšně rozvíjet výzkum bez spolupráce a spojení s průmyslovými velmocemi. Tu je jeden z mnoha důkazů, že o zabezpečení obrany našeho státu bez SSSR nemůže být řeči.

Závěr

U zaostalých, hospodářsky nevyvinutých států není možno vážně mluvit o přípravě ekonomiky na válku za předpokladu masového použití zbraní hromadného ničení. Dokonce i státy průmyslově vyspělé, které však mají soustředěn svůj ekonomický potenciál na malém poměrně území (jde zejména o státy střední a západní Evropy), musí pro případ války počítat s nepříjemnou pro ně skutečností, že by jejich soustředěný potenciál byl ve válce velmi zranitelný. Proto je dnes velmi málo států, které mohou svoje hospodářství poněkud úplněji připravit na válku za masového oboustranného použití zbraní hromadného ničení.

Národní hospodářství je velmi zranitelné zbraněmi hromadného ničení, a to i když jsou uskutečněna rozsáhlá opatření v tvoření rezerv, v dislokaci, v ukrývání některých nejdůležitějších objektů pod zem a p. Konec konců nejúčinnější obranou je zničit protivníkovi jeho sklady zbraní hromadného ničení, letiště, odpalovací základny řízených střel a továrny vyrábějící tyto zbraně, prostě zničit protivníkovi jádro jeho bojové techniky a ekonomického potenciálu dříve, než by totéž učinil on nám.

Velmi jasně si uvědomujeme, že válka za oboustranného masového použití zbraní hromadného ničení je pro nás tím nejhorším »řešením« mezinárodních sporů. Proto má tak velký význam naše mírové soutěžení s kapitalistickými státy. Vítězství v mírovém soutěžení, to je jediné rozumné východisko. Proto je při mobilizačních přípravách v národním hospodářství prvním příkazem šetrnost, t. j. desetkrát obrátit každou korunu, dříve než se na mobilizační přípravu vydá.

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

NĚKTERÉ OTÁZKY ORGANISACE A PROVÁDĚNÍ PRŮZKUMU V NOCI

Podplukovník Vasil Valo

Nepřetržitost průzkumu, zejména nepřetržitě sledování veškeré činnosti nepřítele ve dne v noci, byla vždy jednou z hlavních podmínek úspěchu v boji. Zkušenosti sovětských a našich průzkumníků a bojujících jednotek v průběhu Veliké vlastenecké války potvrzují, že hlavně noční tma skýtá výhodné podmínky k vytváření vhodných předpokladů k zjištění skutečného zámyslu nepřítele a k včasnému upozornění vlastních vojsk na možné překvapení z jeho strany. Manévr vojsk nepřítele, zejména v taktické a bližší operační hloubce, byl prováděn zpravidla v noci. Každý nový den přinášel pronikavé změny v sestavě nepřítele. Tam, kde intenzita průzkumu v noci ochabovala, docházelo zpravidla k překvapivým změnám situace za iniciativy nepřítele. V takovýchto případech narychlo učiněná protiopatření velitelů byla mnohdy málo účinná. Avšak tam, kde síly a prostředky průzkumu všech druhů ani na okamžik neztrácely »dotyk« s nepřítelem, k přímému překvapení nemohlo dojít, poněvadž velitelé měli zpravidla dost času k provedení účinných protiopatření.

V soudobých bojových podmínkách má nepřetržitost průzkumu veškeré činnosti nepřítele ještě významnější úlohu, než tomu bylo dosud. Vysoká mechanisace a motorisace svazků a útvarů, lepší možnosti rychlého přeskupení vojsk, nové způsoby přechodu od jednoho druhu bojové činnosti k druhému a zejména pak způsoby používání a účinky zbraní hromadného ničení mohou v poměrně krátké době vytvořit všechny podmínky pro překvapivý a ničivý úder. Následky překvapivých úderů mohou být v soudobých podmínkách daleko horší, než tomu bylo dříve. Překvapivý a soustředěný atomový chemický a biologický úder, spojený s útočnou činností nepřátelských vojsk, může vážně ohrozit plány bojové činnosti vlastních vojsk. Proto právě tato skutečnost vyžaduje, aby síly a prostředky pozemního a vzdušného průzkumu byly v stálém »dotyku« s nepřítelem bez ohledu na dobu dne, roku nebo na situaci.

Význam noční tmy si uvědomuje velení každé armády. Proto také bylo přikročeno téměř ve všech moderních armádách světa k nočnímu výcviku vojsk a k zavedení takových přístrojů do výzbroje, které by v maximálně možné míře vyloučily nepříznivý vliv noci na bojovou činnost vojsk a na druhé straně maximálně ztížily provádění bojových akcí protivníkem.

V současné době existují již různé přístroje k pozorování v noci, které jsou založeny na využití infračervených paprsků. Jsou to zejména dalekohledy, velitelské pozorovací přístroje, přístroje průzkumníka a ženisty, střední a těžké přístroje k vidění v noci, jakož i přístroje pro jednotlivé zbraně a řidiče aut a tanků. Dosah těchto přístrojů je různý a závisí na váze samého přístroje a na váze zdrojů. Přístroje určené k pozorování činnosti

nepřítele mají dosah od 50 do 800 m a některé z nich i několik kilometrů. Noční zaměřovače pro pěchotní zbraně mají účinný dosah od 150 do 1000 m podle ráže a určení zbraně. Přístroje pro řidiče aut a tanků mohou mít dosah do 80 m i více.

Uvedené údaje o přístrojích k vidění v noci nejsou konečné. Vývoj a zdokonalování těchto přístrojů pokračuje a v současné době je zaměřen zejména na zmenšení jejich celkové váhy a na vývoj takových, které by nevyžadovaly ozáření reflektory infračerveného záření a mohly rovněž nerušeně pracovat v mlze, v dýmu a p.

Prostředkem pozemního průzkumu v noci jsou i radiolokátory k zjišťování pozemních cílů. Jejich účinný dosah je podle terénu 10 až 12 km i více. Velkou výhodou tohoto průzkumného prostředku je to, že může nerušeně pracovat za všech povětrnostních podmínek a rovněž v dýmu a prachu. Je jím možno zjistit nejen sám cíl, ale i směr a rychlost pohybu cíle.

Hlavním nedostatkem radiolokátorů k zjišťování pozemních cílů je, že nelze jimi zjistit vnější obrysy cíle a tím blíže určit jeho ráz, takže rovněž není možné rozlišit skutečné cíle od klamných, a dále, že každá terénní překážka je zároveň překážkou práce radiolokátorů.

Jedním z dalších prostředků průzkumu v noci jsou tepelné zaměřovače, t. zv. teplolokátory. Jsou určeny k zjišťování a určování místa takových cílů, které mají nebo vydávají větší teplotu, než je teplota jejich okolí. Činnost těchto přístrojů je založena na vlastnosti nadržatých těles vylučovat infračervené paprsky. Těmito přístroji je možno zjistit přítomnost, směr pohybu a místo cíle podle zdroje infračervených paprsků. Jsou to zejména lidé, bojová vozidla se zapnutými motory, střilející zbraně, letouny atd. Účinný dosah těchto přístrojů se pohybuje od několika set metrů do několika kilometrů. Jejich kladem je poměrně velká citlivost a malé rozměry. Nedostatkem je, že nedávají jasný obraz cíle, neumožňují odhalit cíle, které mají stejnou teplotu jako jejich okolí, a že nemohou účinně pracovat v složitých povětrnostních podmínkách.

Velmi významným prostředkem nočního průzkumu bude jistě spojení infračervené aparatury s televizní technikou, a to jak na zemi, tak i ve vzduchu.

Současný stav jednotlivých technických prostředků nočního průzkumu nezaručuje ještě jejich všestrannou spolehlivost. Nelze jich proto používat izolovaně a na základě údajů jednoho přístroje činit jednoznačné závěry o zámyslu a možnostech nepřítele.

Zdokonalování dosavadních a vývoj nových technických prostředků určených pro průzkum v noci a za ztížených povětrnostních podmínek probíhá velmi rychle. To vyžaduje i rychlost v seznamování vojsk s takticko-technickými údaji těchto prostředků a v podnikání účinných ochranných opatření.

Zavedení infračervené, radiolokační a televizní techniky do výzbroje armád se do jisté míry odrazí i v organizaci a způsobech pozemního průzkumu. Hlavní zásady a metody pozemního průzkumu zůstávají nedotčeny. Vznikly však mnohé nové požadavky na výstroj a maskování vojsk, zejména na průzkumníky, na organizaci pozorování a naslouchání, na provádění lécek, výpadů, průzkumu bojem a rovněž na organizaci přechodu fronty a činnosti průzkumníků v sestavě nepřítele.

Proti nepřátelskému pozorování pomocí infraprístrojů a rovněž proti infrafotografování je třeba vybavit aspoň průzkumníky maskovacími pláštěnkami napuštěnými barvou odrážející infračervené paprsky. Rovněž zbraně průzkumníků musí být opatřeny infranátěry. V každém případě bude nutno vyžadovat a dodržovat v noci všechny zásady maskování a bojového chování jako ve dne.

Zavedením přístrojů k vidění v noci a jiných přístrojů do výzbroje armády mají vojska v dotyku s nepřítelem zlepšené možnosti pozorovat činnost nepřítele a nejsou vždy odkázána jen na naslouchání a omezené pozorování. Pomocí přístrojů k vidění v noci a nočního průzkumu je možno včas odhalit zřizování průchodů nepřítelem ve vlastních minových polích, přípravy nepřítele k průzkumným akcím, odchod nepřátelských jednotek z předního okraje, odhalování cílů na předním okraji, řízení palby na tyto cíle, noční fotografování a rovněž přípravu a provedení vlastních průzkumných akcí. Poměrně výhodné podmínky pro pozorování se jeví v hloubce nepřátelské sestavy, kde nebezpečí, že bude odhalen zdroj infračerveného záření, je méně pravděpodobné. To však vyžaduje, aby přístroje k vidění v noci měly takovou váhu, aby je průzkumníci mohli snadno přenášet jak přes frontu, tak v prostoru obsazeném nepřítelem.

Tytéž výhody při pozorování a nočním průzkumu skýtají nové přístroje i nepříteli. Rozdíl je jen v dokonalosti těchto přístrojů, ve způsobu jejich využití a zejména pak v morálně politickém stavu vojáků, kteří tyto přístroje obsluhují a jimž ku pomoci jsou určeny. Zvlášť markantní rozdíl bude ve správném a účinném využití těchto přístrojů, uvědomíme-li si nutné požadavky na přípravu a provádění průzkumných akcí v dotyku s nepřítelem, na přípravu a provedení přechodu průzkumníků přes frontu a na jejich činnost v sestavě nepřítele. V těchto případech sebelepší technika bez lidí silných duchem nic nezmůže.

Účinný dosah přístrojů k vidění v noci má zejména vliv na umístění pozorovacích stanovišť. V dotyku s nepřítelem musí být tato stanoviště od předního okraje nepřítele na takovou vzdálenost, která zaručuje plné jejich využití. Totéž se ovšem týká i jiných technických prostředků nočního průzkumu. Pro přístroje k vidění v noci bude to převážně postavení bojového zajištění nebo první zákop. V mnoha případech bude však nutno tato stanoviště předsunovat před vlastní přední okraj a při tom pozorovatelům organisovat potřebnou ochranu.

Vzhledem k tomu, že se přístroje k vidění v noci dají poměrně snadno zjistit, bude nutno pozorovací stanoviště často měnit. Pozorovatelé se musí připravovat k pozorování v noci zpravidla ve dne. Příprava pozorovacích stanovišť a pozorovatelů ve vlastní sestavě nebude vyžadovat zvláštních opatření k utajení, avšak při přípravě z předsunutých pozorovacích stanovišť bude třeba zvláštní obezřelosti. V žádném případě nesmějí přípravy k nočnímu pozorování prozradit plánovanou bojovou nebo průzkumnou akci. V opačném případě by nepříteli byla dána možnost učinit opatření nejen k zničení pozorovacího stanoviště, ale i k zmaření plánované akce. Vyřadit pozorovací stanoviště, které bylo zjištěno teprve v noci, nebude snadné, poněvadž příprava paleb v noci na toto stanoviště bude poměrně obtížná.

K oklamání nepřítele bude nutno provádět pozorování přístroji k vidění v noci v nepravidelných intervalech. Rovněž intenzita pozorování, nebude-li vynucena bojovou činností nepřítele, nesmí upoutat jeho pozornost.

Při přípravě nebo provádění vlastních bojových nebo průzkumných akcí bude nutno položit hlavní důraz zvláště na zjištění a ničení nepřátelských nočních pozorovacích a jiných průzkumných prostředků. V takových případech bude činnost vlastních prostředků nočního průzkumu výhodnější až po zahájení akce. Jak již bylo uvedeno, nejvýhodnější podmínky pro pozorování činnosti a objektů nepřítele přístroji k vidění v noci jsou v hloubce nepřátelské sestavy. I když lze předpokládat, že v prostoru důležitých objektů a v prostorech soustředění vojsk bude nepřítel zjišťovat zdroje infračervených paprsků, nebude tam jeho bdělost taková jako na předním okraji. To vytváří poměrně dobré možnosti pro používání přístrojů k vidění v noci průzkumnými skupinami, průzkumnými hlídkami a průzkumnými odřady. Přitom však je nutno si uvědomit, že nepřítel po zjištění zdroje infračerveného záření ve své sestavě podnikne veškerá opatření k tomu, aby zničil nejen tento zdroj, ale i průzkumnou skupinu nebo odřad, a že po této stránce hrozí našim silám a prostředkům větší nebezpečí než ve vlastní sestavě.

S těmito skutečnostmi bude nutno počítat zejména při vysílání a činnosti průzkumných skupin v taktické hloubce obrany nepřítele a u operačně důležitých objektů v jeho týlu.

Při nastrojování léček na předním okraji a v hloubce sestavy nepřítele bude nutno volit takové prostory, které by co nejvíce ztěžovaly účinný průzkum nepřítele přístroji k vidění v noci a jinými prostředky. V každém případě bude nutno se vyvarovat svahů přivrácených k nepříteli a otevřené roviny. Při zaujímání léčky bude nutno často volit nejneprůzračnější povětrnostní podmínky a v prostoru léčky stále kontrolovat, zda nepřítel nepoužívá přístrojů k vidění v noci. V některých případech při zaujetí léčky bude třeba prostor zadýmovat, při čemž bude nutno hojněji než dosud používat klamných dýmových clon. V žádném případě nebude již možno považovat noční tmu za dostačující pro utajení léčky.

Rovněž příprava a provedení výpadů všech druhů a průzkumu bojem bude vyžadovat mnohých dříve málo používaných opatření. Bude to především volba prostorů a doby provedení těchto akcí. Nebude-li to na újmu splnění uloženého úkolu, bude třeba volit takové prostory, které by skýtalY výhodné připomínky pro výchozí položení jednotek a posilových prostředků vyčleněných pro tyto akce, a to právě s hlediska možností nepřátelských přístrojů k vidění v noci, radiolokátorů k zjišťování pozemních cílů, tepelných zaměřovačů a televise. Při volbě výchozího prostoru pro tyto jednotky bude nutno mít na zřeteli, že nepřítel, zjistí-li včas přípravy podobných akcí, může použít na připravené jednotky i úderu atomovými zbraněmi z pozemních prostředků nebo může ve své obraně včas připravit účinná protipopatření. Sám prostor výpadu nebo průzkumu bojem musí rovněž odpovídat požadavkům určeným možnostmi technických prostředků nočního průzkumu. Nejvýhodnější dobou k provedení uvedených akcí se jeví noční tma s přizemní mlhou nebo deštěm a sněžením, i když tyto podmínky značně ztěžují součinnost a řízení akcí.

Před provedením průzkumu bojem nebo výpadu bude nutno zvlášť koordinovat průzkumovou činnost v prostoru plánované akce, aby nedošlo

k upoutání pozornosti nepřítele na tento prostor. Při provádění průzkumu bojem nebo výpadu bude třeba zapojit do činnosti všechny síly a prostředky nočního průzkumu, aby veškerá činnost nepřítele byla přesně zaregistrována. Část posilových prostředků má být vyčleněna k ničení zjištěných prostředků nočního průzkumu a k rušení jejich činnosti. Ničit a rušit tyto prostředky v prostoru provedení výpadu a průzkum bojem je třeba provádět po celou dobu akce.

Výpady prováděné v sestavě nepřítele nebudou mít zpravidla takovou podporu jako na předním okraji. Tu bude nutno použít v maximální míře prvku překvapení a dbát hlavně toho, aby akce nebyla předem prozrazena. Prostor výpadu musí být i tu pod stálou kontrolou, zda nepřítel nepoužívá prostředků k vidění v noci. Zjistí-li se, je třeba vyčlenit část prostředků k jejich zničení nebo umlčení.

Nové prostředky nočního průzkumu mají ve značné míře vliv i na pronikání průzkumných skupin linií fronty. Přechod fronty je daleko nebezpečnější, a proto vyžaduje důkladnější přípravy, než tomu bylo dosud. K určení místa přechodu fronty nebude již stačit nalézt mezeru nebo slabě obsazený prostor v nepřátelské obraně, poněvadž zrovna tyto prostory budou zpravidla v pásmu účinnosti technických průzkumných prostředků. K bezpečnému přechodu bude nejdříve nutno zjistit, zda nepřítel v daném prostoru disponuje technickými prostředky nočního průzkumu, jak jich používá a kterým prostorům věnuje největší pozornost. Dále bude třeba vytvořit podmínky k umlčení nebo zničení těchto prostředků, aby průzkumníci pronikli frontou co možná beze ztrát a utajeně. Možnosti nočního průzkumu pomocí nových technických prostředků však stále nutí k tomu, aby přeprava průzkumných skupin přes frontu byla prováděna vzdušnou cestou a aby bylo více využíváno klamných bojových akcí na předním okraji s cílem přepravit průzkumníky do týlu nepřítele.

K maximálnímu využití technických prostředků nočního průzkumu dojde při přípravě a provedení nočního útoku. Pomocí těchto prostředků bude nutno soustavně doplňovat údaje, které byly získány jinými silami a prostředky průzkumu. Zejména při upřeshňování cílů pro atomovou, dělostřeleckou a leteckou přípravu zteče bude třeba plně využít jejich možností, poněvadž po setmění nepřítel může provést podstatné změny ve své sestavě. Při organizaci a přípravě nočního útoku není nikdy vyloučena nepřátelská protipříprava, a to zejména proto, že značná část vlastních příprav bude prováděna ve dne. Tato skutečnost může způsobit i to, že nepřítel po setmění a v době provádění protipřípravy přejde na některých úsecích do mobilní obrany, čímž by vlastní atomová, dělostřelecká a letecká příprava mohla vyznít naprázdno a vlastní útočící vojska by se mohla dostat do velmi svízelné situace.

V současných bojových podmínkách nemusí být vždy známkou příprav nepřítele k provedení protipřípravy nápadný přesun dělostřelectva z hloubky a podél fronty. Nepřítel v současné době disponuje mohutnými prostředky atomového, chemického a biologického napadení, kterých může použít při protipřípravě s výhodou a s překvapením. Proto bude nutno prostředky nočního průzkumu zaměřovat zejména na tyto prostředky, a to jak se země, tak ze vzduchu.

V průběhu útoku v noci bude nutno vybavit všechna pohyblivá pozorovací stanoviště hlavně přístroji k vidění v noci. Těchto přístrojů mohou

s výhodou využít i samostatné průzkumné hlídky a bojové průzkumné hlídky, které budou zpravidla mechanisovány.

Význam radiolokátorů k zjišťování pozemních cílů, teplolokátorů, radiotechnického průzkumu, televise spojené s infratechnikou, infrafotografování a osvětlovacích prostředků při nočním útoku stoupá zejména proto, že obvyklé síly a prostředky průzkumu mají v noci omezené možnosti.

Při nočním útoku se průzkumné odřady zpravidla nevysílají, poněvadž pro jejich zasazení a činnost nebude vždy možno vytvořit vhodné předpoklady. Při nočním útoku budou přímé průzkumové zajištění útočících jednotek, útvarů a svazků provádět hlavně menší samostatné průzkumné hlídky praporů a pluků na vzdálenost 2 až 3 km a maximálně 5 km, divisi prvního sledu na vzdálenost do 10 km, bojové průzkumné hlídky střeleckých rot do 600 m a tankových praporů do 1000 m. Uvedené vzdálenosti těchto sil a prostředků průzkumu nezaručují plnou ochranu útočících vojsk před nenadálým napadením nepřítelem a neposkytují velitelům plnou možnost k provedení účinných protipatření, jakmile dostanou zprávy o nebezpečí hrožícím od nepřítele.

Vhodné podmínky pro využití technických prostředků průzkumu budou v obraně, a to zejména s hlediska jejich vhodného umístění a zabezpečení.

Vezme-li však v úvahu tu skutečnost, že pravděpodobný nepřítel v současné době přechází do útoku z chodu bez zaujetí výchozího položení vojsky, účinné dosahy prostředků k vidění v noci, radiolokátorů k zjišťování pozemních cílů, teplolokátorů, televise s využitím infratechniky a infrafotografování se země plně nezaručují odhalení hlavních sil útočníka již v době příprav. Proto hlavní tíha při zjišťování hlavních sil útočníka bude ležet na živých průzkumnících, letectvu a radiotechnickém průzkumu s maximálním využitím techniky.

V závěru je třeba uvést, že naše armáda má dosud malé zkušenosti s využíváním technických prostředků při organisaci a provádění průzkumu, a proto nejsou dosud úplně zpracovány ani theoretické otázky organisace a vedení průzkumu v noci.

Nadhozené otázky nočního průzkumu v žádném případě nevyčerpávají veškerou problematiku. Mají dát určitý podklad k rozvinutí diskuse a k dalšímu jejich prohloubení a zdokonalení v theorii a praxi.

NĚKTERÉ ZVLÁŠTNOSTI NÁSILNÉHO PŘECHODU VODNÍCH TOKŮ SE SILNĚ KOLÍSAJÍCÍM REŽIMEM VODY

Major Jaroslav Šebek

Úvod

O násilném přechodu vodních toků ať již s plánovitou přípravou nebo z chodu bylo napsáno již mnoho studií, avšak žádná z nich se nezabývala problémem násilného přechodu vodního toku se silně kolísajícím režimem vody.

Kolísání výšky vodní hladiny bývá krom atmosférických srážek způsobeno hlavně umělými hydrotechnickými stavbami na řekách. Pomocí nich může obránce, který je má ve svých rukou, upravit libovolně výšku vodní hladiny, a to v době pro útočníka nejnepríznivější. Největším nebezpečím pro útočníka jsou velké údolní přehrady s ohromnými spoustami nadržené vody. Uvolněním tohoto velkého množství vody vytváří se ničivá přívalová vlna s ohromnou rychlostí proudu, a to až 20 m/vt., která zpravidla smete všechny přechody v místech svého průchodu a znemožní na určitou dobu zřízení přechodů nových.

Jak je řešení této otázky aktuální, vyplýne nejlépe z toho, že na západoevropském bojišti připadá zpravidla na 3000 km² jedna údolní přehrada.

Počet těchto velkých hydrotechnických staveb bude ještě vyšší v prostoru velkých průmyslových a administrativních středisek. Tak na příklad na samé řece Ruhr v Poruří je 12 údolních přehrad.

Využitím údolních přehrad k zvýšení odolnosti obrany se zabývají vojenská theoretikové téměř všech kapitalistických států. Jejich názor tlumočí nejlépe The Military Engineer čís. 284 ve stati »Strategic Flooding in the United States«, který podrobně rozbírá způsoby využití velkých údolních přehrad k zpevnění obrany.

Podle názorů vojenských specialistů kapitalistických států musí být využito v maximální míře všech přehrad.

Jako nejvýhodnější se podle nich jeví postupné uvolňování menších množství vody jako prostředek, kterým lze dosáhnout co nejdéle doby záplavy.

Tato taktická manipulace s vodou (tactical hydraulic manipulation) umožňuje obránci cyklicky vytvářet přívalové vlny, což znemožňuje útočníkovi použít téměř všech druhů přepravních prostředků.

Ničení přehrad, kdy vznikne silná přívalová vlna, která ničí vše na svém postupu, považují za výhodné zvláště při vedení mobilní obrany, kdy se podařilo značným silám útočníka překročit řeku.

Zničení přehradního tělesa znamená na určitou dobu bezpečné odříznutí proniknuvších svazků od dalších sledů a týlu a jejich likvidaci atomovými údery a protiúderu svazků vedoucích mobilní obranu.

Při ničení přehradního tělesa může být použito i atomových pum nebo granátů, což zabezpečí dokonalé zničení přehrad a maximální využití nadržovaných mas vody, nehledě k tomu, že v prostoru, v kterém nastalo za-

plavení, nastane současně radioaktivní zamoření terénu, které vzhledem na pórovitost terénu bude značně konstantní.

Někdy, podle kapitalistických specialistů, může být ničení provedeno již předem, aby se řeka uvedla do původního stavu, a to v těch případech, jestliže se zlepší kvalita řeky jako překážky.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, jak velký význam je při vedení mobilní obrany přisuzován velkým údolním přehradám.

Je proto jisté, že se obránce bude snažit udržet si tyto hydrotechnické stavby za všech okolností.

1. Opatření v přípravném období

a) Průzkum řeky a obrany nepřítele

Rohodující význam pro úspěšné vedení útočné operace v prostoru, v kterém se může projevit vliv velkých hydrotechnických staveb, bude mít průzkum řek a jejich obrany.

Před zahájením průzkumu bude třeba pečlivě prostudovat všechny řeky v prostoru bojové činnosti podle dokumentace, která je k dispozici.

Řeky, které se budou v průběhu útočné operace překonávat, bude nutno vyhodnotit od samého jejich pramene a vyznačit na nich všechny umělé hydrotechnické stavby, které mohou mít vliv na režim vody. Taktéž se zhodnotí jejich přítoky.

Vzdušný průzkum se zaměří na upřesnění rázu obrany, a to hlavně v těch místech, která se budou pro násilný přechod z chodu jevit jako nejvýhodnější. Dále bude nezbytné vzdušným průzkumem zjistit: rozsah nádrže za přehradním tělesem, ráz přehradního tělesa, jeho obranu a ochranu, ráz zátarasů připravovaných na řece, ráz a průběh cest jdoucích územím možného zatopení.

Pozemní hloubkový průzkum, při kterém budou značnou část úkolů plnit ženíjní průzkumné hlídky, bude mít za úkol upřesnit obranu a ochranu přehradního tělesa, výšku přehradního tělesa, kapacitu výpustných zařízení, výšku vodní hladiny pod přehradním tělesem a za ním, ráz obrany řeky v místech přechodů, ráz zátarasů na řece, ráz cest a výšky jejich násypů v prostoru možného zatopení, prostory, v kterých má obránce soustředěny své přepravní prostředky, místní zdroje materiálu vhodného k zřízení přeprav a ráz ostatních hydrotechnických staveb na řece.

Podle údajů, které budou k dispozici, sestaví se pak plán možného zaplavení území při prolomení hráze. Dále se sestaví časový plán postupu přívalové vlny a určí se doba, po kterou bude vzdutí hladiny trvat. Po sestavení plánu zaplaveného území vyznačí se v něm všechny komunikace, hlavně silnice s tvrdou konstrukcí a ty, které jsou na násypu nad okolním terénem.

b) Výběr úseku přepravy a přepravišť

Na podkladě sestavení plánu možného zaplavení území v pásmu přechodu provede se výběr úseků přepravy a přepravišť.

Jako nejvýhodnější budou se jevit ta místa, v nichž šířka záplavy bude co nejmenší, a pak taková místa, v kterých byly zřízeny přes řeku stálé

přechody, k nimž vedly cesty s tvrdou konstrukcí, a cesty na násypu, které po přechodu přívalové vlny zůstanou nad úrovní zaplaveného terénu.

Na šířku úseků přeprav bude mít vliv ráz zatopení v útočných pásmech. Šířka úseků, která bude zpravidla větší, než jak tomu je za normálních podmínek, musí zabezpečit možnost současného přechodu všech svazků. Zvláštnost tu bude mít rovněž volba jednotlivých typů přepravišť, kde s přihlédnutím k běžným zásadám musí být počítáno i s ničivými účinky přívalové vlny a se značným zvýšením rychlosti proudu. Po odchodu přívalové vlny, jejíž ničivý účinek se začne snižovat zpravidla asi za 1 hod. po průchodu jejího čela, budou zřizována hlavně plavidlová přepraviště z obojživelných pásových transportérů typu K 61 a mosty na plovoucích podporách, které by zajistily rychlý přechod dalších sledů zatopeným územím k posílení svazků bojujících na předmostí. Šířka plavidlových, po případě přívozových přepravišť bude značně širší než šířka normální, poněvadž splutí přepravních prostředků vlivem silného proudu bude podstatně větší. Při volbě jednotlivých typů přepravišť musí být přihlédnuto k možnosti přesunu přepravních prostředků k řece zaplaveným územím, k možnosti přístupu břemen na přepraviště, k možnosti jejich ochrany před plovoucími troskami, k možnosti rychlého rozebrání a zavedení do tišin, k možnosti zřízení přístavních můstků a ramp, které bude vhodné zřizovat jen v místech, kde rychlost proudu nebude větší než 2 až 3 m/vt.

Zvětšení šířky jednotlivých přepravišť bude mít vliv i na zvětšení šířky jednotlivých úseků přeprav.

c) Plánování přepravy

Pro každý přechod vodního toku, na kterém jsou hydrotechnické objekty, kterých může obránce využít, sestavuje se grafikon přepravy, a to až jde o řeky brodné či nebrodné. U řek brodných, kde nebudou zpravidla zřizována žádná přepraviště z normovaných přepravních prostředků a kde těžiště přepravy při nebezpečí zaplavení bude položeno hlavně na brodění, sestaví se grafikon přepravy pro nejnepríznivější případ, a to když nastalo úplné prolomení přehradního tělesa. U řek nebrodných sestavují se grafikonky ve dvou variantách, a to pro přechod řeky za normálních podmínek a pro přechod řeky po prolomení přehradního tělesa.

V průběhu útočné operace probíhá násilný přechod podle situace, a to podle jedné z variant. Velmi často bude nutno přejít z jedné varianty na variantu druhou. V takovém případě se vyznačí v grafikonu pro druhou variantu čára, kterou se oddělí útvary, které již byly přepraveny, a útvary, které je třeba přepravit. Při kalkulaci doby, kdy nastane přeprava podle druhé varianty, musí být přihlédnuto k průchodu maxima přívalové vlny v úseku přepravy. Jedině takovým způsobem bude lze zabezpečit organizovanou přepravu za velmi těžkých podmínek.

d) Všeobecná opatření k úspěšnému zabezpečení přechodu vodního toku

K úspěšnému zabezpečení přechodu vodního toku s velkými hydrotechnickými stavbami je třeba, aby byla provedena pečlivá opatření všemi druhy vojsk.

První a nejzávažnější opatření bude záležet v úsilí o prolomení přehradního tělesa v přípravném období letectvem nebo řízenými střelami, aby byly vytvořeny takové podmínky pro přechod, které by byly pro útočící vojska nejpriznivější. Zkušenosti z druhé světové války ukazují, že tato opatření byla vždy praktikována více méně úspěšně, jestliže se v útočných pásmech vyskytovaly vodní toky s velkými hydrotechnickými stavbami, poněvadž spoléhat na to, že se přehradního tělesa podaří zmocnit v průběhu boje, bylo vždy riskantní vzhledem na obranu a ochranu objektu, který obránce bude pokládat vždy za velmi důležitý pro zkvalitnění obrany.

Mimo to, poněvadž tu půjde většinou o objekty strategického nebo operačního významu, budou údolní přehrady zpravidla napadány již předem strategickým bombardovacím letectvem, aby, půjde-li o tzv. údolní přehradu a k u m u l a č n í*), na nichž závisí průmyslová výroba a životní podmínky celých oblastí, byly narušeny.

Vše to přispívá k předběžnému vytvoření příznivých podmínek pro násilný přechod útočících vojsk.

Činnost letectva bude zaměřena hlavně na porušení výpustného zařízení, což by mělo za následek vypuštění přehrad, aniž by nastaly rozsáhlejší záplavy, které mohou způsobit rozbahnění půdy. Nebude-li poškození výpustného zařízení úspěšné, bude nutno přehradní těleso prolomit. Prolomení přehradního tělesa pomocí normálních trhavých pum nezpůsobí zpravidla vzhledem na masu přehradního tělesa její úplné prolomení, nýbrž jen částečné poškození pod přepadem, což ponechá ještě velké množství vody za přehradním tělesem, které bude moci obránce uvolnit. Výhodným prostředkem k úplnému stržení přehradního tělesa se v současné době jeví atomová puma malé ráže do 2 KT, která podvodním výbuchem na návodní straně zcela blízko přehradního tělesa může způsobit úplné protržení hráze a její vyprázdnění. Nevýhoda se tu jeví v radioaktivním zamoření zaplaveného prostoru.

Doba předběžného prolomení přehradního tělesa atomovou pumou, aby byl získán výhodný vodní režim v řece, musí být proto pečlivě uvážena, aby v době, kdy vojska dojdou k řece, byl okolní terén již vysušen a umožňoval pohyb bojové techniky mimo komunikace a stupeň radioaktivního zamoření terénu nebyl nebezpečím pro vojska.

Nebude-li mít toto velmi důležité opatření úspěch, bude nutno usilovat o zmocnění se přehradního tělesa taktickým nebo operačním vzdušným výsadem anebo časovým rozplánováním útočné operace tak, aby svazky, které útočí do prostoru přehrady, jí časově dosáhly dříve než svazky útočící pod přehradou.

Do prostoru přehrad k jejich zajištění budou si útočící svazky vysílat téměř vždy PO, a to v síle nejméně mechanisovaného nebo tankového pluku. Tato opatření budou zpravidla vzájemně kombinována.

Velký význam má i činnost demonstrační, je-li vodní tok zcela blízko předního okraje. Cílem demonstrační činnosti bude oklamat nepřítele o do-

*) Podle typu se dělí údolní přehradu na a k u m u l a č n í, kde se akumuluje voda pro různé účely, na př. pro výrobu elektrické energie, pro zásobování velkých měst a průmyslových středisek pitnou a užitkovou vodou atd., a na r e t e n ě n í, které slouží k zadržení velkých přívalových vod při povodních. Zpravidla se oba tyto typy prolínají.

bě skutečného provedení útočné operace tak, aby předčasně uvolnil vodu nadržanou v přehradě.

Tato demonstrační činnost bude zpravidla plánována armádou nebo hlavním velitelstvím v rámci operačního maskování.

Velký význam má i předběžná organisace zásobování odříznutých svazků na předmostí vzdušnou cestou. Tomu musí být věnována zvláštní pozornost.

e) Ženíjní zabezpečení přípravy násilného přechodu

Pro úspěšné provedení násilného přechodu vodního toku, na kterém jsou velké hydrotechnické stavby, z chodu, bude mít velký význam ženíjní zabezpečení.

Ženíjní zabezpečení v období přípravném bude záležet

a) v zabezpečení dostatečného počtu motorových přepravních prostředků;

b) v organisaci dostatečně silných odřadů k zabezpečení pohybu, vybavených všemi prostředky k zpevnění přístupů k přepravištím a prostředky pro deaktivaci;

c) v přípravě prostředků k vytyčení cest v zatopeném terénu (bójemi atd.);

d) v přípravě prostředků k ochraně přepravišť před plovoucími troskami a minami (drátěné sítě, ocelová lana atd.);

e) v zabezpečení potřebného počtu takových ramp pro plavidlové, převozové a mostové přepravy, které by vyhovovaly rychlému klesání vodní hladiny;

f) v organisaci záchranné služby;

g) v organisaci silných pohyblivých odřadů zatarasovacích a v jejich přípravě pro boj na předmostí;

h) v přípravě prostředků pro noční osvětlení přepravišť a přístupových cest k nim;

ch) ve vytvoření dostatečně silné ženíjní zálohy přepravních prostředků.

Při plánování ženíjního zabezpečení musí být vzato v úvahu, že násilný přechod za podmínek, kdy obránce může uvolnit velké množství nadržené vody, bude mít řadu specifických odlišností od normálního násilného přechodu. Tak na příklad stavba nízkovodních mostů na rámových nebo pilotových podporách nebude moci být zahájena až do doby, kdy nastal již odchod přívalové vlny a kdy se režim řeky ustálil.

Při přípravě ženíjního zabezpečení násilného přechodu je třeba mít na zřeteli i to, že veškeré pomocné hydrotechnické objekty (jezy) na řece pod přehradním tělesem, které dříve upravovaly režim řeky, budou zničeny a že řeka po odchodu přívalové vlny bude mít podstatně jiný ráz než tomu bylo dříve.

O ničivém účinku přívalové vlny lze si učinit nejlepší představu ze škod, které byly způsobeny při prolomení přehrady v Möhne, kde účinkem Wallisovy pumy byl vytvořen průlom 105 m dlouhý a 26 m hluboký, při čemž byly přívalovou vlnou, která měla rychlost 7 m/vt., zničeny tři elektrárny, 12 dalších poškozeno, dále bylo značně poškozeno 7 zdy-

madel, 25 vodovodů, 3 čistící stanice, 15 silničních a železničních mostů, 30 km železnic, 30 km silnic, 10 továren a utonulo 1200 lidí.

Je proto nutno počítat s tím, že se úseky řeky, které byly dříve brodné, stanou vlivem podemletí a úpravy režimu vody nebrodné, nebrodné úseky zase vlivem nánosů se mohou stát brodnými.

Činnost ženíjního zabezpečení bude mít vliv i na rychle se měnící režim řeky po odchodu přívalové vlny.

Změna režimu může být krátkodobá nebo dlouhodobá.

Krátkodobá nastane při úplném prolomení přehradního tělesa, kdy hlavní masu vody odejdou zpravidla do 1 hod. po protržení.

Tak na příklad při protržení údolní přehrady v Johnstownu v Pensylvánii, která měla obsah 18 milionů m^3 vody, byla přehrada vyprázdněna za 45 minut. Rychlost přívalové vlny dosáhla 20 m/vt.

Při prolomení Glenské přehrady v Itálii o obsahu 6 milionů m^3 vody byla přehrada vyprázdněna za 16 minut.

Dlouhodobá změna režimu vody nastane tehdy, jestliže došlo jen k částečnému rozrušení přehradního tělesa, jako tomu bylo u uvedené již přehrady v Möhne, která byla prolomena v rámci operace »Trest« v 0.49 hod.

Počáteční průtočné množství Q bylo 8800 m^3/s , avšak již k 6.00 hod. kleslo na 2000 m^3/s , v 9.00 hod. na 1000 m^3/s . Odtok byl skončen ve 12.00 hod., při čemž vyteklo 116 milionů m^3 vody.

Z toho plyne, že po projití přívalové vlny nastane rychlý pokles vodní hladiny, což se zvláště nepříznivě projeví u mostů na plovoucích podporách, kde bude nutno neustále upravovat rampová pole, a u přístavních můstků přívozových a plavidlových přeprav.

Vzhledem k tomu, že po průchodu přívalové vlny plují téměř stále trosky zničených budov, stromy atd., bude nutno zajistit takový mostní a přepravní materiál, který by umožňoval stavbu mostů velkého rozpětí.

Jestliže se počítalo v normálních podmínkách s 25% zálohou přepravních prostředků, bude třeba při přechodu vodních toků s velkými hydrotechnickými stavbami vytvořit až 50% zálohu přepravních prostředků.

Do příchodu přívalové vlny budou se stavět jen mosty na plovoucích podporách, které lze v době po vyhlášení nebezpečí bezpečně rozebrat, zavést do tišin přítoků a chráněných míst, po případě odvést mimo zatopené území.

Proto při přípravě ženíjního zabezpečení bude mít velký význam i pečlivé studium tvárnosti terénu v prostoru možného zatopení.

Jedině tehdy, bude-li ženíjní zabezpečení organizováno tvůrčím způsobem a s vyhodnocením všech činitelů majících na ně vliv, může podstatně přispět k úspěchu násilného přechodu.

2. Násilný přechod vojsk a jejich činnost na protilehlém břehu

a) Činnost PO, způsob jeho zabezpečení a použití vzdušného výsadku

Při přibližování svazků k řece musí být jejich úsilí zaměřeno nejen na její rychlé překročení, ale i na to, aby se zmocnily co možná neporušených mostních přepravišť, která by zajistila rychlou přepravu hlavních sil, aniž by bylo nutno rozvinout přepravní parky.

Proto, jakmile bojová situace vytvoří k tomu podmínky, budou svazky vysílat PO s cílem

- zmocnit se zřízených přepravišť používaných nepřítelem a znemožnit tak včas jeho krycím a odcházejícím útvarům přechod vodního toku;
- zmocnit se vlastního přehradního tělesa, po kterém povede zpravidla jedna z komunikací;
- zmocnit se důležitých obranných čar, které by usnadnily přepraveným útvarům boj na předmostí při jeho rozšiřování a při odrážení protiúderů obránce;
- zmocnit se důležitých komunikačních uzlů a znemožnit tak obránci manévr jeho zálohami a svazky provádějícími protiúder;
- vytvořit předmostí k zajištění rychlého přechodu hlavních sil.

Předsunutý odřad musí být zabezpečen dostatečným počtem motorových přepravních prostředků k zajištění rychlého přechodu vodního toku.

K obdobným úkolům, které mohou být při násilném přechodu vodního toku určeny pro PO, může být použito také vzdušného výsadku. Při násilném přechodu vodního toku s velkými hydrotechnickými stavbami bude vzdušného výsadku použito téměř vždy.

b) Násilný přechod hlavních sil a jejich rozvinutí na druhém břehu

Při příchodu hlavních sil k řece musí být hlavní úsilí zaměřeno k tomu, aby přeprava byla uskutečněna s co nejmenší ztrátou času a aby se většina útočících svazků dostala na protilehlý břeh ještě před příchodem přívalové vlny, dále k obsazení výhodných obranných čar k odražení protiúderu nepřítele, který bude usilovat o likvidaci předmostí po průlomu přehradní hráze a odříznutí přepravených vojsk od týlu a záloh, a konečně na ničení útočných uskupení nepřítele určených k provedení protiúderu.

Rychlá přeprava hlavních sil umožní se jednak vhodnou sestavou, kdy svazky budou útočit v rozčleněných sestavách, v kterých půjdou i přímo na přepravy, a nasycením svazků prvního sledu potřebnými přepravními prostředky.

Druhé sledy budou zasazovány vždy až za řekou, aby byl zajištěn jejich rychlá přeprava v rozčleněných sestavách po mostních přepravištích.

K zabezpečení rychlého pohybu vpřed a k umožnění rychlého opuštění prostoru možného zaplavení bude třeba vést atomové údery a dělostřelecké palby na všechny uzly odporu, které budou na směru útoku. Současně budou vedeny atomové údery, údery řízenými střelami a dělostřelecké palby na výchozí prostory svazků provádějících protiúder. Je jasné, že v době přepravy a hlavně při odříznutí vojsk na předmostí přívalovou vlnou musí být nad předmostím zabezpečena letecká převaha.

Rychlé navedení přeprav umožní i správné rozmístění přepravních prostředků v útočné sestavě. Mostní parky střeleckých a mechanisovaných divísi prvního sledu armády budou přesunovány již za PO nebo spolu s pluky prvního sledu divísi.

Zálohy přepravních prostředků budou začleněny do sestavy hlavních sil. Po výbuchu atomových pum, jakmile bude břeh očištěn od nepřítele, musí být ihned zahájena stavba mostů na plovoucích podporách.

Okamžitě s prvními sledy musí být na protilehlý břeh přepravena DPTZ a POZ k podpoře útvarů vedoucích boj na předmostí. Velký význam bude mít i včasné rozvinutí zdravotnických zařízení, poněvadž jakékoli odsuny raněných budou na určitou dobu znemožněny přívalovou vlnou. Velký význam budou mít i včasné opatření k zásobování vojsk, vedoucích boj na předmostí, letectvem a přísun zatarasovacího materiálu a přepravních prostředků pomocí vrtulníků.

c) Ženíjní zabezpečení přepravy hlavních sil

Ženíjní zabezpečení přepravy hlavních sil v podmínkách, kdy nepřítel drží velké údolní přehradu, kterými bude moci vytvořit ničivou přívalovou vlnu, má proti normální přepravě řadu specifických zvláštností.

Zvláštnosti ty budou záležet hlavně v silném kolísání režimu vody, v značně velké rychlosti proudu a v rozbahnění inundačního území vodou. Ženíjní opatření v této fázi boje lze rozdělit na dvě hlavní údobí, a to na údobí do příchodu přívalové vlny a na údobí po odchodu přívalové vlny.

Po ženíjní stránce musí být učiněna všechna opatření, aby pasivní mezera v přepravě, t. j. doba od projití přívalové vlny do opětovného zahájení přepravy, byla co nejkratší. V prvním údobí bude proto nutno provést všechna opatření k zajištění využití cest a k ochraně přepravišť.

Tato opatření budou provádět oddíly k zabezpečení pohybu prvního sledu a ženíjní jednotky obsluhující přepraviště, zesílené mužstvem přepravovaných střeleckých útvarů. Půjde tu o vytyčení cest k přepravištím, kam bude nutno velmi často po odchodu přívalové vlny zajíždět broděním. Vytyčení může být provedeno zakotvenými bójemi natřenými fosforeskující barvou pro noc.

Poněvadž obojživelná vozidla na výsadekových přepravištích nebudou moci pro rozbahnění terénu zajet vždy až k samému břehu, bude nutno vybavit přístupy k vozidlům na návodní straně lany nataženými mezi strohy nebo kůly, aby přicházející jednotky nebyly strženy proudem.

K zabezpečení rychlého manévru přepravními prostředky upraví se podél prostoru předvídaného zaplavení rokádní komunikace.

Přepravní prostředky a parky, nevyžaduje-li to nezbytně situace na druhém břehu, se zásadně přes řeku nepouštějí, a to až do doby, kdy nastal již přechod přívalové vlny a kdy prostředky a zálohy vyčleněné k navedení a udržování přeprav jsou schopny přepravit svazky jdoucí na přepravu v stanoveném čase v souladu s grafikonem přepravy.

V plánu ženíjního zabezpečení je proto třeba určit tzv. čáru přísunu přepravních prostředků, po kterou mají být zálohy přepravních prostředků a parků přisunuty. Již v přípravném období je třeba určit speciální skupiny k ochraně přepravišť před plovoucími troskami, minami, po případě říční flotilou na splavných řekách, jestliže ji obránce disponuje. Tyto skupiny budou vytvářeny hlavně z útvarů druhých sledů.

Tyto skupiny budou rozmisťovány před zachytnými sítěmi a jejich úkolem bude rozstřelovat plovoucí miny a skupiny trosek. Tyto skupiny se podřizují velitelům přepravišť. V blízkosti přepravišť mimo území předpokládaného zaplavení je třeba připravit dostatek materiálu, hlavně hatí, prvků kolejových vozovek a drátěného pletiva k opravě poškozených úseků cest a k zpevnění jejich rozbahněných úseků.

Zároveň je třeba upřesnit prostory možného vytváření tišin vlivem tvárnosti terénu, po případě porostů nebo osad, kam by byl proveden přesun prostředků z jednotlivých přepravišť. Nejvýhodnějšími se budou jevit přítoky, kam budou moci být přesunuta soulodí přepravních parků. V prvním údobí bude rovněž nutno upravit místa pro odvádění plovoucích trosek, zachycených ochrannými sítěmi, mimo řečiště.

Před příchodem přívalové vlny se na signál o blížící se přívalové vlně všechna mostní a přívozová přepraviště rozeberou.

Jakmile hlásná služba oznámí, že nastává opadávání výšky vodní hladiny, provede se nejdříve průzkum sjízdnosti a přepravních možností přes řeku obojživelnými vozidly. Zároveň bude proveden průzkum možného brodění k přepravištím bojovou technikou, a to po komunikacích nebo terénem, je-li v místě přechodu skalnatá půda.

Hlavní úkoly ženíjního zabezpečení v druhém období, to je v údobí, kdy nastal odchod přívalové vlny, budou záležet hlavně v úpravě cest na přepraviště, v úpravě přepravišť podle nového režimu řeky, který se po přechodu přívalové vlny vytvořil na úseku přepravy, v zajištění přeprav před plovoucími minami a troskami a v deaktivaci terénu, bylo-li k ničení přehrady použito atomové pumy a došlo-li k radioaktivnímu zamoření terénu.

Cesty na přepraviště budou zřizovány hlavně ukotvenými kolejovými prvky vozovek. Výmoly a porušené konstrukce cest budou upravovány pomocí zakotvených hatí.

Zároveň bude i doplněno vytyčení cest na přepraviště. Ženíjní jednotky pro navedení a udržování přepravišť natáhnou ochranné sítě přes řeku, a to zpravidla pod úhlem až 45° k ose řeky, aby bylo umožněno odplavení trosek mimo řečiště. Sítě budou z drátěného pletiva vyztuženého ocelovými lany, při čemž dolní část bude zakotvena kotvami.

Jako první bude zahájena opět plavidlová přeprava na velkých obojživelných autech. Po průzkumu vhodného místa pro sestavení mostních ramp, kde rychlost proudu nebude větší než 2 až 3 m/vt., bude zahájena co možná ihned stavba mostu na plovoucích podporách. Vzhledem na další rychlé klesání vodní hladiny bude účelné zřizovat vždy dva páry ramp, a to tak, aby bylo možno po klesnutí hladiny vždy přesunovat mostní osu od jedné rampy k rampě druhé, která by byla vestavěna níže. Takovým způsobem by bylo lze zachovat nerušenou přepravu po mostech.

Vedle úpravy cest a jednotlivých přepravišť bude provedena prověrka na radioaktivní zamoření zaplaveného území.

Cesty vedoucí na přepraviště se odmoří odstraněním nánosů radioaktivního bahna pomocí graderů nebo buldozerů. Úprav cest se zúčastní odřady k zabezpečení pohybu útvarů a svazků přicházejících na přepravy a hlavně silniční útvary, které byly do zaplaveného prostoru předsunuty.

d) Pořádková služba a regulace

K zabezpečení rychlého přechodu ohroženým prostorem bude nutno zvýšit počet orgánů pořádkové služby a regulace. Jinak se pořádková služba a regulace plánuje podle běžných zásad uvedených v příslušných předpisech.

Aby nenastaly zbytečné shluky vozidel a bojové techniky, bude nutno v prostoru předpokládaného zatopení i mimo něj, a to až k výchozím prostorům k přepravě, upravit řadu pomocných odsunových a rokádních cest, které by zabezpečily nejen rychlé opuštění ohroženého prostoru útvary jdoucími k přepravě, ale i rychlé zaujetí skrytých míst, která je nutno v plánu operace již předem předvídat.

Veliteli nejdůležitějších hlídek pořádkové služby musí být důstojníci. Hlavní hlídka musí mít radiové spojení, aby mohly včas uvědomit pohybující se proudy o nebezpečí přívalové vlny a usměrnit je po rokádních a odsunových cestách z ohroženého prostoru.

Rychlost přepravy zabezpečují i kontrolní propouštěcí místa, která se zřizují před jednotlivými přepravišti.

3. Organisace hlásné a záchranné služby

Při násilném přechodu vodního toku s velkými hydrotechnickými stavbami, které má obránce ve svých rukou, bude nutno organisovat řadu opatření, aby ničivá přívalová vlna nepřekvapila útočící vojska nepřipravena a v prostoru svého průchodu.

Hlavní důraz bude položen na organizaci hlásné a záchranné služby.

Hlásná služba bude se shodovat s hláskou službou protivzdušné obrany. Úkolem vzdušného průzkumu bude včas zjistit zničení přehradního tělesa a postup čela přívalové vlny.

Se zřetelem na ničivý účinek přívalové vlny bude se zpravidla ohrožený prostor, který bude zatopen, rozdělovat na tři pásma.

I. p á s m o — pásmo přímo ohrožené, v kterém nastane úplné ničení všech objektů a staveb, které nebudou moci útočící vojska včas po prolomení přehradního tělesa opustit a kde nebudou moci být včas stažena již zřízená přepraviště.

Na délku tohoto pásma bude mít hlavně vliv rychlost postupu čela přívalové vlny a šířka zatopeného prostoru.

Toto pásmo bude vhodné pokládat za dočasně pasivní, a to až do doby přechodu hlavních vodních mas přívalové vlny. V tomto pásmu se však naopak nejdříve projeví pokles záplavy a návrat k původnímu režimu vodní hladiny.

II. p á s m o — pásmo ohrožené, kde sice nastane ještě ničení objektů, avšak kde rychlost postupu čela přívalové vlny a šířka zátopy umožní nejen odchod vojsk z ohroženého prostoru, ale i stažení již dříve zřízených přepravišť. V tomto pásmu bude přerušena přeprava útočících vojsk jen na dobu přechodu přívalové vlny.

III. p á s m o — pásmo ještě ohrožené, kde se přívalová vlna projeví již jen jako voda katastrofální. V tomto pásmu bude plavidlová a přívozová přeprava útočících vojsk pokračovat na motorových přepravních prostředcích dále, avšak se změněnými dobami koloběhů.

Mosty na plovoucích podporách vzhledem na své malé rozpětí mezi pontony, budou muset být rozebrány na dobu průchodu čela přívalové vlny i v tomto pásmu.

Nebezpečí přívalové vlny bude hlášeno i z pozemních pozorovatelů a pozemním průzkumem.

V rámci vševojskových útvarů může být organizována i speciální služba varovná, která při proniknutí k řece zaujímá vyvýšená místa s dobrým výhledem na řeku, a to vždy na tom boku útvaru nebo svazku, odkud hrozí nebezpečí.

Pozemní hlásná služba je výhodná obzvláště tehdy, jestliže obránce začne praktikovat tzv. taktickou manipulaci s vodou, kdy začne pomocí výpustného zařízení cyklicky vytvářet menší přívalové vlny, které vzdušný průzkum nebude moci vždy pro jejich snížený rozsah přesně určit.

Velmi výhodné je uložit úkoly varovné služby i průzkumným hlídkám pro průzkum v týlu obránce, které mohou přímo hlásit veškerou manipulaci obránce s přehradou. Tyto hlídky je však třeba doplnit odborníky, kteří jsou sami obeznámeni s technických zařízením na přehradách.

Vedle hlásné služby bude mít velký význam i služba záchraná a vyprošťovací, a to nejen pro živou sílu, ale i pro techniku.

Na každém přepravišti bude se mimo to organizovat i služba pro záchranu a vyproštění bojové techniky, která uvázla buď v řečišti nebo v zatopeném území vlivem rozbahnění terénu. Vyprošťovací služba bude zpravidla vybavena pásovými vyprošťovacími vozidly, napínacím zařízením a do její sestavy budou zařazeni i potápěči.

Každé vozidlo na přepravišti bude nutno vybavit přenosnou bójí, pomocí níž bude lze snadno objevit vozidlo ponořené v řečišti.

Přenosné bóje budou s vozidel snímány po převezení na druhý břeh.

Závěr

V tomto článku, v němž byla shrnuta řada zkušeností, poznatků a názorů, nemohly být podrobně rozebrány všechny problémy, které se vyskytnou v průběhu útočné operace spojené s násilným přechodem vodních toků s velkými hydrotechnickými stavbami.

Rozvoj vodního hospodářství po druhé světové válce jasně nasvědčuje tomu, že tento problém násilného přechodu vodního toku bude čím dál tím aktuálnější.

Z obsahu článku rovněž vyplývá, jak vážnou překážkou jsou velké údolní přehrady pro úspěšné provedení útočné operace.

Jedině tehdy, budou-li toto nebezpečí mít na zřeteli všichni velitelé a budou-li učiněna účinná opatření všemi druhy vojsk, lze očekávat, že úkoly spojené s násilným přechodem vodních toků se silně kolísajícím režimem vodní hladiny budou úspěšně splněny.

Je proto třeba, aby se všechny druhy vojsk zabývaly těmito problémy, poněvadž jedině takovým způsobem lze se vyvarovat zbytečných ztrát na živé síle a bojové technice.

ZVLÁŠTNOSTI BOJOVÉ ČINNOSTI LETECTVA PŘI ZABEZPEČOVÁNÍ ÚTOKU VŠEVOJSKOVÝCH SVAZKŮ V NOCI

Plukovník Michal Pridala

Úvod

Soudobé bojové podmínky, které vytvářejí účinek atomových, chemických a jiných zbraní hromadného ničení, vyžadují vzhledem k nutnosti nepřetržitého působení na nepřítele nejen nezeslabit útočnou činnost jednotlivých druhů vojsk ve dne za ztížených povětrnostních podmínek, nýbrž pokračovat v útočné bojové činnosti nebo ji ve zvláštních podmínkách k tomu výhodných i v noci zahajovat.

Naše řády psané zkušenostmi z Veliké vlastenecké války, ověřenými krví, v sobě pevně zakotvily bojovou činnost v noci jako normální činnost vojsk, mající na rozdíl od denního boje jen své specifické zvláštnosti.

Sovětská armáda prováděla v noci nejen výpady jednotek a útvarů s cílem průzkumu nebo zlepšení podmínek vedení útočného boje za dne, ale i rozvíjela místní úspěchy dosažené průlomem taktické hloubky nepřátelské obrany ve dne v úspěchy operační, ba často z chodu prolamovala spěšně zaujatou i připravenou obranu, zmocňovala se důležitých míst a prostorů (komunikačních uzlů, přeprav) a pronásledovala odcházejícího nepřítele, prováděla násilné přechody vodních toků a ničila obklíčeného nepřítele; proto Polní řád čs. lidové armády na základě bohatých zkušeností stanovil, že noc nejvíce napomáhá dosáhnout překvapení a zmenšit ztráty způsobené nepřátelskou palbou.

Význam noční bojové činnosti v plné šíři potvrdily i zkušenosti z bojů korejské lidové armády a čínských dobrovolníků, kdy jejich vojska dosahovala při vedení boje v noci významných úspěchů a často právě v noci úspěšně splnila takové úkoly, které ve dne bylo možno plnit jen s neúměrnými ztrátami nebo které vůbec nebylo možné dovést k úspěšným výsledkům.

Avšak nejen klasická berlínská operace z dubna 1945, kde kromě velkého množství tanků a dělostřelectva byl zasazen velký počet leteckých útvarů a svazků, které podporovaly boj sovětských pozemních vojsk ve dne i v noci (na příklad 16. a 18. letecké armáda provedla jen za jedinou noc 800 bojových vzletů), nejen boj o město Plessen, nejen operace jihozápadního frontu z října 1943 v prostoru Zaporožje, nejen dokončení obklíčení německých vojsk u Stalingradu a zkušenosti z bojů v Koreji potvrdily fakt možnosti úspěšného nočního boje. Podíváme-li se do historie, najdeme mnoho příkladů převážně úspěšného provedení nočního boje. Tak tomu bylo na příklad u slavného ruského vojevůdce Suvorova, který dokázal to, co všichni považovali v té době za nemožné, a to dobýt právě nočním útokem jedné z největších a nejpevnějších pevností své doby, Izmailu.

Všechny historické příklady přesvědčivě prokazují, že vojska, která dovedla dobře noční boj připravit a pečlivě or-

ganisovat, utajit přípravy k němu, dovedla vycvičit jednotky, útvary a svazky pěchoty a ostatních druhů vojsk, dokázala uskutečnit jejich součinnost a využít všech výhod nočního boje, dosáhla v něm pronikavého úspěchu.

Noční boj je beze sporu jedním z nejsložitějších a nejtěžších bojů vůbec. Soudobý útočný boj, který se kromě jiného vyznačuje rychlostí manévru, jež může provádět jak útočník, tak i obránce, vyžaduje nepřetržitou ochranu a podporu vojenského letectva. U imperialistů vzrůstá význam činnosti letectva vlivem zasazení zbraní hromadného ničení jako zbraní strategického významu, jejichž hlavním nosičem je letectvo. Rovněž my máme možnost odvetného použití zbraní hromadného ničení ať už v taktickém nebo operačním měřítku naším letectvem.

I tyto podmínky vyžadují ve větší míře než dosud pokračování v započatém útoku a jeho ochranu i podporu nepřetržitě ve dne i v noci. A ve výhodných podmínkách, jako u spěšně vybudované obrany nepřítele, ve výhodném terénu, za nutnosti získat čas a překvapení nebo vyhnout se silné aktivní činnosti nepřátelského letectva za nevýhodného poměru vzdušných sil pro nás, vyžadují tyto okolnosti i zahájit útok v noci nebo už po setmění, později v noci nebo před svítáním.

Dále budou rozebrány zvláštnosti bojové činnosti letectva při zabezpečování útoku vševojskových svazků v noci se zřetelem na okolnosti mající vliv na použití letectva a určující možnosti zabezpečení pozemního vojska jak při průlomu nepřátelské obrany, tak při zasazení druhých sledů vševojskových svazků, za rozvíjení úspěchu v operační hloubce obrany nepřítele při oboustranném použití atomových, chemických a jiných zbraní hromadného ničení.

1. Úkoly leteckého zabezpečení útočného boje v noci

Provádění noční bojové činnosti má své výhody a nevýhody. Výhodou nočního boje je, jak je zřejmé z toho, co bylo uvedeno, možnost dosáhnout překvapení nepřítele při průlomu jeho obrany, získat čas pro další vedení boje, usnadnění utajení plánovaného manévru, snížení účinku paleb nepřítele a využití nemožnosti hromadného použití letectva nepřítele (čítajíc v to i znesnadnění provádění atomových úderů).

Největší nevýhodou bojové činnosti v noci zůstává ztížená podpora útočících vojsk, ztížená orientace, ztížené velení a spojení, morální působení noci na vojska na noční boj dobře nepřipravená, ztížení všech paleb, přesnosti bombardování a shozu atomových pum.

Z toho důvodu je nutno k dosažení úspěchu při boji v noci

- získat přesné zprávy o systému nepřátelské obrany, o rozmístění sil, prostředků a záloh nepřítele,
- dokonale znát způsob nepřátelského bojového zabezpečení,
- volit jednoduchý manévr, který nevyžaduje přeskupení sil v průběhu boje,
- zvolit nejvhodnější dobu k zahájení útoku,
- provést opatření k vytyčení směru postupu vlastních vojsk a k osvětlení bojiště (i označení vlastních vojsk pro jejich účinnou podporu vlastním letectvem),

- utajit zámysl a maskovat veškerou činnost k přípravě nočního boje,
- stanovit konkrétní úkoly a cíle jednotkám, útvarům a svazkům,
- dokonale připravit vojska k plnění nastávajících bojových úkolů a podrobně propracovat a znát zásady konkrétní organizace součinnosti mezi druhy vojsk.

Noční útočný boj má své charakteristické zvláštnosti pro všechny hlavní druhy vojsk. I když vývojem techniky ztrácí nebo zmírňuje tma některé nevýhody nočního boje, jiným kladům zase podstatně ubírá na výhodách. Tak možnost utajení se značně omezuje vlivem přístrojů k vidění v noci a vlivem prostředků k osvětlení se vytvářejí pro noční boj daleko příznivější podmínky.

Použití druhů vojsk je usnadněno možností přiblížit co nejvíce podmínky nočního boje dennímu boji.

Ze všech druhů vojsk má letectvo při vedení boje v noci nejvíce těžkostí. Ráz útočného boje se dnes, jak již bylo vzpomenuto, vyznačuje rychlým průběhem a změnami v situaci. Požadavky k zabezpečení pozemního vojska letectvem budou tedy i při činnosti v noci stoupat.

Při útočném boji v noci bude se činnost vlastního letectva překrývat s denní činností a pokračovat v zabezpečení vševojskového velitele průzkumovými údaji o nepříteli, v ochraně pozemního vojska před pozorováním i údery vzdušného nepřítele v těsné součinnosti s pozemními prostředky protivzdušné obrany hlavního uskupení pozemního vojska a týlových objektů za současného radiového a radiolokačního rušení nepřítelem. Přímým úkolem letectva pak bude účinná podpora při zabezpečení průlomu hlavního pásma obrany a podpora boje v hloubce nepřátelské obrany. V součinnosti s pozemním vojskem bude v noci použito také vzdušných výsadek. Hlavními činiteli majícími vliv na způsob bojového použití letectva v současném boji jsou: vyzbrojení všech druhů letectva reaktivními motory, vybavení letounů různými radiotechnickými prostředky zabezpečujícími jejich bojovou činnost za složitých povětrnostních podmínek ve dne i v noci, použití letectva jako nosičů zbraní hromadného ničení.

Vlivem těchto činitelů stoupla složitost bojového použití všech druhů letectva, i když se na příklad možnosti frontového bombardovacího letectva co do rychlosti zvýšily na 900 až 1000 km v hodině, co do únosnosti zůstávají 2 až 3 t a co do dostupu dosahují 12 000 až 13 000 m.

U stíhacího letectva použitím reaktivního motoru a vybavením radiotechnickými prostředky pro létání bez viditelnosti, navedení na cíl a střelbu zvýšily se bojové možnosti, avšak jeho převaha v rychlosti je relativně menší než dříve a noc omezuje jeho možnosti co do hromadného použití proti jednomu cíli na činnost jednotlivými letouny, nejvíce na činnost dvojicemi provádějícími postupné zteče.

Vyvstává proto otázka, čím se liší bojová činnost letectva v noci od činnosti ve dne.

Bojové použití letectva co do zásad leteckého zabezpečení zůstává i za boje v noci nezměněno. Letecké zabezpečení útočného boje v noci je možné, mění se však kvalita a způsob jeho provedení. Na odlišnost bojové činnosti letectva kromě ztíženého utajení činnosti letectva na letištích a exploatace bojové techniky technickým personálem mají vliv tyto faktory:

- ztížené nebo vůbec nemožné zjištění čáry dotyku a pohybu vlastních vojsk i vojsk nepřítele,
- neviditelnost cílů ze vzduchu zrakem,
- bitevní činnost ze střemhlavého letu je značně omezena,
- let ve skupinách je možný jen ve výjimečných podmínkách, počet letounů ve skupině je silně omezen, rovněž počet letounů v jednom úseku bojiště se snižuje, což bude mít vliv na dosažení požadované tonáže pum na čtvereční kilometr,
- navádění letounů na cíle naváděcím důstojníkem bude znesnadněno nebo vůbec znemožněno, když důstojník pro navedení letectva neuvidí cíl ani vlastní letouny,
- ochrana jiných druhů letectva stíhacími letouny může být prováděna přehrazováním prostorů jejich bojové činnosti jednotlivými prostorově členěnými letouny a blokováním letišť nepřátelských stíhacích letounů,
- intenzita ochrany pozemního vojska bude také snížena,
- bezpečnostní vzdálenosti při bombardování a bitevních ztečích se od vlastního pozemního vojska zvětší až téměř na dvojnásobek vzhledem k bezpečnostním vzdálenostem za denního světla.

Na úspěšnou činnost letectva v noci bude proto mít vliv příprava a organizace noční bojové činnosti ještě za dne, dále doba potřebná k provedení zásahu od výzvy, používání radiotechnických, osvětlovacích a jiných prostředků zabezpečujících včasné vyhledání, zjištění, navedení a osvětlení cílů, kvalita bojové techniky při činnosti v noci, dokonalé vybudování velitelské a součinnostní sítě, stupeň výcviku osádek pro bojovou činnost v noci a technického personálu k noční exploataci letectva na letištích a znalost techniky a taktiky bojové činnosti nepřítele.

Hlavní úkoly při činnosti letectva v noci jsou:

- vzdušný průzkum nepřítele,
- ochrana pozemního vojska a jiných druhů letectva před vzdušným průzkumem a údery nepřátelského letectva a jeho bezpilotních prostředků vzdušného napadení (s důrazem na nosiče zbraní hromadného ničení), které dovolují svou rychlostí a výškou letu zásah stíhacích letounů,
- ničení atomových zbraní nepřítele a nosičů zbraní hromadného ničení na letištích a odpalovacích základnách,
- umlčování a ničení nepřátelského dělostřelectva (s důrazem na atomové dělostřelectvo) a opěrných bodů na druhém a třetím obranném postavení nepřítele,
- umlčování a ničení nejdůležitějších úseků druhého a dalších pásem obrany (též mezilehlých postavení a příček),
- ničení divisních a sborových záloh nepřítele.

Kromě plnění těchto hlavních úkolů může letectvo plnit v součinnosti s pozemním vojskem úkoly uvedené již na začátku této stati, a to hlavně osvětlování bojiště, vytváření světelných orientačních bodů, zakládání požárů, řízení dělostřelecké palby, zásobování pozemního vojska v hloubce nepřátelské obrany a provádění vzdušných výsadků.

Bojové úsilí při činnosti letectva v noci je možné všeobecně určit těmito středními normami:

a) Bojové úsilí ve vzletech jen při noční činnosti:

Druh letectva	Bojové úsilí v zimě	Bojové úsilí v létě
Bombardovací letectvo	1 vzlet	1 vzlet
Bítevní letectvo	2 vzlety	1 vzlet
Stíhací letectvo	2 vzlety	1 vzlet
Průzkumné letectvo	2 vzlety	1 vzlet

b) Bojové úsilí pro noc ve vzletech při činnosti ve 24 hodinách:

Druh letectva	Bojové úsilí v zimě	Bojové úsilí v létě
Bombardovací letectvo	1/2 vzletu	1/2 vzletu
Bítevní letectvo	1 vzlet	1/2 až 1 vzlet
Stíhací letectvo	1 vzlet	1/2 až 1 vzlet
Průzkumné letectvo	1 vzlet	1 vzlet

2. Činnost letectva při zabezpečení průlomu nepřátelské obrany v noci

Útok vševojskové armády v noci může být prováděn za různých podmínek, jak již bylo uvedeno v úvodu tohoto pojednání. Vezmeme-li za příklad průlom nepřátelské obrany na směr hlavního úderu frontu, mohou divise prvního sledu armády dostat jako bližší úkol prolomit hlavní pásmo obrany. Tempo útoku v noci při prolamování obranného pásma může být 2 až 3 km/hod. Hlavní pásmo obrany nepřítele může být tedy prolomeno za 5 až 6 hodin.

Útok vševojskové armády v noci působící na směr hlavního úderu frontu bude zabezpečovat zpravidla značná část letectva letecké armády.

Předběžná letecká příprava zteče se uskutečňuje, když je toho třeba, jeden až tři dni před přechodem vojsk do útoku. Prováděna je na široké frontě. Účastní se jí všechny druhy letectva. V období předběžné letecké přípravy vybojovává letectvo nadvládu ve vzduchu, boří zvlášť odolné obranné stavby nepřítele, ničí a demoralisuje nepřátelská vojska, boří mosty, přepravy, ničí týlové objekty a zařízení nepřítele, desorganizuje jeho velení a provádí vzdušný průzkum.

Podstata úkolů letectva a jejich plnění v období předběžné letecké přípravy při nočním útoku se nemění. Zvláštnosti činnosti letectva v noci budou rozebrány dále.

Období předběžné letecké přípravy končí zahájením přímé letecké přípravy zteče.

Přímá letecká a atomová příprava zteče

Přímá a atomová příprava zteče navazuje na předběžnou leteckou přípravu. Zpravidla se provádí v průběhu dělostřelecké přípravy.

Provedení přímé letecké přípravy ve dne (v době 30 až 60 minut) je charakterisováno soustředěnými údery bitevního a bombardovacího letectva. Dělostřelecká a letecká příprava zteče v noci bude kratší než ve dne. Její trvání nepřesáhne zpravidla 30 minut.

Letecká příprava zteče, je-li plánována, může být při útoku v noci prováděna buď ještě za dne (bude-li útok zahájen ihned po setmění) nebo v noci (bude-li útok zahájen během noci). Úkoly letectva budou v prvním případě tytéž jako při přímé letecké přípravě útoku, který bude zahájen ve dne, v druhém případě budou úkoly letectva značně omezené a jejich hodnota bude tedy podstatně nižší než ve dne.

Přímá letecká příprava zteče nemusí být v noci provedena vůbec, bude-li provedena mohutná atomová příprava zteče, kterou plánuje velitelství provádějící útočnou operaci (armáda a výše). V opačném případě vzhledem na krátkou dobu provedení a požadovanou mohutnost účinku je výhodnější použít jen bombardovacího letectva, které je schopno působit v noci při současných zabezpečovacích prostředcích se značnou přesností.

Bombardovací letectvo je schopno v době noční přímé letecké přípravy zteče soustředit proti cílům v pásmu průlomu vševojskové armády hodnotu až tří plukovních vzletů (30 až 90 letounů) při činnosti po sledech jednotlivých letounů až rojů (podle situace) za podmínek, kdy před přímou přípravou zteče nepředchází atomová příprava. Bude-li předcházet atomová příprava, může bombardovací letectvo provést přímou leteckou přípravu vzhledem k výškám a ohrožení radioaktivními oblaky jen mimo prostory výbuchu v rozsahu omezeném na jeden až dva plukovní vzlety (30 až 60 letounů). Jeho úkoly v přímé letecké a atomové přípravě mohou být atomové údery na živou sílu, palebné prostředky a obranné objekty v hlavním pásmu nepřátelské obrany, boření a ničení opěrných bodů, ničení a umlčování dělostřelectva a bližších záloh, rušení činnosti radiolokačních stanic, blokování letišť, ničení VS a spojovacích uzlů nepřítelů, ničení odpalovacích základů, nepřátelských bezpilotních prostředků vzdušného napadení a zvláště pak prostředků atomového napadení.

Při použití bitevního letectva v přímé letecké přípravě zteče je toto letectvo schopno v pásmu průlomu vševojskové armády vzhledem k omezené bojové činnosti v 10 až 15 minutách po výbuchu atomových pum ničit a umlčovat jen osvětlené cíle bližší, méně odolné a jen po 10 až 15 minut činnosti po sledech jednotlivých letounů s intervaly většími než u bombardovacího letectva (orientace, vyhledání cíle a provedení jedné zteče jednoho letounu, bezpečnostní interval dalšího letounu — celkem 3 až 3½ minuty, při dvou ztečích každého letounu potom 3 až 6 minut). Při možnosti bojové činnosti dvojicemi po odečtení letounů-osvětlovačů byla by skutečná hodnota přímé letecké přípravy 9 až 18 letounů, které mají možnost zničit 1 dělostřeleckou baterii nebo umlčet po dobu přípravy 1 až 3 dělostřelecké baterie. Je tedy hodnota přímé letecké přípravy prováděné bitevním letectvem velmi malá.

Stíhací letectvo za přímé letecké a atomové přípravy zteče zabezpečuje bojovou činnost jiných druhů letectva ochranou prostoru jejich bojové činnosti přehrazováním jednotlivých letounů obdobně, jako tomu bude u letecké podpory zteče, a blokováním letišť stíhacího letectva nepřítele.

Pozemní vojsko bude chránit před průzkumem a údery vzdušného nepřítele přehrazováním doplněným střehem na letištích, po případě blokováním letišť nepřátelských bombardovacích stíhacích letounů. Technika provádění bojové činnosti bude rozebrána dále.

Letecká podpora zteče

Na podpoře rychlého a plynulého rozvíjení průlomu nepřátelské obrany pozemním vojskem bude se kromě dělostřelectva a tanků podílet do velké míry právě letectvo.

Bombardovací letectvo bude za letecké podpory zteče v noci plnit v těsné součinnosti s pozemním vojskem a bitevním letectvem úkoly ve větší hloubce nepřátelské obrany. Charakteristické úkoly bombardovacího letectva při podpoře nočního boje budou osvětlování bojiště ve prospěch útočících vojsk i vlastního bitevního letectva, boření objektů na jednotlivých obranných postaveních, ničení nepřátelských záloh v prostorech soustředění, za přesunů a při provádění protiztečí, ničení nepřátelského atomového dělostřelectva, odpalovacích základen bezpilotních prostředků vzdušného napadení a ničení nepřátelského letectva na letištích.

Základním způsobem činnosti bombardovacího letectva v noci je činnost po sledech jednotlivými letouny (s minimálními intervaly mezi letouny od 45 vteřin výše) nebo malými skupinami (roji) zpravidla ze středních výšek. Jen za soumraku a při svítání je možná i činnost po letkách a plucích. Úder bombardovacího letectva bude proveden v noci v delším časovém úseku než ve dne. Podle vzdálenosti cíle od linie fronty bude bombardovací letectvo bombardovat cíle s použitím radiolokačního bombardovacího zaměřovače nebo radiotechnických prostředků nebo nakonec s použitím optického zaměřovače při viditelnosti cílů zrakem (při jejich osvětlení). Bez viditelnosti cíle (osvětlení) může bombardovat cíle, které dávají radiolokační kontrast, nebo s pomocí orientačních bodů v blízkosti cíle. Pomocí radiotechnických prostředků provádí pak bombardování pevných cílů, jejichž přesné souřadnice jsou známy. Bombardovací letectvo může provést bombardování nebo atomový úder podle okolností za 1 hodinu 40 minut až 6 hodin po přijetí rozkazu (úkolu).

Nejpřesnější metodou k určení polohy letounů pro mířené bombardování jsou systémy kruhové navigace (viz obr. 1). Dálkoměrné kruhové systémy jsou založeny na principu impulsního měření vzdálenosti od letounu k pozemní stanici a vedou letoun pomocí dvou polohových kružnic (orbit) od dvou různých stanic umístěných od sebe zpravidla na vzdálenost kolem 200 km. Tyto pozemní stanice A, B mohou automaticky vysílat nařazeným kódem, teprve když dekódovaly dotaz letounové stanice. Systém kódování je proveden tak, že je možno se současně dotazovat 20 letouny (vedoucími za sebou pasivně proudy). Kapacita tohoto tzv. dálkoměrného kruhového systému je tedy navedení 20 vedoucích letounů s různými úkoly současně. Při vzdálenosti cílů, na příklad do 150 km od

linie fronty, časová spotřeba pro zabezpečení navedení na jeden cíl činí asi 20 až 25 minut. To znamená, že při průměrné 6hodinové až 8hodinové noci je možno provést za nejvýhodnějších podmínek (bez rušení nepřitelem) 14 až 24 opakování navedení jednoho nebo až dvaceti současných náletů, což představuje $14 \times 20 = 280$ až $24 \times 20 = 480$ navedení na různé cíle. K tomu na vysvětlenou je nutno připomenout, že při označení cíle naváděným značkovacím letounem na cíl provádějí další činnost letouny, které již nemusí být naváděny (vybaveny) tímto systémem. Přesnost určení bodu shozu pum je asi o 10% lepší než u optického zaměřovače při bombardování ve dne. Dosah systému podle výšky letu je omezen jen kulatostí země vzhledem asi na 1 m délky vlny. Potřebná výška letu na danou vzdálenost se počítá podle vzorce

$$H_{\text{letu}} = \left[\frac{S}{3 \cdot 7} \right]^2,$$

kde S je vzdálenost cíle v kilometrech od vzdálenější stanice na zemi za podmínek, že v cestě šíření energie nejsou překážky. Jinak se potřebná výška letu počítá složitějšími grafickými nebo početními úvahami. Při výšce letu asi 10 km je dosah systému kolem 400 km.

Na cíle v hloubce 20 až 30 km od linie fronty je ještě možné použít k navedení systémem kruhové navigace protiletadlových dělostřeleckých radiolokátorů používaných k řízení střelby, které umožňují vést letoun se stejnou přesností do bodu shozu, jak výše uvedeno, a nevyžadují žádného vybavení letounů kromě běžné komunikační radiové stanice. Rušení provozu nepřitelem je možné čelit výškovým a směrovým usměrněním svazku energie pozemního vysílače synchronisováním pohybu antény s anténou radiolokátoru.

Bitevní letectvo při letecké podpoře zteče zaměří těžiště své činnosti na podporu útoku prvních sledů vševojskové armády. Typickými úkoly bitevního letectva při podpoře nočního boje budou umlčování a ničení nepřátelského dělostřelectva v palebných postaveních, hlavně v prostorech, kde nebylo zničeno atomovou, leteckou a dělostřeleckou přípravou zteče, umlčování a ničení nepřátelských tanků, osvětlování (nebude-li je provádět jiný druh letectva) a pozorování bojiště.

Letecká podpora zteče, jak již bylo podotčeno u přímé letecké přípravy zteče, je všeobecně možná jednotlivými letouny činností po sledech, za jasné měsíčné noci — i v sestavě dvojic, z malých a středních výšek. Zteče (bombardování) se provádějí pod malými úhly střemhlavého letu na cíle osvětlené (označené prostředky pozemního vojska nebo osvětlovacími pumami). Pro navedení na cíl a označení cílů je nutná těsná součinnost s dělostřelectvem, pozemním vojskem, po pádách s letouny-osvětlovači od bombardovacího nebo dopravního letectva (viz obr. 2).

Ochrana stíhacím letectvem vyžaduje vybavení letišť a letounů nezbytnými radiotechnickými prostředky. Činnost ve větších skupinách není výhodná pro velkou časovou ztrátu při shromáždění, rozchodu, přistání a pro obtíže současné zteče jednoho cíle. Činnost stíhacích letounů bude prováděna zpravidla jednotlivými letouny, ve výjimečně jasných nocích dvojicemi (přepadovými letouny vybavenými letounovými pátracími radiolokátory). Úspěch jejich činnosti bude záviset na takticky správném a přesném navedení letounů na cíle z velitelského stanoviště (viz

obr. 3). K provádění ztečí se podle možností využívá světelných světlometných polí (bere se však v úvahu jen v PVOS). K osvětlení nepřátelských letounů je možno použít též osvětlovacích pum (shazovaných z bombardovacích, dopravních nebo stíhacích letounů nebo v krajním případě z vlastního letounu provádějícího vzápětí zteč (viz obr. 4).

Stíhací letouny budou chránit hlavní uskupení pozemního vojska jak střehem na letištích, tak přehrazováním v předem stanovených pásmech na přístupech k chráněným vojskům a týlovým objektům na směrech pravděpodobné činnosti vzdušného nepřítele s důrazem na ochranu před průzkumem a před nosiči zbraní hromadného ničení, mimo prostory chráněné pozemními prostředky protivzdušné obrany nebo nad prostory účinné palby protiletadlového dělostřelectva a řízených střel. Tímto posledním způsobem budou též zabezpečovat prostory bojové činnosti jiných druhů letectva v noci kromě široce prováděného blokování nepřátelských letišť. Vojska střeleckých, mechanisovaných (tankových) divisí budou chráněna stíhacími letouny, jak již bylo uvedeno, v rámci ochrany vojsk armády. Podle šířky lze počítat, že by v pásmu armády bylo jedno až dvě pásma přehrazování. Pásma přehrazování musí na sebe navazovat. Protože není vyloučeno, že stíhací letoun zalétne z jednoho pásma do druhého, musí být výšky jednotlivých stíhacích letounů sousedních pásem voleny tak, aby mezi nimi byl rozdíl 600 až 750 m.

Při přehrazování v jednom pásmu (1 až 2 roje) musí mít jednotlivé letouny působící v jednom pásmu převýšení nad sebou nejméně 500 m. Při bojové činnosti proti nepřátelským bezpilotním prostředkům vzdušného napadení může být v každém pásmu přehrazování současně až 8 letounů odstupňovaných po 800 až 1000 m do výšky.

Proti pozemním cílům může stíhací letectvo provádět, dovoluji-li to podmínky, činnost malými skupinami z malých výšek.

Průzkumné letectvo musí v daném prostoru zaměřit svoji činnost hlavně na zjištění prostředků pro shoz zbraní hromadného ničení, na rozmístění palebných postavení atomového dělostřelectva a odpalovacích základen bezpilotních prostředků vzdušného napadení. Podobně jako činnost bombardovacího a stíhacího letectva bude i činnost průzkumného letectva v noci zpravidla organizována do celé operační hloubky a prováděna prostředky frontu (letecké armády). Vzdušný průzkum v noci bude vykonáván pozorováním zrakem s použitím osvětlovacích pum, po případě provokací střelbou a bombardováním, vzdušným fotografováním s použitím fotografických pum a prováděním průzkumu infračervenými paprsky. Použitím této techniky lze dobře zjistit pohyb na omezených plochách (na nádražích, na silnicích, při výšce letu 1000 až 3000 m nad prozkoumávaným terénem). Objekty průzkumu infračervenými paprsky mohou být mosty, komunikace, osy postupu, křižovatky silnic, východiště z osad, úvaly, rokle a lesy (s cílem zjistit zálohy, hlavně tanky).

Vzhledem k ztížené exploataci letectva na letištích v noci a k podmínkám již rozebraným při srovnání s denní činností letectva můžeme určit celkové bojové úsilí letecké činnosti v noci nejvýše na jednu třetinu denního úsilí.

Protože noční činnost stíhacího letectva nemůže dosáhnout denní intenzity, je třeba všechny cíle možného napadení atomovými a chemickými zbraněmi vzdušným nepřítelem chránit silným protiletadlovým dělostře-

lectvem. S hlediska vševojskového velitele hlavní zbraní k ochraně před vzdušným nepřítelem v noci zůstávají pozemní prostředky protivzdušné obrany.

Nakonec vzhledem k rozebraným vlivům na noční bojovou činnost letectva a k ztíženému pozorování a rozeznávání linie fronty (vzdálenosti se kromě toho zdají menší než za světla) je bezpečnostní vzdálenost objektů činnosti letectva od vlastních vojsk vzhledem k denním vzdálenostem až dvojnásobná, jak je vidět z následující tabulky.

Tabulka bezpečnostní vzdálenosti objektů činnosti letectva od vlastního pozemního vojska při bojové činnosti v noci

Druh útočné činnosti druhů letectva	Bezpečnostní vzdálenost od vlastních vojsk
Úder atomovou pumou malé ráže	5 km
Úder atomovou pumou střední ráže	8 km
Bombardování normálními pumami z vodorovného letu	1500 m
Bombardování normálními pumami ze střemhlavého letu	600 až 800 m
Střelba z palubních zbraní (RS)	500 m
Vše za přesného označení čáry dosažené vlastními vojsky	

Při součinnosti s pozemním vojskem je letectvo schopno osvětlovacími pumami nejen osvětlovat své cíle, ale i osvětlovat bojiště ve prospěch pozemního vojska.

Cíl může být osvětlen buď se země nebo ze vzduchu. Osvětlit nebo vytyčit cíl se země bude výhodné, půjde-li o cíl zcela blízko linie fronty. K osvětlení může být použito světlometů, dělostřeleckých osvětlovacích granátů, raket a p. Tento způsob bude dosti častý, zvláště k označení cílů bitevnímu letectvu. V tom případě bude mít velmi důležitou úlohu naváděcí důstojník; ten nesmí připustit záměnu cíle a tím eventuální ohrožení vlastního vojska.

Všechny druhy letectva budou velmi často osvětlovat cíle nebo určitý prostor vlastními prostředky. K tomu používá letectvo osvětlovacích pum, z kterých nejtypičtější má tato takticko-technická data:

Typ	Váha pumy	Váha svítící směsi	Plocha padáku	Rychlost klesání	Doba hoření	Svitivost	Poloměr osvětlení	Optimální výška shozu
SAB-100-75	71.52 kg	42 kg	35 m ²	4.8 m/vt.	6—7 minut	2 000 000 svíček	2000 m	1800 m

Při osvětlování je třeba určit potřebnou svitivost a výšku zážehu osvětlovacích pum. Při výpočtech se vychází z osvětlení svislých ploch, poně-

vadž na nich závisí tvoření stínů a tím i rozpoznávací možnosti. V praxi se vychází z toho, že je dostatečné osvětlení jako za měsíčné noci, rovné 0,2 luxu. Při určení svítivosti je dále třeba brát v úvahu okolnosti mající vliv na osvětlení nebo na rozlišovací schopnosti. Tak na příklad při současném osvětlení cíle měsíčním svitem nebo jiným zdrojem a osvětlovací pumou dochází k interferenci světla a tím ke ztrátám, nebo když osvětlovaná plocha nemá svislé stěny, snižuje se rozlišovací schopnost. V těchto případech je třeba svítivost osvětlovací pumy zvýšit až dvakrát.

Jindy naopak je možné osvětlení až dvakrát slabší (na př. při sněhové příkrývce).

Na základě určené svítivosti a celkové požadované doby osvětlení můžeme stanovit celkovou spotřebu osvětlovacích pum a osvětlovačů (nejvýhodněji bombardovacích nebo dopravních letounů), při čemž jako dobu hoření bereme v úvahu 50 až 70% doby uvedené v takticko-technických datech proto, že se nepřítel bude snažit rušit osvětlení sestřelováním pum, a kromě toho se osvětlení osvětlovacími pumami za sebou shazovanými musí překrývat.

Při určování prostředků k osvětlení bojiště pro potřebu pozemního vojska je možno použít osvětlovacích pum k osvětlení a značkovacích pum k označení cílů, směrů atd. (viz obr. 5).

Až do provedení zteče budou vojska používat jen prostředků k vidění v noci.

Osvětlení bojiště při průlomu nepřátelské obrany a v hloubce obrany bude organizováno na stupni vševojskové armády. Plán osvětlení bojiště bude podrobně rozpracován štáby divisi prvního sledu s veliteli dělostřelectva, s leteckými představiteli a s náčelníky druhů vojsk.

V údobí boje, kdy se bude bojiště osvětlovat jen krátkodobě, ale okamžitě, lze použít s výhodou dělostřelectva.

K osvětlení bojiště dělostřelectvem pro šířku průlomu 20 km a hloubku osvětlení 1 až 1,5 km je třeba nejméně čtyř oddílů 122mm houfnic, střílejících alespoň 8 bateriemi salvy v intervalech 10 až 15 vteřin a spotřeba za 1 hodinu činí až 720 osvětlovacích granátů. Bude tedy k dlouhodobému osvětlení bojiště výhodnější použít letectva. Tak k osvětlení pásma útoku 20 km širokého a 3 až 4 km hlubokého po 1 hodinu je třeba 50 až 60 osvětlovacích pum SAB-100-75 a 5 až 6 letounů Il-28 nebo 15 až 18 letounů Il-10.

Požadavek dlouhodobého osvětlení bojiště bude kladen zpravidla při průlomu jednotlivých postavení, a to při průlomu postavení praporů prvního sledu asi 1 hodinu, při průlomu postavení plukovních záloh asi $1\frac{1}{2}$ hodiny a při průlomu postavení divisních záloh 1,5 až 2 hodiny. Celkově při průlomu celého hlavního pásma obrany až $\frac{2}{3}$ až $\frac{3}{4}$ doby průlomu bude nutno osvětlovat bojiště, z čehož většinu může provést letectvo.

3. Činnost letectva zabezpečujícího rozvíjení útoku v noci

Řekli jsme, že boj v noci má vliv na dosavadní poučky a zásady vedení boje a na činnost vojsk a týlu, i když základní zásady bojové činnosti vojsk stanovené řády zůstávají v platnosti, že se důležitost jednotlivých druhů vojsk nemění, naopak vzhledem k nočním podmínkám útočného boje jejich význam vzrůstá. Zvlášť organizace součinnosti druhů vojsk jak při průlomu nepřátelské obrany, tak, hlavně, dále při boji v hloubce nepřátel-

ské obrany bude co do času i co do prostorů a cílů při boji v noci jedním z hlavních úkolů zúčastněných velitelů a jejich štábů.

Jestliže se útočná operace vedená na široké frontě a do velké hloubky vyznačovala již dříve rozhodným rázem a rychlostí rozvíjení s cílem rychle obklíčit a úplně zničit nepřítele, zavedením zbraní hromadného ničení do výzbroje soudobých armád se tempo útočného boje ještě podstatně zvýšilo. Šířka útočných pásem svazků se zvětšila a hloubka úkolů vzrostla, při čemž se trvání operace zkrátilo. Jestliže střední tempo útoku dovolovalo při vedení boje za normálních podmínek 20 až 30 km za den, při dnešním vedení boje se střední tempo útoku armádní operace zvýšilo na 30 až 40 km a u mechanisovaných vojsk až na 50 až 60 km za den.

Podle zásad soudobého boje bude taktická hloubka obrany nepřítele prolomena prvními sledy vševojskové armády ještě v první den boje. Proto bude nutno tento průlom okamžitě rozšiřovat a rozvíjet taktický úspěch v úspěch operační. To bude úkolem především druhých sledů armád, hlavně mechanisovaných divísí. Mechanisovaná divise jako vševojskový taktický svazek svou organizací a vlastnostmi bojové techniky je určena plnit úkoly, které musí být rozhodnuty rychle, s velkou průraznou silou a do značné hloubky. Nejvýhodnější podmínky pro boj v operační hloubce bude mít mechanisovaná divise po zasazení z druhého sledu vševojskové armády do boje po průlomu celého hlavního pásma nepřátelské obrany. Za těchto okolností musíme od mechanisované divise požadovat, aby celou silou pokračovala v boji i v noci, aby nebyl nepříteli poskytnut čas k oddechu, k přeskupení sil a k organizování další obrany.

Zvláštností boje mechanisované divise v noci je možnost překvapivého zasazení a využití tohoto okamžiku k rychlému rozvíjení taktického úspěchu. Při útoku v noci dostává mechanisovaná divise úkoly omezené do hloubky a určuje se jí přímočarý směr zteče. Sama mechanisovaná divise se přisunuje co nejbližší k bojovým sestavám útočících vojsk. K zasazení přechází z vyčkávacího prostoru bez přestávky, aby plynule rozvíjela denní bojovou činnost prvních sledů vševojskové armády, aniž se vydala v nebezpečí, že se prozradí, a bude vystavena úderům vzdušného nepřítele ve vyčkávacím prostoru.

Úkoly letectva ve prospěch mechanisované divise při boji v noci mohou být tyto:

a) Do zasazení mechanisované divise:

- vzdušný průzkum,
- ochrana před průzkumem a údery vzdušného nepřítele z vyčkávacího prostoru až na čáru rozvinutí,
- ničení živé síly a bojové techniky nepřítele údery normálními útočnými prostředky, atomovými, chemickými a jinými zbraněmi hromadného ničení,
- rušení a oslepečování nepřítele, po případě jeho osvětlování,

b) Při zasazení a podpoře boje v hloubce nepřátelské obrany:

- pokračování ve vzdušném průzkumu a ochraně,

- zabezpečení zasazení a podpora boje: ničením a umlčováním nepřátelského dělostřelectva, tankového a mechanisovaného vojska, brzdících postup mechanisované divise, ničením a rušením činnosti nepřátelských osvětlovacích, radiotechnických a jiných prostředků zjišťování a vidění v noci, oslepováním bližších nepřátelských pozorovatelů a součinnost při odrážení protiztečí,
- napadání bližších záloh nepřítele,
- účast při případné atomové nebo krátké letecké přípravě zteče pásma sborových záloh nepřítele,
- osvětlování bojiště, cílů a objektů ztečí, po případě vytyčování směru postupu.

Ochrana mechanisované divise před průzkumem a údery vzdušného nepřítele bude organizována a vykonávána zpravidla stíhacím letectvem letecké armády, zabezpečujícím celou útočnou operaci kombinací způsobů »střehu na letištích« a »přehrazováním« malých skupin s výškově členěnými letouny, s narůstáním sil. Ochrana mechanisované divise bude mnohem účinnější, bude-li vlastní letectvo kromě toho ničit a blokovat nepřátelská letiště, z nichž letectvo může působit proti mechanisované divisi.

Leteckou armádou bude organizován i operační vzdušný průzkum kromě vzdušného průzkumu vykonávaného v taktickém měřítku letectvem podporujícím boj divisi prvního sledu.

Také zabezpečení zasazení mechanisovaných divisi do boje bude zpravidla plánováno a prováděno bombardovacím letectvem letecké armády, které bude i v průběhu boje v hloubce nepřátelské obrany ničit operační zálohy nepřítele rozmístěné na směru hlavního úderu nebo ohrožující odkryté boky našich vojsk. Bombardovací letectvo bude rušit odchod nepřátelských vojsk a bránit jim při obsazování pásma sborových (armádních) záloh, oslepovat nepřátelské pozorovatelny, po případě nést tíhu přípravy zteče pásem v hloubce nepřátelské obrany.

Bitevní letectvo zabezpečující v taktické součinnosti boj mechanisované divise bude se podle okolností podílet částí svých sil na zabezpečení zasazení mechanisované divise do boje, ale většinou svých sil bude podporovat boj mechanisované divise v hloubce nepřátelské obrany převážně lety na výzvu s cílem ničit nepřátelské dělostřelectvo a zálohy, účastnit se při odrážení protiztečí, podporovat násilný přechod vodního toku, dobývání (průlom) obranných pásem v hloubce nepřátelské obrany z chodu, ničit obklíčeného (odcházejícího) nepřítele atd.

Bitevní letectvo se též uplatní při osvětlení bojiště ve prospěch předsunutých odřadů, neboť většinou půjde o osvětlení menších prostorů, které osvětlí jedna osvětlovací puma, a o krátké doby osvětlení (do 20 minut), což je schopen splnit jednotlivý bitevní letoun (4× SAB-100-75 na palubě).

Tak jako při podpoře divisi prvního sledu i tu bude mít na úspěšnou činnost letectva vliv

- příprava a organizace noční bojové činnosti ještě za dne,
- doba potřebná k provedení úderu (osvětlení, napadení) od výzvy,
- přítomnost radiotechnických, osvětlovacích a jiných prostředků, zabezpečujících utajenou činnost na letištích; včasné vyhledání, zjištění, na vedení a osvětlení cílů,

- dostatek kvalitní bojové techniky pro činnost v noci,
- dokonale vybudovaná velitelská součinnostní síť (velitel, letecký představitel, letecký styčný důstojník, naváděcí důstojníci a jejich spojení mezi sebou, s letectvem a se součinnostními druhy vojsk),
- stupeň výcviku osádek pro bojovou činnost v noci,
- znalost techniky a taktiky nepřítele při činnosti v noci.

4. Zvláštnosti velení letectvu a organizace součinnosti letectva s podporovaným pozemním vojskem při činnosti v noci

Oboustranné použití zbraní hromadného ničení a sám noční boj budou klást na velení letectvu při podpoře pozemního vojska v operačním, hlavně však v taktickém měřítku, zvlášť těžké podmínky, které budou mít vliv na práci leteckých velitelů i jejich štábů zúčastněných při noční bojové činnosti, tak i na součinnost mezi druhy vojsk.

Cíl nočního boje vyžaduje, aby úkoly plněné technickými druhy vojsk, t. j. především letectvem, byly stanoveny zvlášť pečlivě, aby byla udržena jejich úderná síla (t. j. letectva) i pro další boj ve dne. Proto je třeba používat letectva v noci jen k plnění nejdůležitějších úkolů, které nemohou být plněny pozemním vojskem bez jeho pomoci, a to těmi druhy letectva, které mají možnost je plnit s nejmenší spotřebou sil.

Štáby leteckých svazků plánují a organizují součinnost s vševojskovými svazky i se spolupůsobícími svazky letectva ještě za dne, kdy provádějí i přípravu a plánování zabezpečení nočního boje. Přitom je nutno vycházet z možností letectva, které již byly uvedeny v předcházejících státech.

V taktické součinnosti s pozemním vojskem bude pracovat především bitevní letectvo (bitevní letecká divise). Při dohovoru součinnosti hlavními otázkami součinnosti letectva s pozemním vojskem budou

- informování letectva o situaci vlastního pozemního vojska a způsoby označování linie fronty pro vlastní letectvo,
- předávání zpráv získaných letectvem štábu podporovaného vševojskového svazku,
- způsoby označování vlastních letounů, výšek a průletových pásem vlastního letectva, označování cílů dělostřelectvem, pěchotou, tanky a letectvem,
- umlčování palby nepřátelského protiletadlového dělostřelectva vlastním dělostřelectvem,
- způsoby vyžadování letecké podpory,
- způsoby zásahu vlastního protiletadlového dělostřelectva při odrážení nepřátelských stíhacích letounů pronásledujících vlastní letouny,
- použití bojových chemických látek letectvem,
- vyžadování a způsoby osvětlení bojiště letectvem,
- rozdělení cílů mezi letectvo a dělostřelectvo,
- možnosti využití pozemních prostředků vševojskových svazků k označení cílů a k navedení letounů na ně,
- organizace velení a spojení (rozmístění a zabezpečení naváděcích důstojníků, přítomnost orgánů letectva),
- signály součinnosti (jsem vlastní letec, jsme vlastní vojska, označte se,

- zastavte palbu — bombardování, osvětlete bojiště, přerušete osvětlování, označte cíl, odrazte palbou nepřátelské stíhací letouny atd.).
- Nepřetržitost velení, vyplývající z požadavku nepřetržité podpory pozemního vojska letectvem, bude klást na letecké velitele a štáby zvláštní požadavky, a to
 - přenesení dílčí pravomoci v řízení bojové činnosti na zástupce velitele, s kterým se bude velitel střídat na bojišti (VPS a VS podporovaného svazku) a ve svém štábu. V rozhodujících údobích boje bude činnost svého letectva na bojišti řídit osobně velitel leteckého svazku.
 - Vzdálenost mezi VPS a štábem leteckého svazku často překročí vzdálenost 70 km. Na překonávání této vzdálenosti (motorovým vozidlem v příznivém případě 3 až 4 hodiny) je třeba použít vrtulníků, kterými se uvedená vzdálenost překlene za 20 až 30 minut.
 - S požadavkem ekonomického použití letectva v noci vyvstává nutnost plánovat činnost i součinnost do jednotlivých osádek (v rámci a na stupni bitevní letecké divise) a nutnost uvažovat o jejím uskutečňování z jednoho letiště a podle jednoho plánu a řízení. Proto se musí zavádět nové metody práce štábu, musí se zvýšit úroveň většího počtu důstojníků štábu a provádět větší centralisace v organizaci bojové činnosti a součinnosti záležejí v překračování nebo omezení některých velitelských stupňů.
 - K zlepšení velení jak z VPS, tak i za pohybu je nutné vybavit velitele leteckého svazku radiovou stanicí v jeho vozidle s dosahem 100 km na fonii a výzvu provádět otevřenou řečí (s kódováním jen míst a volacích znaků leteckých jednotek — útvarů).
 - Vzhledem k ztíženému navádění letectva na cíle v noci bude nutné vždy při přiletu letounů vytyčovat linii fronty osvětlovacími prostředky pozemního vojska a světelně označovat cíle ztečí. Otázku osvětlování bojiště nutno řešit zvlášť pečlivě při plánování součinnosti letectva s pozemním vojskem. Naváděcí důstojníci se zvláště v noci uplatní jak při vytyčování linie fronty, tak při navádění letounů na osvětlené cíle, při hlášení výsledků ztečí letounům k provádění oprav při dalších ztečích, při označování cílů a hodnocení a hlášení výsledků bojové činnosti.

Závěr

Vývoj prostředků osvětlení, radiolokace, vidění v noci a jiných zařízení zabezpečuje při správném použití, že noční bojová činnost, plně zvládnuta druhy vojsk, která ji provádějí, bude ve spojení s prvkem překvapení velmi úspěšná, protože výhody vyplývající z útočného boje v noci převládají nad nevýhodami vedení nočního boje.

Z těchto důvodů bude nutno a je reálně možné bojovou činnost pozemního vojska zabezpečit letectvem s cílem nepřetržitě působit na nepřítele až do jeho úplného zničení.

Letectvo bude podporovat útok pozemního vojska v noci s určitými zvláštnostmi proti podpoře útoku ve dne, zásady leteckého zabezpečení však zůstávají nezměněny. Mění se jen kvalita a provedení letecké podpory v noci.

Soudobý boj (operace) se neobejde bez hromadné účasti letectva na směru hlavního úderu, protože je mohutným a často jediným prostředkem podpory boje pozemního vojska, zvláště při boji v hloubce nepřátelské obrany.

Činnost letectva v noci je všeobecně charakterisována činností jednotlivých letounů po sledech (výjimečně dvojic — rojů).

Ochranu a vzdušný průzkum převážně plánuje a provádí vševojsková armáda až front.

Předběžná letecká příprava zůstává vzhledem k dlouhodobému trvání beze změn.

Přímou leteckou přípravu bombardovacím letectvem je výhodné nahradit mohutnou atomovou přípravou nebo provést ji ještě za světla s minimálním použitím nebo vůbec bez účasti bitevního letectva.

Letecká podpora zteče a boje v hloubce nepřátelské obrany je charakterisována činností bitevního letectva podporujícího střelecké svazky a činností bombardovacího letectva frontu (letecké armády) proti cílům v hloubce nepřátelské obrany.

Úkoly, které plní letectvo při zabezpečování nočního útočného boje pozemního vojska, vyžadují zvlášť vycvičené jednotky, schopné nejenom létat pomocí přístrojů bez viditelnosti země, ale též vyhledávat cíle a úspěšně je ničit. U bombardovacího letectva musí být všechny osádky schopny plnohodnotné činnosti v noci, u stíhacího a bitevního letectva nejméně 1 až 2 pluky z letecké divise.

Bezpečnostní vzdálenosti letectva od vlastního pozemního vojska při činnosti v noci se zvětšují až téměř na dvojnásobek.

Význam velení a součinnosti při podpoře pozemního vojska letectvem v noci vzrůstá. Letectva při omezených možnostech bojové činnosti v noci musí se použít ve prospěch útočného boje pozemního vojska jen na cíle veliké důležitosti a v rozhodujících obdobích nočního boje. Činnost v noci bude vyžadovat od vševojskových velitelů větší znalosti a taktiky použití letectva a pečlivé organizace a plánování útoku jejich štáby. Rovněž bude klást zvýšené požadavky na letecké velitele a štáby, aby studiem všech možností, vynaložením velkého úsilí o dosažení vysoké vycvičenosti osádek k bojové činnosti v noci a konečně správnou organizací a sladěností bojové činnosti letectva s činností pozemního vojska dosáhli toho, že takticko-technických vlastností našich letounů bude co nejekonomičtěji a nejúčinněji využito k co nejvyšší podpoře útoku pozemního vojska.

Celkové bojové úsilí při leteckém zabezpečení útočného boje pozemního vojska v noci může dosáhnout všeobecně nejvýše jedné třetiny denního úsilí.

Cílem a snahou všech úkolů řešených dnes technikou a taktikou s hlediska možností a způsobů noční činnosti letectva zůstává i nadále

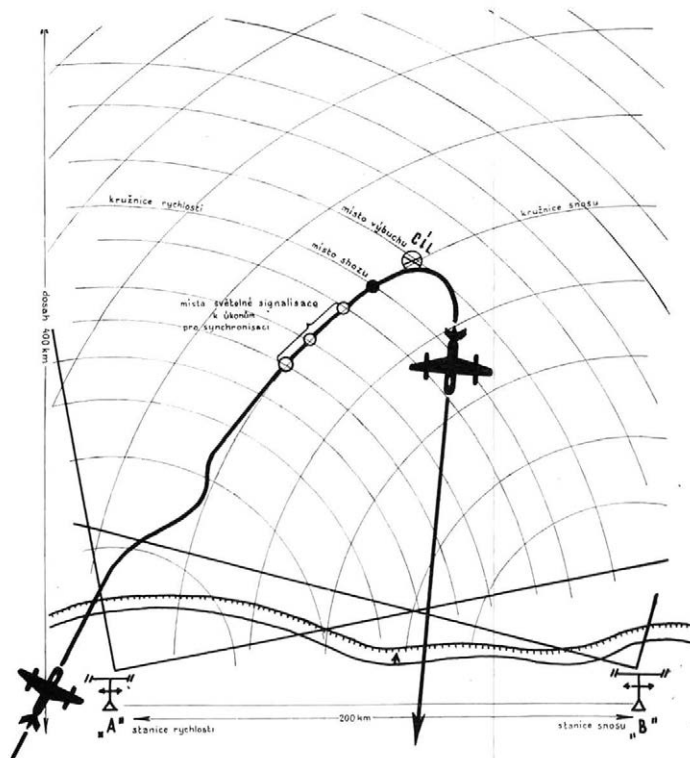
- možnost použít zbraní hromadného ničení, především atomových a chemických zbraní jako ve dne,
- vytvořit optimální podmínky k použití technických druhů vojsk, zvláště k možnosti provádění soustředěných úderů letectvem,
- vrátit letectvu jeho pružnost a schopnost operačního manévru, t. j. rychle přenášet údery na směry rodícího se úspěchu útočícího pozemního vojska.

*

Poznámka redakce.

Aktuální tematiku, kterou se zabývá článek plukovníka M. Pridaly, je třeba dále rozpracovávat a nově řešit.

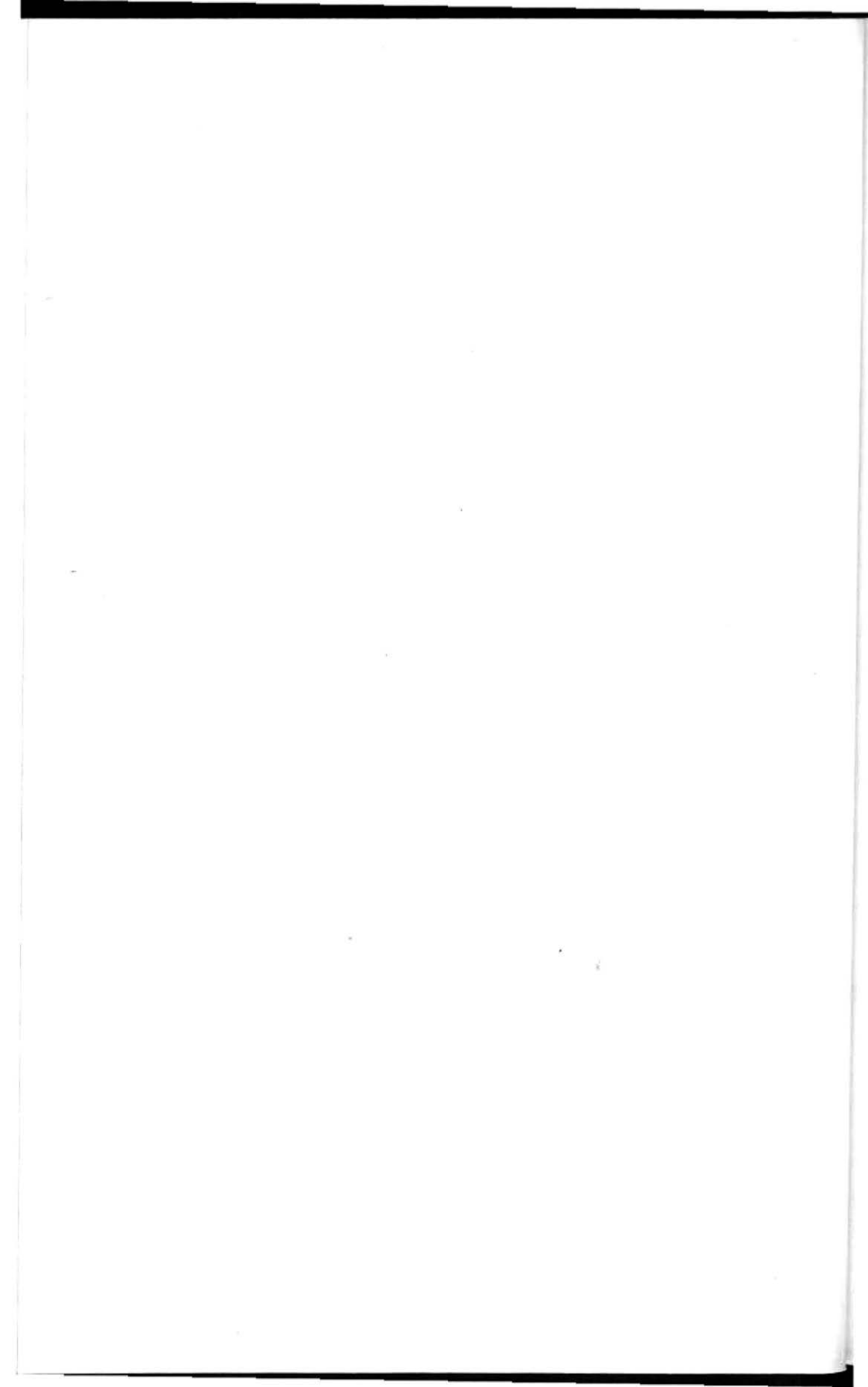
Redakční rada jej uveřejňuje z toho důvodu, aby se stal podnětem k dalšímu rozvíjení této tematiky a k projevení nových názorů na uvedené otázky.

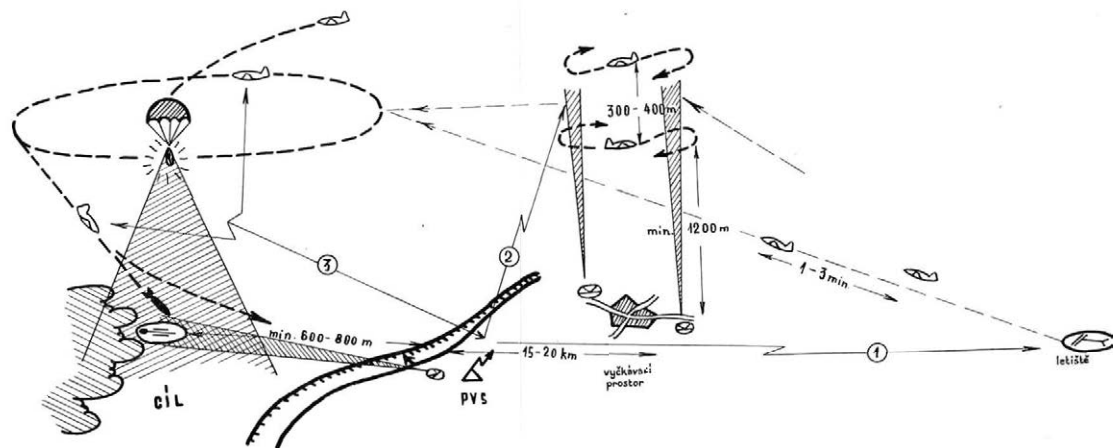

Obr. 1. Schema zařízení pomocí dálkoměrného kruhového systému při neviditelnosti cíle zrakem

Způsob shozu pum bez viditelnosti země

1. Na zemi jsou 2 radiolokační stanice (A a B), které vysílají impulsy v sektorech po 90°.
2. Letoun je vyzbrojen zařízením, na němž osádka nastaví vzdálenost cíle od stanice A a B. Letoun letí po nastavené kružnici (orbíte), udržuje-li pilot ručičku ukazatele ve středu.
3. Na 25–50 km před cílem se nejprve zjistí traťová rychlost, pak nastavením kursu zeměpisného na počítacím přístroji a automatickým srovnáním s předem na zemi nastavenou hodnotou azimutu tečně ke kružnici snosu v cíli se zjistí hodnota bočního snosu pum během pádu a přiměřeně se opraví velikost kružnice snosu.
4. Měřitko časové základny stočené do kruhu je přestavitelné na 2–200 km. Synchronizace je prováděna letovodem držením pulsu B v překrytu se základním pulsem (otáčením knoflíku počítacího přístroje). V okamžiku dosažení příslušné vzdálenosti pumy odpadnou.
5. Na zařízení je možno nastavit jen jednu hodnotu, a proto je možné provést shoz jen v jednom bodě. Pomocí systému zaměřuje jen vedoucí (značkař), ostatní shazují na jeho povel nebo na osvětlený (označovaný) cíl.
6. Dosah systému = $3.7 \sqrt{H_{\text{letu}}} + \sqrt{h_{\text{stanice}}}$

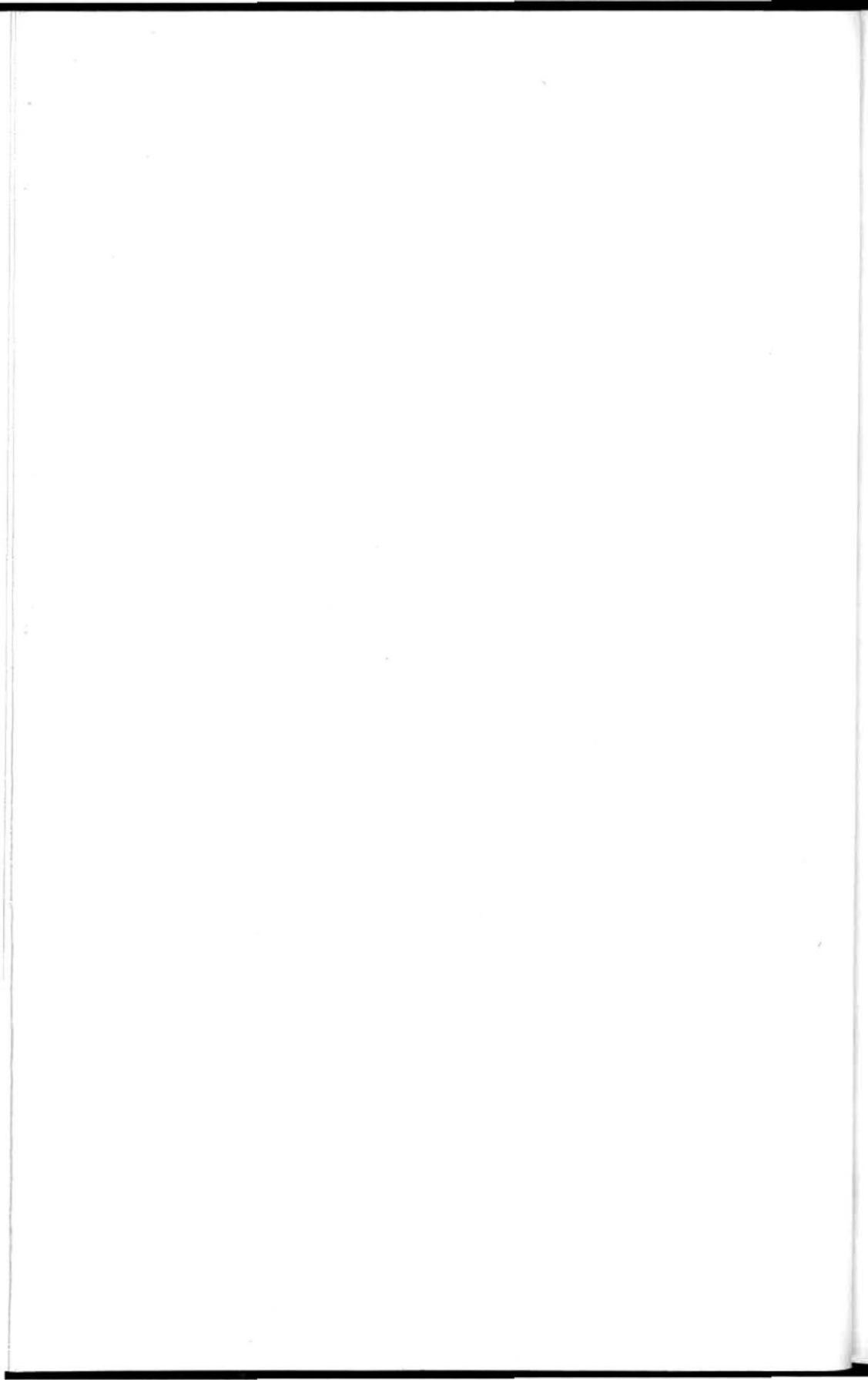

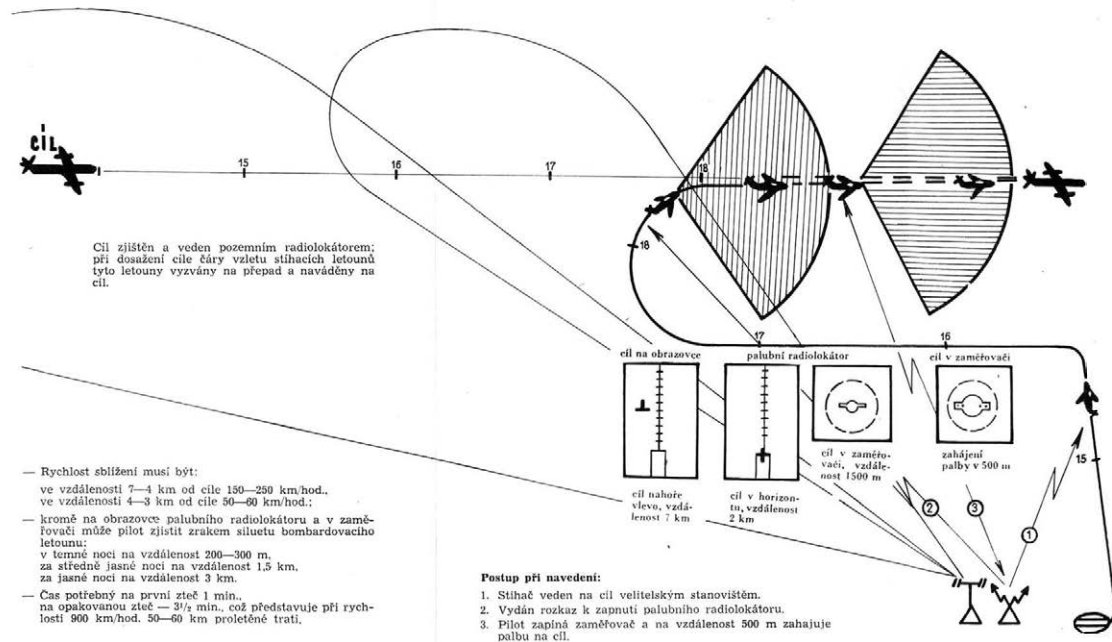

Legenda:

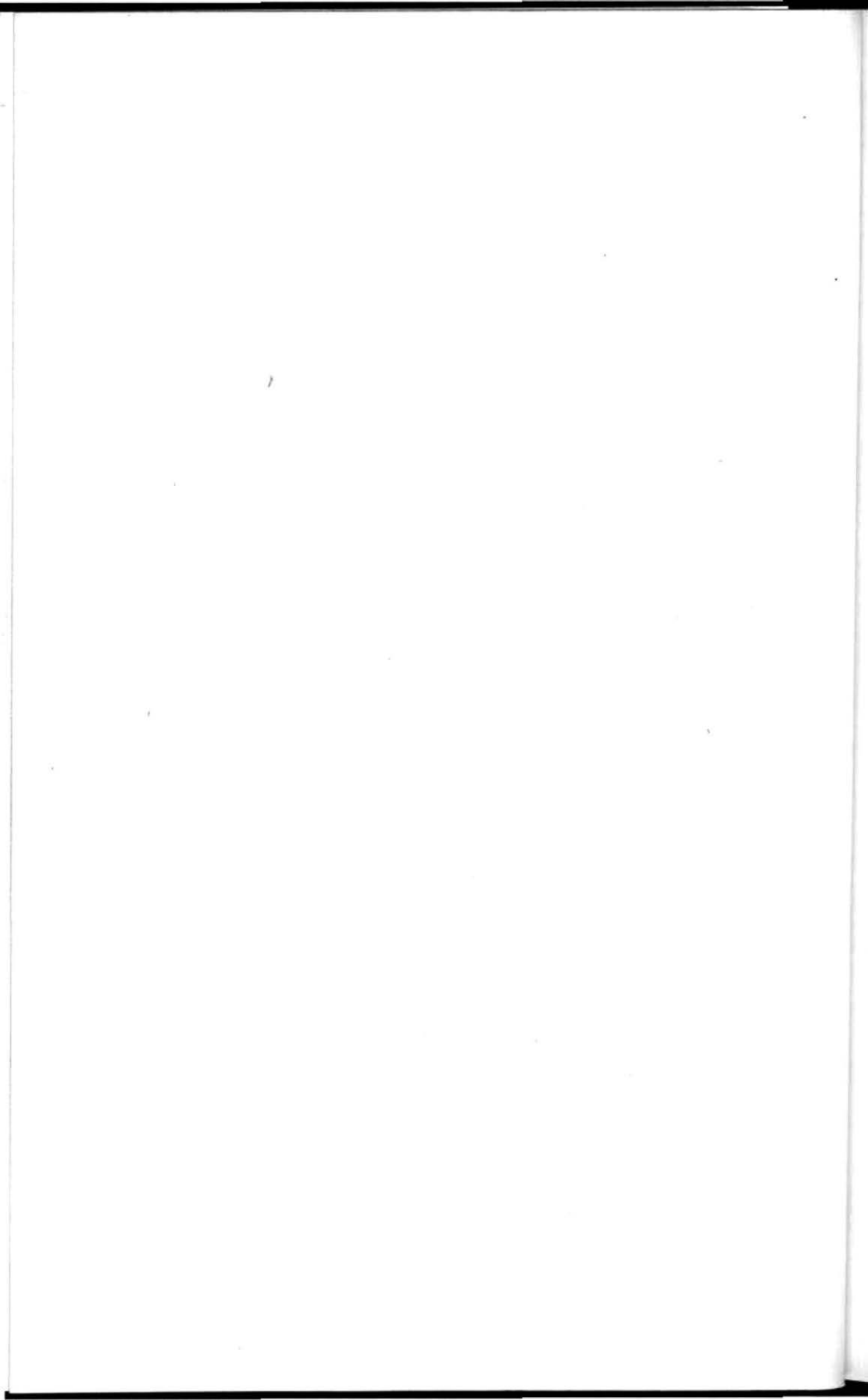
- — — — — trať letu bitevního letectva,
- ① výzva letectva z letiště (1. varianta),
- ② rozkaz k letu do prostoru bojové činnosti (2. varianta),
- ③ navedení a hlášení skončení ztřeče,
- ▲ radiová stanice velitele bitevního letectva (naváděcího důstojníka),
- ☉ světlomet.

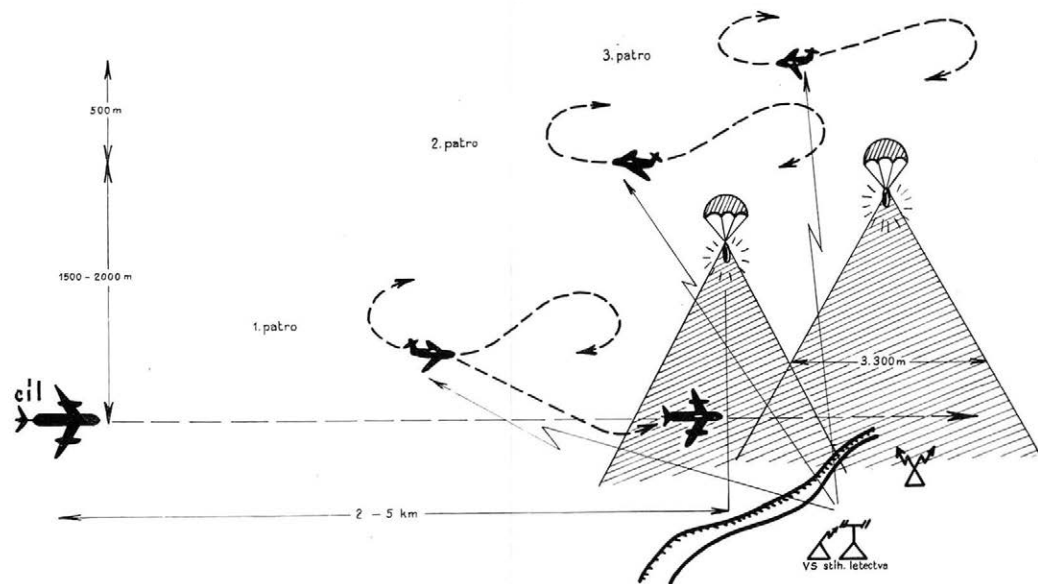
Obr. 2. Schema podpory pozemního vojska bitevním letectvem v noci

Obr. 3. Schema navádění stíhacího letounu (Mig-17) na neosvětlený vzdušný cíl v noci

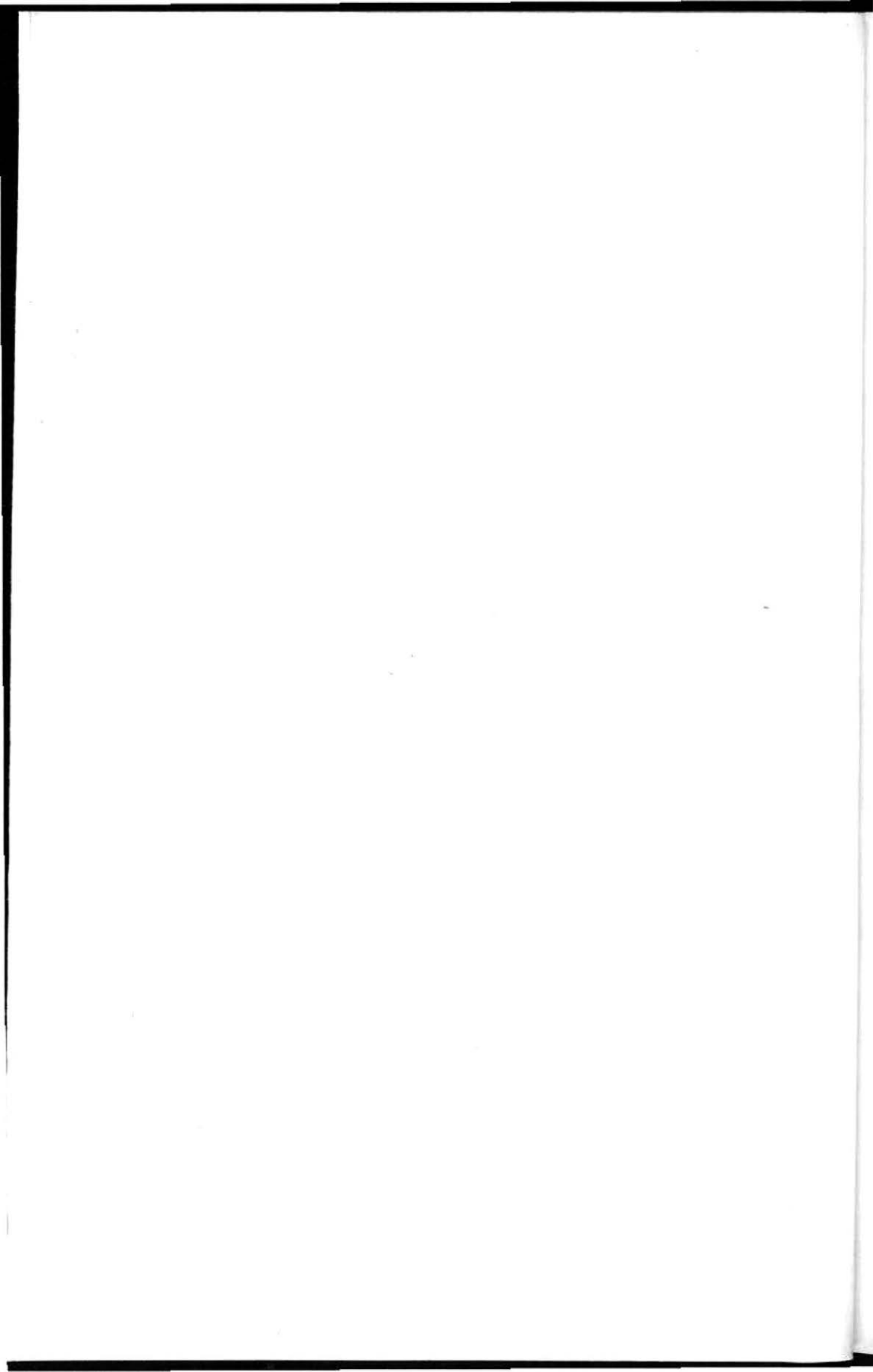

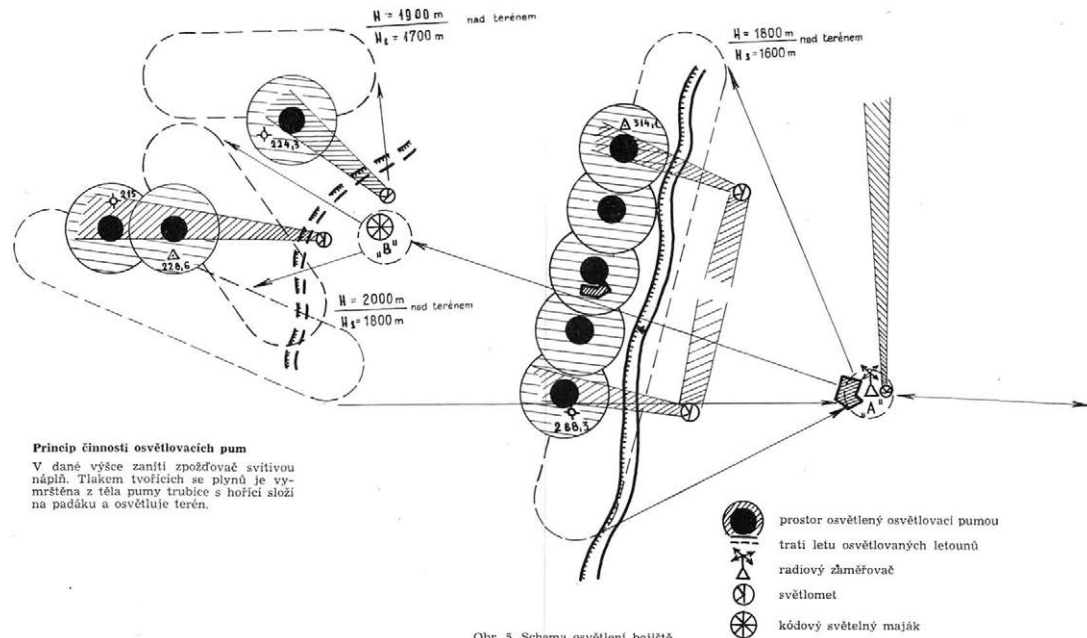

Způsob provedení: (osvětlovací pumy shazují stíhací nebo bombardovací letouny).

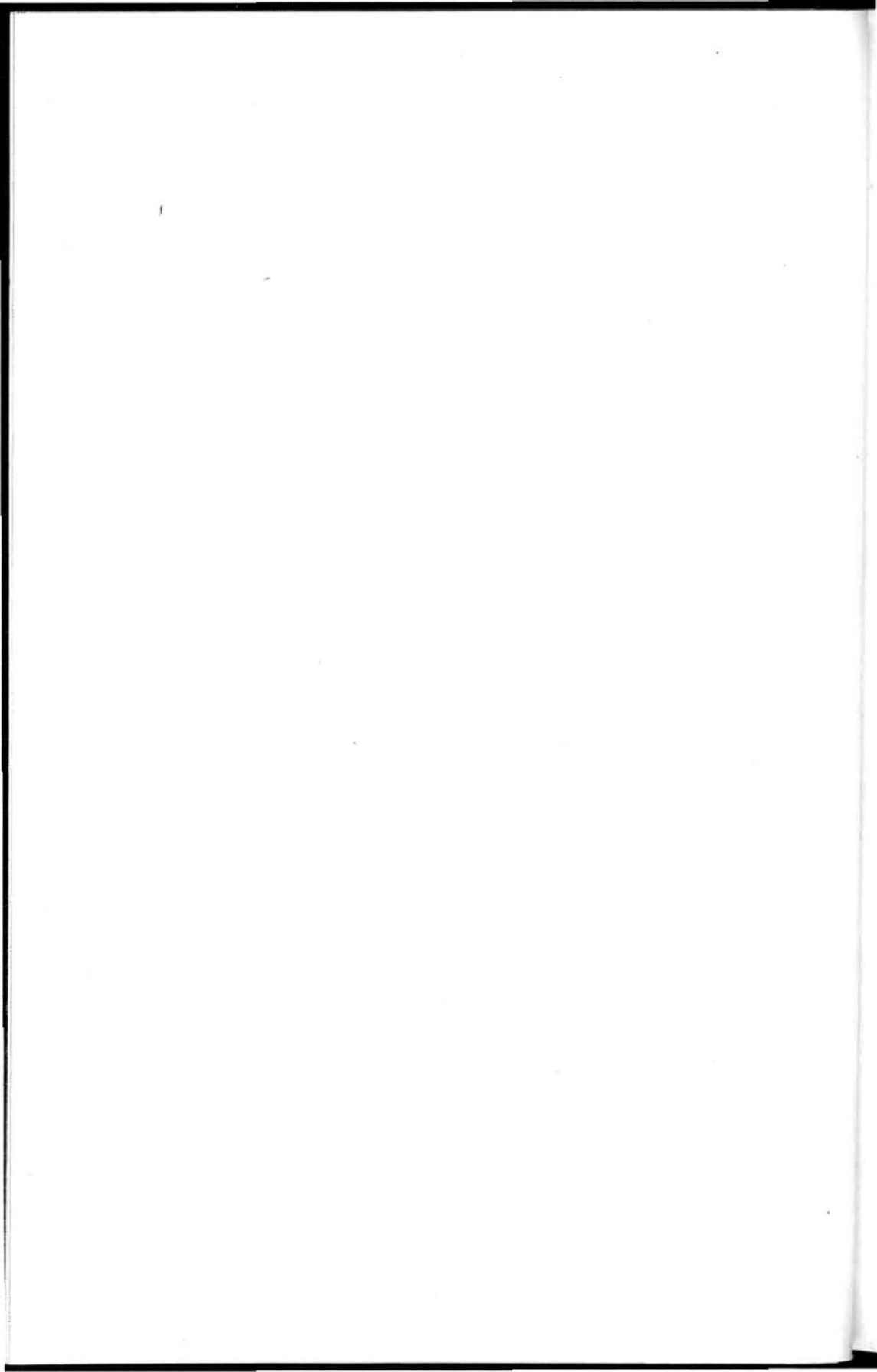
1. Stíhací (bombardovací letouny) ve druhém patře obdrží z VS povel ke shozu osvětlovacích pum, je-li cíl vzdálen 2–5 km od bodu shozu. Shoz se provádí řadou kolmo na trať letu cíle 2 SAB-100-75 (aby cíl neunikl stranou).
2. Stíhací letouny prvního patra vyhledají cíl ve světle SAB (nebo na jeho pozadí) a provádějí zleče (R 0/4–1/4).
3. Stíhací letouny (bombardovací letouny) ve třetím patře sledují situaci, a opouští-li cíl osvětlené pole, rozšiřují je dalším shozem SAB.
4. Světelné pole nad vlastním územím může být označeno přívodnou rádiovou stanicí.

Obr. 4. Schema bojové činnosti stíhacího letectva proti vzdušným cílům osvětleným osvětlovacími pumami

Obr. 5. Schema osvětlení bojiště

ČINNOST ŽELEZNIČNÍHO VOJSKA V OPERACI FRONTU

Inženýr plukovník Ing. Otakar Gráf, major Mojmir Václavek

Železniční vojsko frontu je jedním z důležitých prostředků velitele frontu. V rámci frontových operací jsou mu ukládány tyto hlavní úkoly:

1. V útočné operaci frontu provádí obnovu železnic zničených nepřítelem v takovém rozsahu, aby bylo zabezpečeno plynulé zásobování vojsk po železnici vším, čeho je třeba k boji a aby zároveň byly umožněny operační přepravy plánované hlavním velitelem a velitelem frontu.

Tuto činnost železničních vojsk nazýváme I. etapou obnovy.

2. V obranné operaci frontu připravuje železniční vojsko, a když je toho třeba, též provádí zatarasování železniční sítě, aby bylo nepříteli znemožněno použít železnic k zabezpečení útočné operace a tím byl zpomalen jeho postup.

3. V útoku i v obraně mohou být železničnímu vojsku, dovolí-li to operační situace, ukládány též úkoly spojené s technickou ochranou provozované železniční sítě frontu. V tomto případě odstraňuje železniční vojsko urychleně škody na železničních tazích, způsobené bombardováním nepřátelského letectva, činností záškodníků nebo výsadkových jednotek.

Paralelně s jednotkami železničního vojska jsou na železniční síti frontu za útočných i obranných operací zasazovány též speciální formace ministerstva dopravy s těmito úkoly:

1. posílit železniční vojska při obnově železnic zničených nepřítelem (t. j. tedy v I. etapě obnovy),
2. provádět technickou ochranu železniční sítě frontu za obnovujícími ji jednotkami železničního vojska,
3. provádět t. zv. II. etapu obnovy, t. j. zvyšovat dále propustnou výkonnost železnic obnovených železničním vojskem tak, aby byly zabezpečeny nejen potřeby bojujících vojsk, ale též minimální hospodářské využití oblastí, jimiž železnice prochází.

Cílem tohoto pojednání je rozebrat základní ukazatele činnosti železničního vojska v operaci frontu a vyvodit z tohoto rozboru závěry pro jeho zasazení za použití zbraní hromadného ničení.

I. OBNOVA ŽELEZNIC

A. Rozsah obnovy železniční sítě frontu

Zabezpečení frontové útočné operace vyžaduje, aby zároveň s útočnou operací byla prováděna obnova železniční sítě, kterou nepřítel při ústupu rozrušil, a to v takovém rozsahu, aby na ní mohly být umístěny:

- zásobovací základny armád 1. sledu frontu o 3 až 4 zásobovacích stanicích (Z/S) v každé z nich,
- zásobovací základna operačních svazů druhého sledu frontu o 3 až 4 Z/S,

- zásobovací základny letecké armády složené zpravidla z 1 až 2 stíhačích, 1 bitevního a 1 bombardovacího leteckého sboru a z 5 až 6 speciálních leteckých pluků,
- jedna až dvě zásobovací základny týlu letecké armády zpravidla o třech Z/S,
- železniční stanice pro rozmístění zařízení frontových odsunových středisk,
- 2 až 3 hlavní a stejný počet záložních R/S, z nichž každá by byla vybavena 4 až 7 stanicemi obsluhy frontových skladů.

Celkem je tedy třeba rozmístit na železniční síti frontu 40 až 50 Z/S. Prostorové rozmístění těchto vojenskodopravních zařízení vyžaduje, aby železniční síť frontu byla obnovena v rozsahu nejméně 2 až 3 frontálních železničních směrů a 2 železničních rokůd.

V moderním boji za oboustranného použití zbraní hromadného ničení mají na rozsah obnovy železniční sítě vliv ještě tři hlavní faktory:

1. Objem zásobovacích přeprav, které je třeba uskutečnit v přípravném období útočné operace i v období jejího vlastního provádění značně vzrostl.

Zároveň se zkracuje časový rozsah přípravného období. Obě tyto skutečnosti vyžadují, aby železniční síť frontu byla obnovena na propustnou výkonnost 80 až 90 párů vlaků/24 hod. Této propustnosti je možno se přiblížit jen tehdy, budou-li obnoveny nejméně 3 frontální směry železniční sítě. Počítáme-li s propustnou výkonností jednoho železničního směru 18 až 24 párů vlaků/24 hod., vidíme, že i při úplném využití kapacity železnic zbývá ještě převézt denně asi 14 000 t silničními prostředky. K zvládnutí tohoto objemu silniční přepravy je třeba zasadit 9300 3tunových aut. Tento dodatečný silniční transport by bylo možno vyloučit v tom případě, kdyby železniční přepravy byly odlehčeny vybudováním úplné potrubní sítě, která by byla s to dopravit veškeré PHM nutné k zabezpečení útočné operace frontu přímo z R/S k bojujícím vojskům. Zatížení železniční sítě by se tím zmenšilo na 50 až 60 párů vlaků/24 hod., což právě odpovídá propustné výkonnosti tří železničních směrů s příslušnou 20% zálohou.

2. Boj za oboustranného použití zbraní hromadného ničení zvýšil důležitost síťových a mezisíťových přesunů svazků podél linie fronty, které umožňují jak hlavnímu velitelství, tak i velitelům frontů svobodnou a operativní volbu směrů hlavního úderu, kdyby plánovaný směr byl účinky atomových zbraní zahrazen. Tato skutečnost zvyšuje důležitost železničních rokůd. Železniční rokůdy se stávají důležitým operačním činitelem.

3. Použití atomových zbraní ztěžuje zásobování bojujících vojsk dopravními prostředky všech druhů, ztěžuje tedy i provádění zásobovacích přeprav po železnici. Kdežto při bombardování tříštivými pumami byla průměrná doba přerušení provozu jen několik hodin, je třeba při bombardování atomovými zbraněmi počítat s přerušením provozu na několik dní a ve zvlášť těžkých případech i na několik týdnů. Má-li být železnice i za těchto podmínek spolehlivým přepravním prostředkem, je třeba zabezpečit na obnovené železniční síti účinný dopravní manévry, který by umožnil objezdy zatarasěných míst, aby kombinované přepravy mohly být zmenšeny na nejmenší míru. Tento faktor podporuje rovněž účelnost volby tří frontálních směrů na frontové železniční síti.

Všechny tyto důvody ukazují, že v železniční síti frontu, má-li spolehlivě zabezpečit zásobování bojujících vojsk, je třeba kromě dvou rokádních železničních směrů obnovit tři železniční směry frontální. Počítáme-li s hloubkou frontové operace 40 km, s šířkou pásma útoku 200 km a s koeficientem rozvinutí železniční sítě v našich poměrech a v prostorech na západ od našich hranic 1,4, vidíme, že v rámci frontové útočné operace je třeba obnovit asi 2200 km železničních tratí.

B. Tempo obnovovacích prací

Železnice je nejvýhodnější prostředek k přepravě masových nákladů na velké vzdálenosti v míru i ve válce. Je schopna dopravovat rychle velké množství vojsk i materiálu všech druhů poměrně jednoduchými prostředky, v každé roční době a za všech povětrnostních podmínek. Železniční transport odstraňuje nadměrnou potřebu silničních vozidel, jejich složitá výroba zatěžuje za válečných událostí mnoho odvětví strojírenského a elektrotechnického průmyslu a mnoho odvětví průmyslu jemné mechaniky a brání tomu, aby těchto odvětví mohlo být využito k jiným účelům branného hospodářství. V této funkci není zatím možno železnici nahradit žádným jiným druhem přepravy ani za použití zbraní hromadného ničení. Vyskytují-li se ještě snahy nahradit železniční přepravu plně přepravou automobilní, je možno jejich neudržitelnost snadno prokázat jednoduchým výpočtem. Vezmeme-li pro automobilní přepravu nejpříznivější případ, to jest ten, kdy železniční síť je obnovena až po linii fronty, a počítáme-li s celkovým objemem přísunu pro plánovanou útočnou operaci frontu 700 000 t, s hloubkou útočné operace 400 km a s průměrnou přepravní vzdáleností 200 km, docházíme k závěru, že by celková potřeba silničních vozidel, která by mohla nahradit železniční přepravu za útočné operace frontu, dosáhla 31 000 aut přepočítaných na nosnost 3 t a denní spotřeba PHM by byla 1250 t. Kdybychom uvažovali, že i další postup útočných operací bude prováděn za týchž přepravních podmínek, to jest kdyby průměrná přepravní vzdálenost automobilní přepravy vzrostla na 600 km i více, překročili bychom mez praktické upotřebitelnosti tohoto druhu přeprav vůbec.

Dialektické pojetí plynulého zásobování bojujících armád však ukazuje, že ani silniční přepravu není v žádném případě možno nahradit železniční přepravou v plné šíři. Liniové situování železničních tahů v terénu nedovoluje dopravit materiál po železnici přímo na místo jeho potřeby. V blízkosti bojujících armád jsou železnice kromě toho vystaveny zvýšenému nebezpečí napadení atomovými zbraněmi nepřítele.

Ideálním druhem zásobovacích přeprav je proto vhodná kombinace železniční a silniční přepravy provedená tak, aby vzdálenost železničních základen od bojujících vojsk, na niž přepravujeme materiál silničními prostředky, nebyla větší než maximální denní výkon automobilního proudu. Z této úvahy vyplývá jedna ze základních operačních podmínek pro obnovu železnic za použití atomových zbraní ve frontové operaci, kterou sovětská vojenská věda definuje takto: »Má-li obnova železnic optimálně zabezpečit útočnou operaci frontu, nesmí být maximální vzdálenost čela obnovovacích prací od linie fronty (1) větší než 200 km.«

Z této podmínky můžeme, bereme-li v úvahu hloubku útočné operace 400 km (L), dobu jejího trvání 10 až 14 dní (t), střední tempo útoku za použití atomových zbraní 30 až 40 km a koeficient rozvinutí železniční sítě 1,4 (ϱ), stanovit průměrné tempo obnovy frontálních směrů podle vzorce:

$$i = \frac{\varrho (L - l)}{t} = \frac{1,4 (400 - 200)}{10 - 14} = 20 \text{ až } 28 \text{ km/24 hod.}$$

Bude-li železniční vojsko vybaveno takovými pracovními silami a prostředky, aby bylo s to obnovovat frontální železniční směry uvedeným tempem a bude-li zároveň s to obnovovat železniční rokády tak, aby byl včas zajištěn dopravní manévr, splní svůj úkol, který má v útočné operaci frontu, to jest zabezpečí plynulé zásobování útočících vojsk. Zároveň bude počet automobilních brigád frontu a spotřeba pohonných hmot omezena na hospodářsky únosnou míru a bude zabezpečeno účelné využití automobilního vojska v rámci útočné frontové operace.

C. Síly a prostředky nutné k obnově železnic na síti frontu

Celou hloubku útočné operace frontu rozdělujeme s hlediska možnosti, které má nepřítel k ničení železnic při ústupu a tedy i s hlediska předpokládaného objemu obnovovacích prací na tři pásma. Na pásmo taktické, které sahá do hloubky asi 40 km od linie fronty. V něm předpokládáme podle zkušeností 100% zničení železniční sítě.

Dále odtud pokračuje pásmo operační sahající do hloubky rozmístění druhých frontových sledů, hluboké 150 až 160 km. V něm předpokládáme 50% zničení železniční sítě.

V dalším, třetím pásmu sahajícím od 200 km do konečného cíle útočné operace předpokládáme již jen 25% rozsah zničení.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukázaly, že nejvhodnějším svazkem železničního vojska k provádění obnovovacích prací je železniční brigáda. Jedna železniční brigáda při plných početních stavech a plně vybavená mechanizačními prostředky má obnovit v taktickém pásmu 5 km železnice za 24 hod. V operačním pásmu počítáme s hrubou normou 10 km za 24 hod., v dalším pásmu pak s výkonem 20 km/24 hod.

Z těchto hodnot vyplývá pro 1 železniční brigádu průměrné tempo obnovy na frontálním železničním směru

$$\begin{aligned} n_f &= \frac{\varrho \cdot L}{\left(\frac{l_1}{n_1} + \frac{l_2}{n_2} + \frac{l_3}{n_3} \right) \cdot \varrho} = \frac{560}{\frac{70}{5} + \frac{210}{10} + \frac{280}{20}} = \\ &= \frac{560}{49} = 11,5 \text{ km/24 hod.}, \end{aligned}$$

kde ϱ = koeficient rozvinutí železniční sítě (1,4),

n_i = střední tempo 1 železniční brigády na frontálním železničním směru v km/24 hod.,

L = hloubka frontové útočné operace v kilometrech,

- l_1 = hloubka taktického pásma v kilometrech,
 l_2 = hloubka operačního pásma v kilometrech,
 l_3 = hloubka dalšího pásma v kilometrech,
 n_1 = tempo obnovy v taktickém pásmu v km/24 hod.,
 n_2 = tempo obnovy v operačním pásmu v km/24 hod.,
 n_3 = tempo obnovy v dalším pásmu v km/24 hod.

Železniční rokády volíme co možná vždy tak, aby neležely v taktickém pásmu. Tímto opatřením zvýšíme tempo obnovy celé železniční sítě. Provedeme-li pro obnovu železničních rokád odborný výpočet tempa, zjistíme, že průměrné tempo

$$n = \frac{2 \varrho \cdot L_1}{\varrho \cdot \left(\frac{L_1}{n_2} + \frac{L_1}{n_3} \right)} = \frac{560}{\frac{280}{10} + \frac{280}{20}} = \frac{560}{42} = 13,5 \text{ km/24 hod.,}$$

kde L_1 = šířka útočného pásma frontu v kilometrech.

Z těchto závěrů lze pak snadno zjistit nutný počet železničních brigád pro obnovu celé frontové železniční sítě ze vzorce:

$$b = a \frac{i}{n_f} + \frac{2 \varrho \cdot L_1}{\frac{\varrho \cdot n_f}{i} \left(\frac{l_1}{n_1} + \frac{l_2}{n_2} + \frac{l_3}{n_3} \right) \cdot n^r} =$$

$$= 3 \frac{20 \text{ až } 28}{11,5} + \frac{560}{\frac{11,5}{20 \text{ až } 28} \cdot 49 \cdot 13,5} = 6 + 1,7 = 7 \text{ až } 8 \text{ železničních brigád,}$$

kde b = nutný počet železničních brigád,

a = počet frontálních směrů v železniční síti.

K zabezpečení útočné operace frontu za použití zbraní hromadného ničení tak, aby vzdálenost čela obnovovacích prací od bojujících vojsk nebyla větší než 200 km, je tedy třeba 7 až 8 železničních brigád.

Kromě nich je třeba do železničního vojska frontu začlenit jednotky zvláštního určení v síle 1 stavebního praporu, 1 mostního praporu a 1 praporu mechanisace, které budou zasazovány jako posilové prostředky k těm železničním brigádám, které byly napadeny atomovými zbraněmi nepřítele.

K zabezpečení útočné operace frontu za podmínek, na něž neměly vliv atomové zbraně, používala Sovětská armáda ve Veliké vlastenecké válce k obnově železniční sítě frontu 4 až 5 železničních brigád. Ze srovnání této potřeby s potřebou zjištěnou za použití zbraní hromadného ničení vyplývá, že se potřeba jednotek železničního vojska zvýšila 1,6krát až 1,7krát.

D. Organisační opatření

Obnova železniční sítě v předatomových podmínkách byla obvykle prováděna jedinou železniční brigádou na každém z obnovovaných směrů. Zasazení dvou železničních brigád na jediném směru bylo výjimkou, již se užívalo jen na těch železničních směrech, jejichž úkolem bylo zabezpečit zásobování vojsk bojujících na směru hlavního úderu. V těchto poměrech byla účelná taková organizace železničního vojska frontu, kdy všechny železniční brigády zasazené při obnově železniční sítě byly přímo podřízeny správě železničního vojska frontu.

Za oboustranného použití zbraní hromadného ničení se stala pravidlem práce železničních brigád na široké frontě. Na jednom železničním směru pracují normálně dvě železniční brigády, výjimečně též tři železniční brigády, z nichž třetí v průběhu postupu obnovovacích prací přechází na rokádu.

Obě železniční brigády na jediném železničním směru mají řadu společných problémů, které musí řešit v nejtěsnější spolupráci. Jsou materiálně zabezpečovány z jediné frontové materiálně technické základny (FMTZ), přeprava obnovovacího materiálu se provádí po stejných železničních směrech a zčásti též po stejných silničních osách, společně se dělí o odminovací a průzkumné práce na témž železničním směru, jejich provozovací složky provádějí provoz v těsné vzájemné součinnosti, jejich spojovací prapory musí těsně spolupracovat v otázkách obnovy spojení pro potřeby provozu a úseky mostních praporů a vodárenských rot obou železničních brigád se často překračují.

V těchto podmínkách se již nepříznivě projevuje nedostatek jednotného společného velení tím spíše, že se železniční vojsko frontu, vládnoucí velkým počtem podřízených jednotek, nemůže zabývat otázkami koordinace obou železničních brigád zasazených na jediném železničním směru tak podrobně, jak by to důležitost těchto problémů vyžadovala. Z toho vznikají časté rozpory jak v materiálním zabezpečení, tak i v samém pracovním úsilí obou brigád, které snižují tempo obnovy.

Proto se jeví za použití atomových zbraní nutným uvažovat o ustavení nové řídicí složky obnovovacích prací ve formě železničních divisí, z nichž každá by řídila práci obou brigád zasazených při obnově jednoho ze železničních směrů a jejíž činnost by všechny uvedené nedostatky odstranila. Správě železničního vojska frontu by pak za použití atomových zbraní byly podřízeny buď 4 železniční divise nebo 3 železniční divise a 1 samostatná železniční brigáda, již by bylo možné střídavě použít ke zvýšení tempa obnovy na železničním směru, po němž se zásobuje armáda útočící na směru hlavního úderu, a střídavě k provedení obnovovacích prací na železničních rokádách.

E. Složení železniční brigády

V předchozích úvahách jsme předpokládali, že železniční brigáda jako obnovovací jednotka bude vybavena po stránce personální i materiální tak, aby mohla stoprocentně obnovovat zničené železniční tahy tempem 5 km za 24 hodin. Dále se budu zabývat tím, jak musí být železniční brigáda po stránce personální i materiální vybavena, aby zvládla tento úkol.

a) Pracovní síly

1. V oboru stavebních prací je třeba uvážit skutečnost, že obnova těžkého rozponkového železničního svršku našich drah i drah západních sousedů vyžaduje značný objem práce a že členitý terén s sebou nese značný počet malých mostů a propustí. Zkušenosti ukázaly, že se tempo obnovy železničního svršku pohybuje průměrně okolo 0,6 km/rota/směna. Poměr objemu obnovovacích prací železničního spodku k objemu obnovovacích prací na malých mostech a propustích je průměrně 1 : 4 až 5. Požadovaného tempa obnovy může proto dosáhnout železniční brigáda o 3 železničních stavebních praporech se třemi stavebními rotami, s jednou mostní a jednou strojní rotou.

2. Obnovu velkých a středních mostů a tunelů lze zvládnout dvěma železničními mostními prapory v jedné železniční brigádě o třech mostních a jedné strojní rotě.

3. Pro obnovu spojovacího a zabezpečovacího zařízení postačí jeden prapor železničního spojení o dvou traťových a jedné staniční a jedné strojní rotě.

4. Kromě stavebních, mostních a spojovacích praporů je třeba začlenit do organizace železniční brigády ještě prapor mechanisace železničních prací, který by soustřeďoval stroje velké mechanisace pro všechny druhy obnovovacích prací a jejich obsluhy.

Koncentrace méně pohyblivých strojů v rámci praporu mechanisace umožní vysokou pohyblivost stavebních, mostních a spojovacích praporů. Prapor mechanisace musí být vybaven rotou pro obnovu vodárenského zařízení na brigádních železničních úsecích. Musí být organizován tak, aby byl schopen, kdyby toho bylo třeba, komplexně provádět obnovu zátarasů vytvořených výbuchy atomových pum a obnovu velkých železničních uzlů.

5. Dočasný provoz na brigádním železničním úseku pro účely materiálního zabezpečení obnovovacích prací provádí provozovací rota, kterou je třeba dimenzovat tak, aby byla schopna obsadit úsek dlouhý 50 km.

6. Pro vojenský železniční technický průzkum má železniční brigáda k dispozici průzkumnou rotu. Protiatomovou ochranu provádí rota chemické ochrany s organizací zcela obdobnou rotě chemické ochrany užívané u stříleckých divísi. Technické zabezpečení obnovovacích prací provádí rota technického zabezpečení.

Miny položené nepřítelem při ústupu odstraní speciální odminovací rota.

7. K materiálnímu zabezpečení obnovovacích prací je třeba vělenit do rámce železniční brigády materiálně technickou základnu se skladovou, parkovou a dílenskou částí.

8. Pro obnovu železniční sítě za použití zbraní hromadného ničení je charakteristické zasazení železniční brigády na široké frontě. Protože železniční brigády nejsou v průběhu svého pracovního zasazení odkázány směrem od linie fronty na obnovenou železniční síť a přepravují se na pracoviště po silnici, je třeba, aby byly plně vybaveny automobilními prostředky pro přepravu po vlastní ose.

9. Provádění obnovovacích prací vyžaduje plynulý dovoz obnovovaného materiálu z železničních překladišť na pracoviště. Množství dováženého materiálu se pohybuje podle stupně rozpracovanosti úseku v mezích od 600 do 900 t/1 železniční brigáda za 24 hod. Materiál se dováží prů-

měrně na vzdálenost 60 až 70 km. K zabezpečení dovozu je proto třeba včlenit do každé železniční brigády jeden těžký autotraktorový prapor průměrně se 150 dopravními vozidly.

10. Veškeré prapory železničních brigád musí být vybaveny tak, aby byly schopny provádět obnovovací práce i na samostatných úsecích značně vzdálených od mateřské železniční brigády.

b) Pracovní prostředky

V předchozích statích jsem dovodil, že železniční brigáda, má-li splnit svůj úkol v rámci obnovy železniční sítě frontu, musí být schopna obnovovat stoprocentně zničené železniční tahy tempem 5 km/24 hod.

Tohoto vysokého výkonu je možno dosáhnout jen tehdy, jsou-li železniční brigády plně vybaveny výkonnými pracovními prostředky orientovanými na novodobý způsob práce na široké frontě. Kromě prostředků malé a velké mechanisace, kterých používá ženijní vojsko a civilní stavební organizace ministerstva dopravy a které jsou všeobecně známy, je třeba železniční brigády vybavit ještě řadou dalších speciálních pracovních prostředků, z nichž uvedu jen některé hlavní:

1. V oboru stavby mostů a tunelů je třeba vybavit železniční brigády souvacím zařízením pro provisorní mostní konstrukce, které by mohlo pojíždět jak po kolejích, tak i po terénu, dále je třeba je vybavit kabelovým jeřábem pro stavbu podpěr i osazování mostních konstrukcí u velkých mostů, všestranně použitelným rychloberanidlem s nuceným zpětným pohybem beranu, pneumatickými motorovými pilami k řezání pod vodou, automatickými profilovacími soupravami k zaměření profilu překážek, hydraulickým zařízením k vlačování propustí a speciálním lešením k podchylování tunelových vývalů.

2. V oboru obnovy železničního spodku a svršku je třeba vybavit železniční brigády zařízením pro strojní kladení kolejových polí s elektrickým pohonem kladkostrojů, zařízením na rychlé spojování provisorních stýků kolejových polí a pěchovací čoučkou, dále je třeba vybavit je sovětskými probíječi spojkových otvorů, zákopovými hlubidly a doplnit strojní výbavu značným počtem moderních strojů pro zemní práce všech druhů.

3. V oboru vodárenského zařízení je třeba vybavit železniční brigády sestavovacím vodním potrubím a pneumatickými vodními nádržemi.

4. Při obnově spojovacího zařízení se využívá výhod, které skýtají osově kabely, strojní zařízení na jejich kladení a stavěcí a vrtací zařízení pro stavbu sloupových linek.

5. Kvalitní velitelské spojení vyžaduje využití radiových stanic velké donosnosti, zařízení pro několikanásobné využití telefonních a telegrafních vedení nosnými proudy a radiových decimetrických stanic.

F. Speciální formace mobilisované ministerstvem dopravy

Provedením první etapy obnovy není však ještě plynulé zásobování bojujících vojsk plně zabezpečeno. Na obnovených tratích je třeba znovu zorganizovat provoz rozrušený válečnými událostmi vhodnou technickou ochranou obnovené železniční sítě, zabezpečit rychlé odstranění škod způsobených nepřátelskými leteckými zásahy, a když je toho třeba, zvýšit propustnou výkonnost železničních tahů provedením II. etapy obnovy tak,

aby vyhověla nejen potřebám bojujících vojsk, ale aby též zabezpečila hospodářské využití osvobozeného prostoru.

Tyto úkoly plní vojenská provozní správa ministerstva dopravy svými provozovacími a technickými útvary.

a) Provozovací útvary vojenské provozní správy ministerstva dopravy

K provozovacím útvarům patří vojenské provozovací oddělení (VPO), lokomotivní kolony (LK), vlaky pro opravu lokomotiv (VOL) a vlaky pro opravu vozů (VOV).

1. Jedno vojenské provozovací oddělení je schopno zabezpečit provoz na úseku dlouhém asi 200 až 250 km.

2. Lokomotivní kolony zvláštní zálohy ministerstva dopravy zabezpečují lokomotivami vojenské a ostatní přepravy na obnovené frontové železniční síti. Kromě toho odstraňují též vozební potíže, které vzniknou v dopravě po nepřátelském bombardování. Lokomotivní kolony se přidělují vojenským provozovacím oddělením jako posilové prostředky.

3. Vlaky pro opravu lokomotiv a vozů provádějí běžné a vymývací opravy lokomotiv a běžné a střední opravy vozů. Zvyšují výkonnost železničních dílen a dep, které opravují lokomotivní a vozový park užívaný k provozu na frontové železniční síti.

Počet provozovacích útvarů začleněných do vojenské provozní správy není stálý a mění se podle situace. Průměrně je možno počítat s nasazením 4 až 5 vojenských provozovacích oddělení, 6 až 8 lokomotivních kolon a 3 až 4 vlaky pro opravu lokomotiv a vozů.

b) Technické útvary vojenské provozní správy

K technickým útvarům vojenské provozní správy patří stavební, mostní, tunelové, spojovací a zabezpečovací, vodárenské a pomocné vlaky. Tyto vlaky obnovují podle své odbornosti různá železniční zařízení poškozená nepřítelem a odstraňují následky nehod. Jejich práci zabezpečují materiálně technické základny obnovovacího materiálu a automobilní kolony ministerstva dopravy.

K stoprocentnímu zabezpečení frontové útočné operace je třeba počítat s průměrnou potřebou 14 až 18 stavebních vlaků, 10 až 12 mostních vlaků, 5 spojovacích a vodárenských vlaků, 8 až 9 pomocných vlaků, 4 vlaků tunelových a nejméně 3 materiálně technických základen.

Rozsah úkolů, které od těchto speciálních formací požadujeme, aby byly po stránce personální i materiální vybaveny tak, aby každý stavební, mostní a spojovací vlak mohl podat stejný výkon, jaký očekáváme od stavebního, mostního a spojovacího praporu železniční brigády. Výkon vodárenského vlaku musí být shodný s výkonem vodárenské rotý brigádního praporu mechanisace.

Pomocné vlaky mají základní organizační strukturu shodnou se strukturou pomocných vlaků, jichž užívá ministerstvo dopravy k odstraňování následků železničních nehod.

Železniční zabezpečení frontové útočné operace není tedy jen věcí samého železničního vojska. Vyžaduje též paralelního zasazení většího počtu civilních organizací ministerstva dopravy. Mají-li tyto organizace s úspěchem plnit úkoly, které na ně budou ve válce kladeny, musí být jejich

vedoucí kádry již v míru obeznámeny s četnými otázkami vojenské železniční dopravy, obnovy a zatarasování železnic. Tu připadá důležitá úloha vojenské železniční vysoké školy, mimo jiné i úkol vyškolit tyto vedoucí kádry pro jejich budoucí činnost.

II. ZATARASOVÁNÍ ŽELEZNIC

A. Zhodnocení železniční sítě na západních hranicích ČSR s hlediska jejího zatarasení při možném útoku

Železniční síť na našich západních hranicích, především v severozápadní části, je poměrně velmi hustá. Protože hranice probíhají po hřebenech vysokých masivů, které prudce klesají do České kotliny, musí i železniční tratě, které přes tyto hory vedou, překonávat na poměrně krátkých úsecích značná stoupání. Situace je dále ztížena skutečností, že se při stavbě těchto železničních tratí ve snaze ušetřit maximální stavební náklady projektanti řídili zájmy jednotlivců nebo společností a vůbec nedbali na celostátní význam železnic v měřítku národohospodářském, ani na vojenské možnosti využití železnic. Z toho vyplývá poměrně malá výkonnost některých železničních tratí, způsobená stoupáním, tvarem železničního svršku, železničními objekty a p. Množství železničních umělých staveb a zařízení železničních tratí, zemní těleso, vysoká nadloží propustí, především pak tunely a mosty středních a velkých rozpětí, a na konec sama trať dávají vhodnou příležitost k ničení této komunikace. Vycházejíce z možného přepadu našich západních hranic musíme si uvědomit

- celkovou délku železničních tratí v pohraničním prostoru do hloubky 50 až 80 km od hranic;
- možnost zatarasení železniční sítě v tomto prostoru útvary a jednotkami železničního vojska;
- splnění zatarasovacích prací na železnici v nejkratší možné době.

B. Možnost zatarasení železniční sítě v prostoru 50 až 80 km od západních hranic

Vzhledem k tomu, že hloubka 50 až 80 km je takřka hloubka taktická, bude ničení železničních tratí a objektů na nich úplné a hromadné, tedy stoprocentní, vyjímajíc propusti s nevyhovujícím malým nadložím. Hlavní pozornost při zatarasování musí být věnována především železničním tratím, které přecházejí pohraniční horské masivy a kterých může být v rámci frontové nepřátelské operace využito jako směrů hlavních. Mimo to musí být zničeny i tratě ostatní, aby byla vyloučena možnost jejich snesení a použití svrškového železničního materiálu k obnově nepřátelských frontových železničních směrů. Při zatarasování železniční sítě nesmí být opominuto ani ničení skladů železničního svrškového materiálu a veškerých železničních zařízení sloužících provozu a obsluze lokomotivního a vozového parku.

Kromě toho nutno celou železniční síť zaminovat dlouhodobě časovanými železničními protivlakovými a objektovými minami. Jen tak bude zatarasení účinné a bude působit dlouhodobě, tedy i po nepřátelské obnově železničních tratí.

Rovněž musí být zaminována místa pravděpodobných skládek materiálu, pracovní dvory a příjezdové cesty k obnovovaným objektům minami protipěchotními, protitankovými a nástrahami.

Hlavní pozornost při zatarasení musí být věnována ničení umělých staveb, především tunelů, mostů velkých a středních rozpětí a zemního tělesa s vysokým náspem. Je třeba zásadně vycházet z liniového ničení na široké frontě. Nebude-li dostatek času — krátká doba na přípravu — bude nutno přistoupit k uzlovému ničení. Při zatarasování nutno však vycházet z toho, že samo ničení působí krátkodobě, úseku nepřítel nemůže použít 2 až 3 týdny, tedy po dobu, než bude obnoven. Zaminování železničních tratí nejenže ztíží obnovovací práce, ale bude zasahovat do nepřátelského provozu na obnovených tratích dlouhou dobu, až několik měsíců. Je tedy minování časovanými protivlakovými a objektovými minami velmi účinný způsob doplňující ničení železnic. Při stanovení hustoty minování nutno vycházet z konstrukcí min a z doby načasování minových rozněcovačů a z délky minovaného úseku. Nejvýhodnějšího rušení dopravy se dosáhne, položí-li se na jednokolejném železničním úseku dlouhém 100 km tolik protivlakových min, aby každý den vybuchovaly 3 až 4 miny (na dvoukolejných tratích 4 až 6 min). Tedy při době načasování 90 dnů bude třeba na 100 km jednokolejné trati 270 až 360 protivlakových min. Objektové miny se budou ukládat do objektů a železničních zařízení, které se nebudou ničit, nebo do těch částí těchto zařízení, které úmyslně zůstanou neporušeny a kterých nepřítel s největší pravděpodobností využije při obnově.

C. Stanovení nutného počtu železničních brigád pro zatarasení železničních tratí v západním pohraničním prostoru

Při stanovení počtu železničních brigád pro zatarasovací práce nutno vycházet z objemu prací při ničení a minování. Vycházíme-li ze zásad, že příprava k zatarasení musí být provedena v době nejvýše 5 až 6 dní a vlastní ničení pak za 6 až 8 hodin i s uvedenou hustotou zaminování, a ze zásady, že jeden železniční stavební nebo železniční mostní prapor při uvedených podmínkách ničení a minování je schopen vlastními silami a prostředky zatarasit 50 km jednokolejné a 25 až 30 km dvoukolejné trati (trať střední technické složitosti), je možné s dostatečnou přesností stanovit počet potřebných železničních praporů, a tedy i železničních brigád.

Uvedené hodnoty jsou vzaty za předpokladu, že bude dostatek času na přípravu i na vlastní provedení. Bude-li doba na přípravu kratší, po případě bude-li vlastní ničení muset být provedeno za kratší časové období, bude nutno železniční prapory zesilovat nebo jim přidělovat úseky kratší. Buď jak buď však požadavek na počet železničních praporů úměrně vzroste. Z toho vyplývá, že pro zatarasení do hloubky 50 až 80 km (po železnici 70 až 100 km) při přepadení našich západních hranic bude třeba 4 až 6 železničních brigád. Celková délka železničních tratí, které třeba brát v úvahu pro zatarasení, činí totiž 1000 až 1500 km. Upustí-li se od ničení podružných železničních tratí a ty se jen zaminují (ovšem je dána možnost nepříteli využít materiálu těchto tratí po jejich odminování k obnově hlavních železničních směrů), bude třeba k zvládnutí těch minimálních zatarasovacích prací 2 až 3 železničních brigád.

D. Použití železničních brigád v rámci frontové operace

Vzhledem na počet vševojskových armád zasazených v rámci frontové operace a z toho vyplývajícího požadavku, aby se každá armáda zásobovala na vlastním železničním směru, vyplývá, že železniční vojsko a orgány vojenské železniční dopravy musí zabezpečit 3 železniční směry a k zabezpečení železničního manévru alespoň 2 rokády. Protože se zatarasovací práce provádějí 200 až 250 km od čáry dotyku, bude třeba zatarasit 3 směry a zpravidla 1 rokádu. Pro zvládnutí zatarasovacích prací bude nutno zasadit na každý železniční směr i rokádu po jedné železniční brigádě, tedy celkem 4 železniční brigády.

Za útočné frontové operace bude třeba provést rozsáhlé odminovací práce všech obnovovaných železničních směrů, rokád a těch železničních úseků, z nichž bude čerpán železniční materiál na obnovu hlavních železničních směrů. Tyto práce budou provádět minovací jednotky (roty a čety) železničních brigád a praporů na svých obnovovaných úsecích. Z toho lze vyvodit, že potřeba železničních brigád pro zatarasovací práce je totožná s počty železničních brigád potřebných k obnově železniční sítě frontu.

Jak tedy vyplývá z uvedených hrubých kalkulačních údajů, je nutné, aby již v míru byly cvičeny alespoň 2 až 3 železniční brigády, aby, kdyby to bylo nutné, mohly provést účinná zatarasovací opatření na našich západních hranicích. Počet mírových železničních brigád je pak nutně diktován rozsahem zatarasovacích prací na husté železniční síti v prostoru našich západních hranic. Počet železničních brigád za války je dán rozsahem obnovovacích prací.

Závěr

Z předchozích úvah je zřejmé, že železniční dopravní zabezpečení operací naší lidové armády bude vyžadovat velkého vypětí sil, a to jak vojenských železničářů, tak i civilního sektoru ministerstva dopravy. Za současného stavu technického pokroku a hospodářských možností země spátřuji však v maximálním využití nynější železniční sítě pro materiálně technické zabezpečení vojsk jedinou schůdnou cestu k úspěšnému zvládnutí tohoto úkolu.

Na průběh i časový sled frontových operací bude i nadále mít vliv tempo, jakým bude postupovat obnova železniční sítě.

Železničnímu vojsku československé lidové armády připadá proto úkol vyvinout veškeré úsilí k tomu, aby všemi dosažitelnými prostředky plynule zvyšovalo tempo obnovovacích prací a jejich kvalitu. Jen tak se bude moci, bude-li tábor míru napaden, čestně zařadit po bok železničního vojska našeho vzoru, Sovětské armády.

K PROBLÉMU DISPEČERSKÉ SLUŽBY V ARMÁDNÍM TÝLU

Podplukovník Bohumír Oliva

Soudobé změny ve formách a způsobech vedení operací naléhavě vyžadují hledat též dokonalejší formy a metody v činnosti týlu.

Základním nezměněným úkolem týlu je dopravit zásoby nezbytné k materiálnímu zabezpečení vojsk v pravý čas na pravé místo. Z toho vyplývá, že podstatu činnosti týlu tvoří dva prvky, a to doprava a zásoby. Aby úkol materiálního zabezpečení vojsk byl splněn hospodárně (t. zn. aby s vynaložením co nejmenšího úsilí bylo dosaženo co největšího výsledku), je třeba především věnovat pozornost zvyšování rychlosti dopravy a dosažení její vysoké manévrovací schopnosti. Výkonnost dopravy je závislá na řadě činitelů, jako je na př. druh použité dopravní techniky, stav dopravní sítě, úroveň mechanisace nakládacích a vykládacích prací atd. Jednou z nejdůležitějších podmínek zvyšování výkonnosti dopravy je také metoda jejího řízení.

Pojmem řízení dopravy je třeba rozumět celý souhrn úkonů všech složek týlu armády, směřujících k uskutečňování plynulého a všestranného zabezpečování vojsk armády. Veškerá dopravní činnost na dopravní síti armády musí být proto řízena v souladu s vývojem situace na frontě. Organem, který centralisovaně usměrňuje dopravu k uskutečnění rozhodnutí velitele armády a pokynů náčelníka týlu armády, je štáb týlu armády. Štáb týlu armády je včas informován o změnách v bojové situaci, a může proto cílevědomě a účinně zasahovat do celého procesu dopravy.

Základem pro organisaci dopravy v týlu je plán přísunu a odsunu. Zpracovává jej štáb týlu armády a je východiskem pro další plánování v AZZ, na AVAS a v ANZ.

Dopravní situace v týlu armády se však proti plánu v každém okamžiku mění. Tyto změny jsou způsobeny vlivem změn v dopravní situaci v týlu frontu a ve vojskovém týlu, jakož i vlivem jiných činitelů, jako je na př. činnost nepřítele, technický stav vozidel, počasí atd. Proto je průběh dopravy předvídaný plánem přísunu a odsunu štábu týlu armády vždy ohrožován. Vliv některých činitelů se projevuje časově i prostorově jen v omezeném měřítku, a není proto nutné, aby k jeho odstranění zasahoval přímo štáb týlu armády. Daleko účelnější je, aby podřízené složky zúčastněné při dopravě iniciativně přizpůsobovaly plán přísunu a odsunu konkrétním podmínkám vyvíjející se dopravní situace. Jen tak může být zabezpečena operativnost řízení dopravy.

Pojem operativního řízení dopravy zahrnuje pohotovost a předvídavé řízení dopravy, zajišťující plynulost dopravy, předcházení a překonávání dopravních obtíží. Operativnost řízení dopravy zabezpečuje stálou manévrovací schopnost dopravy.

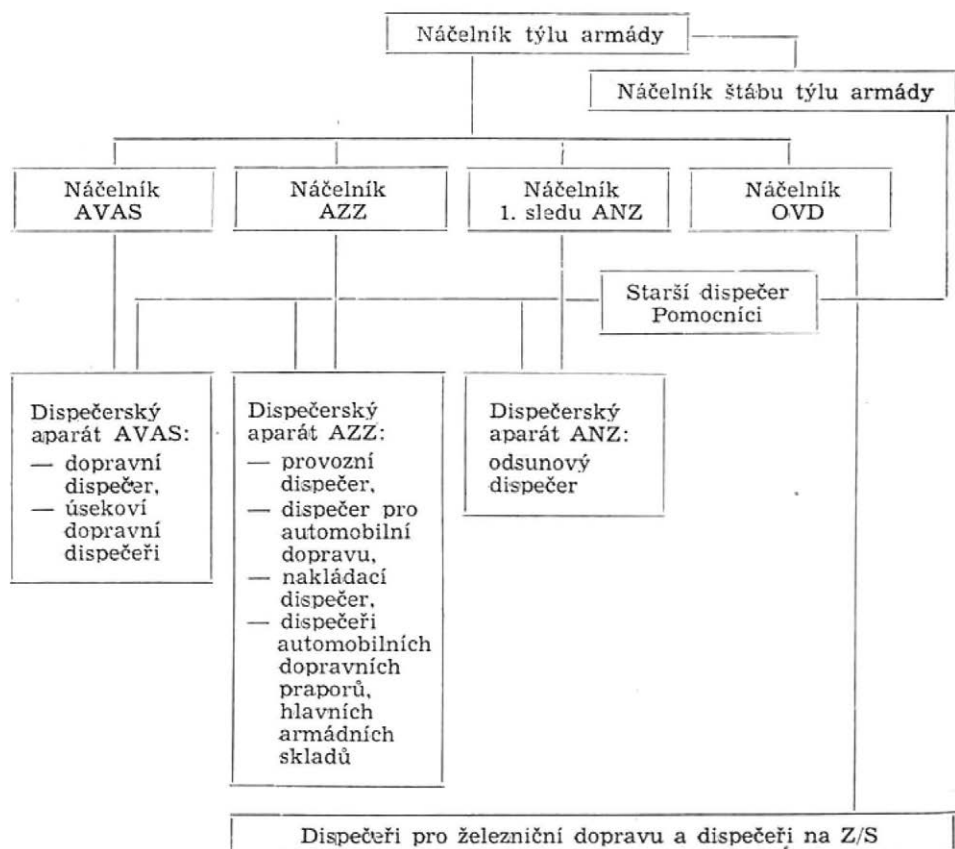
Základem operativního řízení dopravy je dispečerský systém. Dispečerský systém, jeho úkoly a činnost při řízení dopravy v armádním týlu nebyl dosud rozpracován. Úkolem tohoto příspěvku je proto nastínit jen všeobecné zásady dispečinku v armádním týlu, vzbudit o tento problém

zájem u pracovníků týlu a dát základ k rozvinutí diskuse k uvedené otázce. Můj příspěvek je nutno posuzovat jako návrh na organizaci dispečerské služby v armádním týlu.

Dispečerský systém řízení dopravy je charakterisován stálým a nepřetržitým sledováním dopravní situace zvláště vyčleněnými orgány — dispečery, kteří předvídavě, pohotově a pružně zasahují do procesu dopravy, aby byly vyloučeny nebo zmírněny vlivy rušivé působící na průběh dopravy. Dispečeri jsou podřízeni řídicím orgánům týlu armády a zabezpečují jim stálou informovanost o postupu plnění plánu přísunu a odsunu nebo plánů z něho odvozených. Řídící orgány týlu zasahují do řízení dopravy prostřednictvím dispečerů. Dispečerský systém řízení dopravy je prvním předpokladem k zabezpečení manévrovací schopnosti dopravy a k ekonomickému využívání všech dopravních prostředků.

Dispečeri jsou začleněni na jednotlivých velitelských stupních týlu armády a vytvářejí tak organický celek — dispečerský aparát týlu armády.

Schema organizace dispečerského aparátu týlu armády

Starší dispečer je podřízen přímo náčelníkovi štábu týlu armády a odpovídá za práci všech podřízených dispečerských složek. Je vedoucím celé směny dispečerů, řídí jejich práci a koordinuje. Všechny pokyny a nařízení týkající se plnění plánu přísunu a odsunu mohou být podřízeným složkám nařizovány jen prostřednictvím staršího dispečera.

Přímé řízení proudů na AVAS provádí dispečerský aparát AVAS v čele s dopravním dispečerem AVAS. Ve své práci se řídí grafikonem pohybu proudů po AVAS a pokyny staršího dispečera.

Dispečerský aparát AZZ řídí veškerý provoz na komunikacích v prostoru AZZ, nakládku a vykládku v AZZ. Železniční dopravu řídí dispečer železniční dopravy, kteří jsou podřízeni náčelníkovi OVD armády. Tito dispečeré těsně spolupracují s dispečerským aparátem AZZ k co nejlepšímu splnění plánu práce AZZ. Železniční dopravu řídí podle rozkazů náčelníka oddělení vojenské dopravy, vydávaných prostřednictvím staršího dispečera týlu armády.

Odsun raněných a nemocných do prostoru ANZ a z prostoru ANZ, jakož i pohyb proudů raněných uvnitř ANZ řídí odsunový dispečer ANZ s pomocníkem.

Práce dispečerů je organizována ve směnách. Náčelníkem celé směny dispečerů je starší dispečer týlu armády. Náčelníkem směny dispečerů na AVAS je dopravní dispečer AVAS, náčelníkem směny dispečerů v AZZ provozní dispečer AZZ a náčelníkem směny dispečerů v ANZ je odsunový dispečer ANZ. Každý náčelník směny zpracovává zpřesněný plán práce své směny, provádí rozbor práce směny a hlásí dosažené výsledky svému příslušnému náčelníkovi a staršímu dispečerovi týlu armády. Směna dispečerů trvá 10 hodin, z toho 2 hodiny na zabezpečení nepřetržitosti práce (1 hodina na převzetí a 1 hodina na odevzdání služby) a 8 hodin na vlastní řízení.

Kromě staršího dispečera usměrňují činnost jednotlivých složek dispečerského aparátu týlu armády jejich příslušní náčelníci v rámci své pravomoci. Podrobnosti týkající se práce dispečerského aparátu, jakož i vymezení pravomoci jednotlivých dispečerů a jejich náčelníků upravuje náčelník týlu armády zvláštními směrnicemi.

Předpokladem úspěšné práce dispečerů je účelné rozmístění pracovišť. Místnosti určené pro dispečerský aparát se volí v odolných sklepích zděných budov nebo se pro dispečery budují zvláštní úkryty. Pracoviště dispečerů se rozmisťují tak, aby umožňovala osobní styk vzájemně spolupracujících orgánů. Pracoviště musí být vybavena pomůckami, které usnadňují a urychlují práci a umožňují rychlé rozhodování. Dále je bezpodmínečně nutné, aby jednotlivé dispečerské složky měly telefonické spojení (spojení směrovými pojítky, po případě radiové spojení), a to jednak mezi sebou, jednak se všemi zúčastněnými výkonnými orgány.

K pomůckám, jimiž by mělo být vybaveno na příklad pracoviště staršího dispečera týlu armády, patří:

- předpisy, tiskopisy a pomůcky pro štábní práci,
- plán přísunu a odsunu štábu týlu armády,
- schema rozvinutí AVAS (s variantami objížděk),
- grafikon vlakové dopravy,
- schema dispečerského spojení v týlu armády,
- rozvrh služby dispečerů,
- kniha přijatých a vydaných dispečerských rozkazů.

Základem pro práci dispečerského aparátu týlu armády je plán přísunu a odsunu, který zpracovává oddělení plánování dopravy štábu týlu armády ve spolupráci s ostatními zúčastněnými složkami denně na příští plánovací období. Plánovací období trvá zpravidla 24 hodin a jeho časové ohraničení je dáno 6.00 hodinou, není-li jinak stanoveno náčelníkem týlu armády.

Podklady potřebné k zpracování plánu přísunu a odsunu musí štáb týlu armády dostat nejpozději do 0.00 hodin dne předcházejícího před začátkem plánovacího období. Aby podřízeným složkám, a to zejména AZZ, byla dána možnost pro jejich plánování, musí být plán přísunu a odsunu sestaven do 12.00 hod. Jak je zřejmo, štáb týlu armády plánuje s perspektivou na 30 hodin. Avšak tato značná perspektiva v plánování nevylučuje možnost uložit podřízeným orgánům okamžité provedení některých naléhavých dopravních úkolů. Plán přísunu a odsunu je sice základem pro veškeré další plánování v týlu armády, ale je možno jako pravidlo přijmout zásadu, že se ve skutečném jeho plnění budou projevovat více nebo méně ostré výkyvy v závislosti na skutečném vývoji operační, materiální a dopravní situace v daném okamžiku. Zvládnutí těchto výkyvů tak, aby nebyla narušena plynulost zabezpečování vojsk armády, je základním úkolem dispečerské služby týlu armády. Dispečerský systém řízení dopravy vytváří tedy předpoklady pro sladěnou a plánovitou práci týlu armády. Dispečerská služba týlu armády nepřetržitě sleduje a zaznamenává výsledky dosažené při plnění plánu přísunu a odsunu. Tím zabezpečuje náčelníkovi týlu armády stálou informovanost o dopravní situaci a umožňuje mu tak pružně zasahovat do dopravní činnosti týlu armády podle požadavků konkrétní situace.

Řídící činnost dispečerského aparátu týlu armády záleží tedy v tom, že řídí přímo, pohotově a operativně práci výkonných orgánů týlu armády tak, že jim ukládá úkoly vyplývající z plánu přísunu a odsunu v souladu s konkrétně se vyvíjející situací a kontroluje jejich plnění.

Dispečerský aparát vede dokumentaci nezbytnou k řízení dopravy. Nej důležitějším dokumentem je záznam o plnění plánu přísunu a odsunu. Dalšími dokumenty jsou zpřesněný plán práce směny a dispečerské rozkazy.

Zpřesněný plán práce celé směny dispečerů zpracovává starší dispečer týlu armády s perspektivou na 6 hodin. Zpřesněným plánem práce se, jak vyplývá z názvu, upřesňují úkoly uložené plánem přísunu a odsunu se zřetelem na současnou situaci a na její předpokládaný vývoj. Proto také nejdůležitějším podkladem pro zpracování zpřesněného plánu práce jsou zejména přesné informace o příjezdech vlaků a automobilních proudů z týlu frontu. Úkoly vyplývající ze zpřesněného plánu práce celé směny ukládá starší dispečer podřízeným dispečerským složkám, jimž slouží jako jeden z podkladů pro zpracování zpřesněného plánu práce jejich směny.

Dispečeri všech složek dispečerského aparátu týlu armády nařizují výkonným orgánům provedení každého úkolu vydaním t. zv. dispečerského rozkazu. Dispečerské rozkazy se vydávají po pojítkách a zapisují se do knihy vydaných dispečerských rozkazů. Všechny rozkazy dispečera musí být jasné, přesné a stručné, aby je bylo možno rychle a správně pochopit a splnit. Příjemce musí rozkaz opakovat a poté, když má dispečer jistotu, že jeho rozkaz byl správně pochopen, nařídí jeho provedení.

Základním úkolem staršího dispečera týlu armády je zabezpečit prostřednictvím celého dispečerského aparátu týlu armády splnění plánu přísunu a odsunu. Předchází jeho narušování, a když již byl narušen, odstraňuje následky tohoto narušení. Podřízení dispečerů jsou povinni hlásit včas staršímu dispečerovi všechny okolnosti, které by mohly mít vliv na splnění plánu přísunu a odsunu. Zároveň jsou povinni učinit všechna opatření k tomu, aby doprava všeobecně probíhala podle tohoto plánu. V podrobnostech je doprava řízena podle zpřesněných plánů práce.

Úroveň a účinnost opatření dispečerů závisí na jejich pohotovosti a bystrosti, na správném pochopení situace v daném okamžiku, jakož i na správném odhadnutí možností jejího dalšího vývoje. Základní opatření dispečerského aparátu týlu armády k zabezpečení splnění plánu přísunu a odsunu mohou být na př.

- změna osy pohybu proudu, nařízení objížďky,
- změna rychlosti proudu,
- změna délky pobytu proudu ve vyčkávacím prostoru,
- nařízení přednostního vypravení proudu,
- změna počtu vozidel v proudu,
- změna nakládacích a vykládacích míst.

K rychlému usměrňování proudů dispečery prostřednictvím regulačních orgánů na AVAS by bylo účelné vybavit velitele proudu osobní radiovou stanicí typu RF pracující na stejné vlně jako radiové stanice téhož typu, jimiž by byly vybaveny regulační orgány na AVAS. Toto opatření by umožňovalo rychlé provedení vzájemné informovanosti velitelů proudů a regulačních orgánů bez zastávek celého proudu.

Práva a povinnosti vedoucích dispečerů týlu armády

Starší dispečer týlu armády

Starší dispečer týlu armády plní tyto hlavní úkoly:

- řídí a koordinuje práci všech dispečerů týlu armády s hlediska potřeb materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení vojsk armády,
- zabezpečuje plynulost a hospodárnost dopravy tak, aby byly splněny úkoly uložené plánem přísunu a odsunu,
- kontroluje činnost dispečerů a dává jim rozkazy týkající se plnění plánu přísunu a odsunu. Vzhledem na změny situace nařizuje provedení změn v tomto plánu, a to podle okolností buď z vlastní iniciativy nebo po schválení náčelníkem týlu (náčelníkem štábu týlu) armády,
- odpovídá začasné předání všech rozhodnutí vydávaných náčelníkem týlu armády (nebo jinými oprávněnými náčelníky) po dispečerské síti,
- v součinnosti s náčelníkem OVD dává provoznímu dispečerovi AZZ základní směrnice pro spolupráci s dispečery železniční dopravy v AZZ,
- hodnotí práci celého dispečerského aparátu týlu armády, hlásí dosažené výsledky náčelníkovi štábu týlu armády a využívá jich k zlepšení práce dispečerů.

Provozní dispečer AZZ je podřízen náčelníkovi AZZ. Je náčelníkem směny dispečerů AZZ a odpovídá za jejich práci ve všech otázkách týkajících se plnění plánu práce AZZ. Dispečer železniční dopravy v AZZ (podřízen náčelníkovi OVD armády) jsou povinni ze všech sil a

s využitím všech možností pomáhat provoznímu dispečerovi AZZ k úspěšnému splnění plánu práce AZZ.

Provozní dispečer AZZ plní tyto hlavní úkoly:

- řídí práci AZZ podle pokynů náčelníka AZZ a staršího dispečera týlu armády tak, aby byl splněn plán práce AZZ,
- řídí práci podřízených dispečerů a spolupracuje s dispečery železniční dopravy,
- zabezpečuje plynulé přejímání proudů přijíždějících do AZZ a plynulé odevzdávání proudů odjíždějících z AZZ na výměnných místech na AVAS a FVAS,
- kontroluje a urychluje nakládku a vykládku a dbá o hospodárné využívání dopravních prostředků, pracovních sil a mechanizačních prostředků,
- organizuje provoz na silniční síti AZZ,
- podle pokynů staršího dispečera týlu armády informuje velitele proudů o všech údajích týkajících se doprovodu přiděleného k obraně a ochraně proudů,
- kontroluje vedení stanovených dokumentů dispečera AZZ, odstraňuje překážky v jejich práci a dbá o stále zlepšování jejich výkonu,
- hodnotí práci své směny a hlásí dosažené výsledky náčelníkovi AZZ a staršímu dispečerovi týlu armády.

Dopravní dispečer na AVAS je podřízen náčelníkovi AVAS. Přímou řídí pohyb dopravních proudů na AVAS podle plánu přísunu a odsunu a podle pokynů staršího dispečera štábu týlu armády. Zajišťuje prostřednictvím úsekových dopravních dispečerů a regulačních orgánů na AVAS včasný a plynulý pohyb automobilních proudů, předchází jejich zpoždění, jakož i zácpy na AVAS. Všechny rozkazy, týkající se dopravy na AVAS mohou být vydávány jen prostřednictvím dopravního dispečera AVAS. Dopravní dispečer musí dokonale ovládat svou práci, být iniciativní a musí být schopen rychle a správně řešit obtížné dopravní problémy. Dopravní dispečer AVAS zabezpečuje pohyb proudů od okamžiku jejich převzetí na výměnném místě na AVAS až do okamžiku jejich odevzdání orgánům vojskového týlu.

Dopravní dispečer AVAS plní tyto hlavní úkoly:

- zabezpečuje v souladu s plánem přísunu a odsunu pohyb dopravních proudů po AVAS,
- činí předvídatě a včas taková opatření, která řeší potíže vznikající v dopravě,
- neustále sleduje pohyb všech proudů po AVAS a má stále přehled o zatížení AVAS,
- dává rozkazy týkající se plynulosti dopravy podřízeným úsekovým dopravním dispečerům a informuje je včas o dopravní situaci,
- při vyhlášení poplachu usměrňuje proudy do předem připravených rozptylových prostorů a zabráňuje zácpám na komunikacích,
- podle potřeby vydává velitelům proudů rozkazy prostřednictvím regulačních orgánů na AVAS.

Odsunový dispečer ANZ je podřízen náčelníkovi POS a přímo řídí odsun raněných z vojskového týlu do nemocnic ANZ a z ANZ do FNZ, a to všemi druhy dopravních prostředků. Kromě toho zabezpečuje

pohyb raněných uvnitř prostoru ANZ. Odsunový dispečer se ve své práci řídí plánem odsunu, pokyny staršího dispečera a náčelníka POS. Náčelník zdravotnického oddělení armády řídí činnost odsunového dispečera ANZ prostřednictvím staršího dispečera štábu týlu armády.

Odsunový dispečer ANZ plní tyto hlavní úkoly:

- podle požadavků náčelníků zdravotnické služby divisi vysílá zdravotnické odsunové prostředky k divisním obvazistům a u staršího dispečera štábu týlu zabezpečuje odsun lehce raněných vracejícími se prázdnými dopravními prostředky,
- pečuje o včasné přistavení, naložení a odjezd zdravotnických vlaků a letuček,
- organizuje provoz na silniční síti uvnitř ANZ,
- zabezpečuje dopravu raněných k letištním plochám zdravotnického letectva a dbá o jejich plynulý odsun,
- vede přehled o počtu volných lůžek v jednotlivých nemocnicích ANZ a podle pokynů náčelníka POS dbá o jejich stejnoměrné zaplňování,
- stále sleduje a vede záznamy o plnění plánu odsunu raněných od vojenského a do frontového týlu,
- vyžaduje odsun raněných z ANZ prostředky frontu,
- předkládá staršímu dispečerovi štábu týlu armády hlášení o postupu odsunu raněných,
- provádí manévr zdravotnickými odsunovými prostředky.

Hodnocení práce dispečerů

Po skončení každé směny přijme náčelník týlu armády nebo jím určený zástupce hlášení staršího dispečera štábu týlu armády. Starší dispečer podává hlášení o postupu plnění úkolů uložených plánem přísunu a odsunu, a to zejména v těchto otázkách:

- počet vlaků a automobilních proudů, které přijely do AZZ,
- počet automobilních proudů a vlakových letuček odeslaných z AZZ do vojskového týlu,
- počet vlaků a automobilních proudů vyložených do skladů AZZ,
- počet vlaků a automobilních proudů odeslaných do frontového týlu,
- mimořádné události a jaká opatření byla učiněna,
- plnění plánu přísunu a odsunu, a nebyl-li splněn, příčiny jeho neplnění,
- průběh dopravy pro AVAS,
- postup odsunu raněných z vojskového týlu a počet raněných odsunutých do frontového týlu.

Podle takto získaných zpráv zhodnotí náčelník týlu nebo zástupce jím určený práci směny dispečerů a nařídí provést opatření k odstranění nedostatků a překážek.

Ke konci každého plánovacího období se hodnotí plnění plánu přísunu a odsunu za uplynulých 24 hodin. Toto zhodnocení provádí náčelník týlu armády osobně za přítomnosti náčelníka štábu týlu armády, náčelníků oddělení štábu týlu, náčelníků zásobovacích služeb, staršího dispečera, po případě i dalších orgánů týlu armády podle rozhodnutí náčelníka týlu. Výsledky plnění plánu přísunu a odsunu hlásí náčelník týlu veliteli armády.

Zhodnocování práce dispečerů přispívá k nahromadění zkušeností a zlepšuje připravenost celého dispečerského aparátu. Výsledky zhodnocení práce dispečerů jsou též jedním z podkladů pro práci politických pracovníků týlu armády.

Organisace dispečerského spojení v týlu armády

Dispečerské spojení je základním spojením v týlu armády. Plní zároveň úkoly velitelského spojení a spojení pořádkové služby v týlu armády. Z toho důvodu bude spojovací síť týlu armády silně zatížena hovory všech druhů a provoz na této síti musí být proto přísně organisován náčelníkem štábu týlu armády.

Starší dispečer týlu armády musí mít zabezpečeno nepřetržité spojení s dopravními dispečery na AVAS, s provozním dispečerem AZZ (ČOAZZ), s odsunovým dispečerem ANZ a s dispečerským aparátem týlu frontu.

Závěr

Jedním z hlavních úkolů týlu armády je řízení dopravy. Základní metodou řízení dopravy je dispečerský systém, který zahrnuje

- řízení dopravy a nakládky v prostoru AZZ,
- řízení pohybu dopravních proudů po AVAS a
- řízení odsunu raněných.

Dispečerský systém řízení dopravy umožňuje okamžité přizpůsobování veškeré dopravy v týlu armády rychle se vyvíjející situaci. Tím vytváří předpoklady pro včasné materiální, technické a zdravotnické zabezpečení vojsk armády. Náčelník týlu armády je stále informován o dopravní situaci, což je důležitou podmínkou pro jeho rychlé a účelné rozhodování.

Dispečerský aparát týlu armády pracuje nepřetržitě ve směnách. Přímou, pohotovostní a operativně řídí práci všech orgánů týlu zúčastněných při dopravě. Postup plnění uložených úkolů soustavně kontroluje a po ukončení směny hodnotí práci směny. Zjištěných výsledků využívá k stálému zlepšování práce dispečerského aparátu týlu armády.

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

OZBROJENÉ SÍLY SEVEROATLANTICKÉHO PAKTU A PLÁNY NA JEJICH POUŽITÍ

Krátce po druhé světové válce daly se kapitalistické státy pod vedením USA v duchu »politiky síly« cestou uzavírání rozličných separátních smluv, vojenskopolitických bloků a agresivních seskupení. Již roku 1949 byl uzavřen Severoatlantický pakt, v roce 1951 separátní smlouva mezi USA a Japonskem a smlouva mezi USA, Austrálií a Novým Zélandem (ANZUS). V roce 1953 byla podepsána smlouva mezi USA a Španělskem.

V roce 1954 byla uzavřena smlouva o jihovýchodní Asii (SEATO) mezi Velkou Británií, Francií, USA, Novým Zélandem, Pakistanem, Filipíny a Thajskem a na základě pařížských dohod byla vytvořena Západoevropská unie, do které bylo kromě Francie, Velké Británie, Belgie, Holandska a Lucemburska začleněno rovněž západní Německo a Itálie. V téže roce podepsaný Balkánský pakt měl kromě Řecka a Turecka zvléci do agresivní politiky kapitalistických kruhů i Jugoslavií. Smlouva mezi USA a Čankajskem jen zvýraznila ráz sil, s kterými se USA spojují k uskutečňování svých zámyslů. Ke konci roku 1955 byl uzavřen t. zv. Bagdadský pakt, sdružující Velkou Britanii, Turecko, Irák, Irán a Pakistan.

Cílem všech uvedených paktů a smluv je stmelit síly světové reakce, s její pomocí nastolit nadvládu USA nad světem, potlačit dělnické, demokratické a národně osvobozené hnutí a rozpoutat novou světovou válku proti SSSR a lidově demokratickým zemím.

Při uskutečňování těchto plánů náleží hlavní místo Severoatlantickému paktu.

Smlouva o založení Severoatlantického paktu byla podepsána 4. dubna 1949 a členy paktu se staly tyto státy: USA, Kanada, Velká Británie, Island, Norsko, Dánsko, Holandsko, Belgie, Lucembursko, Francie, Itálie a Portugalsko. Dne 18. února 1952 přistoupilo k paktu Řecko a Turecko, takže se počet členských států zvýšil na 14. Po ratifikaci pařížských dohod na počátku roku 1955 bylo přijato do Severoatlantického paktu jako patnáctý členský stát i západní Německo.

Severoatlantickému paktu náleží v řadě nynějších vojenských uskupení přední místo proto, že proti jiným blokům a paktům má již v současné době nejvíce rozvinuté ozbrojené síly, při čemž se v dalším vývoji v tomto směru mnoho očekává od budovaného západoněmeckého wehrmachtu.

Vedoucí silou Severoatlantického paktu jsou USA, které vycházejíce ze zásad »politiky síly« a cílů »studené války« neustále zvyšují náklady na zbrojení.

USA nejenomže samy v době korejské intervence věnovaly až 70,8% a v roce 1955—56 64,5% rozpočtových výdajů na zbrojení (při čemž tato částka na rok 1956—57 byla zvýšena ještě o 314 milionů dolarů, takže do-

sahuje částky 40,8 miliard dolarů), ale nutí k neustálému zvyšování zbrojení i ostatní členské státy Severoatlantického paktu bez ohledu na jejich hospodářské možnosti.

V »Programu vzájemného zabezpečení na finanční rok 1957« se konstatuje, že se výdaje evropských členských států Severoatlantického paktu na budování ozbrojených sil v roce 1955 proti roku 1949 zdvojnásobily a dosáhly 12 miliard dolarů, při čemž americká vojenská pomoc evropským zemím v tomto roce činila jen 1,6 miliardy dolarů. V témže dokumentu se zdůrazňuje, že za 6 let trvání Severoatlantického paktu zaplatily evropské členské státy 85% nákladů na budování vojenského potenciálu paktu, 66% za vojenský materiál dodaný jim USA a zřídily velký počet leteckých základen vhodných pro americké letectvo a pro nejmodernější letouny.

Nehledě k tomu, že neúměrnými vojenskými břemeny vznikající hospodářské obtíže členských států Severoatlantického paktu jsou příčinou četných rozporů v této alianci, vzrostla vojenská síla Severoatlantického paktu podle prohlášení generála Gruenthera od roku 1951 do současné doby třikrát až čtyřikrát.

Severoatlantický pakt politicky, hospodářsky a vojensky ovládaný USA se tak stává ztělesněním americké politiky síly a nejdůležitějším nástrojem k přípravě agrese proti SSSR a lidově demokratickým státům.

Cílem tohoto pojednání je dát stručný přehled o struktuře Severoatlantického paktu, pojednat o jeho ozbrojených silách a plánech na jejich použití.

Vývoj, organizační struktura a ozbrojené síly Severoatlantického paktu

Přes to, že jedním ze základních ustanovení smlouvy o založení Severoatlantického paktu je zásada, že se státy uzavírající smlouvu zavazují vyvarovat v řešení mezinárodních vztahů jakékoli hrozby nebo použití násilí, které by nebylo v jakémkoli směru slučitelné s cíli OSN, byly od počátku založení paktu formovány vojenské velitelské orgány a budovány ozbrojené síly. Příslušná usnesení o tom byla přijata již na pátém zasedání Rady Severoatlantického paktu v září 1950 v New Yorku. O tom, jaké byly perspektivy výstavby této agresivní organizace již v samých počátcích její existence, výmluvně svědčí komuniké ze zasedání, v kterém se praví, že se na budování »obranu« západní Evropy musí podílet západní Německo, protože by »obrana« západní Evropy bez využití západoněmeckého hospodářského a vojenského potenciálu a bez spoluúčasti německých svazků byla těžko myslitelná. Aby byla podobná usnesení uvedena urychleně v život, byl v prosinci 1950 jmenován vrchním velitelem spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě generál Eisenhower (pozdější president USA), jehož velitelství začalo pracovat 2. dubna 1951.

Pro další vývoj Severoatlantického paktu měla rozhodující význam konference Rady Severoatlantického paktu v Lisaboně v únoru 1952. Na této konferenci bylo na nátlak USA usneseno podstatně zvýšit zbrojní úsilí členských států. Byl přijat tak řečený program infrastruktury, jímž se rozumí budování stálých vojenských objektů, především letišť, naftovodů, systému spojení a kasáren. Konference uložila členským státům zvýšit dosavadní počet svazků vyčleněných do spojeneckých sil do konce

roku 1952 na 50 (do tohoto počtu bylo zahrnuto i 17 divísí okupačních mocností na území západního Německa). Tento počet byl na pozdějších konferencích postupně zvyšován, až byl koncem roku 1954 přibližně zdvojnásoben. Lisabonská konference přijala rovněž závažná usnesení o přestavbě a soustředění civilních řídicích institucí Severoatlantického paktu do Paříže. Přes to, že se Severoatlantický pakt i dále vyvíjel, podle toho, jaké cíle v různých údobích sledovala agresivní politika USA, dala ona usnesení lisabonské konference základ struktuře řídicích orgánů Severoatlantického paktu a učlenění jeho ozbrojených sil, jak je známo, v současné době.

Řídicí orgány Severoatlantického paktu (schema 1)

Vrcholným orgánem Severoatlantického paktu je Rada Severoatlantického paktu sídlem v Paříži, kterou tvoří ministři zahraničních věcí členských států paktu. Rada zasedá obvykle dvakrát do roka a její konference na úrovni ministrů zahraničních věcí řídí předseda, kterým je jeden z ministrů zahraničních věcí. Ministři členských států Severoatlantického paktu se v této funkci střídají po jednoročním období. Na konferencích Rady Severoatlantického paktu se přijímají zásadní rozhodnutí usměrňující výstavbu paktu, při čemž hlavním úkolem tohoto orgánu má být uvádět v soulad vojenské požadavky budování Severoatlantického paktu s politickými cíli a hospodářskými možnostmi členských států. Z tohoto důvodu se zasedání Rady Severoatlantického paktu účastní i resortní ministři, jichž se projednávají otázky týkající.

V údobí mezi zasedáním Rady Severoatlantického paktu na minister-
ské úrovni řídí záležitosti paktu **Stálá rada**, která je tvořena stálými zástupci vybavenými vládami členských států příslušnými plnými mocemi. Zasedání Stálé rady předsedá místopředseda, kterým byl na doporučení Churchillovo jmenován britský generál Lord Ismay, jeho vojenský poradce za druhé světové války. Lord Ismay zastává zároveň funkci generálního sekretáře. Jeho výkonným orgánem je **mezinárodní sekretariát**, který převzal všechny úkoly, jež dříve plnily různé výbory, na př. zbrojní výrobu, záležitosti finanční, hospodářské a p. Při stále stoupajících nákladech na zbrojení, které doléhá tíživě především na západoevropské členské státy, je rovněž úkolem generálního sekretáře dbát o co možná rovnoměrné rozdělování výdajů.

Generální sekretář a mezinárodní sekretariát těsně spolupracují s vojenskými orgány Severoatlantického paktu. Nejvyšším vojenským orgánem Severoatlantického paktu je **Vojenský výbor** tvořený náčelníky generálních štábů armád států — účastníků Severoatlantického paktu. Vojenský výbor není stálým orgánem a schází se jen podle potřeby. Výkonným a nepřetržitě úřadujícím orgánem Vojenského výboru je tak řečená **Stálá skupina**, kterou tvoří zástupci generálních štábů USA, Velké Britannie a Francie. Stálá skupina je orgán, který prakticky vykonává rozhodující vliv na velení spojeneckým ozbrojeným silám, koordinuje vojenské plány a vypracovává návrhy na budování ozbrojených sil Severoatlantického paktu. Sídlem Stálé skupiny je Washington. K zabezpečení styku s Radou Severoatlantického paktu v Paříži má Stálá skupina

v Paříži svého představitele, jemuž jsou podřízeni všichni styční důstojníci všech členských států Severoatlantického paktu.

Stálé skupině jsou podřízeny úřady a poradní skupiny zabývající se standardisací výzbroje, vývojem v letectvu, bojovou přípravou vzdušných sil, otázkami koordinace a rozvoje spojení a p. Stálé skupině je rovněž podřízena vojenská akademie Severoatlantického paktu v Paříži.

Vojenskému výboru je podřízen Výbor vojenských zástupců, jehož členy jsou jednak všichni tři členové Stálé skupiny, jednak zástupci náčelníků generálních štábů armád zbývajících členských států Severoatlantického paktu. Výbor vojenských zástupců má být poradním orgánem, bez něhož nemá Stálá skupina činit žádná rozhodnutí. Prakticky však tento výbor nemá vliv na práci skupiny vůbec žádným způsobem a omezuje se ponejvíce na plnění své reprezentativní úlohy.

Vojenskému výboru a Stálé skupině jsou podřízena tato velitelství: kanadsko-americká oblastní plánovací skupina, vrchní velitelství spojeneckých sil v Atlantiku, velitelství průlivu La Manche a vrchní velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě.

Kanadsko-americká oblastní plánovací skupina je řízena náčelníky štábů ozbrojených sil těchto zemí. Skupina má svůj stálý štáb ve Washingtonu, který plánuje obranu kontinentu Severní Ameriky a připravuje příslušná doporučení spojená s tímto plánováním Stálé skupině Vojenského výboru Severoatlantického paktu. Skupině nejsou podřízena vojska.

Pod vrchní velitelství spojeneckých sil v Atlantiku patří pásmo na sever ohraničené severním pólem, na západě břehy Severní Ameriky, na jihu obratníkem Raka a na východě pobřežím Afriky a Evropy mimo průliv La Manche a vody britských ostrovů. Vrchní velitelství spojeneckých sil v Atlantiku, které má sídlo v Norfolku, připravuje a plánuje samostatné a společné operace spojeneckých vojenských vzdušných sil a vojenských námořních sil na Atlantiku, organizuje a provádí společná cvičení a manévry těchto sil, vypracovává návrhy Stálé skupině a vládám zemí Severoatlantického paktu o budování, přípravě a použití spojeneckých ozbrojených sil v míru i ve válce.

Ve válce řídí veškeré operace spojeneckých ozbrojených sil v tomto prostoru s důrazem na zabezpečení námořních přeprav přes oceán.

Štáb vrchního velitele se skládá z důstojníků pozemních sil, vojenských vzdušných sil a vojenských námořních sil USA, Velké Britannie, Francie, Kanady, Holandska, Dánska, Norska a Portugalska. Uvedené země a Belgie a Španělsko mají kromě toho u tohoto velitelství své styčné důstojníky. V zájmu organizace součinnosti má vrchní velitel svého představitele ve štábu vrchního velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě.

Vrchnímu veliteli spojeneckých sil v Atlantiku jsou podřízena velitelství vojenských vzdušných a vojenských námořních sil ve východní, západní, severní, americké a kanadské části Atlantiku.

V míru nemají tato velitelství k dispozici ozbrojené síly. Základní část spojeneckých ozbrojených sil na Atlantiku při jejich rozvinutí budou tvořit vojenské námořní síly, jejichž vyčlenění musí zabezpečit USA, Kanada, Velká Britannie, Norsko, Dánsko, Holandsko, Francie a Portugalsko.

Podle zpráv kapitalistického tisku z r. 1954—55 mají tyto státy k dispozici přibližně tyto námořní síly:

Stát	Celkem námořních jednotek	Z toho						
		bitevních lodí	lehkých a těž- kých křižníků	ponorek	torpedoborců	letadlových lodí	přistávacích (vysádkových) plavidel	jiných (mino- nosce, mino- lovek, dopro- vodných)
USA	2322	16	74	212	424	105	670	821
Kanada	136	—	2	—	11	2	—	121
VB	1964	5	26	62	120	22	430	1299
Norsko	82	—	—	9	10	—	—	63
Dánsko	84	—	—	6	8	—	—	70
Holandsko	182	—	4	11	18	1	—	148
Francie	754	3	9	28	29	6	229	450
Portugalsko	65	—	—	3	5	—	—	57
Celkem	5589	24	115	331	625	136	1329	3029

Portugalsko má za války kromě toho vyčlenit do spojeneckých ozbrojených sil Severoatlantického paktu na Atlantickém oceáně z pozemních sil dvě divise a ze vzdušných sil jednu letku.

Uvedené vojenské námořní síly nebudou všechny při zasazení přičleněny jen k vrchnímu velitelství spojeneckých sil v Atlantiku, protože na př. část sil Velké Britannie, Francie a Holandska má operovat v prostoru průlivu La Manche, ve Středozemním moři, část vojenských námořních sil USA i na jiných válčících a p.

Velitelství průlivu La Manche se skládá z náčelníků námořních štábů Velké Britannie, Francie, Holandska a Belgie a jsou mu přímo podřízena velitelství spojeneckých vojenských námořních sil v prostoru průlivu La Manche (štáb v Portsmouth) a velitelství spojeneckých vojenských vzdušných sil v prostoru průlivu La Manche (VS Portsmouth). V míru nejsou k tomuto velitelství přičleněny vojenské námořní síly, jen plánuje a provádí cvičení v prostoru průlivu La Manche a v jižní části Severního moře. Ve válce bude zabezpečovat kontrolu průlivu La Manche a jižní části Severního moře, organisovat obranu námořních komunikací v tomto prostoru, účastní se společných operací prováděných velitelstvími Severoatlantického paktu v Evropě i na Atlantiku.

Vrchní velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě zaujímá v řadě velitelství Severoatlan-

tického paktu přední místo, protože je mu již v míru přidělena podstatná část ozbrojených sil členských států. Z tohoto důvodu stává se vrchní velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě jedním z hlavních činitelů usměrňujících vývoj agresivních plánů Severoatlantického paktu, které je odpovědné nejenom za bojovou přípravu jemu podléhajících ozbrojených sil, ale i za vpracování válečných plánů podle směrnic Vojenského výboru Severoatlantického paktu.

Ve funkci vrchního velitele spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě vystřídá generál Eisenhowera generál Ridgway a v současné době je jím generál Gruenther, který má být koncem roku vystřídán generálem Norstadem (jeho zástupce pro vojenské vzdušné síly). Vrchnímu velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě podléhají velitelství spojeneckých sil v severní Evropě, ve střední Evropě, v jižní Evropě a ve Středomoří. (Organisace vrchního velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě je na schematu 2.)

Severoevropské válčiště zahrnuje území Norska a Dánska.*) Velitelství spojeneckých sil v severní Evropě (VS v Oslo) podléhají velitelství pozemních sil v Norsku a Dánsku a velitelství spojeneckých vojenských vzdušných sil a velitelství spojeneckých vojenských námořních sil v severní Evropě.

Do spojeneckých pozemních ozbrojených sil na severoevropském válčišti vyčleňuje Norsko 2 brigády podléhající velitelství pozemních sil v Norsku (VS v Oslo).**)

Do spojeneckých vzdušných sil na severoevropském válčišti vyčleňuje Norsko 5 letek (asi 90 letounů) a Dánsko 8 letek (asi 200 letounů, převážně stíhacích a bombardovacích stíhacích letounů). Spojenecké vzdušné síly podléhají velitelství spojeneckých vojenských vzdušných sil v severní Evropě (VS v Oslo).

Na severoevropské válčiště se počítá rovněž se zásahem části sil americké 3. taktické letecké armády, dislokované na území Velké Británie.

Námořní síly Norska a Dánska (celkem asi 166 námořních jednotek, z toho 15 ponorek a 18 torpedoborců) podléhají zčásti velitelství spojeneckých vojenských námořních sil v severní Evropě (VS v Oslo), zčásti mají být podřízeny rovněž vrchnímu velitelství spojeneckých sil v Atlantiku.

Celkem je na severoevropském válčišti vyčleněno do spojeneckých ozbrojených sil: 2 brigády, asi 290 letounů a část jednotek námořních sil Norska a Dánska.

Středoevropské válčiště zahrnuje území západního Německa, Holandska, Belgie, Lucemburska, Francie a Velké Británie. Velitelství spojeneckých sil ve střední Evropě (VS Louveciennes) podléhají velitelství spojeneckých pozemních sil, vojenských vzdušných sil a vojenských námořních sil ve střední Evropě.

*) V některých pramenech je do severoevropského válčiště zahrnováno i území Velké Británie. V tomto pojednání se počítá vzhledem ke geografické poloze Velké Británie do středoevropského válčiště.

**) Uváděné počty svazků ozbrojených sil jsou čerpány z kapitalistického tisku a jsou zaokrouhleny. Při vyjadřování kapacity ozbrojených sil nepočítá se s útvary sborovými, armádními a zálohami hlavního velitelství

Do spojeneckých pozemních ozbrojených sil na středoevropském válčišti vyčleňuje ze svých ozbrojených sil: Velká Británie 4 divise, Holandsko 1 divisi, Belgie 2 divise, Francie 14 divisi, USA 5 divisi, Kanada 1 brigádu, Dánsko 1 brigádu a Lucembursko 1 pěší prapor.

Tyto síly jsou uskupeny v severní a střední skupinu armád. Velitelství severní skupiny armád, které je současně velitelstvím britské rýnské armády (BAOR), VS München-Gladbach, jsou podřízeny svazky britské, kanadské, belgické, lucemburské a část sil dánských (asi 1 brigáda, umístěná ve Schleswig-Holstein), uskupené do dvou armádních sborů. Při zasazení se počítá s tím, že do severní skupiny armád budou vcházet i svazky holandské. Střední skupiny armád (VS Heidelberg) tvoří 1. americká armáda (VS Stuttgart), 1. francouzská armáda (VS Baden-Baden) o 2 amerických a 2 francouzských armádních sborech.

Do spojeneckých vzdušných sil na středoevropském válčišti vyčleňuje: Velká Británie 35 letek (asi 560 letounů), Holandsko 14 letek (asi 300 letounů), Belgie 20 letek (asi 500 letounů), Francie 44 letek (asi 810 letounů), Kanada 12 letek (asi 300 letounů) a USA 32 letek (asi 720 letounů).

Vzdušné síly Velké Británie, Holandska a Belgie jsou uskupeny do 2 spojeneckých taktických leteckých velitelství (VS München-Gladbach), které je celkovým počtem 69 letek a asi 1360 letounů určeno pro podporu severní skupiny armád. Vzdušné síly Francie (1. taktické letecké velitelství), Kanady (1. letecká divise), a USA (12. letecká armáda) jsou uskupeny do 4. spojeneckého taktického leteckého velitelství, které je celkovým počtem 88 letek a asi 1830 letounů určeno pro podporu střední skupiny armád.

Kromě toho je na území Velké Británie dislokována americká 3. taktická letecká armáda (13 letek, asi 300 letounů), s jejímiž zásahy je třeba počítat jak na severoevropské, tak především středoevropské válčiště, protože v její sestavě jsou svazky speciálně vycvičené k provádění atomových úderů.

Přibližné počty námořních sil států — účastníků Severoatlantického paktu, jejichž území je zahrnuto do středoevropského válčiště (Velká Británie, Holandsko, Belgie, Francie) byly již uvedeny kromě Belgie, která má celkem asi 45 námořních jednotek. Část námořních sil těchto států je podřízena velitelství spojeneckých vojenských námořních sil na středoevropském válčišti, část námořních sil Belgie, Francie a Velké Británie je předpokládána při nasazení, jak již bylo řečeno, pro velitelství průlivu La Manche, pro velitelství spojeneckých sil ve Středomoří a zbytek vojenských námořních sil bude při zasazení podřízen některým z velitelství vrchního velení spojeneckých sil v Atlantiku.

Celkem je na středoevropském válčišti vyčleněno do spojeneckých ozbrojených sil Severoatlantického paktu v Evropě asi 27 divisi, 157 letek a 3190 letounů kromě posilových útvarů a jednotek různých druhů vojsk. Bereme-li v úvahu americkou 3. taktickou leteckou armádu dislokovanou na území Velké Británie, zvýší se počet letek na 170 a letounů operujících na středoevropském válčišti na 3490.

Na středoevropské válčiště, které je velením Severoatlantického paktu pokládáno za nejdůležitější, přibírají USA k zvýšení úderné síly americké

7. armády oddíly atomových kanonů, baterie dělostřeleckých raket HONEST JOHN a oddíly řízených střel CORPORAL. K zvýšení úderné síly vojenských vzdušných sil byly na středoevropské válčiště přisunuty rovněž letky taktických řízených střel TM-61 MATADOR. Tyto jednotky jsou prostředkem vrchního velitele spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě, mohou však být přidělovány i armádě a některé z nich i velitelům armádních sborů.

Velení Severoatlantického paktu vedle atomových zbraní spoléhá na svazky pozemních a vzdušných sil Německé spolkové republiky, která v tomto roce přistoupila k výstavbě svých ozbrojených sil.

Podle pařížských dohod má západní Německo vybudovat armádu o početním stavu asi 500 000 osob (z toho pozemní síly 400 000, vzdušné síly 80 000 a námořní 20 000) o 12 divisích a 20 leteckých křídlech s celkovým počtem asi 1270 až 1325 bojových letounů. Ve vojenském odborném tisku se již hovoří, že západoněmecké ozbrojené síly budou mít kromě toho k dispozici přes 2000 dalších letounů k jiným účelům. (V tom není započítáno ještě asi 6 letek námořních vzdušných sil.)

Západoněmecká armáda, která do konce r. 1956 má dosáhnout početního stavu asi 96 000 osob, 3. pěších, 2 tankových divisí, 1 vzdušné výsadkové a 1 horské brigády, bude tvořit podstatný přínos pro zvýšení úderné síly Severoatlantického paktu. Vybudování armády má být zakončeno během 3 až 4 let, a berou-li se v úvahu její síly, zvýší se počet pohotových svazků spojeneckých sil na středoevropském válčišti na 39 divisí a 4 brigády a počet letounů asi na 4790.

Jihoevropské válčiště zahrnuje území Italie, Řecka a Turecka. Velitelství spojeneckých sil v jižní Evropě (VS Neapol) podléhá velitelství spojeneckých pozemních sil v jižní Evropě (VS Verona), kterému jsou podřízeny svazky italských pozemních sil, velitelství spojeneckých pozemních sil v jihovýchodní Evropě (VS Izmir), jemuž jsou podřízeny svazky řeckých a tureckých pozemních sil, a velitelství spojeneckých vojenských vzdušných a vojenských námořních sil v jižní Evropě (VS Neapol).

Do spojeneckých pozemních ozbrojených sil na jihoevropském válčišti vyčleňuje: Itálie 6 divisí, Řecko 8 divisí a Turecko 10 divisí.

Do spojeneckých vzdušných sil na jihoevropském válčišti vyčleňuje: Itálie 18 letek (asi 375 letounů), Řecko 16 letek (asi 200 letounů) a Turecko 17 letek (asi 415 letounů).

Italské vzdušné síly vyčleněné do spojeneckých vzdušných sil na jihoevropském válčišti jsou uskupeny do 5. spojeneckého taktického leteckého velitelství, které je s celkovým počtem asi 375 letounů určeno k podpoře spojených pozemních ozbrojených sil v jižní části evropského válčiště. Řecké a turecké spojenecké síly jsou uskupeny do 6. spojeneckého taktického leteckého velitelství, které s celkovým počtem 33 letek a asi 615 letounů je určena k podpoře spojeneckých pozemních ozbrojených sil v jihovýchodní části jihoevropského válčiště. 5. a 6. spojenecké taktické letecké velitelství mají udržovat těsnou součinnost jednak navzájem, jednak s britskými a americkými vzdušnými silami působícími na jihoevropském válčišti v oblasti Středozemního moře. V roce 1955 účastnily se rovněž cvičení spojeneckých sil na území západního Německa.

Námořní síly Itálie, Řecka a Turecka mají celkem asi 575 námořních jednotek (z nich asi 7 bitevních lodí a křižníků, 21 ponorek, 33 torpedoborců, 120 výsadkových lodí a člunů a zbytek plavidel různého speciálního určení). Tyto síly podléhají zčásti velitelství spojeneckých vojenských námořních sil v jižní Evropě (VS Neapol), zčásti velitelství spojeneckých sil ve Středomoří.

Celkem je do spojeneckých ozbrojených sil na jihoevropském válčišti vyčleněno 24 divisí, 51 letek a 990 letounů. Na území Itálie byla kromě toho vytvořena v říjnu 1955 z amerických jednotek odsunutých z Rakouska taktická skupina v síle asi 5500 mužů. Skupina je tvořena z tankových a mechanisovaných jednotek a byla jí přidělena i jedna baterie dělostřeleckých raket HONEST JOHN a jeden oddíl řízených střel »CORPORAL«.

Velitelství spojeneckých sil ve Středomoří bylo vytvořeno koncem roku 1952. (Dříve bylo začleněno do jihoevropského válčiště.) Velitelství spojeneckých sil ve Středomoří podléhají velitelství oblasti Gibraltaru (VS Gibraltar), západního (VS Alžír), středního (VS Neapol), východního (VS Athény), jihovýchodního (VS Malta) a severovýchodního Středomoří (VS Ankara).

Velitelství spojeneckých sil ve Středomoří bude podléhat část námořních sil Itálie, Francie, Řecka a Turecka a především Velké Britannie, protože válčiště Středozemního moře snaží si Velká Britannie udržet jako svoji doménu.

Ze vzdušných sil působí v prostoru válčiště Středozemního moře rovněž americká 17. taktická letecká armáda, dislokovaná v severní Africe (asi 7 letek s celkovým přibližným počtem 150 letounů).

Celkem je na evropském válčišti vyčleněno do spojeneckých ozbrojených sil Severoatlantického paktu v Evropě přibližně 51²/₃ pohotových divisí, 253 letek o 5120 letounech.*)

Velitelství Severoatlantického paktu počítá však kromě těchto aktivních divisí ještě s dalšími dosud nezařazenými svazky, které mají být pod velení spojeneckých ozbrojených sil v Evropě odevzdány při mobilisaci v první etapě. (V kapitalistickém tisku je uváděna doba 30 dnů nebo jenom povšechně, že mají být odevzdány v krátké době.) Jde o další svazky členských států buď aktivní na neúplných početních stavech, jejichž doplnění na plné počty si vyžádá za mobilisace určité doby, nebo o rámcové a záložní svazky.

Podle zpráv z kapitalistického tisku má být v tomto smyslu odevzdáno v mobilisaci do 30 dnů nebo ještě v kratší době velitelství spojeneckých sil v Evropě přibližně dalších 45²/₃ divisí (2 americké, 2 norské, 3²/₃ dánské, 2 holandské, 3 belgické, 2²/₃ britské, 8¹/₃ italských, 11 řeckých, 12 tureckých, 1 portugalská), čímž by se počet pohotových svazků v první etapě mobilisace zvýšil asi na 97 pohotových divisí. Vezmeme-li při tom v úvahu plánovaný počet svazků západoněmecké armády, zvýšil by se po jejich vybudování počet pozemních ozbrojených sil na 109 svazků a počet bojových letounů asi na 6440.

*) Do tohoto počtu jsou zahrnuty i letouny americké 3. a 17. taktické letecké armády, kterým velí nejvyšší velitel spojeneckých ozbrojených sil Severoatlantického paktu z titulu společné funkce velitele amerických vzdušných sil v Evropě.

Celkový přehled o ozbrojených silách Severoatlantického paktu je v následujících tabulkách:

Pozemní síly

Válčiště	Stát	Divisí	
		v současné době	do D + 30
severní	Dánsko	—	4
	Norsko	$\frac{2}{3}$	$2\frac{2}{3}$
střední	Lucembursko	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$
	Holandsko	1	3
	Francie	12*)	14
	záp. Německo:		
	— USA	5	7
	— VB	4	$4\frac{2}{3}$
	— Francie	2	—
	— Belgie	2	5
	— Kanada	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$
	— Dánsko	$\frac{1}{3}$	—
jižní	Portugalsko	—	1
	Italie	6	$14\frac{1}{3}$
	Řecko	8	19
	Turecko	10	22
Celkem		$51\frac{2}{3}$	$97\frac{1}{3}$

*) Z toho podstatná část v současné době dislokována v severní Africe.

Vzdušné síly

Vojenské vzdušné síly Severoatlantického paktu v Evropě

Válčiště		Spojenecké taktické letecké velitelství	Stát	Počet	
				letek	letounů
Severoevropské válčiště			Norsko	5	90
			Dánsko	8	200
	Celkem			13	290
Středoevropské válčiště	2. spoje- necké tak- tické letecké velitelství		V. Britannie	35	560
			Belgie	20	500
			Holandsko	14	300
	Celkem			69	1360
	4. spoje- necké tak- tické letecké velitelství		USA	32	720
			Francie	44	810
			Kanada	12	300
	Celkem			88	1830
	Celkem			157	3190
Jihoevropské válčiště	5. spoje- necké tak- tické letecké velitelství		Italie	18	375
	6. spoje- necké tak- tické letecké velitelství		Řecko	16	200
			Turecko	17	415
	Celkem		33	615	
	Celkem			51	990
Svazky, které nejsou v složení spojeneckých taktických leteckých velitelství		3. takt. let. arm. (amer.)	13	300	
		17. takt. let. arm. (amer.)	7	150	
		322. let. div. (amer.)	12	200	
Celkem			253	5120	

Plány na využití ozbrojených sil Severoatlantického paktu

Západokapitalistické vlády v čele s USA budují Severoatlantický pakt pod hesly boje proti »komunistickému nebezpečí«, »obraně svobodného světa« a podle generála Gruenthera dokonce pod heslem »záchraně civilisace«. Ani kancléř Adenauer se nerozpakuje ve spisku »Budoucí německý voják«, vydaném v červnu 1955, demagogicky tvrdit, že se Němci musí stát znovu vojáky, protože »expansivní bolševismus« znemožňuje spojeným národům dosáhnout jejich vznešeného cíle — ochránit budoucí pokolení před hrozbou války a zabezpečit, že nebude použito ozbrojeného násilí. Připojíme-li k tomu ještě tvrzení generála Gruenthera zástupcům »AMERICAN ORDNANCE ASSOCIATION« z března 1953, že během trvání Severoatlantického paktu nebyla napsána ani jediná věta, která by se týkala útočného plánu, je zřejmé, že všechna podobná hesla a prohlášení mají jen zastřít agresivní úmysly a agresivní charakter Severoatlantického paktu.

S cílem zvýšit účinnost těchto zastíracích manévřů byly v kapitalistickém tisku a odborných vojenských časopisech hojně publikovány různé strategické koncepce, známé na př. jako t. zv. Juinův plán, Speidelův plán, strategické koncepce »minima pohotových a maxima záložních sil« generála Ridgwaye, které v té nebo oné formě počítaly údajně s vedením bojů na zdrženou buď po Rýn nebo dokonce až po Pyreneje a pozdějším ničením útočícího protivníka na území západního Německa nebo Francie. Tyto názory, které byly vydávány za domnělé strategické plány velení Severoatlantického paktu, měly být kromě zastírání pravých zámyslů i prostředkem zdůvodnění nezbytnosti vzkříšení západoněmecké armády. I poslední »strategické koncepce« hlásané oficiálně nynějším velitelem spojeneckých ozbrojených sil Severoatlantického paktu v Evropě generálem Gruentherem o t. zv. »přední strategii« nebo jinak »idei štítu a meče«, který prý již díky budování západoněmeckých divisí a atomovým zbraním nebude muset při komunistickém útoku počítat s ústupem, je podobné povahy.

Všechny zastírací manévry uvedl na správnou míru již v roce 1952 maršál Alphons Juin (do nedávné doby velitel spojeneckých sil ve střední Evropě), který nepřilíš diplomaticky prohlásil, že neexistuje ani francouzský (Juinův) plán, ani Speidelův plán, nýbrž jen plán Severoatlantického paktu, jehož strategií je postup vpřed, při čemž poukázal na to, že každý může sám posoudit nereálnost myšlenky vzdát se území západního Německa a Francie, protože tyto státy představují největší zdroje ozbrojených sil.

Agresivní ráz Severoatlantického paktu je dán především tím, že imperialistické mocnosti, jak je řečeno ve zprávě ze zasedání XX. sjezdu KSSS, vždy slepovaly vojenské bloky, když plánovaly rozdělení světa. Prohlášení maršála Juina je tedy možno považovat jen za snahu zmírnit částečnou nejapnost, s jakou se organisátoři Severoatlantického paktu snaží zastírat skutečnosti. Přehodnocení jejich vlastních úvah o »obraně svobodného světa« spolu s rázem vojenských příprav projevujících se v budování mocných ozbrojených sil a přijatá americká vojenská doktrina obracející se v bojové přípravě spojeneckých ozbrojených sil v Evropě nám dovolují úvahu o pravděpodobném plánu na využití ozbrojených sil Severoatlantického paktu v příští válce.

Velení Severoatlantického paktu zamýšlí zahájit válku překvapivým úderem zbraněmi hromadného ničení, především atomovými, s cílem ochromit hospodářský a vojenský potenciál protivníka. Zvláštní úloha je při tom přisuzována vzdušným silám, které v této etapě války mají bezpodmínečně vybojovat nadvládu ve vzduchu. K využití nenadálého napadení mají být již v míru v pohotovosti dostatečné síly, které by v první etapě války byly schopny unést i odvetné údery protivníka. Překvapivými údery atomových zbraní a aktivní činností již v současné době pohotových pozemních a vzdušných sil mají být vytvořeny podmínky k mobilisaci dalších mocných záloh určených k rozvinutí útočných operací velkého rozsahu.

Bojující vojska mají být zabezpečena pružným zásobovacím systémem vybudovaným již v míru tak, jak jej bude velení Severoatlantického paktu potřebovat v prvních týdnech války. K zabezpečení zápolí má mít každý stát, účastník Severoatlantického paktu, vybudovanou spolehlivou civilní obranu.

Tato úvaha vychází z následujících skutečností:

Konference Rady Severoatlantického paktu v prosinci 1954 přijala usnesení o používání atomových zbraní v budoucí válce. Prostředky k dopravě atomových pum a atomových náplní na cíl typu kanonů 280mm, dělostřeleckých raket HONEST JOHN, řízených střel CORPORAL a taktických řízených střel TM-61 MATADOR existují již na evropském válečném poli ve značném počtu. V rámci taktického letectva spojeneckých vzdušných sil Severoatlantického paktu jsou kromě toho určeny k provádění atomových úderů speciálně vycvičené letecké svazky (údajně dřívější 49. letecká divize, která byla rozformována a její útvary byly převedeny do složení 3. taktické letecké armády) a razí se zásada zvýšit bojovou připravenost letců do té míry, aby tyto úkoly mohlo plnit co nejlépe svazků vzdušných sil s odpovídající bojovou technikou. Na evropském válečném poli je rovněž počítáno se zásahem strategického letectva USA, které není sice dosud do spojeneckých vzdušných sil Severoatlantického paktu včleněno, ale provádí v evropském prostoru pravidelně cyklický výcvik. V pojednání redaktora časopisu U. S. News and World Report »FIRST BLUEPRINT FOR ATOMIC WAR« bylo dokonce uvedeno, že na území Velké Británie jsou od roku 1948 ukládány americké atomové pumy. O způsobu, jak má být atomových zbraní použito nám dává dostatečnou představu na př. v americkém tisku hodně publikované cvičení vzdušných sil Severoatlantického paktu v r. 1955 CARTE BLANCHE, které, i když mělo být zároveň provokační demonstrací síly, dokazovalo, že zruďné představy o fantastickém ničení jsou vedoucím činitelem Severoatlantického paktu vlastní.

Aktivní síly, které mají být s to splnit bojové úkoly v první etapě války bez nutnosti předchozí mobilisace (maršál Montgomery je nazývá silami pro den D) možno spatřovat v aktivních, v současné době již do spojeneckých ozbrojených sil Severoatlantického paktu v Evropě včleněných silách, které byly rozebrány v předchozí stati. Tyto síly je možno považovat za první sled útočného uskupení sil Severoatlantického paktu v Evropě. Od těchto sil požaduje maršál Montgomery, aby byly vycvičeny a vyzbrojeny na nejvyšší možnou míru, aby byly pohyblivé, mocné úderné síly, s vysokou morálkou, vysokou disciplínou a vedeny mladými aktivními veliteli. Vzorem má být v tomto směru pravděpodobně 7. americká armáda na úze-

mí západního Německa, která však po mnohé stránce jen dokazuje, jak jsou požadavky maršála Montgomeryho nereálné.

Proto se zřejmě nejvíce očekává od budoucí západoněmecké armády, která má tyto síly i početně přiblížit požadavkům Severoatlantického paktu.

Připustíme-li úvahu, že by s cílem dosáhnout strategického překvapení byl zahájen překvapivý úder atomovými zbraněmi v den D bez předchozí skryté mobilisace, bylo by možné svazky dosud do spojeneckých ozbrojených sil nezařazené, s nimiž se však počítá při mobilisaci v první etapě, pokládat za druhý sled ozbrojených sil Severoatlantického paktu na evropském válčišti. Je však třeba dobu jejich pohotovosti udávanou na 30 dnů podstatně zkrátit, protože jde většinou o svazky aktivní, s neúplnými početními stavy nebo rámcové, jejichž doplnění by bylo možné za kratší dobu.

V dalších etapách mají být mobilisovány dobře organisované a dostatečně vycvičené zálohy, které by tvořily další sledy útočného uskupení ozbrojených sil Severoatlantického paktu. V rámci těchto sil se počítá na evropském válčišti i s dalšími americkými svazky. USA s tímto cílem hodlají na svém území udržovat pohotové uskupení svazků pravidelné armády a kromě toho počítají i s možností rychlé mobilisace svazků a útvarů Národní gardy. Podle zpráv tisku mají USA v Národní gardě asi 22 pěších, 5 obrněných divisí, 9 plukovních bojových skupení, 9 obrněných pluků, 123 protiletadlových dělostřeleckých oddílů, 2603 jiných jednotek a 83 letek. Tyto síly se podrobují pravidelnému udržovacímu výcviku a mohou být v krátké době uvedeny do bojové pohotovosti, uvolnit tak svazky pravidelné armády nebo být samy přesunuty na evropské válčiště.

Jak vyplývá z celkového učlenění Severoatlantického paktu, počítá se s tím, že se válečné operace většinou omezí na evropské území a že území USA a Kanady je přisuzována úloha zásobovat vlastní a po případě i válčící vojska ostatních členských států potřebným materiálem. USA proto budují jednak usilovně civilní obranu vlastního území, opírající se především o rozsáhlý systém hlásné služby a aktivní prostředky PVOS, jednak se snaží zabezpečit nadvládu nad Severoatlantickým oceánem. V oblasti materiálního zabezpečení vojsk se USA snaží urychleně odstranit některé nedostatky v Evropě (na př. nakupení enormních zásob válečného materiálu různých druhů do jednoho prostoru*) a zabývají se organizací nového zásobovacího systému na válčišti zvaného MASS (MODERN SUPPLY SYSTEM). Cílem tohoto systému je zjednodušit způsob vyžadování zásob, urychlit přísun materiálu až k bojujícím vojskům a snížit nutné zásoby ve skladech komunikačního pásma a ve skladech armády. Zkoušený systém zásobování vychází z toho, že v prostoru válčiště má být uložen jen rychle spotřebitelný materiál. Zrychlení má být dosaženo operativním vyžadováním potřebného přísunu, který má umožňovat dokonalý systém elektronického spojení evropského válčiště se základnami a výrobními závody na území USA a dokonale organisovaná doprava jak námořní, tak i vzdušnou

*) V uvedeném již pojednání redaktora časopisu US NEWS and WORLD REPORT popisuje se t. zv. »Kaiserslauternský komplex«, při němž se uvádí, že v prostoru Kaiserslautern byly uloženy kromě zásob na 10 až 14 dnů vedení boje, které mají armádní sbory u sebe, všechny ostatní zásoby pro 7. americkou armádu na 90 dnů boje. Poznává se, že kaiserslauternský komplex nemá nic společného s psychiatrií, že však někteří generálové prý pochybují o přičetnosti svých předchůdců, kteří jej nařídili vybudovat. Zároveň se vyjadřuje požadavek sklad rozvézt.

cestou. Ve vojenském odborném tisku se uvádí, že při důsledně uplatňovaných zásadách MASS může být doprava materiálu z USA na evropské válčiště zkrácena proti 120 dnům potřebným v druhé světové válce při lodní dopravě na 32 až 20 dnů a při vzdušné dopravě až na 10 dnů. Udržovat k tomu nezbytnou nadvládu nad spojovacími námořními a vzdušnými cestami je úkolem sil podléhajících vrchnímu velitelství spojeneckých sil v Atlantiku, velitelství průlivu LA MANCHE i části námořních sil spojeneckých ozbrojených sil Severoatlantického paktu v Evropě.

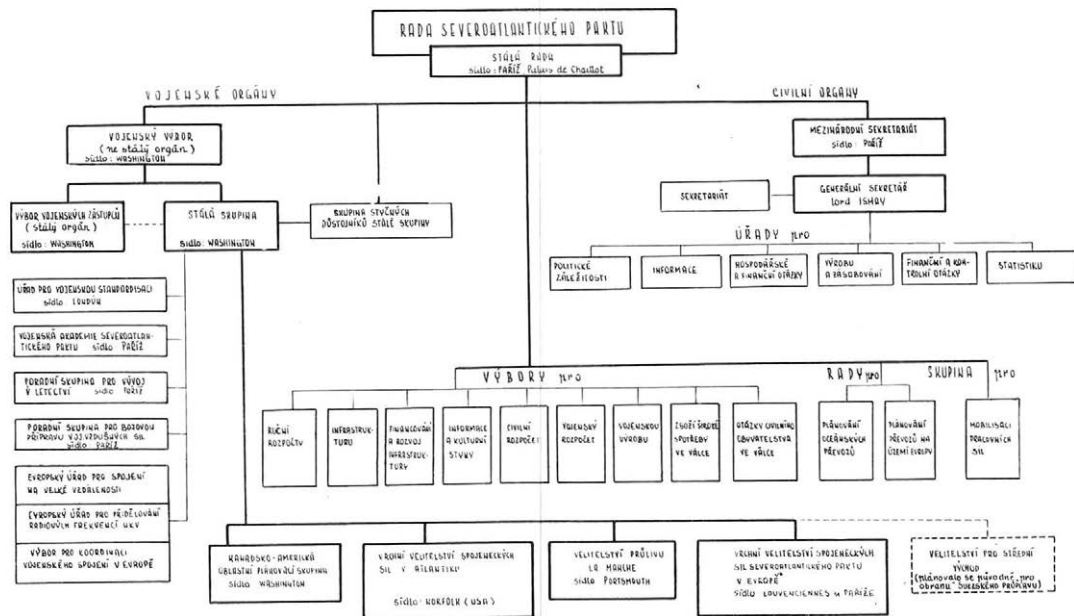
Na evropském válčišti je podle hodnocení vedoucích činitelů Severoatlantického paktu nejvhodnější k rozvíjení operací středoevropské válčiště. Na středoevropském válčišti snaží se zároveň velitelství Severoatlantického paktu vytvořit hlavní uskupení pozemních a vzdušných sil. Ozbrojeným silám na severoevropském a jihoevropském válčišti je přisuzována v podstatě úloha ochrany boků hlavního uskupení vojsk, při čemž má být především zabezpečena nadvláda nad Středozemním mořem a udrženy úžiny umožňující volný manévr sil Gibraltarem, Dardanelami a Bosporem. Podobné plány byly připraveny i na využití Suezského průplavu, takže současné akce vlád Velké Britannie, Francie a USA proti Egyptu nejsou jenom důsledkem ztráty neoprávněných zisků z provozu průplavu, ale jsou zároveň i reakcí na zmařené představy o zneužití Suezského průplavu v případě války. Zvýšený význam je v plánech Severoatlantického paktu přisuzován rovněž území severní Afriky a Španělska.

Plány velitelství Severoatlantického paktu směřují i v budoucnosti k dalšímu zesilování úderné síly a akceschopnosti ozbrojených sil. V roce 1957 je plánováno zásobovat především americké síly v současné době včleněné do spojeneckých ozbrojených sil Severoatlantického paktu v Evropě novými zbraněmi, zejména novými typy letounů, řízenými střelami a novou radiolokační technikou. V Programu vzájemné bezpečnosti na finanční rok 1957 se hovoří o tom, že pro politické, psychologické a morální posílení spojenců USA v Severoatlantickém paktu je nutné, aby se USA s nimi dělily o novou techniku a nové zbraně. Tyto hlasy po vyzbrojování všech armád členských států Severoatlantického paktu i západoněmecké armády atomovými zbraněmi nejsou ojedinělé. Rovněž základny pro námořní a vzdušné síly spolu se sítí naftovodů mají být na evropském válčišti dále budovány nebo upraveny tak, aby plně odpovídaly současným podmínkám vedení boje. Zvýšený význam je Spojenými státy americkými přikládán v tomto směru severní Africe a Španělsku. V roce 1953 poskytlo Španělsko Spojeným státům americkým právo budovat na svém území vojenské základny. V roce 1957 dostane Španělsko za tuto výsadu od USA 45 milionů dolarů. Z této částky je věnováno jen 5,8 milionů dolarů na zlepšení hospodářských zařízení a zbytek výhradně na strategicky důležité objekty (železnice, silnice, přístavy, zbrojní podniky), které v podstatě zvyšují použitelnost španělského území jako vojenské základny pro cíle Severoatlantického paktu. I v roce 1957 má být pokračováno v budování účinného systému PVOS.

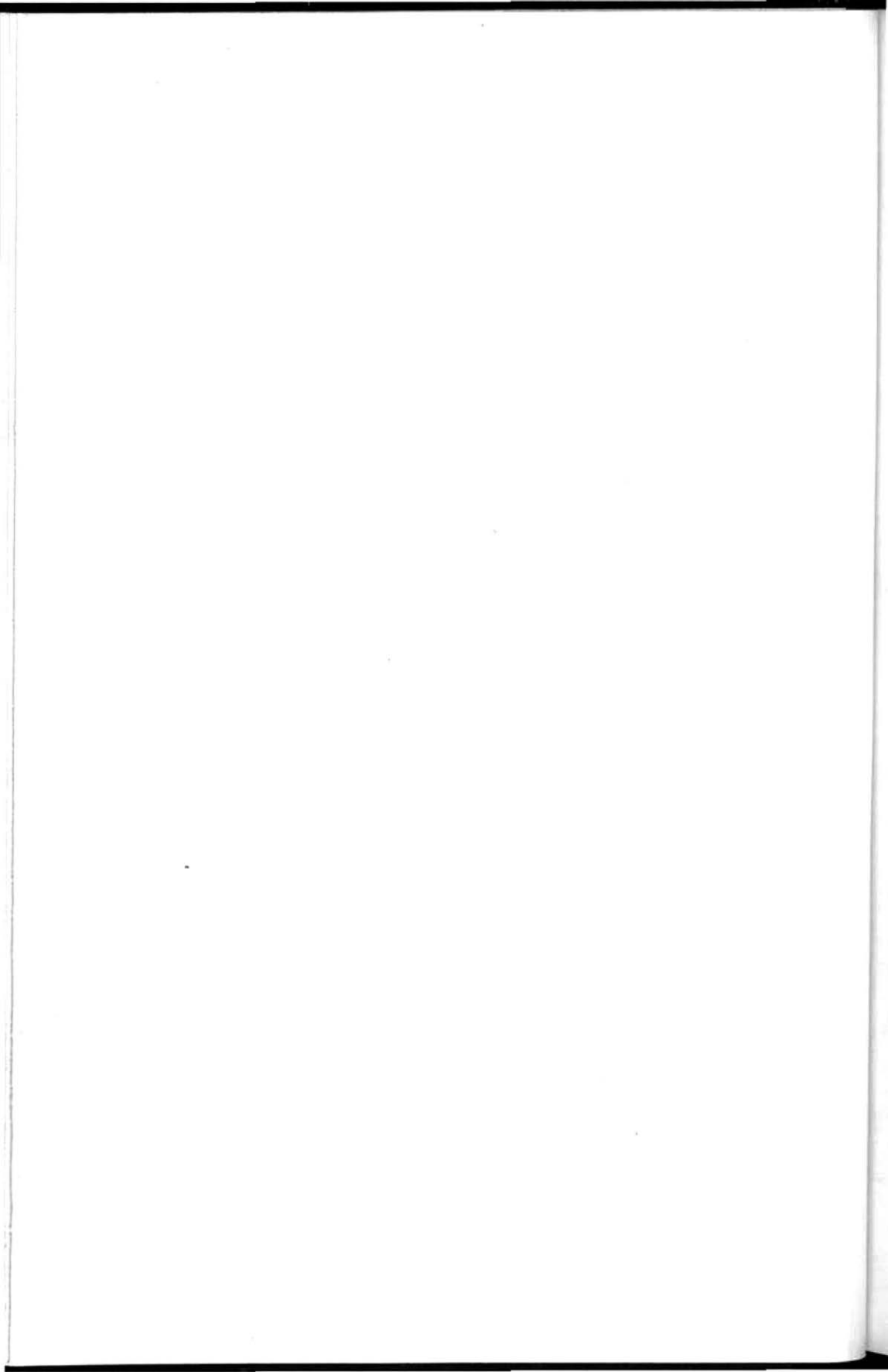
S cílem umožnit operativní velení snaží se dát velení Severoatlantického paktu svazkům pozemních a vzdušných sil všech členských států stejnou organizaci, odpovídající současným podmínkám vedení boje. Volá se po zřízení pohotových skladů atomových pum na evropském válčišti a p.

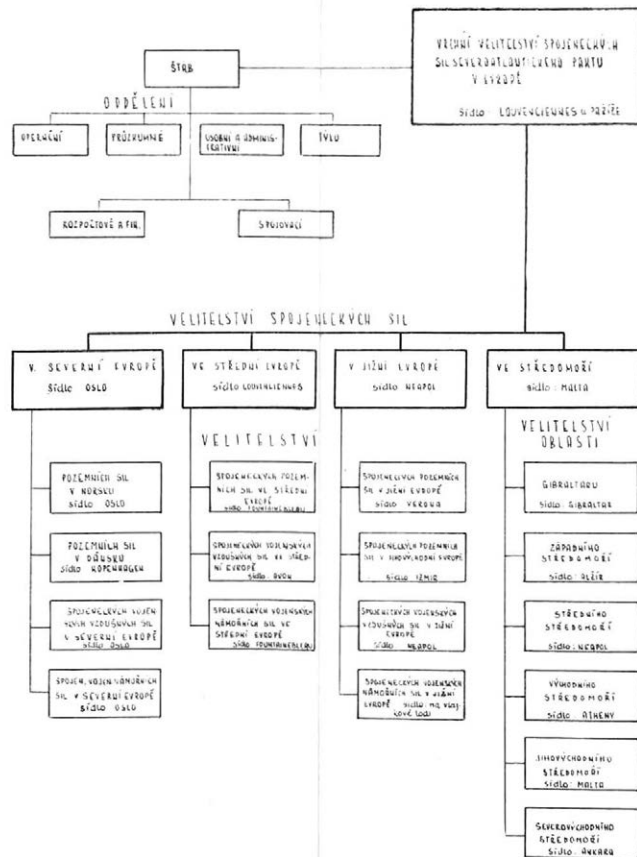
Přes všechna uvedená a řadu jiných opatření směřujících k zvyšování akceschopnosti ozbrojených sil Severoatlantického paktu není mezi jeho účastníky jednoty. Vzhledem k hospodářským těžkostem vznikajícím hořečným zbrojením ozývají se naléhavé požadavky některých členských států po zmírnění úsilí ve zbrojení. Dostatečně známé je rovněž střetávání zájmů USA a Velké Britannie na Dálném Východě a Středním Východě, USA a Francie na Dálném Východě a v severní Africe, a vážné rozpory mezi Tureckem a Řeckem. O nepevnosti Severoatlantického paktu svědčí i to, že členské státy, nastane-li potřeba hájit své koloniální panství, vyjmají svazky včleněné do spojeneckých ozbrojených sil z podřízenosti Severoatlantického paktu. Příkladem může být Francie při řešení alžírské otázky a Velká Britannie při řešení suezské otázky.

Proto propaguje velitelství Severoatlantického paktu v poslední době myšlenku »utuzení jednoty a spolupráce« uvnitř paktu, která prakticky znamená snahu omezit svrchovanost a samostatnost jednotlivých členských států v otázkách politických, hospodářských i vojenských. Uskutečnění těchto záměrů by znamenalo další prohloubení závislosti členských států na agresivní politice imperialistických vládních kruhů Spojených států amerických a přispělo by beze sporu v budoucnu k ještě většímu zesílení agresivního rázu této organizace.

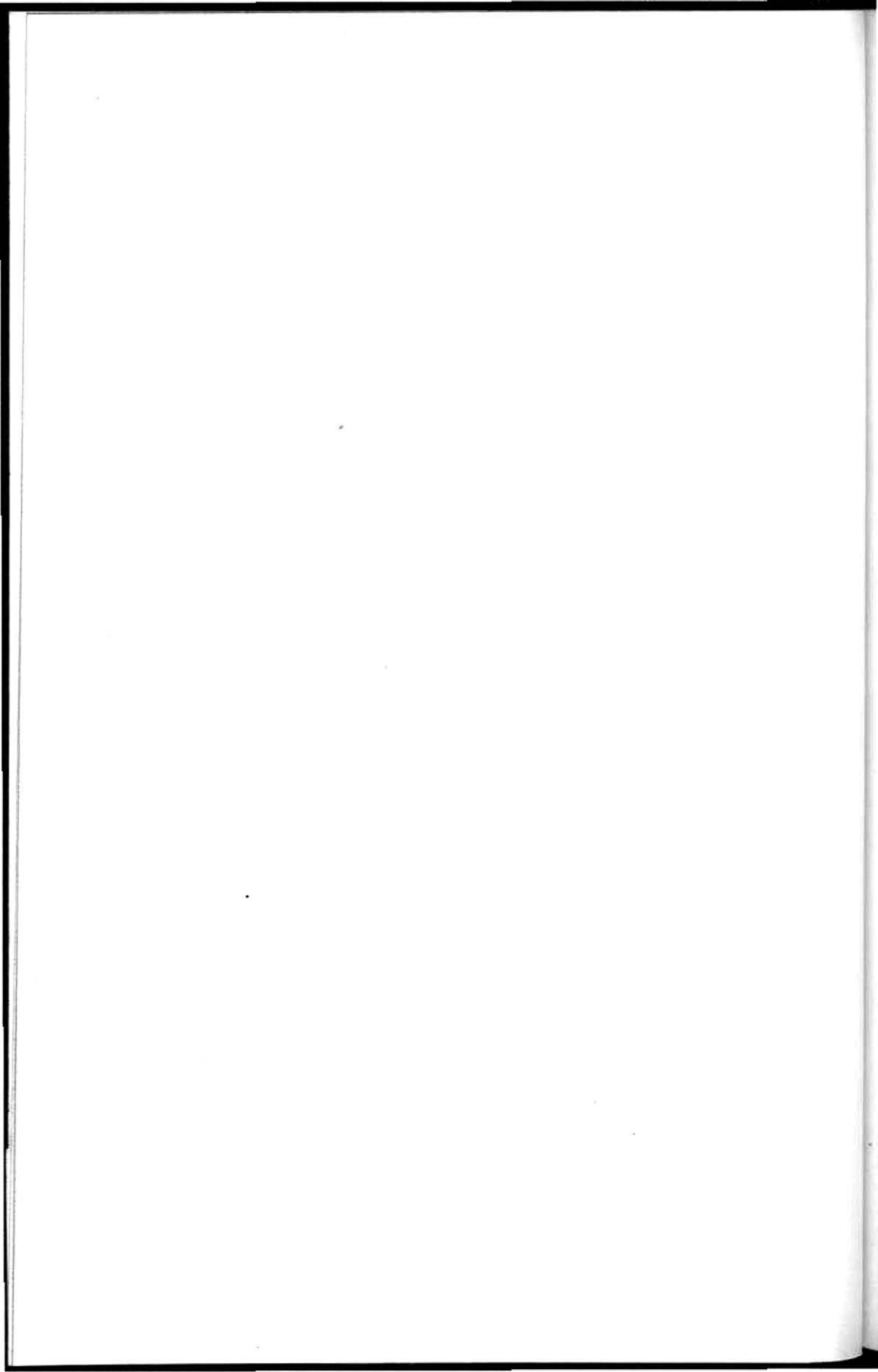

Schema 1. Organizace řídících orgánů severoatlantického paktu

Schema 2. Organizace vrchního velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě

DISKUSE

POZNÁMKY K ČLÁNKU PLUKOVNÍKA OLDŘICHA FILKY

**»Několik poznatků o spojení v útočném boji« (VM čís. 1/1956)
a k diskusnímu příspěvku k tomuto článku (VM čís. 2/1956)
zpracovanému kolektivem učitelů VA KG**

V článku plukovníka Filky i v diskusním příspěvku kolektivu učitelů VA KG upoutal mě názor o přerušení radiového spojení působením účinků atomového výbuchu.

Plukovník Filka píše: »Použití vrtulníků je třeba plánovat tak, aby umožnily velitelé a příslušníkům jeho štábu zejména osobní styk s podřízenými náčelníky. Bude ho třeba hlavně v době, kdy po nepřátelském atomovém napadení bude soustava spojení vážně narušena. Je nutno počítat s tím, že na několik minut (i 15—20) po atomovém výbuchu nebude možno navázat ani radiové spojení pro jeho přerušení ionisovanou, reflektční vrstvou vytvořenou při atomovém výbuchu.«

Diskusní příspěvek kolektivu učitelů VA KG tuto myšlenku dále rozvíjí: »Konečně je tu sám atomový výbuch, jak způsobený nepřitelem, tak vlastní, který působí dočasně přerušení radiového spojení na 15—20 minut a silné poruchy a to i u radiových stanic, vzdálených od místa výbuchu 20—30 km...«

Hloubka tohoto vakuu postihne prakticky celou sestavu střeleckého sboru ať ve výchozím položení nebo v průběhu útoku v hloubce nepřátelské obrany. Okamžitá ztráta všeho radiového spojení je pro velení okamžikem kritickým.«

Dále se v diskusním příspěvku rozvádí, jakými prostředky musí velitelé a štáby zabezpečit obnovení narušeného spojení. Domyslíme-li celou hloubku vážnosti tohoto tvrzení, musíme skutečně přiznat, že »okamžitá ztráta všeho radiového spojení je pro velení okamžikem kritickým.«

Podle mého názoru zvláště kritická by byla situace nižších stupňů velení. Dnes, kdy mezičlánek sboru z organizace vypadl, bude mít velitel armády i velitel divise dost možností případnou ztrátu radiového spojení překonat. U pluku jich bude méně a u praporu prakticky tyto možnosti končí — mám na mysli zejména tankové jednotky a útvary. Uvážíme-li ještě, že tankové jednotky a útvary mají vyrazet vzápětí po atomových úderech,

aby dokonale využily jejich účinků, může velitel tankového praporu při ztrátě radiového spojení svými pojitky maximálně dát povel »Vpřed!«. Bude-li se boj vyvíjet podle plánu a provedené organizace součinnosti, dá se ztráta radiového spojení překonat. Situace se však může vyvíjet jinak a tu je nebezpečí, že takový vývoj zavíní neúspěch akce, ztrátu lidí i materiálu. A to zejména v druhém případě, kdy v průběhu akce použije atomových zbraní nepřítel.

Dojde však skutečně ke ztrátě spojení ionisovanou reflektční vrstvou vytvořenou při atomovém výbuchu?

Tvrzení obou článků mne o tom plně nepřesvědčilo.

Nemám bohužel k dispozici prameny ze zkoušek prováděných s atomovými zbraněmi v SSSR. Domnívám se však, že hlavní poznatky z těchto zkoušek byly vtěleny do našich nových řádů a služebních pomůcek. Tam jsem se však s podobnou otázkou nesetkal.

Spoj-I-5 mluví sice o porušení spojení následkem nepřátelského atomového napadení, ale také jasně vysvětluje účinky atomových výbuchů na spojovací techniku. Z těchto údajů je zřejmé, že jde o účinky rázu mechanického, které je možno odstranit nahrazením zničených nebo poškozených přístrojů záložními.

Z údajů předpisu Spoj-I-5, čl. 10, 155 a j. můžeme dospět k názoru, že při atomovém výbuchu může dojít k narušení spojení poškozením antén nebo radiových přístrojů, ale že se toto narušení odstraní výměnou poškozených součástí. To může sice trvat určitou dobu (i 15 až 20 minut), ale jen u radiových stanic v okruhu ničivých účinků atomového úderu. Předpis však nedává žádný podklad pro tvrzení o vakuu dokonce na šířku a hloubku sboru.

Americké prameny, které jsou k dispozici, se v názorech na tuto otázku rozcházejí.

Starší prameny, zejména z pokusů u Bikini, tvrdí, že dojde ke ztrátě spojení ionisovanou reflektční vrstvou a theore-

ticky toto tvrzení zdůvodňují (viz Pom-
prav-55, str. 12 a 13).

Novější prameny však již to nepo-
tvrzují.

Casopis »The Army Combat Forces
Journal« z června 1955 přináší článek,
který popisuje průběh zkoušky konané
v květnu 1955 s atomovou náplní o trito-
lovém ekvivalentu 35 KT, tedy podle na-
šich názorů s náplní střední ráže. Náplň
byla umístěna na věži vysoké 500 stop.
Tanky typu M-43 PATTON byly vzdáleny
3200 yardů (2800 m) od věže.

Autor dále v článku líčí jednotlivé
podrobnosti výbuchu a poznamenává:

»Ve třech minutách — a mohlo to být
vykonáno během půl minuty, kdyby to
dovolovala nařízení pokusu — bylo navá-
záno radiové spojení, dokazující tak, že
spojovací zařízení nebylo poškozeno vý-
buchem, zářením ani tepelnými účinky
tohoto velkého výbuchu.« V článku je
také vysvětleno, o jaká nařízení šlo. Až
do zahájení akce nebylo totiž dovoleno
používat radia, aby nebyly rušeny jemné
měřicí přístroje sledující pokus.

Pro naši diskusi je nejdůležitější po-
znamenat, že radiové spojení nebylo přeru-
šeno a fungovalo v krátké době po vý-
buchu.

Tu je zřejmý zásadní rozpor s před-
cházejícími údaji.

Konečně nejnovější údaje o zkouškách
s atomovými zbraněmi v USA byly uve-
řejněny ve VM čís. 4/1956 na str. 122 až
124. O spojení je tam však jen několik
poznámek; ukazuje se, že po 2 minutách
vypověděly službu snímací televizní ka-

mery. Rovněž rozhlasová stanice po vý-
buchu umlkla, byl poškozen vysílací sto-
žár a zásobování proudem selhalo. O spo-
jení ve skupině tanků, které vyrazily po
výbuchu, ani slova.

Je tedy těžké dospět k jed-
noznačným závěrům.

Plně souhlasím s názorem autorů, že
touto otázkou je třeba se zabývat. Mys-
lím, že by bylo proto nutné především
získat spolehlivé prameny a nabýt tak
jistoty a ujednotit názory.

Správně poznamenává plukovník Filka
v připomínkách, že bude menším nebez-
pečím pro bojovou připravenost velení a
spojení, budeme-li s přerušením radiové-
ho spojení počítat, než abychom počítali
s příznivější eventualitou a ulehčovali si
podmínky. O této zásadě nesmí být sporu.

Jde však o to, že tuto i ztíženou pří-
pravu nemůže nahradit článek ve Vojen-
ské mysl. Jde o to, aby tak důležitá otáz-
ka byla všem velitelům jasná, aby s ní
skutečně počítali, aby ji procvičovali, aby
se jí učilo ve všech vojenských školách,
což se dosud nedělá.

A to je podle mého názoru věc, kte-
rou musí nakonec řešit velení naší ar-
mády.

Cílem mých poznámek bylo upozornit
na existující mezeru v našich názorech
na vlivy atomového výbuchu a dosáhnout
jejího vyplnění.

Za podnět vděčím oběma uvedeným
článcům a připomínkám plukovníka
Filky.

Zpracoval major Josef Mikš

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK K ČLÁNKU MAJORA FRANTIŠKA HEŘMANA

»Některé zvláštnosti použití tankových vojsk ve vševojskové armádě«

(Vojenská mysl — zvláštní číslo 1956, »Zvláštnosti vedení operací
vševojskovou armádou v soudobých podmínkách«)

Od doby, kdy byl zpracováván příspě-
vek majora Františka Heřmana, došlo
k některým podstatným změnám v názo-
rech na použití a činnost různých druhů
vojsk, zvláště tankového a mechanisova-
ného vojska, jak v útočné, tak obranné
operaci i boji. Mimo to nastaly i některé
organizační změny, které jsou našim ge-
nerálům a důstojníkům v podstatě známy.

Všechny tyto změny budou mít vliv
jak na taktické možnosti útvarů a svazků,
tak i na operační možnosti vševojskové
armády. Podstatný vliv budou mít pře-

devším na zvýšení samostatnosti, co se
týká požadované potřeby tanků jak u vše-
vojskových svazků a útvarů, tak i u vše-
vojskové armády samé, podle požadavků
soudobého boje.

Nejdříve se podívejme, jak se tyto
změny projeví při dosahování potřebných
hustot tanků v útočné i obranné operaci
vševojskové armády.

Počítáme-li, že střelecká divise bude
mít asi 125 tanků, mechanisovaná divise
přibližně 230 tanků, tanková divise rov-
něž asi 230 tanků a těžký tankový pluk

65 tanků, znamená to, že vševojsková armáda při počtu pěti až sedmi divisí*) bude mít okolo 900 až 1255 tanků.

Bude-li vševojsková armáda útočit v pásmu širokém 40 až 50 km, **dosáhne operační hustoty přibližně 23 až 25 tanků na 1 km.**

Je-li požadovaná **hustota tanků přímé podpory pěchoty** při použití zbraní hromadného ničení na 1 km fronty 15 až 25 tanků, vyžaduje to při šířce úseku průlomu 12 až 20 km celkem 180 až 500 tanků.

Zasadí-li střelecká divise do prvního sledu tanky dvou střeleckých pluků a celý tankový pluk, dosáhne na šířce úseku průlomu 6 km hustoty tanků přímé podpory pěchoty okolo 17 na 1 km. Mechanizovaná divise na stejné šířce úseku průlomu, zasadí-li do prvního sledu dva mechanizované a jeden tankový pluk, dosáhne hustoty asi 22 tanků na 1 km.

Za předpokladu, že vševojsková armáda bude prolomovat připravenou obranu nepřítele na úseku širokém 12 km, dosáhne, zasadí-li do prvního sledu dvě střelecké divise, počtu tanků přímé podpory pěchoty asi 200 a hustoty 17 tanků na 1 km. Zasadí-li armáda v tomto úseku dvě mechanizované divise, dosáhne počtu tanků přímé podpory pěchoty asi 260 a hustoty 22 tanků na 1 km. Zasadí-li na stejném úseku jednu střeleckou a jednu mechanizovanou divisi, dosáhne počtu tanků přímé podpory pěchoty okolo 230 a hustoty 20 tanků na 1 km.

Bude-li armáda prolomovat obranu nepřítele na úseku širokém 18 km, dosáhne, zasadí-li tři střelecké nebo tři mechanizované a tankové divise, po případě dvě střelecké a jednu mechanizovanou (tankovou) divisi a naopak, počtu okolo 300 až 400 tanků přímé podpory pěchoty na 1 km a hustoty obdobné jako v předcházejícím případě.

Podstatně lze tyto počty a hustoty tanků přímé podpory zvýšit, soustředí-li se na bocích průlomu jen část sil jedné nebo dvou divisí, avšak většina tanků této nebo těchto divisí. V takovémto případě může dojít k zvýšení počtu tanků až na 500 a více, podle počtu zasazených divisí, a k vytvoření hustoty 21 až 26 tanků na 1 km.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že jak svazky, tak i vševojsková armáda může požadovaného počtu (180 až 500) a

hustoty (15 až 25) tanků přímé podpory pěchoty dosáhnout jen použitím tanků od svazků zasazených do prvního sledu.

Bude-li třeba podle dané situace tento počet a hustotu zvýšit, lze toho opět dosáhnout prostředky svazků nebo armády. Na př. zesílením tanků přímé podpory pěchoty mechanizované (tankové) divise tanky z organického tankového praporu nebo použitím těžkého tankového pluku.

Poslední případ však bude možno brát v úvahu jen ve výjimečných případech, budou-li na př. v prvním sledu zasazeny jen střelecké divise nebo tankové jednotky některého svazku budou předcházejícími boji značně vyčerpaný a nebudou moci být včas doplněny.

Toto všechno pak opravňuje k závěru, že vševojsková armáda disponuje dostatečným počtem tanků a zpravidla jí nebude nutně pro účinnou operaci tanky přidělovat.

V obranné operaci při šířce obranného pásma 50 km a složení vševojskové armády o pěti až šesti divisích (dvě mechanizované a ostatní střelecké) může armáda dosáhnout operační hustoty 18 tanků na 1 km. Při šířce obranného pásma 80 km při stejném složení 11 až 12 tanků na 1 km. Na šířce 30 km možného směru hlavního úderu nepřítele může pak manévrem vytvořit hustotu 30 i více tanků na 1 km. Střelecká divise na hlavním pásmu obrany při šířce obranného pásma 12 až 15 km dosáhne taktické hustoty tanků 8 až 10 na 1 km. Mechanizovaná divise při stejné šířce obranného pásma 15 až 19 tanků na 1 km.

To znamená, že počty tanků při novém organizačním složení vševojskové armády a při dodržení uvedených norem šířek útočných a obranných pásem a úseků plně zabezpečují dosažení všech potřebných hustot tanků v útočné i obranné operaci a boji.

Organizační změny a zvýšení počtů tanků ve svazcích umožňují učinit dále řadu kladných opatření ve prospěch útočné i obranné operace a boje, které dříve nebyly možné.

Tak za prvé, dostatek tanků, jimiž disponují svazky vševojskové armády, umožní veliteli armády ve většině případů ponechat si v útočné operaci v tankové záloze celý těžký tankový pluk již od počátku operace. Tato výhoda se zvláště projeví při útoku na mobilní obranu nepřítele. Zasazení těžkého tankového pluku proti nepříтели, který provádí silné protizteče již v taktické hloubce obrany, umožní svazkům prvního sledu armády, proti nimž jsou tyto protizteče vedeny, věno-

*) Počítáno při pěti divisích tři střelecké a dvě mechanizované, při sedmi divisích čtyři střelecké, dvě mechanizované a jedna tanková divise.

vat méně sil na odrazení protizteče a soustředit hlavní úsilí na směr hlavního úderu a tím dosáhnout včasného splnění svého úkolu.

Mimo to může být těžkého tankového pluku s výhodou použito buď celého nebo jeho části k nahrazení ztrát způsobených atomovými údery, a to jak v průběhu nepřátelské protipřípravy, tak v průběhu operace.

Zařazení tankových rot do složení střeleckých pluků umožňuje velitelům střeleckých divísi ve většině případů ponechat si v útočném boji poměrně silnou tankovou zálohu, a to podle situace a potřeb prvního sledu, v síle 1 až 3 tankových rot od tankového pluku. To dříve nebylo možné, i když se to často vyžadovalo.

Použití tankové zálohy střelecké divise v útočném boji:

- k zesílení tanků přímé podpory pěchoty v prvním sledu střelecké divise;
- k zabezpečení zasazení a zesílení druhého sledu střelecké divise při zasazení;
- k odrazení protiztečí nepřítele v součinnosti s ostatními druhy vojsk;
- k nahrazení ztrát tanků vzniklých údery zbraní hromadného ničení v prvního sledu;
- k vytvoření a plnění úkolů předstunutého odřadu v součinnosti s ostatními jednotkami prvního nebo druhého sledu střelecké divise;
- k účasti v dělostřelecké přípravě zteče nepřímou střelbou ze zakrytých palebných postavení.

Střelecké pluky přidáním tankových rot nabyly větší úderné síly a kromě toho mají velitelé pluků možnost buď sami nebo na rozkaz velitele divise ve vhodné situaci rychle vyslat předstunutý odřad ze svých prostředků ke splnění menších, ale pro další vývoj boje důležitých úkolů. Tím nabude bojová činnost střeleckých pluků a tím i střeleckých divísi větší samostatnosti, rychlosti, pružnosti a důraznosti.

Organizační změny u tankových jednotek všech svazků ulehčují do značné míry organizační opatření a velení, spojené dříve s častým podřizováním a odnímáním posilových tankových jednotek a útvarů, a umožní jak štábu armády, tak štábům svazků věnovat více času jiné důležitéjší činnosti.

Zvýšení počtů tanků v některých tankových rotách z 10 na 16, a v tankových četách ze 3 na 5 bude mít hlavně u střelecké divise značný vliv na průběh celkové bojové činnosti. Tato organizace dá-

vá těmto jednotkám a tím i útvarům a svazkům bohatší možnosti důrazného manévru na bojišti, možnost vyššího tempa a tím rychlého a úspěšného splnění uložených úkolů.

Rovněž v použití tankové divise v útočné operaci vševojskové armády nového složení nastanou změny. Použití tankové divise v armádě rychlé skupině, tak jak je známe, bylo vyvoláno v době, kdy mechanisace armády byla na nižším stupni a tempo útoku střeleckých svazků bylo poměrně nízké. V té době bylo takovéto použití tankové divise plně opodstatněno a přineslo své kladné výsledky. Dnes, kdy jsou všechny svazky i všechny prostředky armády téměř plně motorisovány, nemá stará forma rychlých skupin opodstatnění. Bude tedy nutné určit tankové divisi nové místo v operačním uclnění vševojskové armády.

Použití zbraní hromadného ničení, které ve většině případů ztěžuje, ne-li vůbec znemožňuje soustředování vojsk ve výchozí položení k útoku a vyžaduje provádět průlom připravené obrany nepřítele s rozvíňováním vojsk z chodu, vzápětí po provedení vlastních atomových úderů, umožňuje a předurčuje použití tankové divise často i v prvním sledu operačního uclnění vševojskové armády.

První sled vševojskové armády vytváří silné úderné uskupení vojsk, které má být schopné prolomit celou taktickou hloubku obrany nepřítele a zabezpečit úspěšné splnění bližšího úkolu armády. Proto, zvláště v terénu, který umožní rozsáhlé použití tanků, bude toto úderné uskupení často vytvářeno z tankových a mechanisovaných svazků.

Nebude-li tankové divise použito v prvním sledu úderného uskupení vševojskové armády, bude zpravidla v druhém sledu nebo ve výjimečných případech ve vševojskové záloze.

Použití tankové divise ve vševojskové záloze armády je nutno posuzovat s hlediska předurčení vševojskové zálohy. Měla by být vševojsková záloha předurčena k nahrazování útvarů a svazků, které byly zasaženy silným atomovým úderem nebo jinou zbraní hromadného ničení, a k plnění jiných nepředvídaných úkolů, nebude výhodné tankovou divisi do vševojskové zálohy určovat. Zvláště v tom případě, bude-li vševojsková armáda složena převážně ze střeleckých svazků.

Z toho plyne, že tanková divise může být ve výchozí situaci začleněna na kterémkoli místě operační sestavy vševojskové armády tak jako střelecké nebo mechanisované svazky. Je nabitelní, že její začlenění musí odpovídat především

charakteru tankové divise, situaci, zámyslu a úkolu. Podle toho pak bude nutno plánovat i její přesuny, přemísťování, bojové a materiální zabezpečení jak před operací, tak i v průběhu operace. V celku se tato činnost nebude odlišovat od plánování těchto opatření pro ostatní svazky.

Použití tankové divise na kterémkoli místě operační sestavy vševojskové armády zcela odstraní její dřívější šablonovité použití, které poskytovalo nepříteli možnost činit včasná a reálná protioopatření jak při jejím zasazování do boje, tak i v průběhu boje.

Správné a promyšlené využití velké pohyblivosti a úderné síly tankové divise, zvláště v součinnosti s mechanizovanými divisemi, umožní rychlejší splnění jednotlivých úkolů operace, dodá jí většího tempa již na začátku, což bude mít podstatný vliv i na úspěšné splnění celkového cíle operace. Ve větší míře než dosud může být dosaženo překvapení.

Dříve bylo zásadou vyhybat se použití tankové divise k prolamování předem připravené obrany nepřítel. Jestliže k takovému použití může nyní docházet, bude třeba počítat i se změnami v provádění školení a výcviku štábů a vojsk tankové divise.

Boj o předem připravenou hloubku nepřátelské obrany, t. j. boj v taktické hloubce, nese s sebou řadu zvláštností, pro které tanková divise zatím nebyla cvičena. Boj v obranném pásmu, kde palba, pohyb i velení, nebude-li rozrušeno zbraněmi hromadného ničení, je zpravidla dobře organizováno, kde je nutné překonávat souvislé překážky a zátarasy, odrazet časté protizteče (zvláště v mobilní obraně) a udržovat nepřetržitou součinnost se sousedy a se všemi druhy vojsk, bude pro tankovou divisi zvláštností. Její dřívější způsob použití, zpravidla k do prolamování taktické hloubky nepřátelské obrany, hlavně však k rozvíjení úspěchu a k boji v operační hloubce, určoval rovněž zaměření jejího výcviku. Byla zvyklá vést pohyblivější boje převážně samostatně. Proto si současně všestrannější použití tankové divise nezbytně vyžadá i změny v provádění jejího výcviku.

Značný význam má rovněž **vyřazení samohybných děl** a jejich nahrazení tanky. Samohybných děl bylo v největší míře používáno jako přímé podpory tanků. Jejich malá možnost manévru palbou i neškodný manévry na bojišti přes to, že zpravidla měla větší ráz než tanky, jim neumožňovala plnit předurčený úkol tak, jak by bylo třeba. Mohou se však plně uplatnit jako velmi účinné protitankové

zbraně. Jejich funkci úspěšně splní tanky.

Nahrazení samohybných děl tanky, zesílení útvarů a svazků tanky i zvýšení počtu tanků v některých tankových jednotkách a útvarch umožní v plné míře, aby sestavy tanků přímé podpory pěchoty byly tvořeny ve dvou, po případě i ve třech liniích. Druhou linií, kterou dříve tvořila zpravidla samohybná děla, budou nyní tvořit tanky. Tím se značně zvýší účinná palebná podpora první linie, možnost rychle soustředit palbu proti důležitým cílům v kterémkoli směru, zvýší se manévrovost a celkový ráz činnosti tanků přímé podpory pěchoty.

Současná organizace tankových jednotek umožňuje všem velitelům útvarů a svazků vytvářet na bojišti, v součinnosti se všemi druhy vojsk, různorodější, vtipnější, důraznější a překvapivější manévry, jehož následky se nesporně musí kladně projevit na celkovém rázu boje i operace.

V obranné operaci i boji se organizační zlepšení projeví v stejné míře. Veliká rychlost a manévrovací schopnost tankových jednotek v terénu, jakož i jejich mohutná úderná síla umožní jak velitelům svazků, tak i velitelům armády soustřeďovat v krátkém čase na důležitých směrech tyto jednotky a vytvářet tak v součinnosti s ostatními druhy vojsk a za použití zbraní hromadného ničení nezbytné předpoklady k vytvoření rozhodující převahy sil na důležitých směrech, udržet iniciativu a aktivitu a zabezpečit tak uskutečnění svého zámyslu.

Dovedným manévrem tanků je možné rychle nahradit ztráty a zahradit mezery vzniklé atomovými údery, stejně jako při provádění protiztečí a protiúderů je možno dosáhnout zdrcující převahy tanků proti nepříteli na rozhodujícím směru a v krátkém čase.

Zařazení tankových rot střeleckým plukům osvobozuje zčásti velitele střelecké divise od nutnosti přidělovat tanky do protitankových uzlů a opěrných bodů u střeleckých pluků a umožňuje mu ponechat si k provedení protizteče zpravidla celý tankový pluk. To dále znamená, že je značně zvýšena aktivnost protitankové obrany a umožněn manévry tankovými jednotkami v součinnosti se všemi druhy vojsk na nižších velitelských stupních, než tomu bylo dosud.

Závěrem je tedy možno říci, že současná organizace tankových jednotek vyhovuje daleko lépe soudobému boji, protože činí svazky i armádu nezávislejší na zesilování tanky frontem nebo ze zálohy hlavního velitelství. Umožňuje vytvářet

potřebné hustoty tanků požadované za používání zbraní hromadného ničení jak svazkům, tak i vševojskové armádě. Vytváří předpoklady různorodějšího a živějšího manévru na bojišti, dovoluje rychlé soustřeďování velké úderné síly na rozhodujícím směru a v krátkém čase na všech velitelských stupních. Tvořit tankové zálohy jak u sčeleckých divísí, tak u armády již na začátku a zvláště v průběhu operace nebude činit potíží.

Možnost použít tankové divise na kte-

rémkoli místě operačního učlenění vševojskové armády odstraní dřívější šablonovitost v jejím použití.

Bude dalším úkolem, zkoumat a zevšeobecňovat nové možnosti, formy a způsoby činnosti a použití tankových jednotek, útvarů a svazků jak v taktickém, tak i v operačním rámci, stejně jako správné zaměření jejich výcviku.

Zpracoval major Antonín Skácel

NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI

OCHRANA MĚST A ZÁVODŮ S HLEDISKA POUŽÍVÁNÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ

Major Vojtěch Šotola

Úvod

Je všeobecně známo, že vojenské umění kapitalistických armád je založeno na teorii bleskové války, při níž nejdůležitější úloha je přisuzována letectvu. I když se již dnes na Západě začínají ozývat hlasy varující americké vojenské velení před jednostrannou orientací vojenského umění a vývoje bojové techniky, nelze říci, že by tato teorie byla na ústupu. Ba právě naopak. Ze způsobu provádění bojové přípravy armád západních států, jakož i z uveřejněných prací vojenských theoretiků a zvláště pak na základě různých veřejných projevů nejvyšších vojenských a vládních činitelů USA lze usuzovat, že teorie bleskové války má neustále vzestupnou tendenci a získává si čím dál více přívrženců.

Za jednu z nejdůležitějších součástí této teorie je považován masový úder letectva a ostatních prostředků vzdušného napadení na velká a životně důležitá politická a průmyslová centra protivníka, provedený s překvapením zbraněmi hromadného ničení. Imperialisté doufají, že tímto jediným úderem ochromí a zničí hned v prvních dnech války základny hospodářského života napadených zemí a podlomí morálku civilního obyvatelstva a armády.

Na tyto plány západních generálů upozornil na celostátní konferenci KSČ v červnu letošního roku i soudruh ministr národní obrany, když řekl: »V souhlase s agresivními cíli Atlantického paktu předpokládá jeho vrchní velení při zahájení války využití momentu překvapení hromadným použitím vodíkových a atomových zbraní. A proto usilovně budují letiště a neustále se zvyšuje počet amerických jednotek atomových zbraní a řízených střel v západním Německu.«

Bylo by velmi škodlivé zakrývat a nepřiznat si, že by takový úder, provedený na nedostatečně připravený stát, měl dalekosáhlé následky, neboť by si vyžádal obrovské oběti na životech a materiálových hodnotách. Přitom je třeba ještě uvážit, jaké úsilí by muselo být vynaloženo k tomu, aby mohly být neutralisovány někdy až katastrofální následky, které by se především projevíly ve snížení celkové produkce zápolí, což by také nutně mělo vliv i na nástup a bojeschopnost armády.

Je pochopitelné, že se studiem těchto problémů zabývají i různí činitelé v USA, neboť jsou si dobře vědomi, že by za svůj úder vzápětí museli očekávat odvetu. O následcích hromadného překvapivého úderu atomovými zbraněmi¹⁾ na americký kontinent se vyjádřil šéf americké civil-

¹⁾ V článku jsou pojmem atomové zbraně myšleny jak atomové, tak i vodíkové pumy.

ní obrany Val Peterson takto: »Kdyby bylo 30, 40 nebo 50 amerických měst napadeno — úder může být nepatrného rozsahu, když se na příklad soustředí na New York, San Francisco a několik jiných velkých měst — vedlo by to k rozsáhlým rozrušením železničních spojů, velkých skladů potravin, zásob pohonných hmot a důležitých oceláren a leteckých továren. Výroba by tím byla ve velkém rozsahu ochromena, avšak ne plně zničena. Propoččet ukázal, že 50 až 60% amerického průmyslu může být zničeno jedním úderem na relativně malý počet měst, neboť americký průmysl je soustředěn v určitých centrech.«

Na jiném místě opět vypočítává šéf americké civilní obrany počet obětí, které by si hromadný a překvapivý úder atomovými zbraněmi vyžádal na lidských životech. Podle jeho názorů by napadení 67 největších center Ameriky těmito zbraněmi mělo za následek asi 9 milionů mrtvých a 22 milionů těžce raněných osob.

I když tyto údaje mohou být v zájmu ospravedlnování vysokých výdajů na zbrojení úmyslně zveličené, přesto dávají určitou představu o možných následcích hromadného, překvapivého úderu atomovými zbraněmi.

V příští válce však nepůjde jen o tento jediný úder. Nepřítel v souladu se svými operačními a strategickými plány na frontě bude i v jejím dalším průběhu provádět vzdušné úderu atomovými zbraněmi proti válečně důležitým cílům a velkým sídlištím v zápolí, což si rovněž a v každém případě vyžádá velký počet obětí na lidských životech a ztrát na materiálových hodnotách. Je tedy zabezpečení měst a závodů proti účinkům vzdušného napadení, zejména přihlížíme-li ke geografickému položení našeho státu, velmi vážným, odpovědným a aktuálním úkolem.

1. Organizace systému civilní obrany s hlediska použití atomových zbraní

Ochrana města nebo závodu proti účinkům vzdušného napadení musí zahrnovat veškerá pasivní opatření budovaná s cílem

- maximálně snížit účinky nepřátelského vzdušného napadení;
- zabezpečit rychlé a účinné odstranění následků.

Do první skupiny těchto opatření patří zejména budování úkrytů a všech ostatních ženině technických opatření, zabezpečování důležitých provozů, organizace zatemňování a maskování objektů, systém vyhlásování signálů o nebezpečí vzdušného napadení, preventivní evakuace obyvatelstva a p. Tato opatření, jejichž výstavba a provedení vyžaduje zpravidla delší dobu a poměrně značné finanční náklady, uskutečňují se převážně již v míru a pokračuje se v nich i za války.

Do druhé skupiny náleží všechna ostatní opatření, která se rovněž organizují a připravují již v míru, ale mají za cíl zabezpečit po provedení úderu postiženému obyvatelstvu všechny druhy pomoci, dále pak hašení požárů, uvolňování komunikací, deaktivaci materiálu i terénu, opravu životně důležitých zařízení, jako spojovacích sítí, rozvodu vody, páry, plynu, elektrické energie a p., tak, aby v napadeném prostoru mohl být vbrzku obnoven normální život.

Provádění všech těchto opatření zabezpečuje, řídí a koordinuje i provádí systém civilní obrany. Jeho dosavadní organizační struktura záleží především v tom, že při krajských národních výborech a ústředních, měst-

ských nebo místních národních výborech kategorisovaných měst jsou ustaveny štáby civilní obrany, které mají za úkol řídit, koordinovat a provádět všechna již dříve uvedená opatření v rámci svého města. Tyto štáby jsou jedním z nejdůležitějších článků v celém systému civilní obrany. V některých velkých městech jsou pak ještě kromě toho štáby civilní obrany městských obvodů, které plní úkoly obdobné jako štáb města, ale jen v hranicích svého obvodu a podle instrukcí štábu města. Velitelem civilní obrany města nebo městského obvodu je z titulu své funkce předseda příslušného národního výboru.

K provádění úkolů civilní obrany, zejména úkolů spojených s odstraňováním následků napadení, se v každém kategorisovaném městě organizují služby civilní obrany v čele s velitelem a štábem. Nejčastěji jsou to služby protichemická, zdravotnická, obnovovací, energetická, požární, pořádková, veterinární, krytová, spojovací, vodotechnická, maskovací, zatemňovací a někdy též silniční a mostní a dopravní.²⁾ Všechny tyto služby jsou odborně řízeny příslušnými ministerstvy a ústředními úřady, do jejichž resortu podle svého charakteru patří. Personální a materiální základnu pro postavení jednotek těchto služeb tvoří komunální, státní a jiné podniky a ústavy ve městě. To znamená, že se z pracovníků těchto podniků a ústavů organizují jednotky určené především k odstraňování následků napadení, které jsou k tomu účelu mateřskými podniky také vybavovány potřebným materiálem a technikou. Zařízení těchto podniků, jako jsou například lázně, koupelny, prádelny, nemocnice a zdravotnická střediska, spojovací ústředny, vodárenská zařízení, se pak počítá využít k provádění deaktivace, hygienické očištění, k poskytování zdravotnické a sociální pomoci a všech ostatních prací, které souvisí s odstraňováním následků vzdušného napadení.

Kromě těchto jednotek organizovaných přímo ve městě jsou u některých služeb civilní obrany ustaveny ještě krajské posilové jednotky, kterými štáb kraje pomáhá těm městům, jež svými silami a prostředky odstranit následky napadení nestačí.

Všechny uvedené jednotky jsou organizovány z civilních osob, které nepodléhají vojenské povinnosti. Kromě nich jsou však také ustaveny vojenské útvary civilní obrany, organizované v městské nebo krajské vojenské pluky a prapory, které jsou dispoičním prostředkem příslušného velitele civilní obrany města nebo kraje, a dále vojenské kádrové jednotky, které jsou prostředkem ministra vnitra — velitele civilní obrany státu. Tyto útvary a jednotky, doplňované ze záloh čs. lidové armády, jsou rovněž určeny k poskytování pomoci napadeným městům, jež nejsou s to odstranit následky napadení vlastními silami.

Zásadní otázkou, která v souvislosti s ochranou měst a závodů vystupuje do popředí, a kterou jako zásadní hledisko je třeba brát v úvahu při zkoumání organizace systému civilní obrany za používání atomových zbraní, je otázka, do jaké míry bude možno počítat se svépomocí napade-

²⁾ V poslední době se uvažuje o určité reorganizaci služeb civilní obrany. Podle tohoto návrhu má být zřízena ještě služba plynárenská, zásobovací, zemědělská a komunální. Tato poslední služba by vznikla sloučením služeb obnovovací, krytové, odmořovací a zatemňovací.

ného města nebo závodu při odstraňování následků atomového napadení a v závislosti na tom, jak organisovat systém civilní obrany v jeho okolí, aby tomuto městu mohla být poskytnuta účinná pomoc zvenčí.

Tu není třeba zvlášť dokazovat, že takový názor, podle něhož největší podíl na odstraňování následků atomového napadení měly mít síly a prostředky napadeného města, v současné době, kdy se ekvivalenty atomových a vodíkových pum pohybují od několika tisíc do desítek milionů tun, již neobstojí. Již ta skutečnost, že ztráty a devastace po atomovém úderu na město budou takového rozsahu, že by účinné odstranění jen místními silami a prostředky nebylo možné úspěšně provést ani v tom případě, že by tyto síly a prostředky zůstaly na plných počtech a nepoškozeny, vyžaduje, aby převážná část pomoci byla postiženému městu poskytnuta zvenčí. Vždyť na příklad jen na odstranění následků vzdušných napadení provedených konvenčními zbraněmi ve dnech 22. až 24. listopadu 1943 na Berlín, bylo kromě posilových jednotek Luftschutzu až z Hamburku a Vratislavi zasazeno také 50 000 příslušníků wehrmachtu.

Nejlepší představu o tom, oč větší úkoly bude plnit civilní obrana při odstraňování následků atomového napadení — proti minulosti, kdy bylo používáno jen zbraní konvenčních — dává tabulka o následcích leteckých úderů provedených v druhé světové válce:

Zbraně konvenční

Město	Počet obyvatel	Počet budov	Počet náletů	Mrtvých	Budovy	
					zničeno a těžce poškozeno	středně a lehce poškozeno
Aachen	162 164	13 285	77	2 347	6 534	3 203
Bonn	100 788	11 107	11	1 569	2 807	7 100
Bochum	305 485	24 627	225	4 095	8 742	13 152
Dortmund	537 865			≈ 6 000		
Duisburg	433 530	41 037	299	5 730	10 688	22 346
Düsseldorf	535 753	≈ 40 000	243	5 863	≈ 15 500	≈ 16 000
Essen	666 743	≈ 65 000	272	7 500	≈ 35 000	≈ 20 000
Köln a. R.	768 800	68 582	262	≈ 20 000	31 244	22 498
Wuppertal	399 718	53 671	126	≈ 7 000	15 763	9 605

Atomové zbraně

Hirošima		≈ 90 000	1	≈ 70 000	≈ 68 000	
Nagasaki		52 000	1	asi 35—40 tisíc	19 587	

I když srovnání provedené jen na základě těchto údajů je do jisté míry skreslené, neboť při něm nejsou brány v úvahu ostatní okolnosti, jako na příklad hustota obyvatelstva a zejména pak odolnost budov, která v Německu je všeobecně větší než v Japonsku, přece dost markantně z něho vysvítá, že by škody a ztráty při použití atomových zbraní byly i ve stejném prostředí nesrovnatelně vyšší.

K získání úplné představy o úkolech, které bude muset plnit civilní obrana v soudobých podmínkách, je třeba uvážit také ještě velmi mnoho dalších okolností, zejména pokud jde o rozdílné následky úderů provedených tím nebo oním druhem zbraně.

Tak při napadení města, kdy je použito zbraní konvenčních, jsou postiženy jen jeho určité části, zatím co ostatní, nebombardované části zůstanou bez jakýchkoli škod. Zdravotnická a jiná zařízení umístěná i uprostřed napadeného území mohou, nebyla-li zničena nebo vážně poškozena, plnit ihned svoji funkci. Nářadí, dopravních prostředků, vody a p. může být používáno, aniž je nutno provádět jakákoli pomocná opatření.

Domácí obyvatelstvo po ukončení náletu může až na nepatrné výjimky (požáry) ihned opustit úkryty, a zůstane-li na živu a nezraněno, ihned bez obav zahájí záchranné a obnovovací práce. Raněným může být poskytována pomoc v nejbližších zdravotnických zařízeních, aniž musí být prováděna hygienická očista, při čemž se zranění v absolutní většině omezuje na úrazy a popáleniny.

Dále pak možnost vybudovat úkryty s takovou odolností, která zaručuje bezpečnost i proti přímému zásahu, dovoluje umisťovat jednotky i velitelské orgány civilní obrany přímo ve městě, při minimální pravděpodobnosti, že budou zničeny. Tím je zároveň usnadněno řízení sil a prostředků a zvýšen stupeň pohotovosti k zásahu, což má zvláště pro hašení požárů dalekosáhlý význam. Přitom jednotky provádějící záchranné práce musí pracovat jen v řídkých případech v ochranných prostředcích, takže jejich výkon není tímto způsobem nijak snižován.

S tím se všim se však nedá zpravidla počítat při použití atomových zbraní. Tak na příklad zamoření terénu v okolí výbuchu nejenže znemožní obyvatelstvu opustit úkryty a zahájit záchranné práce, ale bude i velmi vážnou překážkou v práci těch jednotek, které budou přivezeny z okolí. Z těchto důvodů bude také podstatně ztížena činnost i velitelů a štábů civilní obrany, pověřených řízením odstraňování následků napadení, nehledě na to, že budou-li rozmisťovány ve městě, jsou vystaveny mnohem většímu nebezpečí, že budou zničeny.

Všechny raněné osoby bude nutno k poskytnutí lékařské pomoci odsunovat až na okraj města a do jeho nejbližšího okolí, neboť následkem radioaktivního zamoření terénu v okolí výbuchu stanou se mnohá, třeba jinak nepoškozená zdravotnická a jiná zařízení nepoužitelnými a poskytování vyšší pomoci, než je první pomoc, bude tak velmi ztíženo. Přitom se zranění neomezí již jen na úrazy a popáleniny, neboť velké procento osob bude mít různá kombinovaná zasažení způsobená dvěma nebo všemi ničivými faktory atomového výbuchu, po případě i s radioaktivním zamořením ran (mixty). Taková zranění pak vyžadují ve větší míře poskytování odborné a specialisované lékařské pomoci.

Vážným problémem při odstraňování následků atomového úderu bude zásobování vodou, neboť lze předpokládat, že zdroje a rozvod vody budou

poškozeny v mnohem větším rozsahu a citelněji než při napadení zbraňemi konvenčními. Avšak ani z nepoškozených zdrojů nemusí být ještě voda použitelná, neboť nechráněné, otevřené zdroje mohou být rovněž zamořeny a tím znehodnoceny. Spotřeba vody však bude přitom mnohem a mnohem větší, neboť vedle vody potřebné k hašení požárů přistupuje ještě potřeba vody na provádění desaktivace a hygienické očišty.

Při reálném posouzení a zhodnocení všech těchto problémů nutně dospějeme k závěru, že dosavadní organizace systému civilní obrany v některých směrech nevyhovuje novým zvýšeným požadavkům a že by proto bylo třeba provést v její struktuře určité změny.

Jde především o tyto závažné problémy:

1. Vzhledem k tomu, že napadené město nebude stačit svými prostředky zabezpečit odstranit následky atomového napadení, je třeba, aby absolutní většina pomoci byla městům poskytována zvenčí. K tomu bude nutné, aby již dnes byla **ve všech, i v nekategorizovaných městech** a osadách připravena potřebná zařízení, prostředky a materiál, jakož i akceschopné mobilní jednotky organizované a vycvičené z místního obyvatelstva. K snadnějšímu řízení těchto sil a prostředků bude nutno slučovat vždy určitý počet obcí pod jedno velení.

2. Štáb města spolu s veliteli a štáby služeb, nehledě na to, že může být zničen, nebude schopen velet tak velkému množství sil a prostředků, které budou k odstranění následků napadení zasazeny. Proto i v zájmu organizace a přípravy těchto prostředků, prováděné již nyní, bude třeba, aby organizování ochrany nejdůležitějších měst, čítajíc v to i plánování a odstraňování následků napadení, bylo prováděno alespoň v rámci kraje. K tomu účelu bude třeba zesílit, a to především na úkor štábů městských obvodů i štábů měst, štáby civilní obrany kraje tak, aby se z nich staly skutečné orgány schopné plnit tuto funkci. Těmto štábům pak bude nutno uložit i odpovědnost za řízení a odstraňování následků napadení v době války. Taková organizace by zároveň zajišťovala a usnadňovala plánování, provádění i řízení evakuace obyvatelstva a poskytování sociální péče postiženým osobám.

3. Úkoly spojené s odstraňováním následků bude třeba často plnit v polních podmínkách. Proto k zabezpečení rychlé a účinné pomoci bude nutno organizaci civilní obrany upůsobit tak, aby svými vlastními prostředky mohla zřizovat polní nemocnice, místa speciální očišty, společné vývažovny, nouzové ubikace bez závislosti na dosavadních mírových zařízeních postiženého města.

4. K zabezpečení dostatečného množství vody bude třeba provést široký průzkum vodních zdrojů, zejména v okolí důležitých měst. Organizace systému civilní obrany musí pak být taková, aby zabezpečovala jednoduchým, ale vysoce výkonným způsobem dopravu velkého množství vody do postiženého města.

5. Vzhledem na možnost silného rozrušení mírových spojovacích sítí, jakož i na zamoření terénu, což podstatně může omezit, ba často i znemožnit jakoukoli činnost velitelů a štábů civilní obrany umístěných ve městech, je třeba umisťovat tyto štáby v době zvýšeného nebezpečí mimo velká města a závody.

6. Se zřetelem na velký počet osob, kterým bude třeba po atomovém napadení poskytnout sociální pomoc, bylo by žádoucí zřídit při štábu civilní obrany kraje orgán, který by poskytování této pomoci připravoval a za války i řídil.

2. Odstraňování následků atomového napadení

Zabezpečování a vytváření podmínek a předpokladů k rychlému a účinnému odstranění následků atomového napadení je třeba považovat za jedno z nejdůležitějších opatření při organisování ochrany měst a závodů. Za současných podmínek, kdy za používání atomových zbraní bude docházet k rozsáhlým plošným zničením, je třeba se oprostít od zcela zastaralých a nevyhovujících způsobů zasazování záchranných jednotek, sil a prostředků do ohniska zásahu a jejich řízení prováděného po městských obvodech.

Nejdůležitějším problémem se tu jeví stanovit hlavní zásady pro odstraňování následků napadení. Při posuzování této otázky je třeba vycházet z toho, že plošné, rozsáhlé zničení nebo silné rozrušení většiny objektů a zařízení a velké ztráty na životech v okruhu účinnosti výbuchu, jakož i nedostatek zpráv a radioaktivní zamoření okolí výbuchu s nejvyšším stupněm v epicentru vyžaduje, aby záchranné práce byly zahájeny masově, co možná současně na celém obvodu ohniska zásahu a aby byly prováděny systematicky, sbíhavě ve směru k epicentru za neustálého provádění průzkumu všeho druhu.

Tomuto základnímu pojetí musí ovšem odpovídat také celý systém organisace a výcviku jednotek, dále způsob velení, jakož i sestava a učlenění všech záchranných jednotek, prostředků a zařízení zasazených k odstranění následků napadení.

K zabezpečení plánování, organisace práce i operativního řízení zasazených jednotek jeví se jako nejúčelnější rozdělit, a to bez ohledu na hranice městských obvodů nebo jiných správních nebo politických celků, celé město na jednotlivé sektory ve tvaru kruhových výsečí se středem v předpokládaném epicentru. Za hranice těchto sektorů volit široké komunikace, vodní toky nebo souvislý pás na sebe vzájemně navazujících volných nezastavěných ploch, o kterých lze předpokládat, že nebudou zavaleny troskami, a že tedy usnadní orientaci a umožní jízdu motorovými vozidly. Každý takto ohraničený sektor by se stal samostatným organizačním celkem, a to jak pro veškeré práce a plánování prováděné v době současné, tak i pro provádění a řízení odstranění následků napadení v době války. Pro každý takový sektor by bylo třeba stanovit a vyčlenit takové síly a prostředky, jejichž možnosti, výkonnost a kapacita by odpovídaly předpokládanému rozsahu škod a ztrát, které mohou vzniknout v tom nebo onom sektoru po výbuchu atomové pumy, jejíž ekvivalent a epicentrum bylo určeno cílovou analýsou města. Pro tyto síly a prostředky, které by se, jak již bylo uvedeno, získávaly z měst a osad na území celého kraje, bylo by nutné v zájmu zabezpečení organisovaného příchodu a zasazování do ohniska zásahu vypracovat podrobné operační a jiné plány.³⁾

³⁾ O cílové analýse pojednává ve Vojenské mysli čís. 5/56 článek »Cílová analýsa měst s hlediska použití atomových zbraní«.

K zabezpečení velení a řízení všech prací jeví se nejúčelnějším určit velitele a štáb, který by řídil odstraňování následků atomového napadení centrálně na území celého města a kromě toho ještě velitele a štáby sektorů, kteří by řídili odstraňování následků napadení v jednotlivých sektorech. Velitelské stanoviště velitele řídícího odstraňování následků napadení na celém území města by bylo třeba připravovat na periferii nebo v nejbližším okolí města nejlépe tak, aby umožňovalo přímé pozorování ohniska zásahu a bylo na návětrné straně. Toto velitelské stanoviště, které by velitel a štáb zaujímali až po provedení atomového úderu, nemusí být v tomto případě zvlášť odolnou stavbou. Jeho zařízení, vybavení a organizace práce v něm by spíše odpovídala typu velitelských stanovišť, která organizují velitelé a štáby vojsk, při čemž by bylo třeba brát v úvahu 2 až 3 varianty jeho umístění. V některých případech bude třeba uvažovat i o řízení odstraňování následků atomového napadení z vrtulníků nebo z jiného typu letounů.

Velitelé a štáby sektorů by zaujímali velitelská stanoviště obdobně, ale co možná v hranicích svého sektoru tak, aby měli přímý styk se zasazenými jednotkami, mohli včas přijímat zprávy a na jejich podkladě pak vydávat rozkazy a zabezpečovat příslušná opatření. Se zřetelem na pravděpodobnost silného rozrušení spojovacích sítí bude třeba k zabezpečení velení klást zvláštní důraz na vybavení všech velitelských stanovišť civilní obrany dostatečným počtem bezdrátových pojítek.

Vzhledem k tomu, že čím blíže k epicentru bude provádění orientace a řízení jednotek jen podle ulic a domů čím dál obtížnější až zcela nemožné, je žádoucí, aby celé území města bylo rozděleno čtvercovou, obdélníkovou nebo jinou sítí na řadu malých, stejných a přesně ohraničených a označených obrazců, což by usnadňovalo dodávání zpráv, rozkazů a dobrou orientaci v celém ohnisku zásahu. Tato síť, jednotná pro všechny orgány zúčastněné při odstraňování následků napadení, by se zakreslovala buď přímo do mapy nebo na průsvitku, která by se na mapu přikládala. K usnadnění práce by bylo možné tuto síť doplnit ještě řadou pevných bodů a terénních čar, o kterých lze předpokládat, že by i po atomovém výbuchu byly v ohnisku zásahu jasně patrné. Jsou to na příklad řeky, mosty, zvlášť odolné stavby, železniční tratě, osamocené budovy atd.

Dalším vážným úkolem, který je nutno řešit, je otázka, jak členit sestavu jednotek určených k odstraňování následků napadení, a dále pak, jak a kde zřizovat a rozmisťovat prostředky a zařízení jednotlivých služeb civilní obrany, které budou po provedení atomového úderu přisunuty k ohnisku zásahu (obr. 1).

Vzhledem k rázu a rozsahu způsobených škod a ztrát, k možnostem a k pořadí naléhavosti jejich odstraňování, jakož i k rázu práce jednotek, prostředků a zařízení zasazených k odstraňování, bylo by účelné učlenit sestavu všech sil a prostředků do dvou základních sledů. První sled záchranných jednotek, který by byl zasazován hned po výbuchu přímo do postiženého území, měl by za úkol provádět nejprve taková opatření a práce, kterými by se zamezilo další zvyšování škod a ztrát, a dále postupně vytvářet nezbytné podmínky pro obnovu života v napadeném prostoru. Druhý sled, v kterém by převládala zařízení protichemické a zdravotnické služby a různá sociální zařízení, měl by pak zejména za úkol

poskytovat úplnou a kvalifikovanou pomoc postiženému obyvatelstvu, zabezpečovat i po stránce materiální činnost jednotek prvního sledu, pohřbívat mrtvé a provádět některé složitější zabezpečovací práce.

Při určování sestavy a činnosti sil a prostředků začleněných do prvního sledu je třeba vycházet z té zásady, že jednotky nesmějí být zasazovány do ohniska zásahu živelně, nýbrž organisovaně podle skutečných potřeb a vždy s přesným určením úkolu, místa zasazení nebo pásma činnosti. Aby bylo možno tento požadavek splnit, musí mít velitel sektoru, který o zasazení rozhoduje, dostatek zpráv o situaci v ohnisku zásahu. Z toho vyplývá, že první linii tohoto sledu musí nutně tvořit průzkumné jednotky, které budou mít zejména za úkol

- zjistit a vytyčit hranice zamořeného území,
- na základě údajů z plánu ukrytí obyvatelstva pátrat po veřejných a domovních úkrytech a zjišťovat, zda v nich je ukryto obyvatelstvo, a získané zprávy neprodleně dodávat štábu velitele sektoru; kromě toho také tato místa nápadně označovat předem smluvenými znaky,
- pátrat po místech, kde byla poškozena kanalisace, podzemní rozvod plynu, páry, vody, zjišťovat ohniska požárů a p.; rovněž v tomto případě musí být zprávy neprodleně dodány štábu velitele sektoru a místa poškození nápadně označena,
- zjišťovat a vytyčovat cesty sjízdné pro motorová vozidla,
- zjišťovat a označovat zařízení, která zůstala nepoškozena, jsou schopna provozu a kterých tedy může být využito při provádění záchranných prací.

Těmto různorodým úkolům musí také odpovídat složení této první, průzkumné linie. Bude proto třeba do ní začlenit průzkumné jednotky služby protichemické, požární, vodotechnické, energetické, krytové, zdravotnické, dopravní, silniční a mostní, po případě i jiných služeb civilní obrany. Z těchto jednotek pak organisovat samostatně, kombinované průzkumné odřady, stanovit jim pásma činnosti tak, aby bylo zaručeno prozkoumání celého území sektoru (města), a vybavit je prostředky a materiálem jak k provádění komplexního průzkumu, tak i k rychlému dodávání zpráv. Taková organisace by zajišťovala podávání ucelených a všestranných informací, což by podstatně usnadňovalo rozhodování velitele, jakož i vytvářelo předpoklady pro součinnost jednotek různých druhů služeb.

Jednotky a prostředky tvořící druhou linii by postupovaly hned za průzkumnými s úkolem provádět, a to na celém území zasaženého prostoru, taková opatření, která by co možná nejvíce omezila další zvyšování škod a ztrát, jakožto sekundárních následků výbuchu, a dále pak poskytovat nejnutnější pomoc zvláště v případech, kdy hrozí nebezpečí v prodlení. Z toho vyplývají pro jednotky začleněné do druhé linie prvního sledu zejména tyto úkoly:

- vyprošťovat zasažené i nezasažené osoby ze zavalených úkrytů, sklepů nebo jiných místností,
- poskytovat první pomoc zasaženým osobám a připravovat je k odsunu na další zdravotnickou etapu,
- hasit nebo lokalizovat požáry,

- uzavíráním potrubí, vypínáním rozvodných sítí a prováděním jednoduchých montážních prací na poškozeném rozvodu všech druhů zamezit další ztráty vody, plynu a elektrické energie,
- stavbou prozatímního, výpomocného potrubí a vedení zabezpečit záchranným jednotkám pracujícím v ohnisku zásahu i mimo ně, přívod vody a elektrické energie,
- odtarasovat, po případě deaktivovat některé důležité komunikace, upravovat objízdky a stavět výpomocné cesty a přechody,
- vyprošťovat a odsunovat mrtvé.

Z podrobného rozboru těchto jednotlivých úkolů, to jest zejména po uvážení a stanovení složitosti, obtížnosti a pořadí naléhavosti jejich plnění, vyplyne složení, síla a vybavení jednotky kterékoli služby civilní obrany, jež bude třeba začlenit do sestavy druhé linie. Tak na příklad ze sil a prostředků obnovovací služby bude účelné zasadit do druhé linie většinu jednotek vyprošťovacích a odklizovacích, kdežto jednotky obnovovací by bylo vhodnější ponechat ve třetí linii. Z prostředků zdravotnické služby bude třeba zasadit do druhé linie především nosiče raněných, stanice první, po případě i lékařské pomoci a část odsunových prostředků. Jednotky a prostředky požární služby bude třeba zasadit v masovém měřítku, a to do čela sestavy jednotek druhé linie a často i do sestavy jednotek průzkumných, neboť sekundární požáry, které se budou neustále rozrůstat, mohou způsobit mnohem větší škody a ztráty než primární účinky atomového výbuchu. Z energetické a vodotechnické služby bude do sestavy druhé linie třeba zasadit jednak jednotky poruchové a dále pak takové jednotky, které stavbou náhradního potrubí a vedení zabezpečí záchranným jednotkám dodávku vody a elektrické energie z náhradních zdrojů. Část těchto jednotek bude třeba ponechat v týlu k zabezpečení vody a elektrické energie pro chemická a zdravotnická zařízení, která se budou rozvíjet v sestavě druhého sledu na periferii nebo v nejbližším okolí města.

Sílu a učlenění jednotek služby pořádkové, spojovací, dopravní a některých jiných speciálních jednotek služby energetické a vodotechnické nelze přesně stanovit, neboť jejich použití musí být prováděno operativně na základě konkrétních podmínek a skutečné potřeby.

Síly a prostředky jednotlivých služeb, které jsou zařazeny do druhé linie, již není třeba slučovat do kombinovaných útvarů (jako u průzkumného sledu), neboť jak pracoviště, tak i jejich úkoly jsou podstatně rozdílné. Tu by k úspěšnému plnění úkolů mohla postačit již jen dobře organizovaná a připravená součinnost mezi veliteli, štáby a jednotkami, a to zejména služeb zdravotnické, obnovovací, požární a vodotechnické.

Složení třetí linie prvního sledu bude obdobné jako linie druhé, t. j. budou v ní až na malé výjimky zastoupeny téměř všechny služby civilní obrany. Jednotky a prostředky třetí linie budou plnit většinou úkoly méně naléhavé, ale za to složitější a časově delší. Proto musí být do sestavy třetí linie začleněny již takové síly a prostředky, které by byly schopny

- postiženým osobám poskytnout odbornou lékařskou pomoc,
- provádět složitější opravy na vedení a potrubí všech druhů, i výměnu celých dílů a menších agregátů,

- provádět opravu poškozených mostů, nebo byl-li most zničen, stavbu mostu prozatímního,
- odstraňovat závaly se všech nejdůležitějších komunikací tak, aby byly sjízdné pro všechna motorová vozidla,
- uvolňovat a opravovat železniční tratě,
- postupně obnovovat provoz v méně poškozených zařízeních důležitých s hlediska potřeb obyvatelstva; jde zejména o vodárenská, spojovací, zdravotnická, energetická, potravinářská a jiná zařízení,
- zabezpečit pořádek a zamezit jakékoli projevy živelnosti, desorganizace, narušování zákonů a dbát na dodržování všech opatření k zabránění vzniku epidemií,
- zabezpečit nejnutnější sociální pomoc postiženému obyvatelstvu.

*

Druhý sled záchranných jednotek by měl, jak již bylo uvedeno, především za úkol poskytovat postiženému obyvatelstvu úplnou a kvalifikovanou pomoc, zabezpečovat činnost prvního sledu, pohřbívat mrtvé a provádět některé složitější zabezpečovací práce. V jeho složení by proto byly především prostředky protichemické a zdravotnické služby a pak některé prostředky ostatních služeb civilní obrany, jako převozní elektrocentrály, filtrační stanice, laboratoře, čerpací stanice, opravny, zásoby záložního materiálu, nouzové ubikace, společné vyvažovny atd.

Přesnou hloubku prostoru činnosti druhého sledu, způsob rozmístění uvedených zařízení, prostředků nebo jednotek v něm, jakož i jejich činnost je možno stanovit teprve na základě podrobného rozboru situace a všech podmínek v tom onom městě a jeho okolí. Takto lze určit jenom některé zásady, z kterých bude třeba při určování sestavy druhého sledu a jeho činnosti vycházet.

Tak činnost sil a prostředků druhého sledu musí bezpodmínečně navazovat a být plánována v těsné součinnosti se silami a prostředky prvního sledu. Zároveň však musí být také zkoordinována s činností, možnostmi, kapacitou a rozmístěním mírových zařízení ve vzdálenějším okolí, kterých však bude využito při odstraňování následků napadení. Běží tu zejména o stálé nemocnice a jiná zdravotnická zařízení a dále o osady, do kterých je plánováno provádět evakuaci vybombardovaného obyvatelstva.

Hranice prostoru činnosti druhého sledu by tvořily zhruba na bocích prodloužené hranice sektoru, na čele rozhraní mezi zamořeným a nezamořeným prostorem a vzadu pak by byla hranice tvořena osadami umístěnými v nejbližším okolí města, jejichž některá mírová zařízení by byla ještě začleněna do složení druhého sledu.

Při rozmisťování prostředků a zařízení protichemické služby, které budou začleněny do druhého sledu, a při plánování jejich činnosti je třeba vycházet z té zásady, že místa speciální očisty musí být rozvinována co možná nejbližší k hranici zamořeného prostoru tak, aby zasaženým osobám mohla být poskytována pomoc ihned, jakmile zamořené území opustí.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat rozmístění a činnosti prostředků zdravotnické služby. Nejúčelnějším se jeví organizovat její činnost na ob-

dobných principech jako u vojsk v poli, t. j. čím dále je raněný odsunován do týlu, tím vyššího stupně zdravotnické pomoci se mu dostává. Podle této zásady by pak učlenění a činnost prostředků zdravotnické služby měla vypadat v sestavě obou sledů asi takto:

Sled	Prostředky a zařízení	Činnost prostředků a zařízení
První	1. linie — průzkumné jednotky zdravotnické služby	zdravotnický průzkum
	2. linie — stanice první pomoci	— poskytování první pomoci, — příprava raněných k odsunu do stanic lékařské pomoci
	3. linie — stanice lékařské pomoci	— poskytování lékařské pomoci podle jednotných léčebných zásad, — třídění zasažených pro odsun podle určení do stanic odborné lékařské pomoci nebo přímo do stálých nemocnic a léčebných ústavů
Druhý	— Stanice odborné pomoci (pomocné nemocnice všeobecného typu) — odsunové stanice — desinfekční stanice — stálé umývárny — stanice lehce raněných a p.	— poskytování kvalifikované lékařské pomoci, — další třídění k odsunu podle určení do nemocniční základny sektoru (města)*

Rovněž tak zvláštní pozornost je třeba věnovat organizaci, činnosti a vybavení orgánů a zařízení, které budou mít za úkol poskytovat postiženému obyvatelstvu sociální pomoc. Tu půjde především o to, aby postižené obyvatelstvo bylo co možná v nejkratším čase zabezpečeno nejnutnějším oděvem, stravou a dále pak evakuováno do předem určených osad. K plnění těchto úkolů bude třeba ty orgány, které budou tyto úkoly plnit, vybavit polním zařízením pro společné stravování a ubytování, pohyblivými zásobami oděvu a potravin i jiným materiálem denní potřeby.

O silách a prostředcích ostatních služeb civilní obrany začleněných do druhého sledu lze říci, že jejich hlavním úkolem bude především zabezpečovat činnost jednotek prvního sledu. To značí, že je budou zásobovat potřebným materiálem, vodou a stravou, odsunovat a opravovat poškozený materiál a techniku, pohřbívat mrtvé a vést o nich evidenci, zabezpečovat spojení, provádět filtraci vody, řídit dopravu a udržovat všeobecný pořádek. Tolik zhruba o činnosti druhého sledu záchranných jednotek.

*) Nemocniční základna sektoru (města), která by byla složena ze stálých, předem určených nemocnic a léčebných ústavů v bližších i vzdálenějších oblastech, již není součástí druhého sledu. Zařazování nemocnic a léčebných ústavů do nemocniční základny kteréhokoli města by však bylo třeba provádět v souladu s celkovým plánem rozvinutí zdravotnických zařízení státu.

3. Cílová analýsa

Aby všechna opatření k ochraně města nebo závodu, ať jsou již operačního, organizačního nebo materiálního rázu, a zejména pak opatření související s odstraňováním následků napadení byla účinná a mohla splnit všechny požadavky na ně kladené, je nezbytně nutné, aby byla plánována i prováděna jen na základě podrobného a konkrétního rozboru a zhodnocení všech podmínek v každém městě nebo závodě. Tato práce se nazývá cílovou analýsou.

O způsobu jejího provádění pojednává ve »Vojenské mysli« čis. 5/56 článek »Cílová analýsa měst s hlediska použití atomových zbraní«. Tento článek však nepostihuje všechny detailní problémy, protože si autoři vytklili za cíl rozvést jen údaje výchozí.

Provedení úplné cílové analýsy a postup při jejím provádění lze stanovit takto:

1. Určení nejpravděpodobnějšího epicentra a ráže pumy, jakož i okruhů její účinnosti.

2. Provedení podrobného rozboru situace a stavu všech zařízení, objektů, zástavby a provozů v městě nebo závodě a na základě předcházejících údajů o účincích pumy stanovené ráže, pak určení nejpravděpodobnějšího rozsahu škod a ztrát, jakož i následků, které z toho pro organizaci, vybavení a činnost civilní obrany pro případ napadení vyplývají.

Vzhledem na složitost této práce je třeba, aby uvedený rozbor prováděli ti pracovníci, kteří kromě vysokých odborných znalostí jsou podrobně obeznámeni se složitým systémem života města nebo provozu na závodě, znají úkoly a požadavky civilní obrany a chápou, jaký smysl a účel je prováděním cílové analýsy sledován. Splnění tohoto požadavku usnadňují zásady, podle nichž je systém civilní obrany ve městech nebo na závodech organizován. Na velitelská místa odborných služeb civilní obrany jsou totiž nejčastěji zařazováni vedoucí pracovníci příslušného oboru městské správy (závodu), kteří již ze svého mírového pracovního zařazení jsou zpravidla se složitým systémem života a zařízení města nebo provozu na závodě podrobně obeznámeni.

Při vypracovávání údajů uvedených v této skupině je třeba nejprve zpracovat podrobné informace o všech objektech, zařízeních a podmínkách ve městě nebo na závodě a v jejich nejbližším okolí a posoudit jejich stav, umístění a vztah, po případě zařazení a úkol při zajišťování ochrany obyvatelstva i odstraňování následků napadení nebo jakým způsobem, v čem a do jaké míry tuto činnost usnadňují nebo ztěžují.

Teprve potom na základě srovnání získaných údajů s výpočty a údaji o účincích pumy předpokládané ráže je možné určit:

- jaké pravděpodobné ztráty budou způsobeny obyvatelstvu, a to zvláště kolik bude mrtvých, těžce a lehce raněných a kolik zamořených,
- na kterých místech lze předpokládat největší požáry a devastace, přibližný jejich rozsah a jak velký vliv budou mít na odstraňování následků napadení,
- jaký bude pravděpodobný rozsah, stupeň a doba trvání radioaktivního zamoření,
- v jakém rozsahu a kde je třeba předpokládat největší poškození vodních zdrojů a vodovodního systému a vzhledem k tomu, jaké množství

vody bude možno dodávat pro potřebu obyvatelstva a k odstraňování následků napadení,

- která zařízení, stroje, objekty, materiál, pojítka a p., s jejichž využitím se pro účely civilní obrany počítá, budou pravděpodobně zničeny nebo se z jiných důvodů (zamoření, nedostatek energie) stanou nepoužitelnými,
- v jakém asi rozsahu budou zničeny zdroje energie a jakým způsobem přerušení její dodávky bude mít vliv na používání prostředků civilní obrany a na odstraňování následků napadení,
- které ulice nebo prostory budou pravděpodobně zataraseny nebo z jiných důvodů k provozu nepoužitelné,
- předpokládané počty osob, které zůstanou bez přístřeší.

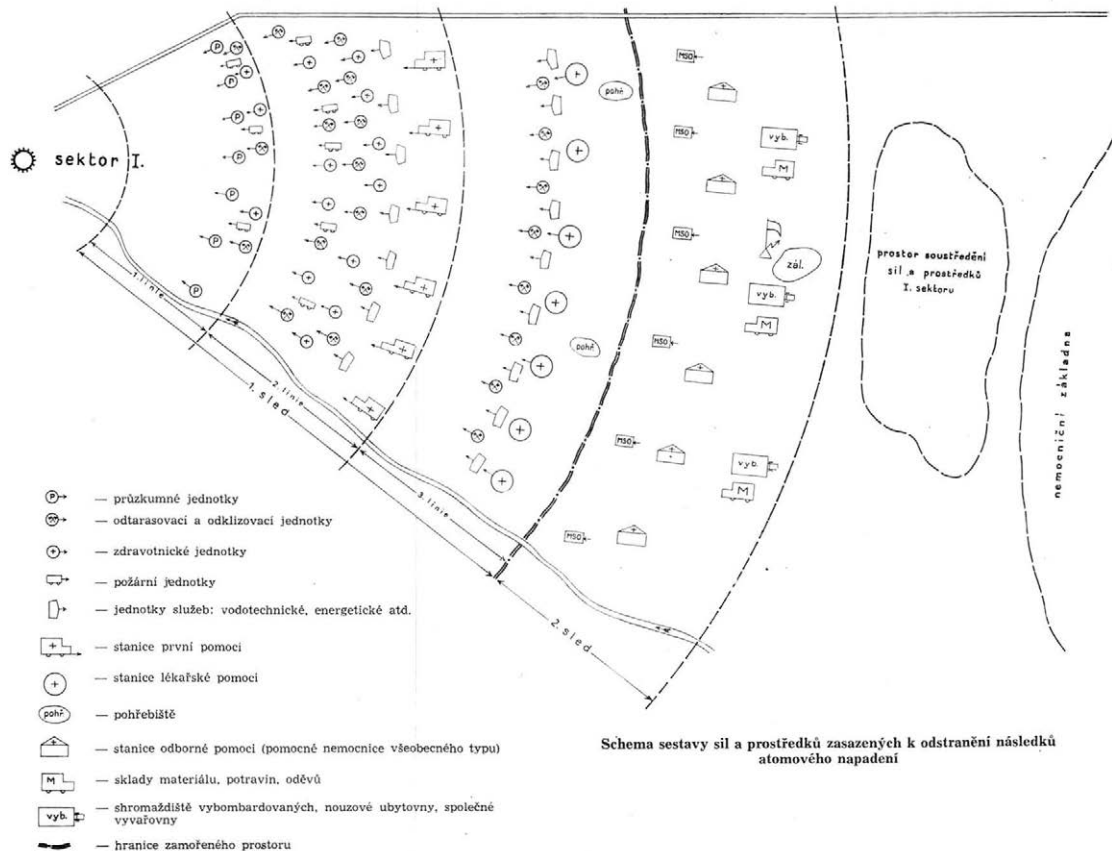
Z takto určeného rozsahu zničení, škod a ztrát na jednotlivých objektech a zařízeních města nebo závodu, čítajíc v to i prostředky civilní obrany, je možné stanovit konečné a reálné požadavky na budování ochrany, jakož i na potřebné vybavení a organizaci systému civilní obrany města nebo závodu.

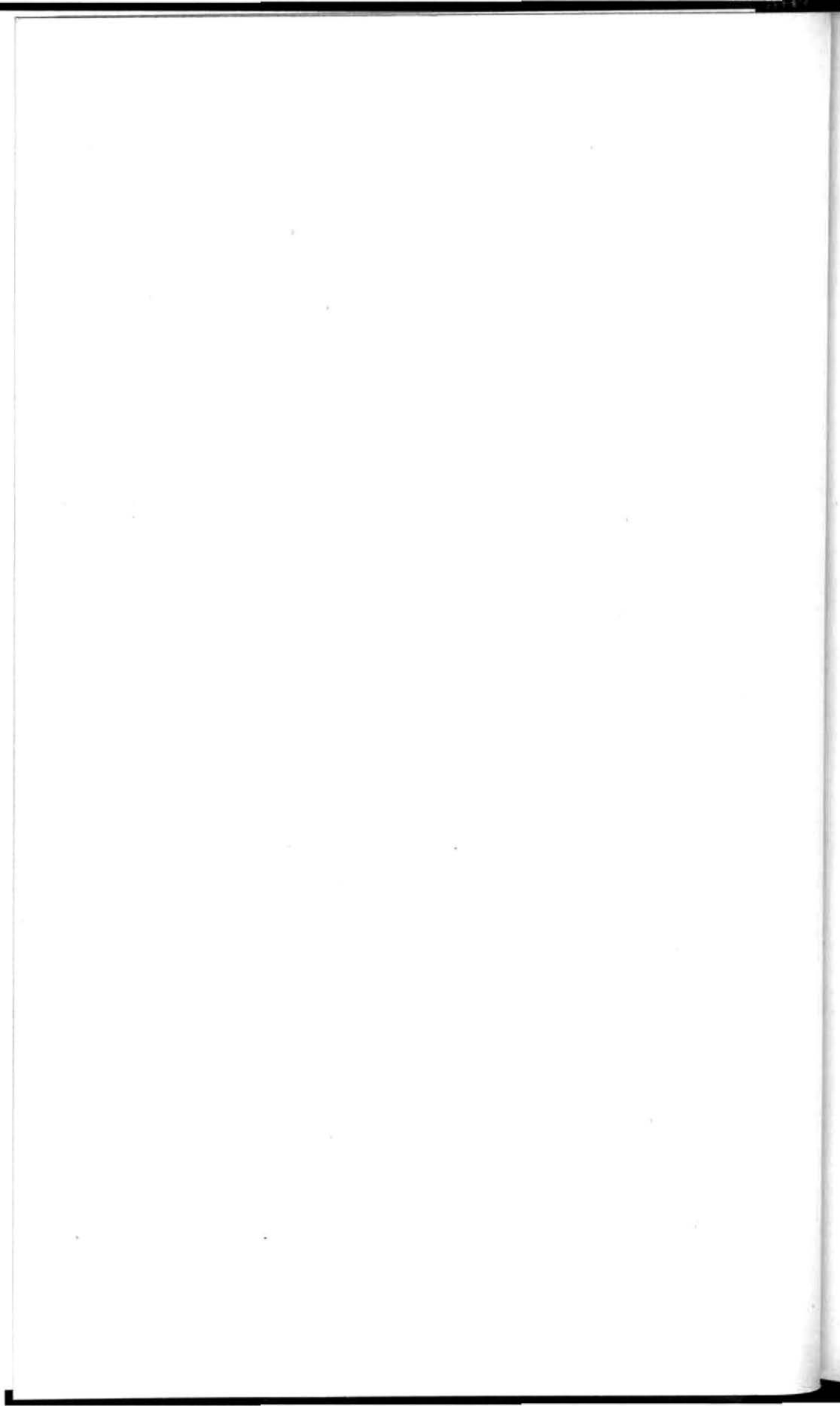
Tu půjde především o to stanovit

- počty zdravotnických zařízení, jejich materiální vybavení a kapacitu podle předpokládaných počtů jednotlivých druhů zranění,
- počty a kapacitu zařízení k provádění desaktivace a hygienické očisty,
- počty a druh strojů, zejména pro zemní práce, stavebního materiálu a p.,
- potřebu náhradních zdrojů energie, jejich výkon, kapacitu a výkonost,
- celkové množství vody, které bude třeba k odstraňování následků napadení, t. j. k hašení požárů, k provádění desaktivace a hygienické očisty, jakož i pro účely zdravotnické a ostatních služeb civilní obrany i pro potřebu obyvatelstva,
- počty a kapacitu nouzových ubytovacích zařízení pro vybombardované obyvatelstvo,
- počty dopravních vozidel, po případě i letounů, lodí, vlaků a p.,
- počty a kapacitu společných vyvažoven a zásoby potravin a oděvu,
- počty a druh pojítek,
- množství a druh chemického materiálu a ochranných prostředků,
- počty jiného speciálního materiálu potřebného k zabezpečení ochrany a k odstraňování následků napadení, jako náhradního potrubí, stříkaček, ručního nářadí, dosimetrů, filtrů, opraven, nejružnějších strojů a p.,
- počet a druh jednotek, které bude třeba zasadit k odstranění následků napadení,
- počty, odolnost a kapacitu úkrytů, chráněných pracovišť a jiných ochranných staveb,
- prostory a objekty, u kterých bude třeba, vzhledem k jejich významu, učinit zvláštní opatření.

Kromě těchto požadavků na potřebné počty, kapacitu a množství prostředků civilní obrany vyplynou z rozboru potřeb i závěry, podle kterých bude možno správně

- určovat místa pro budování ochranných staveb všech druhů,

- zaměřit výcvik a školení, zejména velitelů a štábů civilní obrany,
- určit celkový zámysl ochrany města nebo závodu, jakož i odstranění následků napadení.

To je zhruba celý postup provádění cílové analýsy, která je prvním a základním předpokladem pro reálné, cílevědomé a účelné plánování a budování civilní obrany v každém jednotlivém městě nebo závodě.

Závěr

Jak již bylo zdůrazněno na začátku, je zabezpečení měst a závodů proti napadení atomovými zbraněmi velmi vážný a odpovědný úkol. Přestože jsou jeho plněním především pověřeny orgány ministerstva vnitra (správa civilní obrany), neznamená to, že armáda nemusí mít zájem na tom, jak je tato obrana připravována a jakého stupně pohotovosti dosáhla. Vždyť na tom, jak bude zabezpečen nerušený provoz a výroba na závodech, bude ve velké míře záviset i materiální zabezpečení bojové činnosti vojsk na frontě. O tom konečně podala nejpřesvědčivější důkaz už druhá světová válka. Z těchto důvodů je třeba, aby v zájmu účinné ochrany zápolí byla rozvíjena těsná součinnost mezi armádou a civilní obranou. Na nutnost této součinnosti upozornil na celostátní konferenci KSČ v červnu letošního roku také soudruh ministr národní obrany, když řekl: »Máme-li být pro všechny případy zajištěni, nestačí věnovat pozornost jenom armádě. Musíme zvýšit péči o brannou přípravu mládeže, o školení záložních velitelských kádří naší armády, o otázky civilní obrany a Svazarmu.«

Potřeba vzájemné součinnosti mezi armádou a civilní obranou vyplývá nakonec i z přímé souvislosti úkolů bojových. Tak na příklad včasné přesuny vojsk a tím úspěšné provedení případné operace bude v nemalé míře záviset na rychlé obnově rozrušených dopravních spojů, zvláště železnic. Na druhé straně jsou to zase orgány civilní obrany, které zvláště při vyhlášení signálů o nebezpečí vzdušného napadení jsou přímo závislé na činnosti jednotek protivzdušné obrany státu, zejména hlásné služby. Je proto svrchovaně nutné neřešit ochranu zápolí odtrženě od armády a naopak, nýbrž obě tyto stránky řešit co možná v největší souvislosti.

Je nabíledni, že jsem v tomto článku nemohl vyčerpat všechnu problematiku otázek ochrany zápolí. Mou snahou bylo ukázat na některé z nejdůležitějších problémů, kterým je třeba věnovat mimořádnou pozornost.

K PROBLÉMŮM BUDOVÁNÍ A OCHRANY VOJENSKÝCH LETIŠŤ

Technik podplukovník Břetislav Tichý, inženýr major Ing. Jiří Čermák

S rozvojem zbraní hromadného ničení stále stoupá důležitost vojenského letectva jako nosiče různých druhů zbraní hromadného ničení. Zároveň s tím stále stoupají požadavky na letiště, zejména na rozjezdové plochy.

Vzhledem k rozhodující úloze vojenského letectva je zřejmé, že letecké základny budou jedním z prvních cílů nepřátelského napadení. Vezmeme-li v úvahu, že letecké plochy jsou nejen dobrým orientačním bodem, ale i důležitým cílem, je jejich ochrana velkým problémem. Všimněme si nejprve, jak se s tímto problémem vyrovnávají vojenští odborníci západních států.

Podle názorů různých autorů je v současné době z vojenských objektů nejzranitelnější dokonale vybudované vojenské letiště, kde na neveliké ploše jsou rozmístěny jednak důležité objekty zabezpečující provoz, jednak letouny. Cílem přepadu takového letiště může být podle úvah švýcarského časopisu »Flugwehr und Technik«

a) snížení počtu letounů nepřítele, což je důležitým článkem v boji o vzdušnou nadvládu;

b) rozrušení letiště, zejména rozjezdové dráhy, a tím podstatné omezení možnosti vzletu.

Podle jejich názoru bude k napadení vojenských letišť vždy použito atomových pum, které se jeví jako ideální prostředek k ničení letišť. Další úvahy se týkají druhu výbuchu. Vojenští odborníci předpokládají, že k ničení letounů bude vždy vhodné používat vzdušného výbuchu, a bude-li úkolem ničit rozjezdové dráhy a zařízení zabezpečující letecký provoz, bude proveden výbuch pozemní nebo podzemní. Poslední druhy výbuchu jsou doporučovány proto, že je počítáno s tím, že většina důležitých objektů na letištích bude vybudována jako odolná proti ničivým účinkům tlakové vlny. Pozemní nebo podzemní výbuch je předřazován také proto, že mimo faktor ničení jde ještě o radioaktivní zamoření terénu.

V souvislosti s těmito úvahami se předpokládá, že na samostatné letiště bude shozena jen jedna atomová puma. Základní kalkulace vychází z úvahy použití tzv. taktické atomové pumy, která váží 500 až 600 kg a má trinitrotoluolový ekvivalent 20 000 až 30 000 t.

Na velmi rozsáhlé letiště nebo na skupinu letišť, jakož i na vojenská letiště vybudovaná v blízkosti velkého města nebo důležitých objektů počítá se s použitím atomových zbraní větších ráží.

Rozbor ničivých účinků atomové pumy s ekvivalentem TNT 20 000 t na soudobá letiště byl uveden v článku majora Blekforda, otiskném v anglickém časopise »Royal air force kvartely«. Později byla tato úvaha přetištěna v americkém časopise »Military revue«. Při tomto rozboru bylo vycházeno ze zkušeností získaných bombardováním japonských měst Hirošimy a Nagasaki. Z nich dochází autor k závěru, že při výbuchu atomové pumy ve výšce 135 m budou její ničivé účinky omezeny na tři parametry, t. j. tlakovou vlnu, světelné záření a pronikavou radiaci, při čemž účinky pronikavé radiace nebudou působit déle než 10 vteřin po výbuchu. Podle jeho názoru budou ještě ve vzdálenosti 3200 m od epicentra účinně poško-

zeny povrchové letištní stavby a nechráněné letouny. Osoby, které budou na letišti mimo úkryt, mohou být zabity nebo utrpět zranění různých stupňů. Inženýrské stavby, jako vodovod, kanalisace, elektrické kabely a p., budou neporušeny. Nejdůležitější závěr je v tom, že betonové rozjezdové a podobné dráhy mohou zůstat nepoškozeny. Nebude-li letištní plocha zamořena radioaktivními látkami, může být po rozptýlení radioaktivního mraku letiště ihned dále používáno.

K těmto úvahám je třeba uvést:

Jestliže v západních armádách zamýšlejí k atomovému napadení letiště použít pum střední ráže, provedme rozbor jejich ničivých účinků způsobených tlakovou vlnou s našeho hlediska.

Největší poloměr bořivých účinků tlakové vlny je při vzdušném výbuchu provedeném ve výšce

$$H_0 = 2,4 \cdot \sqrt[3]{g_{tw}},$$

kde g_{tw} je poloviční tritologový ekvivalent udávaný v kilogramech a H_0 udávané v metrech. Pro atomovou pumu TNT ekvivalentu 20 000 t je optimální výška shozu kolem 500 m. Za těchto předpokladů vznikají ve vzdálenější oblasti v čele hlavní tlakové vlny tyto přetlaky:

- v 800 m — 1,3 kg/cm²,
- v 1600 m — 0,4 kg/cm²,
- v 2400 m — 0,2 kg/cm² a
- v 3200 m — 0,1 kg/cm².

V bližší oblasti, jejíž poloměr se přibližně rovná výšce výbuchu, je tlak na povrch země způsoben padající vlnou a rovná se

$$P_p = 2P_e + \frac{6P_e^2}{P_e + 7},$$

kde P_e je přetlak v čele tlakové vlny, počítaný podle známého vzorce uvedeného v předpisech. Protože tlak na povrch země P_p je ve vzdálenější oblasti, t. j. při R větším než H_0 , roven P_e , vidíme, že tlak na povrch země je v bližší oblasti vždy mnohem vyšší. To znamená, že je-li přetlak v čele padající vlny ve vzdálenosti 200 m od epicentra 3 kg/cm², je tlak působící na povrch země a tím i na stropy objektů 11,4 kg/cm². Z uvedených příkladů je zřejmé, že v bližší oblasti nebudou zničeny jen velmi odolné objekty.*)

Ve vzdálenější oblasti budou bořeny nebo poškozeny povrchové objekty zhruba do těchto vzdáleností:

- několikaposchodové cihlové domy do 1600 m,
- dřevěné montované stavby budou ničeny do 2400 m, poškozeny však mohou být až do vzdálenosti 4000 m;
- haly a hangáry s kovovou konstrukcí do 1600 m, jejich výplně budou však značně poškozeny až do vzdálenosti 2400 m; nadzemní sklady leteckých pohonných hmot (neodolné) do 2400 m;
- betonové rozjezdové a pojezdové dráhy mohou být rozrušeny tehdy, bude-li jejich únosnost i s koeficientem bezpečnosti nižší než tlak vyvolaný na povrch země při vzdušném výbuchu;

*) Pokusnými výbuchy bylo však zjištěno, že poloměr bližší oblasti je asi o 50 až 100% větší než optimální výška výbuchu. V současné době nelze ještě uvést přesné údaje.

- povrchové signální systémy mohou být poškozeny do vzdálenosti 2400 m;
- nechráněné reaktivní letouny mohou být poškozeny až do vzdálenosti 2500 m;
- inženýrské stavby v bližší oblasti mohou být vyřazeny z provozu.

Vážnější poškození podle úvah majora Blekforda způsobí podzemní atomový výbuch. Podle něho vybuchne atomová puma v normální zemině v hloubce 15 m. Výbuchem vzniknou otřesy půdy, jejichž vlivem mohou být vážně poškozeny normální stavby v pásmu o poloměru asi 1000 m. Poloměr pásma ničení tlakovou vlnou se ve srovnání se vzdušným výbuchem zmenší přibližně dvakrát. Účinek světelného záření a pronikavé radiace je malý.

Při podzemním výbuchu se vytvoří kráter o průměru asi 240 m, hluboký 30 m. Vyhozená zemina váží do 0,5 milionu t, protože bude vysoce radioaktivní, značně zamoří terén. Blekford počítá, že při větru 9 m/vt. poloměr zamoření ve směru větru dosáhne 6,5 km a proti větru 1,2 km. Kráter i vyhozená zemina budou též zamořeny radioaktivními látkami, jejichž účinky se budou pomalu snižovat.

Při pozemním výbuchu se rovněž vytvoří kráter a terén bude rovněž zamořen radioaktivními látkami, ovšem v daleko menší míře než při výbuchu podzemním. Podle údajů časopisu »Interavia« průměr kráteru při pozemním výbuchu je asi 150 m. Autor soudí, že pozemní výbuch ve svých ničivých účincích není tak nebezpečný jako výbuch podzemní.

Podle našich názorů lze s vývodů majora Blekforda souhlasit tam, kde dokazuje větší ničivé účinky pozemního nebo podzemního výbuchu na rozjezdovou dráhu. Bude-li při vzdušném výbuchu možno rozjezdovou dráhu poměrně rychle obnovit, nebude to možné při ostatních druzích výbuchu vzhledem k silnému radioaktivnímu zamoření a nutnosti provést veliké přesuny zeminy vzhledem na hluboké a rozsáhlé rozrušení letištní plochy.

Poloměr ničivých účinků způsobených tlakovou vlnou při pozemním nebo podzemním výbuchu se však nesnižuje dvojnásobně, nýbrž jen o 25 až 50%.

Z uvedených závěrů vyplývá, že pozemní nebo podzemní výbuch vyřadí letiště z provozu vždy na velmi dlouhou dobu vzhledem k možnému účinnému zničení rozjezdové dráhy a značnému radioaktivnímu zamoření terénu, nevyřadí-li letiště z provozu vůbec.

O účincích atomové pumy na soudobá letiště se též píše v časopise »Flugwehr und Technik« a »Interavia«. Závěry uváděné v těchto časopisech jsou souhlasné s názory Blekforda.

Současně ve všech uvedených časopisech je zdůrazňována možnost provést řadu účinných opatření, která podstatně sníží účinky atomového bombardování nebo úplně vyloučí možnost použití atomových zbraní vzhledem k ekonomickému srovnání účinku ničení a nákladů spojených s výrobou a použitím atomové pumy.

Západní vojenští odborníci dále v různých časopisech rozdělují protiatomovou ochranu letišť zásadně na aktivní a pasivní. Aktivní obrana není v časopisech podrobněji rozbírána. Zdůrazňuje se jen, že nejúčinnější obranou je rychlé provedení atomových úderů na letiště a základny nepřítelů.

V souvislosti s těmito úvahami je prováděn rozbor některých zvláštností deaktivace letištních ploch po provedení pozemního nebo podzemního vý-

buchu. Tyto zvláštnosti jsou zdůrazňovány nutností deaktivovat velké plochy po každém atomovém úderu na letištích.

Desaktivaci je možno provádět buď hlubokým přeoráním travnatých částí letišť nebo u betonových rozjezdových drah a podobných staveb ošleháním proudem písku. Mimo uvedené způsoby deaktivace je doporučováno i chemické provedení deaktivace záležející v tom, že se radioaktivní částice pomocí chemikálií převedou v tekutinu, kterou je možno spláchnout se zamořeného terénu proudem vody.

V zahraničních časopisech je mnohem podrobněji rozbírána pasivní protiatomová ochrana letišť a je na ni kladen zvláštní důraz. K pasivním způsobům ochrany letišť patří:

- a) rozptýlení letounů, staveb a zařízení na letištích;
- b) budování ochranných staveb;
- c) maskování;
- d) vybudování většího počtu záložních letišť.

Všechna uvedená opatření pasivní ochrany jsou dobře známa. V jednotlivých člancích se ovšem zdůrazňuje stupňující se jejich význam za použití zbraní hromadného ničení.

V časopise »Interavia« se zvlášť zdůrazňuje faktor rozptýlení, protože se důsledným dodržováním této zásady vždy zmenší cíl jen na několik letounů a staveb, které mohou být zasaženy jednou atomovou pumou, čímž provedený atomový úder bude neúspěšný. Stupeň rozptýlení podle názorů západních vojenských odborníků závisí především na množství atomových zbraní, kterých jedna bojující strana proti druhé může použít k zničení letišť a letounů, dále na poloměru ničivých účinků použitých zbraní, na členitosti terénu a na vzdálenosti letiště od nepřítele.

Vzhledem k těmto úvahám považují autoři článků za správné provádět rozptýlení letounů tak, aby vzdálenost skupiny letounů byla vždy větší než 3600 m od předpokládaného epicentra. Skupina nechráněných letounů nemá být větší než šest strojů. Při takovém rozptýlení výbuchem jedné atomové pumy s ekvivalentem TNT 20 000 t bude zničeno nejvýše 6 letounů. Autoři se domnívají, že na takový cíl nebude použito atomové pumy, protože její cena není vyvážena dosaženým výsledkem.

V souvislosti s těmito úvahami jsou uváděny i zápory navrhovaného rozptýlení, které záleží v nemožnosti umístit větší počet letounů na jednom letišti a v nemožnosti rychlého vzletu všech letounů, protože pojižděcí vzdálenost k rozjezdové dráze bude vždy nejméně 3000 m.

Zásada rozptýlení letounů, staveb a zařízení na letištích zdá se vzhledem k uvedeným účinkům atomového napadení nejužitečnější a zároveň i neekonomičtější.

Vezmeme-li v úvahu, že každé vojenské letiště má velkou důležitost pro obranu vzdušného prostoru státu a rovněž pro podporu operujících armád je třeba přísně dodržovat zásadu rozptýlení, a přitom nejdůležitější letištní zařízení budovat jako objekty vysoké odolnosti. Do vzdálenosti asi 1000 m od předpokládaného epicentra je vybudování staveb odolných proti bořivým účinkům neúměrně nákladné a prakticky neuskutečnitelné. Rovněž tak i stavby a zařízení ve větších vzdálenostech je třeba značně zesilovat. Tak na příklad stropy a kolmé stěny nad terénem, na které působí přetlak v čele hlavní tlakové vlny $0,4 \text{ kg/cm}^2$, je nutno vzhledem

k dynamickým účinkům budovat odolné na přitížení 1 kg/cm^2 . Takto vybudované odolné objekty skýtají námi plánovanou ochranu jen pro jedinou alternativu, a to bude-li epicentrum v místě přesně námi předpokládaném. Vezmeme-li v úvahu jiný zámysl nepřitele na ničení letiště atomovou pumou a možné nepřesnosti ve shozu, jsou odolné objekty v některých prostorech předimenzované a jinde neskýtají předpokládanou ochranu.

V rámci těchto úvah zdá se ekonomické a účelné zabezpečit ochranu letišť především rozptýlením jeho objektů i letounů.

Podle našeho názoru by bylo vhodné provádět rozptýlení asi podle těchto zásad:

a) rozptýlením vytvořit takové podmínky, aby atomovým napadením byla vyřazena nejvýše jedna třetina provozu;

b) vzdálenosti mezi jednotlivými prostory rozptýlení určovat na polo-měru ničivých účinků tlakové vlny, kde nebudou již vyřazovány letouny a bořeny neodolné objekty;

c) sklady leteckých pohonných hmot a podobná zařízení budovat jako neodolné pod úrovní terénu ve vzájemných vzdálenostech kolem 1500 m;

d) rozptylová teritoria situovat ve vzájemné vzdálenosti 2500 m; bezpečnost letounů v nich umístěných je možno zvýšit vybudováním ochranných valů. Ochranné valy mají zejména tehdy význam, odstraní-li rychlostní náraz v čele hlavní tlakové vlny;

e) kdyby byla zničena rozjezdová dráha, bylo by možno ji provisorně nahradit příjezdovými vozovkami od rozptylových teritorií upravených ke startu a přistání letounů a letouny nebo vozovky opatřit zařízením ke zkrácení přistání.

Podle specifických možností každého jednotlivého letiště je možno též podle ekonomické rozvahy účelně kombinovat zásady rozptýlení a odolnosti.

V časopise »Flugwehr und Technik« je poukázáno ještě na jeden nedostatek »rozptýleného letiště atomové doby«, a to na zeslabení jeho pozemní obrany. Do jisté míry lze tyto nedostatky odstranit tím, že pozemní obrana bude vybudována přímo v prostoru rozptylového teritoria a letouny budou chráněny určitým druhem ochranných staveb, což dává možnost přiblížit prostory rozptýlení k rozjezdové dráze. Ochranné stavby, jak udávají autoři, značně sníží účinky tlakové vlny a světelného záření při vzdušném výbuchu atomové pumy a rovněž chrání letouny a různá zařízení, která jsou zcela blízko epicentra. Nedoporučuje se však ochranné stavby budovat v menší vzdálenosti než 1000 m od středu rozjezdové dráhy. S tohoto hlediska je také uvedena v časopise »Flugwehr und Technik« zásada, že úkryty chránící i proti účinkům podzemního výbuchu je nutno budovat mimo pásmo přímého nebezpečí. Jako poloměr této vzdálenosti je udáváno 1000 m.

K ochraně letounů na stanovištích a v rozptylových teritoriích se předpokládá použít polopodzemních úkrytů nebo ochranných valů přirozených nebo upravených k ochraně. Stavby tohoto druhu se podle amerických údajů ukázaly jako velmi vhodná ochrana letounů před klasickými bojovými prostředky za druhé světové války i za války v Koreji. Kromě toho je známo, že při napadení japonských měst atomovým úderem nebyla zničena různá cenná zařízení, jako na příklad transformátory, byly-li chráněny ochrannými zdmi.

Leteckotechnická zařízení a nejcenější materiál se doporučuje ukládat do podzemních skladů (časopis Flugwehr und Technik).

Vhodná doporučení k budování úkrytů živé síly na letištích v zahraničním tisku nejsou. Touto problematikou se však podrobně zabývají články hovořící o ženiijním zabezpečení v protiatomové ochraně. V mnohých je uváděno, že střelecký zákop hluboký 1,8 až 2,4 m ve vzdálenosti 600 m od epicentra chrání vojáka před účinky tlakové vlny, světelného záření a při dostatečné výšce a tloušťce předního násypu i proti pronikavé radiaci při výbuchu atomové pumy s tritolovým ekvivalentem 20 000 t. Zároveň je přiznáváno, že se spolehlivost ukrytí zvyšuje použitím úkrytů polopodzemních a podzemních, při čemž se stupeň nakrytí úkrytů určuje dávkou pronikavé radiace. To znamená, že čím blíže bude úkryt k pravděpodobnému epicentru, tím mohutnější musí být vrstva nakrytí.

K stavbě úkrytů doporučuje se používat prvků ze dřeva, vlnitého plechu, betonu nebo železobetonu. Zvláštní důraz je kladen na zabezpečení vchodů a situování filtračního a ventilačního zařízení.

Na význam maskování v systému opatření protiatomové ochrany stálých letišť jsou různé názory, které si navzájem odporují. Mnozí autoři popírají nutnost maskovat letiště a považují náklady na maskovací opatření za neodůvodněné. Uvedené závěry jsou zdůvodňovány tím, že poloha a situování stálého letiště jsou vždy dobře známy, soustavný rozvoj techniky umožňuje dokonalé pozorování ze vzduchu, účinky atomové pumy působí na velkou plochu a p.

Naproti tomu jiní autoři vhodnými příklady z druhé světové války upozorňují na důležitost dalšího rozvoje techniky a způsobů maskování. Časopis »Flugwehr und Technik« uvádí, že nezáleží na názorech na maskování ve vztahu k atomovým zbraním, protože většina států stejně pokračuje v rozvoji maskovací techniky a vydává značné finanční náklady na maskovací opatření. Podle tohoto časopisu je věnována všemi státy stálá pozornost vývoji nehořlavému maskovacímu materiálu a nehořlavým konstrukcím.

Podle našeho názoru je nutné věnovat maskovacím opatřením zvýšenou pozornost dále, a to jak maskování celého komplexu letiště, tak i jednotlivých objektů. Pokud jde o jednotlivé objekty, je nejosvědčenější způsobovat je okolním terénním tvarům a předmětům za současného odstranění svítivosti. Letištní celek je za současného stavu vývoje možno maskovat dýmováním s využitím klamných staveb.

Předmětem zvláštní pozornosti vojenských kruhů je zabezpečení spolehlivého a bezpečného rozmístění letounů taktického letectva — stíhacích letounů a stíhacích bombardovacích letounů, pro něž se připravují rozjezdové dráhy v průběhu bojové činnosti. V mnohých člancích otištěných v americkém tisku, hovořících o ženiijním leteckém zabezpečení vojenského letectva USA působícího v Koreji, vyžaduje příprava letišť s řádnou rozjezdovou drahou velmi mnoho času, pracovních sil a technických prostředků proti období druhé světové války.

Při provádění těchto rozborů přichází na příklad podplukovník americké armády Elbert k závěru, že by v současné době za dosavadních technických prostředků výstavba rozjezdové dráhy dlouhé 2700 m, určené pro reaktivní stíhací letouny vyžadovala asi 4,5 měsíčních výkonů praporu. V druhé světové válce bylo třeba ke stavbě rozjezdové dráhy dlouhé

1200 m jen 1,5 měsíčních výkonů praporu. Z uvedených příkladů provedl autor závěr, že kdyby došlo k další světové válce nemůže letectvo americké armády vybudovat v krátké době letiště pro taktické letectvo.

Vzhledem k těmto problémům, zejména k těžkosti přípravy řádných letišť a rovněž k značné zranitelnosti s hlediska možnosti použití atomových zbraní, objevilo se mnoho článků v zahraničním tisku, v kterých je navrhována řada způsobů, jak zabezpečit bojeschopnost taktického letectva. Obsahem všech návrhů je, že je nutno budovat taková letiště, kde by náklady na vybudování nedosahovaly nákladů spojených s atomovým úderem. Z těchto úvah vyplývají tato opatření:

- zmenšit rozměry letišť, zejména rozjezdových drah;
- využít přírodních letišť, jako na příklad pastvin, lesních plání atd.;
- zmenšit množství letounů umístěných na každém jednotlivém letišti;
- umístit letiště se zřetelem na možnosti maskování okolním terénem.

Počítá se, že vyřešením těchto problémů bude zároveň vyřešena protiatomová ochrana letišť taktického letectva. K provedení těchto opatření je třeba mít ve výzbroji speciální letouny, které by měly vysoké bojové vlastnosti a nevyžadovaly by k startu rozměrných rozjezdových ploch. Proto také několik autorů žádá vyvinout speciální reaktivní letouny, které by mohly používat travnatých ploch, ledových ploch Arktidy nebo řek, jezer, přehrad a p. Tyto návrhy jsou zdůvodňovány také tím, že stíhací bombardovací letky musí být vyzbrojeny letouny schopnými bojové činnosti z ploch, které lze těžce najít a zasáhnout než současné rozjezdové dráhy.

V poslední době jsou zvlášť zdůrazňovány požadavky na letouny s kolovým startem.

Z uvedených závěrů je zřejmé, že v současném stadiu vývoje letecké techniky je zabezpečení bojeschopnosti taktického letectva velký problém, zvláště za nutného dodržení nevelké vzdálenosti podpůrného letectva od podporovaných vojsk. Za tohoto předpokladu bude nutné často přesunovat a budovat nová letiště v závislosti na postupu pozemních vojsk. Z toho jsou možné jen tyto způsoby řešení:

a) upustit od dosavadního systému budování betonových rozjezdových drah a nahradit je drahami budovanými ze skládacích prvků;

b) vyřešit způsob vzletu i přistání letounů bez nutnosti dlouhých rozjezdových drah.

Účelná kombinace obou těchto návrhů jeví se jako nejúčelnější vzhledem ke stupňující se potřebě zkrácení přípravných časů na nejmenší míru.

Závěrem podotýkáme, že cílem tohoto článku bylo objasnit problematiku budování a ochrany vojenských letišť s hlediska protiatomové ochrany, po případě přispět k rozvinutí diskuse o této otázce. V článku je ukázáno na některé názory vojenských odborníků západních států a zároveň jsou uvedeny i vlastní názory vyplývající ze současných, nám dostupných pramenů a z předpisů. Tyto názory jsou také podepřeny vlastními zkušenostmi z projednávání výstavby vojenských letišť, kde se v současné době naráží nejen na problémy provozní, ale i ekonomické. Není však správné řadit zúžené ekonomické posuzování před důvody vojenského účelu, jak to dělají autoři různých článků v časopise »Interavia«, protože v zámyslu velitele nemohou ekonomické důvody být vždy hlavním rozhodujícím článkem.

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu

»Voenna mysl«

Číslo 7/1956

Kapitán Iv. Ivanov: Úloha trvale působících činitelů v průběhu války a jejich vliv na výsledek války.

Podplukovník A. Jančev: Překvapení ve vojenské historii Bulharska.

Kapitán St. Mitkov: Bojové zabezpečení vojsk při obraně v horském zalesněném terénu.

Podplukovník St. Gočev: Některé otázky PVO vojsk v soudobé útočné operaci.

Major B. Lesev: Dělostřelectvo v střetném boji.

Diskuse a posudky

Kapitán B. Nikolov: K otázce rekognoskace a organizace součinnosti.

Vojenskohistorická část

Major P. Penkov: Bunar Chisar-Luleburgaská operace.

Z cizích armád

Plukovník P. Conkov: Organizace a bojové použití dělostřelectva v armádě USA.

Major N. Stojanov: Řecko a jeho ozbrojené síly.

Kritika a bibliografie

*** Vojenské otázky v BSE (svazek 34 a 35).

Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu

»Otázky vojenského umění«

Číslo 3/1956

Generálmajor J. Želev, podplukovník J. Šuca: Útočná operace armády v horském zalesněném terénu.

Major S. Birtulesku: O kalkulaci hustoty a poměru sil a prostředků.

Plukovník J. Jepure: O organizaci pořádkové služby v operaci a boji.

Major D. Ignat: Čelní oddělení armádní zásobovací základny.

*** Zvláštnosti obranné činnosti sboru a vševojskové armády USA v horském zalesněném terénu.

*** Některé údaje o základních ustanoveních o útoku a obraně obsazených v novém polním řádu armády USA.

*** Některé otázky vedení mobilní obrany.

Číslo 4/1956

Podplukovník A. Štefanesku, kapitán T. Penču: Průzkum v týlu nepřítelů.

Podplukovník L. Panait: Některé otázky přemístování velitelských stanovišť v útočné operaci a zabezpečení spojení při přemístování.

Generálmajor V. Šlikaru: Vliv terénu a povětrnostních podmínek na účinky atomového výbuchu.

Kapitán N. Stojenecku: Obrana svazků lodí na vybudovaném kotvišti.

Podplukovník J. Grigore: Technické zabezpečení tankových a mechanizovaných vojsk v armádní útočné operaci.

Major D. Ignat: Organizace zásobovacích transportů v soudobé operaci.

Podplukovník M. Andronesku: Metodika zpracování velitelských a štábních cvičení (na mapách a v terénu).

Číslo 5/1956

Kapitán J. Redešanu: Vojenské námořní síly v protivýsadkové námořní operaci.

Kapitán L. Tyrnevjanu: Organizace součinnosti mezi vojenskými vzdušnými silami a pozemními vojsky.

Podplukovník M. Rarinka: Některé otázky o součinnosti sil a prostředků PVO vojsk se silami a prostředky PVOS.

Plukovník A. Zacharija: Ženíjní zabezpečení armádního týlu v operacích.

Podplukovník M. Bojčesku: Ženíjní opatření protiradiolokačního maskování.

Podplukovník J. Pojenaru: Prostředky a způsoby použití soudobých biologických zbraní a zásady organizace PBO vojsk.

UPOZORNĚNÍ REDAKCE

Podle rozhodnutí redakční rady »Vojenské mysli« je třeba provést vytrídění starších ročníků časopisu »Vojenská mysl« takto:

- vytríditi všechny výtisky starších ročníků »Vojenské mysli« až do ročníku 1954 vto;
- uschovávat i nadále jen běžný ročník a dva předcházející ročníky »Vojenské mysli«;
- u příjemců většího počtu výtisků (akademie, VO) je možno ponechat po jednom výtisku z vytríděných ročníků »Vojenské mysli« k archivním účelům.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jaroslav Dočkal, Ján Lipový, Jaromír Vyhnánek, Ladislav Hálek, Miroslav Rybniček, Jaroslav Foršt, Karel Rovenský, Josef Slabý, Ludvík Varvařovský, Václav Vitanovský, František Houra, Václav Sadílek, Alois Chládek (redaktor)

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl« MNO, Praha. — Vydává MNO ve vydavatelství časopisů MNO, Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., provozovna 2.

V roce 1957 vyjde 6 čísel.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.

